

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

*Gelukkig zij die het
korte ogenblik van hun leven
besteden aan liefde en
gerechtigheid.*

S.Vincent X1 342

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

ISBN 978-90-76461-55-7

CHINA BOLIVIA BRAZILIË COLOMBIA ECUADOR FRANKRIJK PERZIË CHILI SYRIË ARGENTINIË BELGIË DUITSLAND PORTUGAL INDONESIA
SINGAPORE TAIWAN ALGERIJE VIETNAM IERLAND USA ETHIOPIË ZAÏRE/CONGO MADAGASCAR OOSTENRIJK MIDDEN-OOSTEN AUSTRALIË
DENEMARKEN NICARAGUA GUATEMALA EL SALVADOR ITALIË ZUNDERT WERNHOUTSBURG WAALS INGELMUNSTER LUIK OOST-TCHÉLY
ZUID-WEST-TCHELY YUNGPINGFU-LULUNG JIAXING ZHEJIANG CHENGTINGFU PARIJS SUSTEREN-MARIAVELD PANNINGEN SUCRE LA PAZ
COCHABAMBA RUMPEN-BRUNSSUM NIEUW-EINDE ISTANBOEL RIO-DE-JANEIRO FORTALEZA BAHIA BENFICA BELÉM SÃO-LUIS RIBAMAR
RECIFE SURABAYA JAVA JAKARTA CHARENTE HEUDICOURT VERDUN CAMETÁ PARÁ BELÉM TOCANTINSRIVIER PRELAZIE CHENTINGFU
TIENTSIN NANCHANG KASHING YINGTAN DALAT CAXIAS EEFDE LIMOEIRO CAICÓ MOSSORÓ SÃO-JOSÉ SÃO-PANTALEÃO SÃO-LUIS-
DO-MARANHÃO ST.-LOUIS PANAMÁ HELSINGØR HILLERØD BIRKERØD SJAELLAND GELEEN BRAAKE BAARLO GREVENBICHT DRONRIJP
ZUTPHEN LOCHEM EINDHOVEN SITTARD VLISSINGEN SOUBURG WOENSEL VENLO BIKORO CURAÇAO TAIPEI TIEN-MU SHI-PAI SHE-HU
BIKORO CHIAO-HSI ALITIENA ADDIS ABEBBA JIMMA EEFDE WOENS DRECHT OSSENDRECHT HEERLEN KAFFA WILLEMSTAD NEKEMTE GODJEB
LOCHEM SCHALKHAAR JIMMA-BONGA SEYCHELLES KASHING MALANG SOLOMONS-EILANDEN NIJMEGEN DEMBIDOLLO BOACO EL-VIEJO
BOSCHKAPELLE ALEGRÍA SAN-VICENTE ILOBASCO SANTIAGO-DE-VERAGUAS CONCEPCION IO-CAMPOS SANTA-MARIA CHALA SEMARANG
KEPANJEN POHSARANG KEDIRI BLITAR MODJOKERTO ALDEA CAICÓ TUCURUI IGARAPÉ-MIRI GUDER MUTI DEKKIA AMBO PRAINHA DARMO
ALDÉA CARAPAJÓ SAIGON LEMIERS MAASTRICHT TOUCHENG SHUANGSI DANKA ALACU ADO LA-DIGUE GHIMBI GIESBEEK APELDOORN
HENGELO MADIUN WOLLEGA HEBEI RAZIEN ISPAHAN SANTORINI SALONIKI

De geschiedenis
van de Nederlanders
in de Congregatie
der Missie

*Gelukkig zij die het
korte oogenblik van hun leven
besteden aan liefde en
gerechtigheid.*

COLOFON

De Geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

Een uitgave van de Congregatie der Lazaristen

Auteur: Victor Groetelaars cm

Corrector: Jan Pubben cm

Redactiemedewerkster: Ans Ebisch-Joosten

Op het omslag:

Voorzijde: De entree van het Missiehuis in Panningen.

St. Vincent Depaul in de beeldengalerij in Rome.

Lazaristen steken bij Kessel de Maas over.

Achterzijde: Glas in loodramen in de kapel van het Missiehuis te Panningen.

ISBN/EAN: 978-90-76461-55-7

Vormgeving en Lay-out:

Henk Steeghs en Iza Tromp

Yell-low Grafische Vormgeving, Grashoek

Druk: DTP Graphic Products, Panningen

© 2014 Congregatie der Missie

Inhoud

Hfdstk.		pag.			pag.
	Voorwoord	7			
1	Inleiding	11	44	De Provincie Fortaleza opgericht, Ethiopië werd een Viceprovincie	91
2	De vestiging in Wernhoutsburg	11	45	Nieuwe bestemming Missiehuis Panningen	91
3	De periode vanaf 1902	13	46	Provinciale Vergadering 1970	93
4	Het Missiehuis te Panningen	13	47	Verkiezingen provinciaal en raadsleden	93
5	Eigen werkterrein in China voor de Nederlanders	15	48	Wernhoutsburg, eerste huis gesloten en verkocht en de bestemming van de terreinen	95
6	Antireligieuze stemming in Frankrijk	17	49	De hulp aan de missies werd sterk verbeterd	97
7	De Eerste Wereldoorlog en zijn gevolgen	17	50	Hecht contact	99
8	Susteren, Mariaveld: een eerste werk in Nederland	19	51	Jacques Huysmans	99
9	1918: Wernhoutsburg gesloten en weer open	21	52	Band versterkt	99
10	De Missie in Bolivia 1918-1927	23	53	Otto Schnelle 1909-1992	101
11	Het begin van het werk in Rumpen-Brunssum	23	54	Oost-Europa	101
12	De Missie-Actie	25	55	De zorg voor de Oude Dag	103
13	De Oprichting van de Nederlandse Provincie	27	56	De situatie in Ethiopië	107
	Henri Romans eerste Provinciaal Overste van 1921 tot 1932	27	57	Vic Groetelaars, Provinciaal Overste 1979-1988	109
14	Brazilië - Fortaleza 1927	29	58	Verspreiding	111
15	De Missie van Surabaya, Indonesia	33	59	Herstructurering van diensten	111
16	Het Studiehuis St Vincentius te Nijmegen	35		Missieprocuur	111
17	Statistische gegevens tijdens het Provinciaalaat van Henri Romans 1921-1932	35		Nieuw Einde	113
18	Mission Hollandaise	37		Nederlandse Antillen	113
19	Hubert Meuffels, provinciaal overste 1932 tot 1945	39	60	China	113
20	De Missie van Cametá	41	61	Cametá	113
	De Christelijke Basisgemeenschappen	41	62	Mgr. Henny Bomers, bisschop van Haarlem	115
21	China: De moord op Mgr. Schraven en gezellen	43	63	Zwaar getroffen	115
22	De Tweede Wereldoorlog	45	64	SNPR, Samenwerking Nederlandse Priesterreligieuzen	117
23	Hubert Meuffels	47	65	Wiel Bellemakers, Provinciaal Overste, 1988-1997	117
24	Na de oorlog	47	66	Denemarken	117
25	Joseph Lansu, provinciaal overste 1945-1954	49	67	CEVIM	117
26	China	51	68	Sluiting van het Huis van Eefde	119
27	Brazilië	53	69	De Camping Patersven	119
28	Internationale Hulp	53	70	Renovatie en nieuwbouw in Panningen	121
29	Helsingør, Denemarken	55	71	De Ethiopische Provincie onafhankelijk	121
30	In Nederland	57	72	De banden met de Vincentiaanse Familie versterkt	123
	Susteren	57	73	Jean Gabriel Perboyre	123
	Verstrooiing	59	74	Wiel Bellemakers	125
	Jubileum	59	75	Lambert Ramakers 1929-1995	125
	Enige getallen	59	76	Henk Zuidinga 1921-1994	125
	Provinciale overste Joseph Lansu overleden	61	77	Vic Groetelaars, Provinciaal Overste 1997-2006	127
31	Het provinciaalaat van Jan Zoetmulder 1955-1960	61	78	Vergadering van MEGVIS te Untermarchtal	127
32	Eindhoven, bedrijfsapostolaat	63	79	Jubileum 75 jaar Lazaristen in Indonesië	129
33	Verdere uitbreiding Missiewerken	65	80	Huub Steegmans 1916-1998	131
	Congo	65	81	Gerard van Winsen 1921-2003	133
	Curaçao, Nederlandse Antillen	65		Tjeu van Knippenberg	135
	Taiwan	65	82	Aalmoezeners	137
	Ethiopië	71	83	De langzame teruggang	137
34	Wernhoutsburg, hersteld en gesloten	73	84	Terugloop en groei elders	139
35	Opleiding	75		Cees Konings 1911-1995	141
	Gymnasium	75	85	Harrie Jaspers gekozen tot 10e Provinciaal Overste 2006-2012	143
	Noviciaat en hogere studies	75	86	De opvang van oudere confraters	145
36	Verdere Uitbreiding	79	87	Op Missie	145
37	Bij het einde van het provinciaalaat van Jan Zoetmulder	79	88	Toekomst	145
38	De periode van Leo Dietvorst, Provinciaal Overste 1961-1970	79	89	Mutin Cavaillé-Coll orgel, 100 jaar	147
	De Prelazie van Cametá	81	90	China	147
	Juvenaat voor broeders	81	91	Wiel Bellemakers, 11de Provinciaal Overste, 2012-2014	149
39	Uitbreiding van het pastorale werk	81	92	Partners in het werk	151
40	Aggiornamento	83		Franciscanessen van Bergen op Zoom	151
41	De Nieuwe Katechismus	85		De Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid	153
42	Het Pastoraal Concilie	87		De Dochters der Liefde	155
43	Fusies	89		De Zusters van Julie Postel	157
	"Bijeen"	89	93	Zorg voor kinderen	157
			94	Geloofsgetuigen	161
				Nico van Kleef	169
			95	Onze Nederlandse Bisschoppen en Apostolische Bestuurders	172
			96	De Provinciale Oversten van de Nederlandse Provincie	183
			97	Slotwoord	185
				Gebruikte literatuur	190

Voorwoord

Vanuit zijn eigen ervaring als priester in het Frankrijk van de 17e eeuw heeft Vincent Depaul met een onuitputtelijk geduld gewerkt voor mensen die leefden in geestelijke en materiële armoede. Hij was in zijn werkzaamheden zeer creatief in de vormen van hulpverlening en de financiering daarvan.

Vincent beperkte zijn activiteiten niet alleen tot Frankrijk. Hij zond zijn medewerkers naar Italië en Polen, naar Ierland en Schotland, naar Noord-Afrika en Madagaskar. Hij schreef een brief aan de overste van Warschau met de suggestie priesters naar Scandinavië te zenden want de velden waren rijp voor de oogst. Hij zond geen medewerkers naar de Noordelijke Nederlanden, hoewel de Republiek toen al een wereldmacht was geworden. Zijn volgelingen kwamen eerst honderden jaren later naar ons land. Ze kwamen niet om geestelijke of materiële bijstand te verlenen, zij kwamen als "vluchtelingen". Op het einde van de 19e en in het begin van de 20e eeuw werden zowel door Bismarck in Duitsland als door Combes in Frankrijk wetten uitgevaardigd, die voor de religieuzen vele werkzaamheden onmogelijk maakten. Zo passeerden vele religieuze gemeenschappen de Nederlandse grens. Gemeenschappen uit Duitsland vestigden zich langs de oostgrens, uit Frankrijk langs de Belgische grens.

De Lazaristen vestigden zich in 1882 ten zuiden van Zundert aan de Belgische grens. Zij kwamen om spoedig weer terug te keren naar Frankrijk. De Lazaristen bleven daarom lange tijd zeer sterk Frans georiënteerd. In deze oriëntering was een altijd aanwezige interesse voor evangelisatie in missiegebieden en ondersteuning van de kerk elders. Deze trek van de Franse Lazaristen sloot zich moeiteloos aan bij de alom opkomende missionaire geest in ons land.

De aanleiding om deze studie te beginnen was het verzoek van het generaalat van de Congregatie om een bijdrage te leveren voor de uitgave van de Geschiedenis van de Congregatie in zeven delen. Er was haast geboden.

Om snel werk te kunnen leveren heb ik toen een bestaand model genomen dat zijn oorsprong vond in een werk van Vincent Hermans tijdens zijn filosofiestudie in Eefde.

Ik noem de namen van de docenten die dit werk begeleidden, omdat enkelen reeds zijn overleden: Louis Vissers †, Louis Mennens † en Wiel Bellemakers. Het model volgde de geschiedenis via de periodes van de verschillende provinciale oversten. In de gegeven omstandigheden en gezien de haast waarmee gewerkt moest worden was dit een goed gegeven.

De tekst kwam klaar en werd in het Engels vertaald en naar redacteur John Rybolt opgestuurd.

Later werd besloten dat de tekst zou worden bewerkt voor een gedrukte uitgave verlicht met foto's.

Dit bleek geen lichte opgave. De foto's vroegen vaak verklaringen. Het een leidde naar het ander. Dank zij de voortdurende assisten-

Vincent Depaul werd geboren in Pouy, in de Landes in Frankrijk, in het jaar 1581. Zijn vader had een boerenbedrijf. De familie was niet arm, maar ook niet rijk. Vincent probeerde daarom, zoals toen gebruikelijk was, via een geestelijk beroep carrière te maken. Hij studeerde theologie en werd in het jaar 1600 priester gewijd.

Aanvankelijk ging zijn aandacht uit naar plaatsen waar hij maatschappelijk iets kon bereiken. Zo kwam hij in aanraking met de familie Gondi. Hij werd aangesteld als gouverneur van de kinderen en volgde daarbij de familie naar hun landgoed in Folleville. Tijdens zijn verblijf daar, werd hij door Madame de Gondi gezonden naar een man in Gannes, die al lang uitgezien had naar iemand aan wie hij zijn hart kon uitstorten. Vincent was zo getroffen, dat hij op 25 januari 1625, het feest van Paulus' bekering, in de volle kerk van Folleville een preek hield over de persoonlijke bekering.

Deze ervaring stond aan de wieg van de stichting van een samenwerkingsverband van priesters die later priesters der Missie werden genoemd, omdat hun voornaamste werk zou zijn de verlaten mensen op het platteland te dienen.

Een tweede belangrijke ervaring had Vincent in de parochie van Chatillon les Dombes, waar hij veel ellende ontmoette. Door zijn oproep kwamen veel mensen helpen. Hier zag hij dat hulp gecoördineerd moet worden en dat mensen die hulp samen moesten geven. Daarvoor richtte hij verenigingen op die hij "charité" noemde. Het was zijn eerste stichting die heden ten dage nog bestaat en internationaal AIC wordt genoemd: "Association des Charités Internationales, verenigingen die wereldwijd meer dan 200 000 leden tellen. Om deze "Charités" deskundiger te laten werken en meer stabiliteit te geven, stichtte hij, samen met zijn medewerkster Louise de Marillac, het genootschap van zusters: de "Filles de la Charité".

Zo werd Vincent de grote man van de caritas, hulp aan mensen in nood, geestelijk en lichamelijk. Hij beperkte zijn werkterrein niet alleen tot Frankrijk, maar richtte zijn blik verder op Noord Afrika en Madascar, Polen, Ierland en Schotland...

Van deze wereldwijde organisatie zijn de Nederlandse Lazaristen en de Dochters der Liefde, een bescheiden deel.

tie van Ans Ebisch met haar kennis van de computer en in een later stadium met het corrigerende werk van Jan Pubben en de layout van Henk Steeghs, kwam het werk klaar.

Het is duidelijk dat het tweede gedeelte er anders uitziet dan het eerste, vooral omdat het tweede gedeelte over personen en situaties handelt, die ik uit eigen ervaring ken of heb gekend.

Het was natuurlijk mogelijk geweest een andere wijze van beschrijven te kiezen waarin de inhoud van het leven binnen de Congregatie meer was belicht. Er was evenwel te weinig tijd en een veel ruimere beschrijving was alleen mogelijk geweest in een teamverband. De gekozen benadering geeft in ieder geval goede mogelijkheden verdere studies te verrichten.

Bij de tweede sterk veranderde uitgave
1 juni 2014,
Victor Groetelaars cm

2 Seminarie Wernhoutsburg

2 Wernhoutsburg

1 Antoon Verschueren.

Jan Brands was de eerste Nederlandse Lazarist, van hem is geen foto bekend. Hij vertrok van Parijs naar Amerika en overleed daar op 1-6-1857.

1 Inleiding

Op 9 december 1827 trad Jan Brands als eerste Nederlander toe tot de Congregatie der Missie. Hij ging als student naar de USA en zou daar tot zijn dood blijven. In de volgende jaren traden enkele priesters toe onder wie Antoon Verschueren (1832-1880) die voor Brazilië werd benoemd en daar enkele jaren visitator was.

Op 31 december 1882 telde de Congregatie 5 Nederlandse priesters, 1 broeder en 4 studenten. Zij vielen allen rechtstreeks onder de generale overste. Er wordt het verhaal verteld dat Nederlanders naar Parijs trokken om missionaris te worden bij de Missions Etrangères en bij vergissing bij de Lazaristen terecht kwamen.

De politieke situatie in Europa was op het einde van de 19e eeuw, zowel in Frankrijk als in Duitsland, sterk antireligieus. In Frankrijk heerste een soort geloofsvervolgung onder Jules Ferry, in Duitsland was sprake van de Kulturkampf onder Bismarck. In beide landen hadden religieuze gemeenschappen moeilijkheden om zich te organiseren. Daarom besloten vele congregaties uit te wijken naar Nederland, dat weliswaar bekend stond als protestantse natie, maar tegelijkertijd een faam had van een land met een tolerante traditie.

Aan de oostgrens vestigden zich veel Duitse congregaties terwijl aan de zuidgrens Franse congregaties een goed heenkomen zochten. Zo begon Arnold Janssen zijn Congregatie S.V.D. in Steijl, op een afstand van een kilometer of vijftien van Panningen en kwamen de Lazaristen vanuit Loos Les Lille in 1882 naar Wernhoutsburg, juist over de Belgische grens.

De Congregatie was eerder met Nederland in aanraking geweest. In 1851 bood Mgr. Van Wijckerslooth zijn grootseminarie aan de Lazaristen aan. Hij was sinds 1823 verantwoordelijk voor de missie in de koloniën en wilde daarom een seminarie oprichten voor missionarissen. Het bleek echter dat de Nederlandse overheid geen buitenlandse geestelijken duldde die invloed zouden kunnen hebben op de vorming van priesters die bestemd waren voor de koloniën.

2 De vestiging in Wernhoutsburg

In 1882 opende de Congregatie een Apostolische School in Loos Les Lille in het noordwesten van Frankrijk. Vanwege politieke moeilijkheden besloot men al spoedig het land te verlaten en een nieuwe vestiging te beginnen in Nederland. Een paar honderd meter over de Belgische grens, aan de weg van Breda naar Antwerpen, vond men leegstaande gebouwen van een transportbedrijf. Het was "niet een definitieve vestiging, doch in afwachting van betere tijden in Frankrijk". De bedoeling was Franse jongeren hier hun vorming te geven. Spoedig meldden zich ook jongens uit Nederland, België en andere Europese landen. Zij allen kregen een Franse vorming, in de Franse taal, met als doel te gaan dienen in Franse werken en te zijner tijd door de algemene overste uitgezonden te worden met de Franse confraters.

4 Het monument op de binnenplaats van het Missiehuis.
Ontwerp en uitvoering: Herman Driessen, atelier St. Joris Beesel.

2 Generale Overste
Fiat

In het eerste jaar van het seminarie waren er drie Nederlanders. Na 10 jaar was dit getal gegroeid tot meer dan de helft van het aantal studenten.

Daardoor nam het aantal Nederlandse Lazaristen gestadig toe. De wet, inzake de vrijstelling van militaire dienst vanwege een geestelijk ambt, bepaalde dat de vrijgestelde in Nederland moest blijven. Dit probleem werd aan generale overste Fiat meegedeeld. Deze besliste daarop dat in Nederland een noviciaat geopend zou worden. Dit gebeurde op 8 oktober 1900 onder leiding van de Elzasser Theodore Kiefer. De vestiging in Wernhoutsburg lag generale overste Fiat na aan het hart. Regelmatig bezocht hij het huis en in een conferentie tot de novicen, zei hij tegen hen dat zij de fundamenteen vormden van een toekomstige Nederlandse Provincie. In 1902 werd Guillaume Meuffels als eerste Nederlandse directeur van het noviciaat benoemd. Ondanks deze aanzetten tot een eigen onafhankelijke provincie zou het nog geruime tijd duren voordat het zover was.

3 De periode vanaf 1902

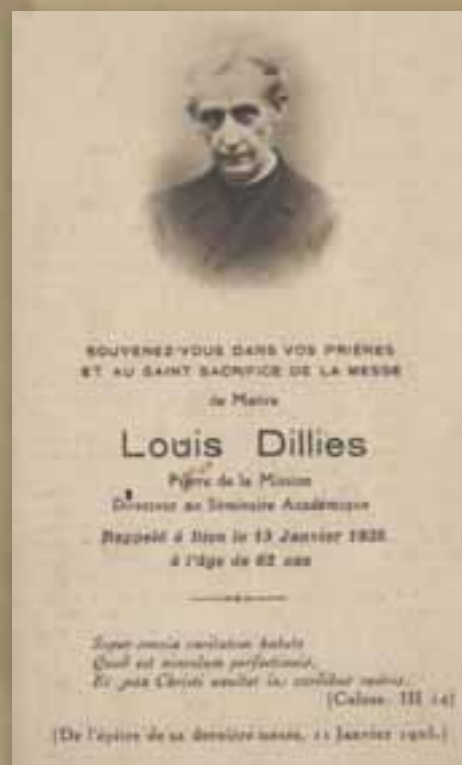
Onder leiding van Père Dillies kwam het seminarie tot bloei. Men bleef met bewondering over hem spreken. In juli 1914 waren er in Wernhoutsburg 208 studenten. De samenstelling was als volgt: 117 Nederlanders, 61 Fransen, 17 Belgen, 6 Duitsers, 2 Zwitsers, 2 Luxemburgers, 1 Engelsman, 1 Zweed, 1 Peruviaan.

In 1914 brak de Eerste Wereldoorlog uit. Nederland bleef neutraal. Veel studenten konden vanwege de oorlog niet naar Wernhoutsburg terugkeren. De Franse docenten bleven echter op het seminarie. De studenten waren op een enkele uitzondering na allen Nederlanders.

Het huis had vanaf zijn stichting bij de provincie van Picardie gehoord. Op 1 januari 1904 werd de Belgisch-Nederlandse Provincie opgericht met huizen in Noord-Frankrijk, in Waals België en Ingelmunster in Vlaanderen. Panningen was inmiddels gesticht in 1903. Het provinciaal was in Luik.

4 Het Missiehuis te Panningen

Het Missiehuis te Panningen werd in 1903 aangekocht. Het was in 1878-79 gebouwd door de Zusters Ursulinen uit Geilenkirchen in Duitsland. In 1885 vertrokken zij naar Venlo en in 1891 kreeg het huis de bestemming van Moederhuis van de Zusters van het Kostbaar Bloed, eveneens uit Duitsland. Beide congregaties waren vanwege de Kulturkampf naar Nederland uitgeweken. De Zusters van het Kostbaar Bloed maakten hier een bloeitijd door. In twaalf jaar tijd telde het huis 330 bewoonsters, van wie velen als missionaris naar Afrika gingen, waar de Congregatie oorspronkelijk gesticht was. Daar het huis te klein werd, vertrokken de zusters in 1903 naar Aarle-Rixtel waar een nieuw klooster was gebouwd. De kerkpolitieke perikelen in Frankrijk namen in 1902 verder toe.

3 Gedachtenisprentje overste Dillies

4 Het Missiehuis in Panningen in 1903.

5 Yungpingfu, kathedraal en seminarie

5 Yungpingfu, Mgr. Geurts en Waelen

5 Yungpingfu, Bisschoppen Geurts en Lebouille

5 Eigen werkterrein in China voor de Nederlanders

Daarom zocht de generale overste en het bestuur van de Congregatie een refuge. Het huis zou tevens het toenemende aantal studenten kunnen opvangen. Wernhoutsburg was door de toeloop van studenten en de opening van hogere studies te klein geworden. Daarom zochten de Lazaristen een nieuw huis en vonden dat in het bisdom Roermond. Zij waren zeer welkom, daar de Dochters der Liefde zich reeds in 1902 in Susteren gevestigd hadden.

Al heel vroeg werd aan de Nederlanders in de CM een eigen werkterrein gegeven in China. Het was het Apostolisch Vicariaat Oost-Tchély. Men dacht dat daardoor de aantrekkingskracht bij de Nederlandse jeugd vergroot zou worden.

Mgr. Frans Geurts was tijdens de Boxeropstand in Europa. Hij werd op 4 februari 1900 in de kathedraal van 's Hertogenbosch bisschop gewijd van het vicariaat dat de naam kreeg van Yungpingfu. Eind 1899 werkten daar vier priesters. Na de revolutie van 1911 werd de naam van de stad veranderd in Lulung.

In de 19e eeuw was de opleiding van nieuwe leden in China tamelijk verkaveld.

Alle Lazaristenbisschoppen hadden hun eigen opleiding en waren tegelijk missieoversten. In 1890 werd besloten dat er één provinciale overste zou zijn voor heel China. Tijdens de algemene vergadering van 1902 drong Louis Bouscat, provinciale overste van China, er op aan een eigen seminarie voor de Congregatie te stichten in China. Zijn voorstel werd aanvaard en generale overste Fiat zond enkele novicen uit Dax en Parijs en vijf studenten uit Parijs om de opbouw van het nieuwe seminarie te vergemakkelijken. Bij hen waren de Nederlanders: broeder-novice Antoon Geerts en de fraters Willem Hubertus Scherjon en Joseph Hermans. Het seminarie werd gebouwd bij Jiaxing in het noorden van de provincie Zhejiang.

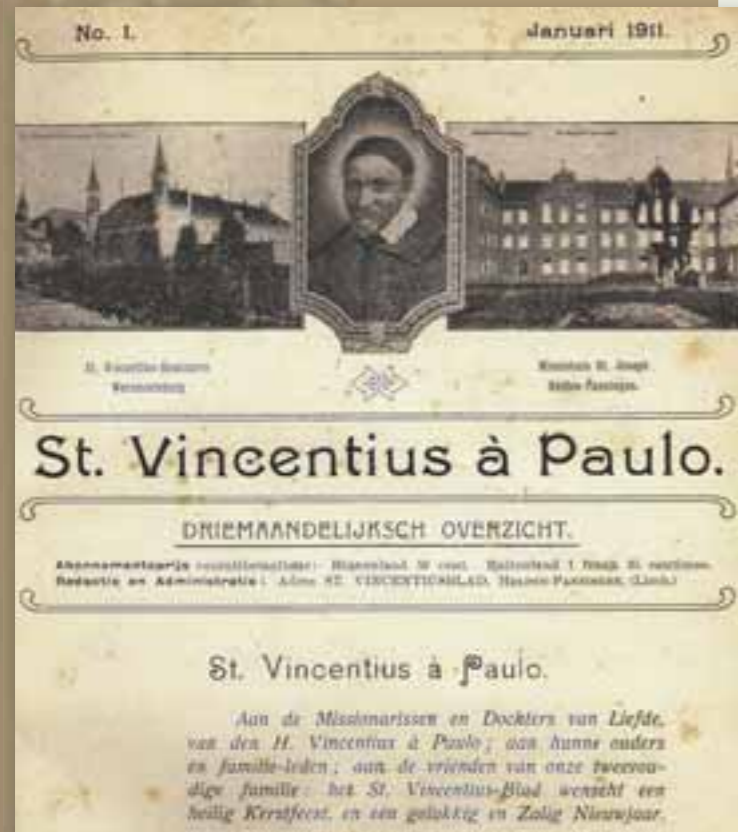
Op het regionale grootseminarie van de seculiere clerus, genaamd Chala, werkten verschillende Nederlanders: Antoon Opheij, Martin van Wagenberg, Henri Marijnen en Cornelis Klamer.

Het seminarie werd door het Chinese leger in oktober en in november 1945 verschillende malen bezet.

In het zuiden van China was in de 20e eeuw een gebrek aan missionarissen ontstaan omdat men vanwege de antireligieuze wetten en vanwege de Eerste Wereldoorlog vanuit Frankrijk niet veel missionarissen meer kon verwachten.

De algemene overste vroeg daarom aan andere provincies hulp. Nieuwelingen werden geen lid meer van de Zuid-Chinese Provincie maar bleven lid van hun provincie van herkomst. Deze moest hen daarom ook onderhouden.

Omdat de confraters van verschillende landen afkomstig waren, was de mentaliteit ook verschillend. De Chinese confraters die toetraden namen deze verschillende mentaliteiten over. Voor de

6 Missiehuys zonder kapel

6 De naam van het communicatieblad is diverse malen gewijzigd, het werd uiteindelijk "Missiefront".

6 De omslag van het missietijdschrift onder redactie van Hubert Meuffels.

6 Het Missiehuys gezien vanuit het kerkhof ±1903.

Nederlandse confraters betekende dit dat Cornelis Breuker in de sfeer van de Turijnse provincie kwam en de anderen: Joseph Alfons Hermans, Johan Reijmers, Johan Meijer en Jozef Theunissen in die van de St. Louis provincie in de USA.

In de tweede helft van de 19e eeuw en in de 20e eeuw was de missiegeest in Nederland steeds toegenomen. In 1853 werd na de Reformatie de katholieke hiërarchie hersteld. De kerkprovincie bleef evenwel ressorteren onder de Propaganda Fide tot 1908.

6 Antireligieuze stemming in Frankrijk

Zoals gezegd nam in 1902 in Frankrijk in de politiek de antireligieuze stemming verder toe. Waren eerst de kleinseminaries in de problemen gekomen, de grootseminaries volgden spoedig. De Lazaristen waren werkzaam op veel diocesane grootseminaries. Deze kregen een verbod, docenten van de religieuzen aan te stellen. Een gevolg was dat verschillenden voor Panningen werden benoemd. Hubert Meuffels verliet St. Flour, waar Gabriël Perboyre docent geweest was, Henri Romans kwam van Amiens, anderen van Troyes, Soissons en Poitiers.

Het Missiehuys startte in 1903 met 8 novicen en een vijftiental filosofie- en theologiëstudenten.

Uit alles bleek dat de Fransen niet de bedoeling hadden in Nederland een eigen provincie van de Congregatie te stichten. Zij zagen de twee opleidingshuizen als de tijdelijke oplossing voor een Frans probleem. De politieke situatie bleef duren tot 1918.

Toen Nederland in 1921 een onafhankelijke provincie werd, behield de algemene overste zich het recht voor om eventueel – in geval van nood – het Generaalat naar Panningen over te brengen.

Daarom was Panningen een Frans opleidingshuis. Men vond dat, in zekere zin, heel gewoon. Men dacht nog nauwelijks aan onafhankelijkheid. Overste Hubert Meuffels echter trachtte duidelijk het huis een Nederlands karakter te geven. Hij liet in de glasramen van de kapel de beeltenis aanbrengen van Willibrord, de patroon van de Nederlandse kerkprovincie, en tegenover hem de Martelaren van Gorcum.

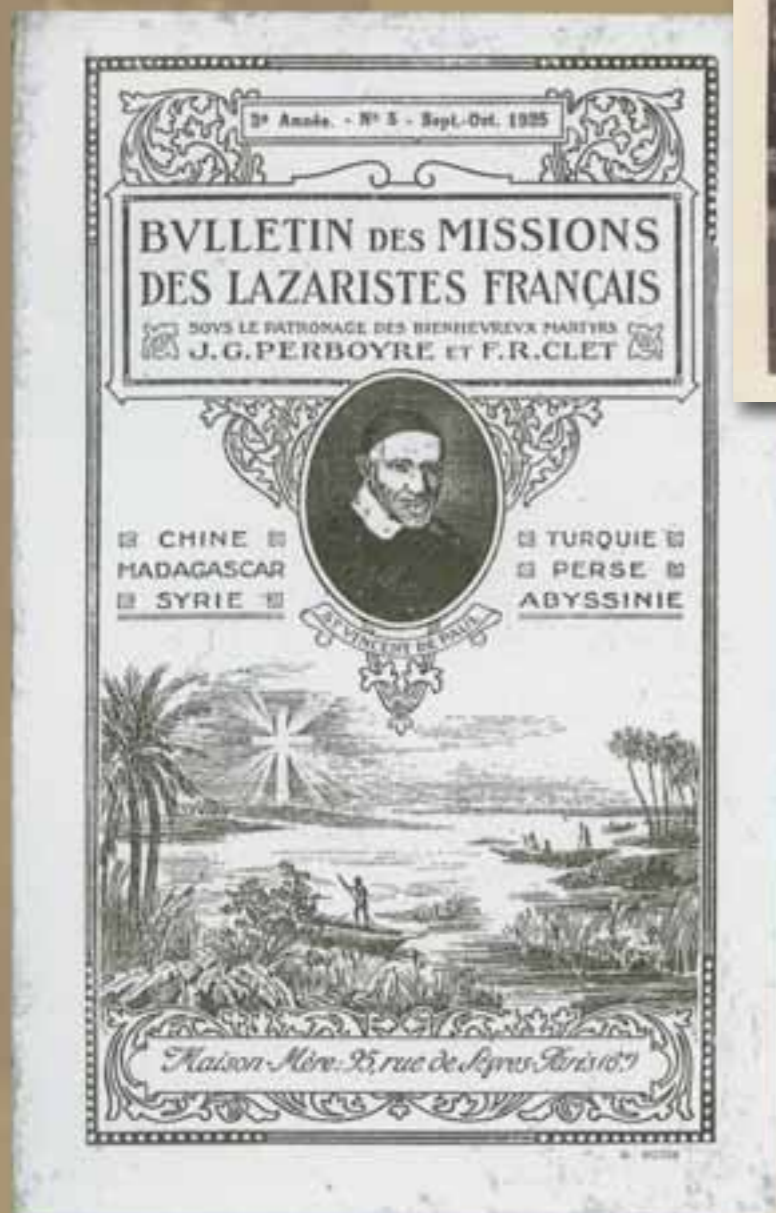
De teksten op de kruiswegstaties waren niet in het Frans maar in het Latijn, een veilig compromis. Hij schreef in het Frans biografieën over de Martelaren van Gorcum en over de heilige Lidwina van Schiedam. Hij legde een fotoarchief aan van de Nederlandse Lazaristen en in 1911 nam hij het initiatief om een driemaandelijkse communicatieblad uit te geven voor familie en vrienden: St. Vincentius à Paulo.

7 De Eerste Wereldoorlog en zijn gevolgen

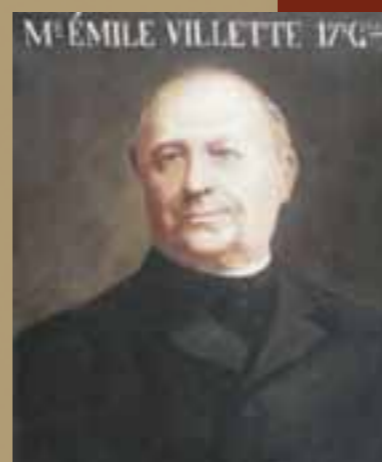
De laatste dagen van juli 1914 gaven een moederhuis te zien in grote verwarring. Men was naar Parijs gekomen om een opvolger van Père Fiat te kiezen. De dreigende oorlog echter noodzaakte

7 Het moederhuis aan de Rue de Sèvres te Parijs.

6 Omslag Missieblad Parijs

8-9 Generaal Overste Villette, een schilderij uit de galerij van het Missiehuis.

veel bewoners van het Maison Mère Parijs te verlaten. Voor de Nederlanders betekende dit dat zij vertrokken richting Panningen. Naast de Nederlanders arriveerden in Panningen fraters uit België, Oostenrijk, Luxemburg en de Elzas.

Telde het Missiehuis in september 1913 48 inwoners, in september 1914 waren er dat 87.

Het verhaal vertelt dat de "Parijzenaren" het overste Hubert Meuffels niet gemakkelijk maakten. Hij sprak over "L'arrivée des Apaches". Het verschil tussen de opleiding in de stad Parijs en in het landelijke Panningen zou de komende jaren een probleem blijven.

Het regiem in Panningen was voor "les Apaches" tamelijk streng, zo ook overste Meuffels.

Voor Wernhoutsburg was de oorlog fataal. Er konden geen buitenlandse studenten meer komen. Het aantal studenten liep in september 1914 terug naar 134, in 1916 naar 96, in 1918 naar 74. Merkwaardig was dat bij andere van Frankrijk afkomstige congregaties het aantal studenten wel verder groeide. De reden zal wel zijn geweest dat de Lazaristen zich niet voorgoed in Nederland wilden vestigen en daarom te Frans bleven.

Het meest rampzalige voor Panningen en Wernhoutsburg was de financiële toestand. Beide huizen waren "Franse" huizen die financieel geheel afhankelijk waren gebleven van Parijs. Men had niet getracht uit Nederland inkomsten te verwerven, noch werken aan te nemen die de seminaries zouden kunnen ondersteunen. Daarbij kwam dat de Franse franc door de oorlog sterk devalueerde. Er was maar één oplossing: bezuinigen. Er werd overal op bezuinigd, vooral op voeding. In Panningen overleden verschillende studenten vanwege tuberculose, ondervoeding en kou.

Desondanks kan men stellen dat het Missiehuis als opleidingshuis van vooral priesters, goed aan zijn eerste doel heeft beantwoord. Van 1903 tot 1919 werden 86 studenten tot priester gewijd.

8 Susteren, Mariaveld: een eerste werk in Nederland

In 1915 kreeg pastoor Thijssen van Susteren toestemming van de bisschop van Roermond contact op te nemen met de Lazaristen, ten einde te bewerkstelligen dat dezen een parochie zouden stichten vanwege de te verwachten toeloop van arbeiders aan het grote in aanbouw zijnde spoorwegknooppunt. De bisschop was zeer welwillend. Namens generale overste Villette moest Hubert Meuffels de zaak onderzoeken. De generale overste was zeer ingenomen met het plan om naast de twee opleidingshuizen een huis te stichten voor het apostolaat, de zielzorg onder de spoorwegarbeiders, en tegelijk een aanzet te geven om te komen tot volksmissies. Uit een fonds dat was gesticht voor apostolaatswerk in Nederland, werd door Parijs 50.000 francs ter beschikking gesteld. Dit leek voldoende voor een goede start, maar de devaluatie noopte Willem Meuffels, die in Susteren de leiding had gekregen, om zuinig aan te doen en te trachten zelf fondsen te verwerven. Als aanmoediging stelde Parijs opnieuw 15.000 francs ter beschikking.

8 Mariaveld

IN MEMORIAM
Beoedec Victor
(Congregatie der Lazaristen)

Broeder Victor, de bekende
Broeder Lazarist portier
Van het Wernhoutsburg Seminarie,
Ging één Mei voor goed van hier.
Bijna zestig volle jaren
Droeg hij 't geestelijk habijt,
En fungeerde op 't Seminarie
Als portier, haast al die tijd.
En die post vervulde Victor
Niet alleen als opgeleid,
Maar met nauw-gezet geweten,
Met een grote vriendelijkheid.
Op wat uur ook gij aanbeldet,
's Morgens vroeg of 's avonds laat,
Altijd trof hij 't binnenkomen
U zijn vriendelijk geslaet.
Wie dan ook met Broeder Victor
In contact ooit is geweest,
Houdt zijn goedige verschijning
Voor het leven in de geest.
Eesthiedwaardig van gestalte,
In zijn optreden beschaafd,
Was diesselfde Broeder Victor
Met talenten ook begaafd.
Daarvan profiteerde Victor
In de jongst' beestingsstijd,
En heeft door zijn toekenning
Velen uit de nood bevrijd.
Moge de Portier des Hemels
Voor hem openen de Poort,
„Aanstaands" zoals Broeder Victor
Als portier deed in dit oord.
Laat ons allen daarvoor bidden,
Die met Victor zijn bevriend;
Door zijn hulpbetoon en liefde
Heeft hij ons gered verdient.
C. v. d. M.
stevens uit „De Boer"

9 Wernhoutsburg

8 De verering van O.L.V. van de Rue de Bac was van het begin af aan aanwezig in de Parochie Mariaveld.

Het plan werd een succes en in 1917-1918 werden kerk en huis gebouwd onder leiding van architect Franssen uit Roermond.

9 1918 Wernhoutsburg gesloten en weer open

Toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak in augustus 1914, konden vele studenten van Wernhoutsburg niet terugkeren naar het neutrale Nederland. De Fransen werden in de Berceau bij Dax opgevangen. In 1918 waren er nog 74 Nederlandse studenten.

De financiële situatie werd in Parijs steeds nijpender. Men droeg de apostolische scholen op een begroting te maken en zich strikt daaraan te houden. Daarbij vroeg de generale overste Villette niet te gemakkelijk studenten aan te nemen. Dit op aansporing van de Heilige Stoel omdat er te veel religieuzen waren die dispensatie van de geloften aanvroegen.

In november 1917 schreef de algemene econoom dat men geen geld meer kon sturen. Men moest maar geld lenen of andere oplossingen zoeken.

Parijs zag zich gesteld voor grote uitgaven voor de vele confraters, die door de oorlog in nood verkeerden en een beroep op het generalaat deden. Bovendien was het inkomen uit beleggingen in Oost-Europa geheel weggefallen en waren deze waardeloos geworden. Men besloot daarom Wernhoutsburg te sluiten.

De beslissing viel op 25 juni 1918.

Dit besluit kwam in Nederland zeer zwaar aan. Men trachtte een mogelijkheid te vinden het ongedaan te maken. Er waren in 35 jaar 187 Nederlanders toegetroten tot de Congregatie. De sluiting van Wernhoutsburg zou ongetwijfeld een einde betekenen aan deze ontwikkeling.

De oversten van Wernhoutsburg en Panningen, Hallinger en Hubert Meuffels, vroegen samen met hun economen verlot Wernhoutsburg voort te mogen zetten. Parijs stemde daarmee in onder voorwaarde dat men zelf voor de financiering zou zorgen. De brieven aan de studenten over de sluiting van het seminarie waren helaas al verzonden. Het schooljaar opende desondanks met 39 leerlingen (in 1894 begon het schooljaar al met 60 Nederlandse leerlingen).

De bisschoppen van Zuid-Nederland gaven verlot gelden in te zamelen voor de instandhouding van het seminarie. Pas in 1926 had het seminarie weer 140 leerlingen.

Over de sluiting van Wernhoutsburg is veel te doen geweest. Was de reden van financiële aard? Het seminarie was een school geweest voor Franse studenten. Die waren er nu niet meer. Of was het omdat in deze oorlog de stemming in Wernhoutsburg soms als pro-Duits werd ervaren? Vanuit Parijs werd dit echter ontkend. Onbegrijpelijk is dat het generalaat een goed lopend seminarie wilde sluiten en daarbij geen rekening hield met een groot aantal Nederlandse leden die men al een China-missie had toevertrouwd en die men zou vragen de missie van Bolivia aan te nemen.

Intussen werd de toestand in het Missiehuis te Panningen misera-

J. M. † J. V.

ROGAD
POR EL ETERNO DESCANSO
DEL REVERENDO PADRE
NICOLAS SUYLEN
VICE-VISITADOR
DE LOS SACERDOTES DE LA MISION DE
SAN VICENTE DE PAUL
CUYA HERMOSA ALMA VOLO AL CIELO
EN LA CIUDAD DE NTRA. SRA. DE LA PAZ
EL 1º DE DICIEMBRE DE 1923

**EL REVERENDO PADRE
NICOLAS SUYLEN**

NACIDO EN BORN (HOLANDA) EN 1876
INGRESÓ A LA CONGREGACIÓN DE LA MISIÓN
EN PARÍS EN 1896
ORDENÓSE SACERDOTE EN PARÍS EN 1907
SE LAUREÓ EN EL DOCTORADO DE TEOLÓGIA
EN ROMA EN 1904
OCUPÓ SUCESIVAMENTE LAS CATEDRAS DE FILOSOFÍA
Y ESCRITURA SAGRADA EN NOTO (ITALIA)
DIRECTOR DEL SEMINARIO INTERNO DE LA
CONGREGACIÓN DE LA MISIÓN EN
PANNINGEN (HOLANDA) EN 1911
RECTOR EN EL SEMINARIO DE NOTO (ITALIA) EN 1914
DIRECTOR DEL ESCOLASTICADO DE LA CONGREGACION
EN PARÍS EN 1916
RECTOR DEL SEMINARIO CONCILIAN EN LA PAZ EN 1918
Y ULTIMAMENTE VICE-VISITADOR DE LA CONGREGACION
DE LA MISIÓN EN BOLIVIA EN 1922

R. I. P.

Se sacrificó y consumó por el bien de sus semejantes.
(II Cor. 12.)

10 Verdier wilde heel Bolivia aan de Nederlandse Lazaristen toevertrouwen. Een grootse opdracht, aangezien Bolivia een oppervlakte heeft van meer dan 1 miljoen m².

bel. De eerste jaren van de oorlog was men redelijk goed doorgelopen. Later was de voedselvoorziening een groot probleem. Dit bracht kapelaan Verstappen, buurman van het Missiehuis, er toe de overste uit te nodigen om in de kerk de nood van het Missiehuis te beschrijven. Het resultaat was dat sindsdien de jonge boeren een rondgang maakten om voedsel voor de paters op te halen. Deze rondgang is een traditie geworden die zich uitstrekte tot in de zestiger jaren van de twintigste eeuw.

10 De Missie in Bolivia 1918-1927

Ongeveer tegelijk met het besluit Wernhoutsburg te sluiten werd Hubert Meuffels gevraagd na te denken over de overname van seminariewerk in Bolivia.

Bolivia was bij de Nederlandse Lazaristen niet onbekend. Theo Tiedink werkte op het seminarie van Sucre als docent van 1913-1917. Willem Janssen, de eerste Lazarist afkomstig uit Panningen, verdrinkt er in een bergstroom in 1918.

Bolivia behoorde tot de provincie van de Pacific. Men werkte op de seminaries van La Paz en Sucre.

Het generalaat dacht er over in Latijns Amerika een seminarie aan te nemen. Vanwege de sluiting van Wernhoutsburg zouden enkele confraters vrij komen.

Generale overste Verdier wilde de nieuwe missie onder de leiding stellen van Theophiel de Backere. Hubert Meuffels wilde deze echter niet missen. Benoemd werd Nico Suijlen die in Sicilië gewerkt had. Père Verdier vond Bolivia een goed alternatief voor studenten in Panningen als ze niet geschikt waren voor de China-missie. Bolivia zou gemakkelijker zijn. De Nederlanders zouden met heel Bolivia belast kunnen worden, zoals ze belast waren met een vicariaat in China.

De plannen van het generalaat werden uitgevoerd, niet tot enthousiasme van de Nederlanders. Men werkte in Sucre, La Paz en Cochabamba.

De confraters sloegen de kwaliteit van de roepingen niet hoog aan. Onenigheid ontstond over toelating tot de wijdingen. Klachten over de Nederlanders, met name over overste Nico Suijlen, werden naar Rome gestuurd en verder naar Parijs geleid. Provinciaal overste Romans van de inmiddels opgerichte Nederlandse Provincie zei in 1924 het contract op, waarna de provincie zich in 1927 uit Bolivia terugtrok. 17 Nederlanders waren in Bolivia werkzaam.

11 Het begin van het werk in Rumpen-Brunssum

Hoewel Nederland buiten de Eerste Wereldoorlog bleef, was er door de zeeblokkade gebrek aan alles. Het zuiden van de provincie Limburg had steenkool- en bruinkoolvoorraden. Deze werden nu versneld ontgonnen. Veel arbeiders trokken er naar toe, afkomstig uit het hele land. Veel vluchtelingen waren binnengestroomd,

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

JOSEPH COLSEN 1883-1982

Joseph Colsen werd geboren in Terhole in 1883. Hij trad in bij de Lazaristen in 1905 en werd priester gewijd in 1911. Hij gaf in dat jaar volkmissies in België. Onder de eerste wereldoorlog was hij aalmoezenier van Belgische vluchtelingen. Daarna werd hij werkzaam in de mijnstreek, eerst in de parochiezielzorg, vervolgens als aalmoezenier van sociale werken. Hier ontmoette hij Mgr. Poels met wie hij niet alleen goed kon samenwerken, maar die hem ook inspireerde, zodanig dat hij in 1955 een biografie over hem schreef.

Joseph Colsen was niet bang om zijn mening over zaken te geven. In een interview gaf hij bisschop Gijsen een slecht punt. Hij schrok een beetje toen hij het krantenartikel zag. Een gesprek met de bisschop verliep echter vriendelijk.

Hij was trots op zijn hoge leeftijd. Als de nieuwe lijst van confraters uitkwam, keek hij die speurend door. Wanneer hij iemand vond die ouder was dan hij, dan merkte hij op: die zal het niet lang meer maken.

Op 75 jarige leeftijd werkte hij nog samen in het stichten van een bejaardenhuis, waar hij actief bleef tot zijn 84e jaar. Het leven hield daarmee niet op, al haalde hij tot zijn teleurstelling de 100 jaar niet. Hij werd 98 jaar.

11 Joseph Colsen, schilderij archief c.m.

vooral uit België. Mgr. Poels, diocesaan gedelegeerde voor de arbeid, vroeg de Lazaristen om hulp. Joseph Colsen, die al in België werkzaam was geweest als volksmissionaris, werd samen met Theodorus Kats, teruggekeerd uit het Midden-Oosten, benoemd voor dit nieuwe werk. De meeste arbeiders en vluchtelingen waren ontheemd en woonden in barakken. Temidden van hen woonden de missionarissen en bouwden een drietal houten noodkerken.

Op 21 november 1921 werd door Mgr. Schrijnen, bisschop van Roermond, het rectoraat opgericht. Jozef Vester werd de eerste rector. Hij beschreef zijn nieuwe parochie als een kudde van drieduizend mijnwerkers afkomstig uit alle streken uit binnen- en buitenland: gelovigen en ongelovigen, rode socialisten, katholieken en protestanten, gehuisvest in vier of vijf woninggroepen. Drie houten barakken die elk 300 à 400 personen konden bevatten, dienden als kerken. Op 24 juli 1924 vond de eerste steenlegging plaats van een stenen kerk, de nieuwe St. Vincentius.

Het jaar daarop werd te Nieuw-Einde, een wijk van Heerlen, een nieuw rectoraat onder mijnwerkers aan de Congregatie toevertrouwd.

12 De Missie-Actie

In 1911 was het communicatieblad St. Vincentius à Paulo (VAP) opgericht. In het begin bracht het nieuws van de Congregatie en vooral van de diverse missies van de Lazaristen in exotische landen. In Nederland was een sterke missionaire geest gegroeid. De belangstelling van de VAP ging vooral uit naar de Nederlanders en het blad kreeg een functie erbij, namelijk een bescheiden vorm van het kweken van belangstelling voor de missie en daardoor misschien een vorm van rekrutering en daarbij eveneens een bescheiden fondswerving. De behoefte aan financiële ondersteuning was groot, vooral in de periode van de Eerste Wereldoorlog en de tijd daaropvolgend. Wel werd voortdurend herinnerd aan de Vincentiaanse nederigheid en terughoudendheid, ondanks het feit dat werd opgemerkt dat andere congregaties met veel meer succes aan fondswerving deden. De VAP had rond 1923 14.000 abonnees. De missieactie zou verder in verschillende varianten door de geschiedenis van de provincie lopen.

11 De noodkerk in Rumpen-Brunssum

11 De nieuwe kerk van Brunssum, gebouwd in 1924, architect Peutz. In de kerk bevinden zich muurschilderingen van Charles Eijck en glasramen van Laudy.

13 De eerste Provinciaal Overste Romans met de Generaal Overste Verdier.

FRANÇOIS VERDIER

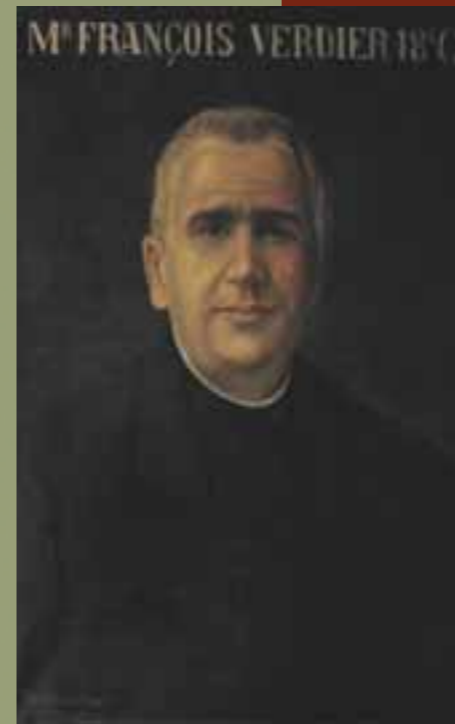
François Verdier werd in 1919 gekozen tot 8e Algemene Overste van de Congregatie der Missie. Hij vervulde deze functie tot 1931.

Hij aanvaardde zijn verkiezing in een buitengewoon moeilijke tijd.

De oorlog met talrijke slachtoffers was juist voorbij. Er was een crisis op alle gebied. Staten waren verdwenen. Men had te doen met ernstige werkloosheid, grote geldontwaarding en de dreiging van een nieuwe oorlog.

Verdier had een grote waardering voor de missionaire geest van de Nederlanders die in vele gebieden van de Congregatie werkzaam waren. Hij trachtte hen te bewegen een missie in Bolivia aan te nemen en het land als hun werkterrein te aanvaarden. Het enthousiasme was evenwel niet groot en de missie werd een mislukking.

De Nederlandse groep was echter reeds zo groot dat Parijs besloot een nieuwe provincie op te richten. Dat gebeurde op 19 maart 1921.

13 François Verdier uit de schilderijengalerij van het Missiehuis te Panningen.

13 De Oprichting van de Nederlandse Provincie

De toename van Nederlandse Lazaristen en de groeiende activiteiten die leidden tot nieuwe vestigingen en het uitzien naar een uitbreiding van de missieactiviteit, maakten de stichting van een nieuwe provincie tot een logische ontwikkeling.

Voor Parijs was dit duidelijk, voor de Nederlandse confraters wenselijk. Parijs had echter enkele bedenkingen wat betreft het Missiehuis in Panningen. Men voelde nog steeds de dreiging van de antireligieuze wetgeving en men zag Panningen nog altijd als een mogelijk toevluchtsoord voor studenten, zelfs voor de generale overste. Per slot van rekening was de afstand van Parijs naar het zuiden van Nederland niet zo groot en waren de gewoonten en de taal van het Missiehuis Frans.

Er werd lang beraadslaagd over de financiële kant van de zaak. De oorlog had de Congregatie aanmerkelijk verarmd. De Nederlandse vestiging was, in zijn voorlopigheid, financieel helemaal afhankelijk geweest van Parijs. Wat kon Parijs anders doen dan de bezittingen in Nederland overdragen en beloven de kosten van de opleiding van studenten die al in 1920 waren aangenomen op zich te nemen op het niveau van de kosten in Parijs.

Op 19 maart 1921, werd door generale overste Verdier, de Nederlandse Provincie opgericht. De nieuwe provincie omvatte de huizen van Nederland en de missies van Yungpingfu en Bolivia. De confraters die daar verbleven werden allen lid van de nieuwe provincie. Nederlanders die elders leefden en werkten, werd gevraagd naar hun voorkeur. Zij besloten allen lid te blijven van de provincie waarin zij werkten.

Henri Romans, eerste Provinciaal Overste van 1921 tot 1932

Als eerste provinciale overste werd benoemd Joseph Hubert Hendrik Romans. Geboren in Beek op 3 januari 1870, werd hij in 1882 de eerste Nederlandse student van Wernhoutsburg. Zijn hogere opleiding kreeg hij in Parijs alwaar hij in 1894 priester werd gewijd. Hij studeerde in Rome in 1898 en gaf in Amiens exegese en kerkgeschiedenis. Bij de opening van het Missiehuis in Panningen was hij aanwezig. Zijn periode als visitator strekte zich uit van 1921 tot 1932. Daarna werd hij generaal assistent in Parijs. In 1947 kwam hij terug naar Nederland en overleed in 1951 te Nijmegen. Hij werd bijgezet in de grafkelder van het Missiehuis.

De nieuwe provincie kreeg als opgave zich te wijden aan de buitenlandse missie: "Daarvoor is Gods genade nodig die U verzekerd is. Daarvoor zijn veel en goed opgeleide werkers nodig, het aantal is verzekerd, daar is het verleden U borg voor. En wat de voorbereiding betreft: ze worden goed opgeleid op de apostolische school in Wernhoutsburg en het noviciaat en scholasticaat in Panningen. Daarvoor zijn ook nodig de goede wil en toewijding, de geest van de H. Vincent Depaul, de liefde voor de Congregatie en de ijver om volgens haar doel te werken. Ad Multos Annos. Dat die jaren rijk mogen zijn in aantal en ook rijk aan vruchten"(VAP,11jrg.1921. p 65-67).

14 Mgr. Cornélio Veerman

14 Guilherme Vaessen, overste van regionaal groot en klein seminarie Prainha, Fortaleza. Schilderij uit de Prainha, Fortaleza.

Bij de oprichting was het aantal Nederlanders in de Congregatie reeds vrij groot: 171 leden; 117 priesters, onder wie 2 bisschoppen: Frans Geurts en Frans Schraven, 10 broeders en 1 broeder novice, 43 studenten en novicen.

Van deze 171 leden werkten 31 priesters en 5 broeders in Nederland, 12 priesters in Yungpingfu en 10 in Bolivia.

Buiten het verband van de nieuwe provincie werkten 64 priesters en 4 broeders elders in de Congregatie: in Noord-China 18 priesters en 1 broeder, in Zuid-China 12 priesters, in Brazilië 7 priesters en 1 broeder, in Centraal-Amerika 4 priesters, in Noord-Afrika 2 priesters, in Colombia 4 priesters, in Constantinopel 3 priesters, in Ecuador 3 priesters, in Frankrijk 2 priesters en 1 broeder, in Perzië 2 priesters, in Chili 2 priesters, in Syrië 1 priester en 1 broeder, in Argentinië 1 priester, in België 1 priester, in Duitsland 1 priester, in Portugal 1 priester (Gegevens W. Bellemakers).

Deze grote verspreiding was voornamelijk tot stand gekomen door het algemene bestuur in Parijs, dat gebruik maakte van het hoge aantal roepingen in Nederland dat in zijn traditie zeer missionair was.

Onder Henri Romans werd de provincie "vernederlandst". De officiële taal werd Nederlands, hoewel er in de eetzaal nog Frans gelezen werd. Nederlandse gewoonten werden ingevoerd. De kleding bleef geheel georiënteerd op het moederhuis in Parijs.

De gebeden werden in het Nederlands vertaald.

De jonge provincie zou spoedig streven naar nieuwe missiegebieden die aan haar werden toevertrouwd. Reeds geruime tijd was de aandacht gericht geweest op Brazilië waar zeven Nederlanders werkzaam waren in de provincie van Rio de Janeiro.

14 Brazilië - Fortaleza 1927

N.B. Veel gegevens van de eerste periode zijn ontleend aan een studie van Gerrit Frencken: "Een korte terugblik op de geschiedenis van de Lazaristen die heden ten dage de Provincie van Fortaleza van de Congregatie der Missie vormen" (2007).

De Provincie van Rio, gesticht in 1845, was werkzaam in verschillende delen van Brazilië. De personeelsopbouw toonde een kleurenpalet van confraters uit verschillende Europese landen en onder hen was ook een aantal Nederlanders.

In 1864 verzocht de bisschop van Fortaleza, Dom Luiz Antônio dos Santos, de Lazaristen naar zijn bisdom te komen om de priesteropleiding gestalte te geven. Dit resulteerde in de stichting van het "Seminário da Prainha". In dit seminarie kwamen Willem en Jan Vaessen: Willem als docent en Jan als seminarist. Beide broers waren aanstonds actief in het geven van volksmissies. Andere Nederlanders waren veelal werkzaam op seminaries in Caraça, Petrópolis, Salvador en São Luis.

De gebroeders Vaessen bleven actief op het gebied van de volksmissies, vooral in de staat Bahia (1901-1907).

In 1914 kwam Willem Vaessen voorgoed naar Fortaleza, nu als rector van het Seminário da Prainha. Tot 1927 bleef hij die functie

14 Piet Vermeulen, een van de grondleggers van de Volksmissies in het Noord-Oosten.

Dankbaar gedenken wij

PIET VERMEULEN, lazarist

Hij werd geboren in Oosterhout (NB) op 4 augustus 1835 en overleed te Princenhage in het St. Lucia verpleegtehuis op 13 september 1981, gesterkt door het gebed en de Ziekenzalving van de Kerk.

Zijn lichaam werd te ruste gelegd op de R.K. begraafplaats St. Martinus te Princenhage op 16 september 1981.

Met Padre Pedro verlieten we een ijverige, plichtsgetrouwe, opgewekte priester. Na zijn wijding in 1922 werkte hij eerst in Bolivia, enkele jaren later was hij in Brazilië als een van de eerste Nederlandse Lazaristen. Hij werkte er in de seminaries van Fortaleza en Limoeiro. Maar zijn grootste werk waren de missies in de provincies Maranhão en Ceará.

Wie kende Padre Pedro niet? Zijn preken, zijn welluidende stem, zijn perfect Portugees. Het kwam hem allemaal goed van pas bij die lange rij missies, die hij als een droge opsomming naliet in zijn levensbeschrijving, maar die moeten worden uitgedrukt in honderden preken, dulzenden biechten en lange reizen. Welke parochie kende hij niet?

Hij was nooit ziek. Altijd opgewekt. Kon met iedereen overweg. Men luisterde graag naar zijn vele verhalen en belevenissen.

Dit alles had een diepe grond, waar hij nooit over sprak, maar het eenvoudig uitdrukte in zijn leven. Trouw aan zijn dagelijkse H. Mis tot in hoge ouderdom. Daar putte hij zijn kracht om als trouwe dienaar van Christus te werken.

Dankbaar en met heimwee denken we aan hem terug in de zekerheid, dat hij nu het loon van de trouwe dienstknecht heeft ontvangen.

Wij zijn U zeer erkentelijk voor uw medeloven bij het overlijden van pater Piet Vermeulen.

Familie en kontraters

14 Thom Veerman, jarenlang werkzaam in de priesteropleiding.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

14 Pierre Hermans, een van de pioniers aan de Tocantins.

14 Tinus Reinders op de Tocantins

14 Harrie Rienslag, lange tijd werkzaam aan de Tocantins en opvolger van Cornélio Veerman als Apostolisch Administrator.

vervullen. Dom Helder Camara was zijn meest bekende leerling. Hij zou zich altijd zien als een Lazarist en werd later in de Congregatie der Missie als erelid opgenomen.

De oprichting van de Nederlandse Provincie en de drang om de kerk in het buitenland te steunen was voor Brazilië van groot belang. Gerrit Frencken schrijft dat vanuit het Missiehuis in Panningen bijna 500 Lazaristen de wereld introkken en dat in een periode van 50 jaar 104 van hen de weg naar Brazilië vonden. Het was evenwel niet gemakkelijk voor hen een eigen huis en een eigen gebied te verwerven. Veel overleg was nodig tussen Willem Vaessen, provinciaal Henri Romans van Nederland, Eugênio Pasquier provinciaal van Rio, generale overste Verdier en de bisschop van Fortaleza Dom Manuel da Silva Gomes. Men mag hier tevens bedenken dat de communicatie in die dagen veelal per brief verliep en daarom moeizaam was. Het resultaat was tenslotte dat Nederland een huis kreeg in Fortaleza en een parochie. Willem Vaessen liet zich overschrijven naar de Nederlandse Provincie en zijn broer Jan volgde hem.

Op 31 maart 1927 namen Guillerme Vaessen, Luis Gussenhoven, Fernando van Dijk en João Rijntjes het nieuwe huis in Benfica in bezit en kregen zij de parochie Nossa Senhora dos Remédios. De start van de Nederlandse Provincie in Brazilië was gemaakt. Deze start was het begin van een reeks van werken volgens de traditie van de Congregatie in het arme tropische deel van Brazilië.

Guillerme Vaessen begon van hieruit in het noordoosten missies te preken en retraites te geven. Overal ontmoette hij een schaarste aan priesters. Hij schreef dan ook brieven naar de provinciaal in Nederland om personele ondersteuning. Zijn verzoeken hadden succes want tot aan de Tweede Wereldoorlog kwamen 21 jonge krachten over. Nieuwe werken konden begonnen worden. Parochies werden aangenomen in Belém, São Luis en Ribamar. Voor Guillerme was een parochie een vertrekpunt voor volksmisionarissen en tevens om een financiële ondersteuning te vinden daar de bisdommen ook zeer arm waren. De missies werden vooral gegeven op het platteland en in de volkswijken van de steden. In 1939 werd de Vice-Provincie van Fortaleza opgericht. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen tussen 1946 en 1950 36 nieuwe krachten uit het moederland. Nieuwe werken werden aangenomen o.a. in Recife waar een nieuw missieteam werd gevormd. Het werk op de kleinseminaries nam een hoge vlucht.

In 1964 werd het Seminário da Prainha in Fortaleza gesloten en vertrokken de confraters van Rio. Hun apostolische school in Antônio Bezerra werd verkocht aan de Nederlandse Vice-Provincie. In 1967 werd de Vice-Provincie een autonome provincie onder leiding van provinciaal Jan van Ginneken.

DWIDJOSUSASTRO
1910-1975

Dwidjosusastro was de eerste Lazarist van Javaanse afkomst. Als afronding van zijn opleiding kwam hij naar ons land en verbleef daarvoor in Panningen.

Door het uitbreken van de oorlog in Europa en later meer nog in Indonesië, kon hij niet naar zijn vaderland.

Teruggekeerd na de bevrijding, kwam hij in Indonesië in de onlusten van de strijd van de Pemudas tegen de Engelsen en daarna tegen de Nederlanders.

Voor dezen was het aanvankelijk onmogelijk te werken. Het was Dwidjo die moedig de jongens van het "seminarie in oprichting" door de linies van de strijdende partijen bracht en zo de opleiding van eigenlandse priesters in die moeilijke tijd veiligstelde.

15 Mgr. de Backere, eerste Nederlandse overste van Wernhoutsburg, reisde stad en dorp af om gelden voor het seminarie bijeen te brengen. Daarna legde hij op Java de grondslag voor onze missie.

15 Kathedraal, Darmo

15 De Missie van Surabaya, Indonesia

N.B. Veel van de volgende gegevens zijn genomen uit het artikel: Nederlandse Lazaristen in Indonesië van Karel Prent cm, uit De Armen zijn onze Meester z.j., p.61-62.

De overwegend protestantse koloniale regering van Nederlands Oost-Indië stond niet positief tegenover de katholieke missie. Dat nam niet weg dat missionering in de kolonie een aanvang had genomen door seculiere priesters. Deze waren op het eiland Java gevolgd door de Jezuïeten.

De eerste Lazarist die Indonesië bezocht was de heilige Jean Gabriel Perboyre die in 1835 op zijn weg naar China een maand lang in Surabaya verbleef. Hij heeft met enthousiasme over dit bezoek geschreven. Een eeuw later werden een stichting en verschillende werken in de stad naar hem genoemd. In 1859 waren de Jezuïeten naar Java gekomen. Hun aantal, samen met de wereldheren, was echter erg klein. In 1893 werd het bestuur van de missie in handen van de Jezuïeten gegeven. In de twintigste eeuw begonnen andere religieuze gemeenschappen aan de missie deel te nemen.

De heren Romans en Hubert Meuffels hadden al vóór 1920 contact opgenomen met de apostolisch vicaris van Batavia, Mgr. E. Luyten s.j. Zij boden de hulp van de Nederlandse Lazaristen aan. In 1923 werd dit aanbod aanvaard en vertrokken vier confraters naar Surabaya. Het waren Th. De Backere, E. Sarneel, J. Wolters en Th. Heuvelmans.

C. Klamer die reeds 15 jaar werkzaam was geweest in China, zou zich in Singapore bij hen voegen; ongetwijfeld omdat onder mogelijke kandidaten van de missie veel Chinezen waren.

Op weg van Batavia, het huidige Jakarta, bezochten zij de bloeiende missie van de Jezuïeten in Midden Java. Men begon de missie uit te bouwen samen met andere congregaties van zusters en broeders en in 1926 kon Th. de Backere de generale overste melden dat het aantal priesters gestegen was tot elf en dat er verder 21 broeders en 63 zusters werkten. Men startte overal inheemse scholen en de goodwill van deze scholen deed het aantal inheemse katholieken gestaag stijgen.

In 1928 werd de Apostolische Prefectuur van Surabaya opgericht. Deze werd aan de Lazaristen toevertrouwd. In 1931 kwamen ook de Nederlandse Dochters der Liefde naar Java. De missie groeide verder en in 1937 werd Mgr. Verhoeks apostolisch prefect van Surabaya. Het jaar daarvoor was Mgr. De Backere, zijn voorganger, ziek naar Nederland vertrokken.

De politieke toestand werd steeds dreigender. In mei 1940 viel Duitsland Nederland binnen en werd de missie van het moederland afgesloten. In 1942 werd Nederlands Indië door de Japanners overvallen en na enige tijd werden alle buitenlandse krachten, afkomstig van landen die bij de geallieerden hoorden, geïnterneerd. Intussen was Mgr. Verhoeks apostolisch vicaris geworden en in 1942 bisschop gewijd.

Voor de missie betekende de internering van bijna het gehele per-

16 Tekening Ubbergseweg 172 uit mei 1919

JAN PLAT 1918-1993

Jan Plat werd geboren in Volendam. Toen hij zeven jaar oud was, verloor hij zijn vader en hielp hij zijn moeder in haar kleine winkeltje.

Hij had een helder verstand. Dat bleek toen hij zijn studies maakte bij de Lazaristen om missionaris te worden. Tijdens zijn studie op het grootseminarie werd hij al docent filosofie. Hij studeerde verder op de Leuvense Universiteit en slaagde in 1952 summa cum laude op zijn proefschrift over Immanuel Kant.

Hij was een heel eenvoudige man die zijn colleges op een zeer heldere wijze voordroeg. Hij had hart voor studenten. Dit bleek vooral toen hij in 1961 werd benoemd tot hoogleraar Kenleer en Metafysica aan de Nijmeegse Universiteit. Hij speelde een geheel eigen rol in de revolutionaire zestiger jaren. In 1983 werd hij getroffen door zeer ernstige gezondheidsproblemen en moest noodgedwongen zijn werk staken.

17 Henri Romans

soneel een grote slag, maar ook een grote kans. De missie moest nu verder op inheemse krachten. Deze leverden een grote prestatie.

In de onafhankelijkheidsoorlog die volgde kozen de inheemse katholieken voor Indonesië. Omdat de missie niet zo erg gezien was bij de koloniale overheid en wegens de internering van de toekomstige president Soekarno, die daardoor met de missie bevriend raakte, werd de missie ook van zijn buitenlandse banden bevrijd. Europeanen trokken weg, de hele aandacht kwam te liggen op de inheemse bewoners.

Heel belangrijk was het dat de Javaanse confrater Ignatius Dwidjosastro reeds in 1948 de stichting van een kleinseminarie bevorderde en dat vanaf 1953 de opleiding van grootseminaristen begon.

Met het groeien van de missie werd de rol van de Nederlanders relatief kleiner en werden hoe langer hoe meer werken overgedragen aan Indonesiërs.

In 1958 werd de Indonesische provincie van de Lazaristen gesticht. In 1961 werd de Indonesische hiërarchie opgericht en werd Surabaya een bisdom onder leiding van Mgr. Jan Klooster.

16 Het Studiehuis St. Vincentius te Nijmegen

De oprichting van de Katholieke Universiteit te Nijmegen in de twintiger jaren van de 20e eeuw werd gezien als de voltooiing van de emancipatie van de katholieken op het gebied van onderwijs en wetenschappen. De universiteit had uiteraard een Theologische Faculteit. Veel congregaties openden een huis in de stad om hun studenten gemakkelijker in staat te stellen universitaire opleidingen te volgen. Het bisdom 's Hertogenbosch was niet enthousiast door deze toeloop. Wij kregen toestemming een huis te openen onder voorwaarde dat er niet aan pastoraal werk naar buiten gedaan zou worden. Een later verzoek, of burens in het Studiehuis de H. Mis mochten bijwonen, werd geweigerd.

Het huis werd in 1929 geopend. Naast het huis voor hogere studies werd het Studiehuis tevens de zetel van de provinciaal, van het provinciaal economaat en de missieactie. Hierbij hoorde de VAP, het tijdschrift Vincentius à Paulo.

Van nu af zouden vanuit Nijmegen de missionarissen vertrekken en zouden met hen de contacten worden onderhouden.

Honderden kisten met goederen voor de verschillende missiegebieden werden door broeder Wenmekers verzonden.

17 Statistische gegevens tijdens het Provinciaalaat van Henri Romans 1921-1932

Henri Romans overleed op 20 september 1951 te Nijmegen.

In zijn ambtsperiode waren negen broeders toegetreden tot de Congregatie en waren 61 priesters gewijd, van wie 30 in de eerste jaren. Vanwege de Eerste Wereldoorlog en de sluiting van Wern-

18 Willem Meuffels

18 Theo Kock

houtsburg was het aantal wat gedaald. Al spoedig echter groeide dit aantal weer tot 150 leerlingen. Ook Panningen kon met tevredenheid terugzien op het aantal studenten. Tussen 1927 en 1930 waren een tiental Duitse studenten naar Panningen gekomen. Wegens plaatsgebrek vertrokken zij in 1930 naar Graz in Oostenrijk.

De statistieken zagen er op 31 december 1932 uit als volgt:

Nederland	54 priesters en 17 broeders,
Yungpingfu	19 priesters,
Java (Indonesië)	20 priesters en 2 broeders,
Brazilië, Fortaleza	14 priesters en 3 broeders.

In andere provincies waren nog 58 Nederlandse priesters en 2 broeders werkzaam.

18 Mission Hollandaise

In het jaar 1930 vertrok Willem (Guillaume) Meuffels naar Parijs om een werk te beginnen onder Nederlandse emigranten. Hij werd daarmee de grondlegger van de latere Mission Hollandaise. De aanvang was zeer bescheiden. Het werk zou uitgroeien met de aankoop van een huis voor de activiteiten in Parijs en het noorden van Frankrijk door Leo Laureijssen (1947) en een confrater die vanuit een pastorie in het zuidwesten zijn pastoraat uitoefende. Vanaf 1954 was A. Graafmans hier werkzaam. Hij werd opgevolgd door Giel Peeters die elf jaar lang dit werk in de Charente verrichtte.

In Parijs was het centrum van het werk in de Rue du Docteur Heulin. Vanaf 1951 had Theo Kock hier de leiding, samen met Mathieu Scheres, die er in 1963 overleed. Zij werden in de beginperiode bijgestaan door confraters, die benoemd waren voor China en aan de Sorbonne Chinees studeerden.

De Mission kampte voortdurend met geldzorgen totdat Jozef Burm in 1964 de leiding overnam. In 1966 kwam Jac Cools het team versterken en hij kreeg als arbeidsveld het bezoeken van de emigranten in het Noorden.

Was de missie gestart voornamelijk voor boeren, langzamerhand kwam daar de zorg bij voor au-pair-meisjes. Hiervoor werd een maatschappelijke dienst opgericht die door de Nederlandse Overheid werd gesubsidieerd. Daarnaast zorgde Jozef Burm voor gevangenen van Nederlandse afkomst.

De verdergaande integratie van de Nederlandse emigranten maakte het werk onder hen langzamerhand niet meer nodig. Het gebrek aan jongere confraters deed het provinciaal bestuur onder leiding van provinciaal Wiel Bellemakers, in overleg met het Bisdom Haarlem, besluiten dit zeer vruchtbare en sympathieke werk in 1989 te sluiten. Jac Cools had zijn activiteiten reeds verlegd naar een reeks parochies rond het Lac de Madines in het bisdom Verdun.

Hij kreeg grote problemen met zijn gezondheid en werd de eerste Nederlandse Lazarist met een harttransplantatie. Hij overleed in 2003.

18 Leo Laureijssen (r) en Harrie Jaspers (l) voor de Mission Hollandaise.

18 Mathieu Scheres

18 Burm en Cools bij de ingang van de Mission Hollandaise

Ter herinnering aan
Giel Peeters c.m.

Geboren: Heiden 7-2-1933
Overleden: Panningen 31-12-2009

ereburger van Egchel
Lid in de Orde van Oranje-Nassau

Wij hebben met intens verdriet totaal onverwachts afscheid moeten nemen van een zeer geliefde priester-Lazarist in hart en nieren: een diep gelovige, eenvoudige en sober levende priester. Een man die (te) weinig aandacht had voor zijn eigen welvaart, maar anderzijds niemand aandacht kon weigeren die er om vroeg. "Nee zeggen" kon hij niet. Zijn onteibare contacten en enorme kenniskring had hij opgebouwd tijdens zijn werken onder Nederlandse boerenemigranten in Frankrijk en onder de Nederlandse militairen in Suriname, Duitsland en Nederland. De laatste 17 jaar lag zijn hart in Heiden-Egchel. Giel was een zeer creatief priester, een volksmens en verteller pur-sang, die het evangelie van Jezus o.s. door gaf middels zijn beeldende preken, vaak recht uit het leven gegrepen, en door middel van honderden verhalen over de "pastoor van Chantresac".

Tijdens zijn weinige vrije tijd waren de bloemen zijn grote passie, maar beesteed hij soms met weinig succes het onkruid. Van alle kanten kreeg hij lof toegeswaaid tijdens zijn 50-jarig priesterfeest in Egchel, bij welke gelegenheid hij de eerste en tot nu toe enige ereburger werd. Met zijn droge humor merkte hij toen op: "Ik heb nooit geweten dat ze in Egchel zo'n geweldige pastoor hadden". De familie verliest haar Pater Familias, de Lazaristen een gewaardeerd lid, Egchel een inspirerende pastoor en velen een goede vriend.

Zijn naam zal voor eeuwig staan geschreven in de palm van Gods hand.

Familie Peeters
Heren Lazaristen
Parochie Egchel

Voor uw blikken van medeleven danken wij u hartelijk.

De zeevakendienst zal worden gehouden op zondag 7 februari 2010 om 10.30 uur in de parochiekerk van de H. Jacobus de Meerdere te Egchel.

HUBERT MEUFFELS 1871-1949

Hubert Meuffels geboortig van Dieteren (20-03-1871) was een kleurige opvallende persoonlijkheid. Hij wilde priester worden en vertrok naar Wernhoutsburg waar sinds 1882 de Franse Lazaristen het seminarie van Loos les Lille hadden heropend dat zij wegens de wetten van Combes hadden moeten sluiten.

Hij was een goed student die na enkele jaren al werd ingeschakeld om les te geven.

In 1889 trad Hubert in bij de Lazaristen te Parijs. Na zijn priesterwijding kreeg hij de benoeming als docent filosofie op het Seminarie van St. Flour in Auvergne.

Bij de sluiting van dit seminarie werd hij voor Panningen benoemd. Hubert zou 23 jaar de functie van overste en docent vervullen. Hij deed dit met straffe hand en volgens duidelijke lijnen.

Hij was het die jarenlang het blad Vincentius a Paulo redigeerde.

Naast zijn taken op het seminarie schreef hij "Les Martyrs de Gorcum" (1908) en daarna het leven van de student Piet Hofstee die in 1906 in Panningen was overleden. In 1925 volgde "Liduin de Schiedam". Hij schreef gemakkelijk in een goede stijl, maar zijn handschrift leek meer op spijkerschrift. Daarom vroeg hij in Parijs of hij een typemachine mocht kopen. Het antwoord was: "Wij zullen er het eerst van profiteren."

In 1927 werd hij benoemd tot directeur van de nieuw opgerichte provincie van de Dochters der Liefde met als zetel Tilburg.

In 1932 volgde zijn benoeming als provinciaal van de Nederlandse Provincie van de Lazaristen met als zetel Nijmegen. Hij bezocht verschillende missiegebieden: Brazilië, Java en China.

In zijn goede jaren was hij een graag geziene spreker op retraites, maar op het einde van zijn termijn werd het duidelijk dat hij deze taak niet langer aan kon.

In augustus 1945 werd hij teruggeroepen naar Parijs. Hier schreef hij nog het leven van zijn geliefde generale Overste Père Fiat. Als een laatste handeling gaf hij deze studie aan de toenmalige Generale Overste James Richardson. Vrijwel onmiddellijk daarna overleed hij op 13 april 1949.

Gegevens uit In Memoriam van C. Verwoerd, CM.

18 Giel Peeters

19 Hubert Meuffels, Provinciaal Overste 1932-1945

De jaartallen laten al zien dat de periode tussen de dertiger jaren van de twintigste eeuw en het einde van de Tweede Wereldoorlog, een buitengewoon moeilijke tijd waren. Hubert Meuffels volgde Henry Romans op als provinciaal overste. Het was een periode in de geschiedenis van West-Europa en Amerika van een diepe economische crisis. De periode na de Eerste Wereldoorlog probeerde zich te herstellen van de verwoestingen, de stagnatie in handel en industrie en de vele verloren gegane mensenlevens. Voor de jonge Nederlandse Provincie, gelukkig buiten de oorlog gebleven, bracht deze tijd grote financiële problemen met zich mee. Een kleinseminarie dat weer volop draaide en een grootseminarie met eveneens vele studenten, putten alle financiële mogelijkheden uit. De studenten waren bijna zonder uitzondering afkomstig van een middenklasse die weliswaar niet echt arm was, maar weinig financiële middelen had. De kandidaten kwamen meestal uit grote gezinnen.

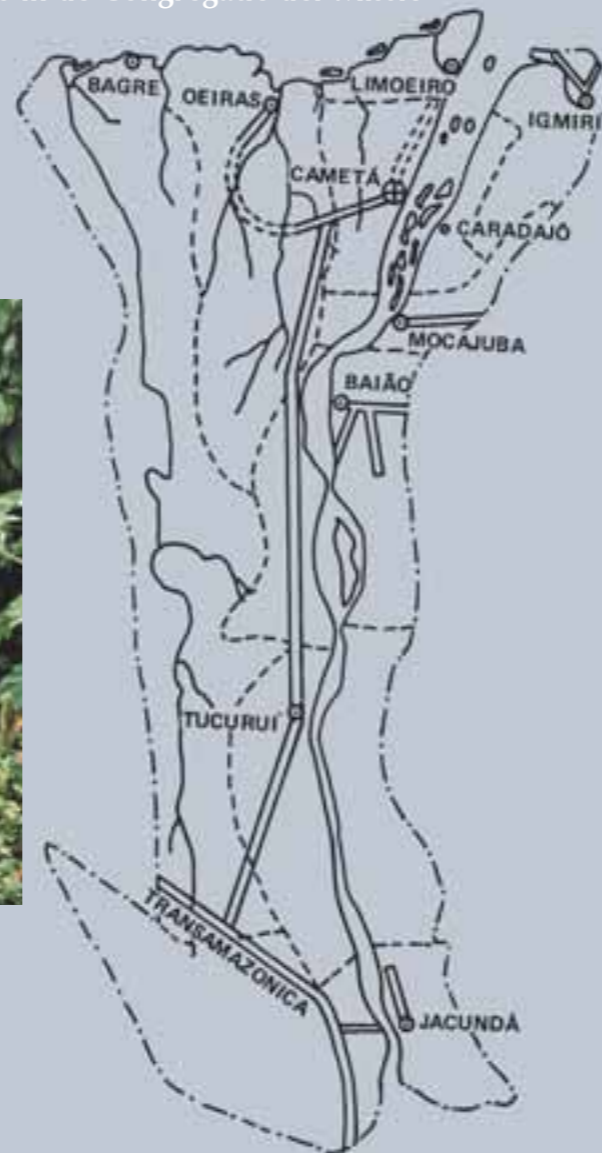
De Provincie vroeg dan ook aan de missiegebieden een bijdrage in de opleidingskosten van de nieuwe missionarissen. Voor sommige gebieden was dit geen groot probleem. Er was een provinciaal die schreef: "Zend mij zoveel mogelijk priesters. Als ze maar Mis kunnen lezen." Blijkbaar waren de misintenties zo hoog dat deze alleen al nieuwe krachten rendabel maakten. Andere gebieden leden ernstig onder de crisis. Vooral de missie van China leed zeer ernstig onder de politieke instabiliteit. Het optreden van de "war lords" leidde tot veel onrust, hongersnood en verwoesting van eigendommen van de missies, die maar heel moeizaam hersteld konden worden. De daarop volgende Japans-Chinese oorlog was rampzalig voor het land en bracht voor naar schatting negen miljoen Chinezen de dood.

In Nederland noodzaakte het gebrek aan financiële middelen een uitermate voorzichtig beleid. Het parool was altijd "zuinigheid" en deze houding stond niet ver af van de mogelijkheden van het thuisfront.

Toch vond men nog, vanwege het toegenomen aantal studenten, in 1934 de middelen het Missiehuis in Panningen uit te breiden met een aantal kamers, een badruimte en een keuken. Tevens werd in dat jaar de zorg voor de keuken overgenomen van de broeders door de Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid en lekenpersoneel.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

20 Cornélio Veerman

20 De Missie van Cametá

In 1935 werd het gebied van Cametá in de staat Pará in Brazilië aan de Nederlandse Provincie toevertrouwd. Het behoorde tot het aartsbisdom Belém en strekte zich uit langs de geweldige Tocantinsrivier tot ver in het binnenland.

De parochie Cametá omvatte het hele gebied. Er waren bijna geen priesters. In de loop van de jaren zouden verschillende parochies ontstaan die aanvankelijk met roeiboten werden bezocht. Later werden zij bemand met priesters en kwamen ook de Dochters der Liefde.

In 1952 werd de Prelatuur van Cametá opgericht onder leiding van vicaris generaal Cornélio Veerman die in 1961 bisschop werd gewijd, als Prelatus Nullius.

De Christelijke Basisgemeenschappen

Cametá is een relatief oude plaats. In 1985 werden het 350 jarig bestaan van de stad en de komst van de Nederlandse Lazaristen 50 jaar geleden gelijktijdig gevierd.

Cametá, liggend langs de Tocantinsrivier, ter plekke 20 km breed, en het erbij horende gebied hadden een oppervlakte zo groot als Nederland. Er waren bijna geen wegen. Het verkeer vond plaats over de rivier, aanvankelijk in kleine boten. Later werden deze groter en deden motorboten hun intrede. Dit was een enorme verbetering.

De confraters kwamen in een zeer bosrijk gebied en een erg vochtig, ongezond klimaat.

Op kerkelijk gebied was het volk in de loop van de jaren maar matig verzorgd geweest. De weinige priesters die er waren zagen tegenover zich een geweldig werkterrein. Zij verzorgden de mensen, zo goed en kwaad als het ging, door het toedienen van de sacramenten.

In de tijd vóór en tijdens het Tweede Vaticaans Concilie groeide, als gevolg van verschillende ontwikkelingen, een nieuwe pastoraal. Men wilde de gelovigen, mannen en vrouwen, geheel en al betrekken bij het leven van de gemeenschap. Zo ontstonden de christelijke basisgemeenschappen. Zij richtten zich op de deelname en ontwikkeling van alle gelovigen. In de grote parochies en de hele Prelazie kwamen deze gemeenschappen tot grote bloei. Zij werden gevoed door een centraal team dat de verschillende sectoren aanstuurde.

De confraters, van verschillende leeftijden, voelden zich opnieuw gemotiveerd en geïnspireerd door de mannen en vrouwen van de gemeenschappen en door de leiding van de kerk. Hier speelden een grote rol Harrie Riemsdag en bisschop Elias Chaves, die zich in dit missiegebied geheel en al thuis voelde.

Later brachten de bouw van nieuwe wegen, dwars door de bossen, de toevloed van mensen uit de door droogte getroffen gebieden van het Noord-Oosten en de aanleg van de geweldige stuwdam van Tucuruí geheel nieuwe ontwikkelingen.

Ook in de kerk waren veranderingen. De basisgemeenschappen hebben een onuitwisbare invloed bewerkt.

20 Jan Boonekamp in Carapajó

*Pedimos vossa bênção,
ó Deus, bondoso Pai.*

*Nossas comunidades prá
sempre abençoai.*

*Dai forças ao Prelado, irmãos,
padres também.*

*Ficai sempre conosco.
O vosso Reino vem.*

20 Gebed om Gods zegen

20 Cametá,
kerk van
Aldeia

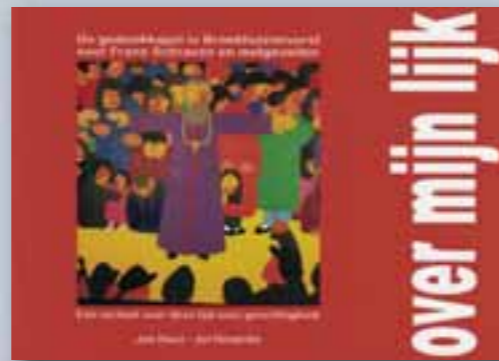
21 Anton Geerts en Gerard Wouters

21 Kerkaam in Broekhuizenvorst met het wapen van Mgr. Schraven.

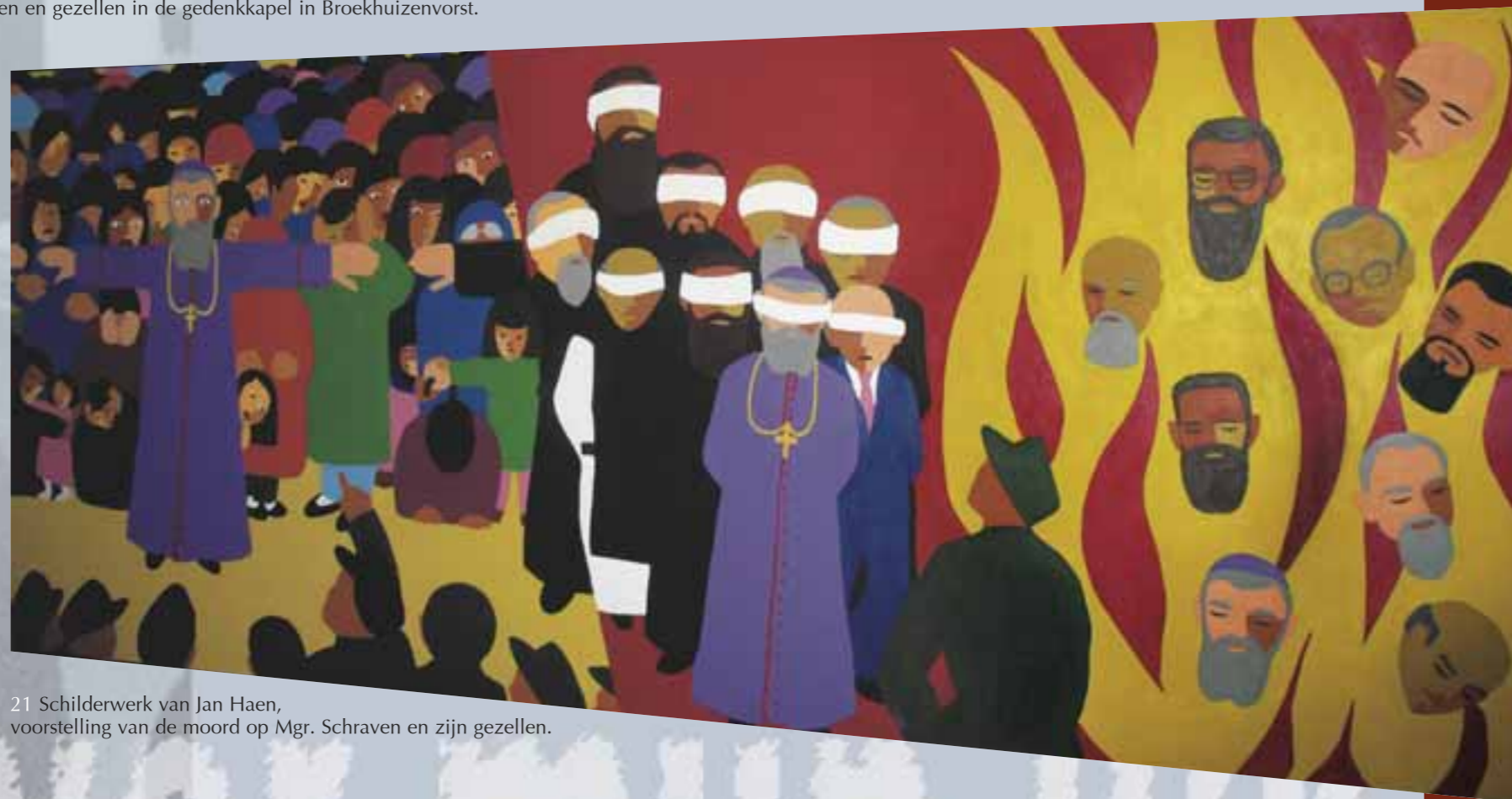
21 Mgr. Schraven, schilderij gemaakt door Isa Schraven.

21 Omslag van het boekje 'Over mijn lijk' van Jan Haen en Jef Hendriks (tekst) gepubliceerd tijdens de inhuldiging van de gedenkkapel in Broekhuizenvorst.

21 Mgr. Schraven en gezellen in de gedenkkapel in Broekhuizenvorst.

21 Schilderwerk van Jan Haen, voorstelling van de moord op Mgr. Schraven en zijn gezellen.

21 China: De moord op Mgr. Schraven en gezellen

Op 9 oktober 1937 werden tijdens de Japans-Chinese oorlog bisschop Schraven en gezellen in Chentingfu door Japanse soldaten vermoord. Op het terrein van de missie was een groep vluchtelingen samengekomen. De soldaten eisten 200 vrouwen op. Toen de missionarissen, met aan het hoofd bisschop Schraven (63), weigerden de vrouwen over te leveren, werden zij geboeid weggevoerd en bij de pagode van Chentingfu vermoord. Onder hen waren drie Nederlanders: naast de bisschop, Gerard Wouters, 29 jaar, en broeder Antoon Geerts, 62 jaar. Het tijdschrift Vincentius à Paulo gaf in januari 1938 een uitgebreid verslag van deze tragische en dramatische gebeurtenis. De anderen waren: Lucien Charny cm, 54 jaar (Frankrijk), Eugène Bertrand cm, 32 jaar (Frankrijk), Thomas Ceska cm, 65 jaar, (Oostenrijk, nu Kroatië), Ladislaus Prinz cm, 28 jaar (Polen), Emmanuel Robial ocso (Frankrijk) en de heer Biscopich (Tsjecho-Slowakije).

Met het toenemen van de contacten met China kwam naar voren dat verschillende bisschoppen en priesters nog levendige herinneringen hebben aan de marteldood van Mgr. Schraven en gezellen. Hoe langer hoe meer werd duidelijk waarom de bisschop en zijn collega's wreed werden vermoord. Hun weigering om 200 vrouwen uit te leveren aan de Japanse soldaten werd door hen ervaren als een zware belediging die gewroken moest worden. Vanuit China kwam een sterke wens naar voren deze martelaren te zien als echte getuigen van hun geloof en te werken aan een officiële erkenning daarvan. In Broekhuizenvorst, de plaats van waaruit Frans Schraven via Parijs naar China vertrok, werd ter herinnering aan de gebeurtenis van 9 oktober 1937, 75 jaar geleden, in de parochiekerk een gedachteniskapel ingericht. Deze werd op zondag 14 oktober 2012 plechtig ingewijd door de Chinese aartsbischop Savio Hon Tai Fai.

In de kapel wordt de geschiedenis van Mgr. Schraven en gezellen weergegeven.

CITAAT VAN EEN CHINESE GETUIGE

"De dag zelf, toen de Japanners de stad binnen trokken, eisten zij meisjes en jonge vrouwen voor hun soldaten. Eerst gingen zij naar onze Bonze, die hen er enkele bezorgde, zeggende, dat hij er niet meer kon leveren, maar dat ze naar de katholieke kerk moesten gaan, daar konden zij zoeken (er waren veel vluchtelingen). De commandant is toen met enkele soldaten naar de residentie gekomen om meisjes en jonge vrouwen te halen. Lang hebben zij met de bisschop gesproken om hun eis ingewilligd te krijgen. De bisschop bleef onverbiddeijk weigeren. Volgens een van onze broeders moet hij gezegd hebben: 'U kunt mij doden, als u wilt, maar geven waarom u vraagt, nooit!' Daarop heeft de commandant gedreigd en is weggegaan, woedend. 's Avonds heeft hij zijn dreiging ten uitvoer gebracht. De bisschop en de anderen werden geboeid en met een truck weggevoerd naar een pagode ongeveer drie honderd meter van de residentie vandaan. Daar zijn ze vermoord. Hoe is het gebeurd? De Chinese tolk zegt: 'Men begon met de jongste te martelen. Daartegen hebben de anderen geprotesteerd. Onmiddellijk werden er drie met revolvers doodgeschoten'. Wie het waren weet de tolk niet want hij kende de mensen niet.

Uit het boekje "Over mijn lijk".

22 Japans interneringskamp in China.

22 Nico Dames, overleden in een jappenkamp.

22 Wernhoutsburg na diverse bombardementen verwoest.

22 Gerard van Ravesteijn verloor zijn leven toen zijn schip getorpedeerd werd op de Javazee in 1942.

22 Piet Ruyter

22 Kruiser Java

22 De paters op een tank van de Schotse bevrijders.

22 Leo Laureijssen in gesprek met Prins Bernard.

22 De Tweede Wereldoorlog

Was Nederland in de Eerste Wereld Oorlog neutraal gebleven, op 10 mei 1940 werd het door een overmachtig Duits leger overvalen. Na het bombardement van de "open stad" Rotterdam moest ons land capituleren en begon een periode van vijf jaar bezetting. Het was een harde tijd vol gevaren en onzekerheden. Een tijd waarin de Provincie gescheiden was van de missies in China en Zuid-Amerika, maar vooral van Indonesië, na de Japanse overval in 1942. Bij de slag op de Javazee in 1942 verloor confrater Van Ravesteijn het leven. Het volgende jaar werden de confraters in China en Indonesië geïnterneerd in concentratiekampen.

Nico Dames, 32 jaar oud, overleed in een Japans concentratiekamp. Verschillende confraters hadden te lijden van de Japanse Kempeitai in Indonesië.

Veel confraters in Nederland speelden een rol bij de bescherming van burgers die moesten onderduiken. In het Missiehuis in Panningen waren verschillende leken ondergedoken. De kerk had zich al vroeg uitgesproken tegen het nationaal socialisme.

Confrater Piet Ruijter, docent theologie in Panningen, had in conferenties en lezingen voortdurend tegen deze beweging gewaarschuwd. Hoewel veel priesters gevangen genomen werden, werd de kerk tamelijk ongemoeid gelaten. De bisschoppen en de bevolking vormden één front tegenover de bezetter. De bisschoppen verboden het lidmaatschap van de N.S.B. (Nationaal Socialistische Beweging). Zij veroordeelden de vervolging van de Joden. Als gevolg daarvan werden katholiek geworden Joden, gevangen genomen en, zoals de heilige Edith Stein, "weggevoerd".

Voor de Congregatie was deze oorlogstijd eveneens een zeer moeilijke tijd. Het was niet gemakkelijk aan voedsel te komen. Vooral op het kleinseminarie was dit een probleem. Een ander groot probleem was dat niemand het land kon verlaten. Daarom nam het aantal jonge priesters steeds toe. Zij moesten ergens ondergebracht worden om te kunnen werken maar tevens om het probleem van de voeding voor zoveel mensen een beetje op te lossen. In 1943 kreeg Leo Laureijssen de opdracht naar Parijs te gaan om de doodzieke Willem Meuffels bij te staan. Deze overleed op 16 juni 1943. Door zijn contacten met Nederlandse emigranten kwam hij in aanraking met verzetsstrijders die via Frankrijk naar Engeland trachtten te ontkomen. Daardoor werd hijzelf gedwongen in 1944 over de Pyreneeën te vluchten. Aangekomen in Engeland, sloot hij zich aan bij de Prinses Irene Brigade en nam deel aan de landing in Normandië.

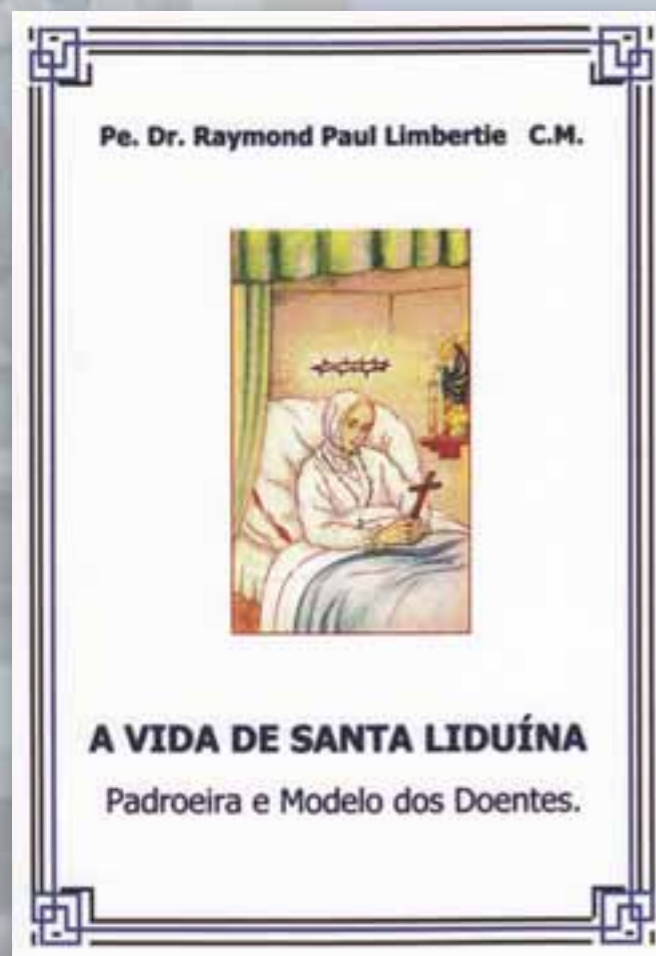
De oorlog eindigde officieel op 5 mei 1945. Voor verschillenden was de bevrijding eerder gekomen. Voor Indonesië zou dit pas zijn in augustus 1945.

In Nederland hadden verschillende huizen grote schade geleden. Het kleinseminarie Wernhoutsburg werd verschillende malen door een VI raket getroffen.

Het studiehuis in Nijmegen had schade van granaatvuur. Susteren lag 4 maanden in de frontlijn en had, na een evacuatie, veel geleden. Het Missiehuis werd ook getroffen, maar de schade viel mee.

23 De omslag van het boek van Hubert Meuffels.

23 Raymond Limbertie vertaalde en bewerkte "Luidewyn van Schiedam" van P. Groenendaal.

23 Raymond Limbertie

Financieel betekende dit alles dat de provincie geen financiële middelen had en dat daarom praktisch geen steun gegeven kon worden aan de verschillende missies.

23 Hubert Meuffels

Hubert Meuffels was op verschillende gebieden zeer begaafd. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was hij, wonend in het neutrale Nederland de verbindingsman tussen het Hoofdbestuur in Parijs en de confraters in Duitsland en Oostenrijk-Hongarije. Hij was theologiedocent geweest op het seminarie van St. Flour, waar Jean Gabriel Perboyre les had gegeven. Door zijn goede contacten met de buitenwereld gaf hij de Frans-georiënteerde Lazaristen een plaats in Nederland. Hij was lange tijd bestuurder, zowel van het Missiehuis als van de Provincie. Als begaafd literator schreef hij verschillende heiligenlevens. Samen met Henri Romans bracht hij de Nederlandse taal en gewoonten in de nieuwe provincie.

24 Na de oorlog

De oorlog bracht een culturele breuk met zich mee. Oude vanzelfsprekende gewoonten en waarden waren verdwenen of zeer betrekkelijk geworden. De bevolking was door evacuatie en oorlogsgeweld veel meer gemengd. Streken die vroeger praktisch geheel protestants waren, hadden nu kleine katholieke minderheden en omgekeerd. De kerk kon zich niet onttrekken aan deze culturele veranderingen. De bisschoppen probeerden terug te gaan naar de vooroorlogse opvattingen en zekerheden, maar moesten vaststellen dat zij buiten de werkelijkheid stonden.

De roepingen voor priesterschap en religieus leven leken niet aangetast. Toch bleek achteraf dat de neergang reeds was ingezet in de dertiger jaren, voor de oorlog. Men was zich daarvan niet zozeer bewust, maar moest enkele confraters belasten met het werven van kandidaten voor het kleinseminarie. Achteraf bleek dat deze stappen een voorbode waren van de echte neergang die zou plaatsvinden in de zestiger en zeventiger jaren van de twintigste eeuw. Ondanks grote moeilijkheden vanwege de oorlog en de economische crisis ging het de Provincie onder Hubert Meuffels goed. Wiel Bellemakers geeft aan dat 107 priesters werden gewijd, en 7 broeders toetraden tot de Congregatie. Op 31 juli 1945 waren er in Nederland 112 priesters (65 van hen waren in de oorlogsjaren gewijd) en 16 broeders. In Yungpingfu waren 22 priesters, op Java 30, in Brazilië 24 priesters en 2 broeders. Bovendien waren er 70 studenten. Buiten de Provincie waren er nog 47 priesters en 3 broeders van Nederlandse afkomst.

In 1945 bleek dat de afgelopen jaren voor visitator Meuffels te zwaar waren geweest. Hij trad af en vertrok naar Parijs waar hij in 1949 overleed; daar waar hij in 1889 was ingetreden.

25 Een beeld uit de film Pareltje Wang.

25 Joseph Lansu, Provinciaal Overste 1945-1954

25 Joseph Lansu

Joseph Lansu werd in 1945 benoemd tot provinciaal van de Nederlandse Provincie. Hij was in 1891 geboren in Zeeuws-Vlaanderen en in 1919 priester gewijd. Hij was pastoraal werkzaam geweest en vanaf 1923 directeur van het noviciaat in Panningen en vervolgens in 1932 overste. Van 1940 tot 1945, tijdens de oorlog, was hij overste van het studiehuis in Nijmegen.

Na een lange ziekte overleed hij in 1954 in Wernhoutsburg. De tijd als overste in Nijmegen was zeer moeilijk geweest, vooral toen Nijmegen tijdens de operatie "Market Garden" werd bevrijd. Het huis was vol met pasgewijde priesters en lag in de frontlinie. Gelukkig lag het aan de rand van de stad zodat het in 1944 niet getroffen werd tijdens het bombardement van de stad. Als provinciaal werd Joseph Lansu geconfronteerd met de opgave de oorlogschade te herstellen van de verschillende gebouwen, vooral van het kleinseminarie Wernhoutsburg. Bovendien moesten de seminaries weer teruggebracht worden naar het "gewone" leven. Noodvoorzieningen werden getroffen. Een nieuwe kapel werd gebouwd en kwam in 1949 gereed. Toch besloot men over te gaan tot een gedeeltelijke nieuwbouw en een algehele renovatie. Hiermee werd een aanvang gemaakt in 1953 en ze werd afgesloten in 1957.

De provincie was evenwel niet in staat de kosten hiervan uit eigen middelen te dragen. De oorlogschadeverzekering was onvoldoende. Een lening van Fl. 500.000,- gulden werd door Parijs verleend. Een ander groot probleem vormden de vele priesters die tijdens de oorlog gewijd waren en het land niet hadden kunnen verlaten. In 1945 en 1946 was dit aantal toegenomen met 22 wijdelingen. Een tijdelijke oplossing werd gevonden door een aantal van hen naar Frankrijk te zenden waar zij op kleinseminaries les konden geven. Ook gingen enkele jonge priesters naar de Sorbonne in Parijs om Chinees te studeren als voorbereiding op een uitzending naar China. De Provincie was in een voortdurende geldnood. Geldnood omdat men een groot aantal confraters moest onderhouden, geldnood door het grote aantal seminaristen, geldnood vanwege de restauratie van de gebouwen, geldnood tenslotte door beperkende maatregelen van de overheid om tot sanering van de landelijke financiën te komen. In vergelijking met andere congregaties waren de Lazaristen altijd zeer bescheiden geweest, zowel op het gebied van propaganda als op het gebied van fondswerping. Nu werden allerlei acties ondernomen voor de herbouw van het seminarie en kreeg de "Missieactie" een nieuwe impuls. Confraters trokken rond met de film "Pareltje Wang". Vóór de oorlog in China opgenomen door confrater Scherjon en na de oorlog als kleine speelfilm gemonteerd. Later werd de film Mr. Vincent eveneens daarvoor gebruikt. Ons missietijdschrift Vincentius à Paulo, nu onder de naam Missiefront, verwierf een kring van vrienden, zelateurs en zelatrices, van de Congregatie en de missie. Over het hele land werden er grote missietoonstellingen gehouden. Een team van confraters werkte hieraan mee en vanzelfsprekend was de missie van China prominent aanwezig.

25 C.G. Scherjon

26 Jan Herrijgers

JAN HERRIJGERS
1901-1989

After a fruitfull life of almost 88 years and more than 63 years of priesthood, our Fr. John, Msgr. Herrijgers passed away in complete surrender to the will of God and under protection of Our Lady, the Holy Virgin Mary, for whom's devotion he did so much, specially by his Gospel-meditated Rosary booklet.

We will take leave of him with a evening mass in Tien Mu, Catholic Church, Chung Shan N. Road, section 7, N. 171, on sept. 1 at 7.30 P.M. and a solemn funeral mass on saturday sept. 2 at 10 A.M. in the Shih Lin Catholic Church, Chung Cheng Road 264 and immediately followed by the burial at the Catholic cemetery in San Hsia, Taipei.

We pray that the God of all life may give him eternal rest and peace and that God's Word, for which this priest dedicated himself fully during his long life, may bloom to a rich harvest, specially in his beloved China.

*United in prayer
In name of the Chinese Bishops conference and his Brother Toon
Vincentian Fathers
171 Chung Shan N. Rd. Section 7
Tien Mu, Taipei, Taiwan 11136*

26 Mgr. Eugène Lebouille

26 Jacobus Huysmans in Saigon

JACOBUS HUYSMANS
1888-1971

Jacobus Huysmans is afkomstig van Ooltgensplaat op Overflakkee. In 1917 vertrok hij naar China. De boot leed schipbreuk bij Singapore en hij verloor alles tot zijn brevier toe. 37 jaar aan een stuk werkte hij in China. De eerste zes jaar gaf hij filosofie en kerkelijk recht aan de groot-seminaristen van Peking, daarna kwam hij in het parochiewerk, tot hij in 1936 overste werd van het klein seminarie. Hier bleef hij tot 1946 met uitzondering van twee jaar, die hij in een Japans concentratiekamp doorbracht. In 1946 werd hij rector van het grote weeshuis van Peking, dat onder leiding staat van de Dochters der Liefde. 25 Juli 1951 werd hij gevangengenomen en in mei 1954 verbannen.

26 China

Op verzoek van Mgr. de Vienne vertrokken eind 1946 zeven jonge confraters naar Tientsin in China. Men dacht erover het bisdom aan de Nederlandse Provincie over te dragen. Vanuit Yungpingfu kwamen twee confraters over. Lambert Steenstra werd hun overste. In 1947 vertrokken de laatste drie jonge confraters naar Zuid China, twee werden benoemd voor Nanchang en een voor het grootseminarie van de Congregatie in Kashing.

Tegelijkertijd repatrieerden veel missionarissen vanuit China naar Europa omdat zij niet meer op hun werkerrein konden komen of omdat de onlusten veroorzaakt door "warlords" en de opkomende communisten zo groot waren dat terugkeer onmogelijk was. Velen waren ook door hun leeftijd of gezondheid genoodzaakt terug te keren.

Mgr. Eugène Lebouille die vanaf 1928 hulpbisschop was van Mgr. Geurts en na diens dood in 1940 apostolisch vicaris werd van Yungpingfu, werd in 1946 de eerste bisschop van die stad. In 1948 kreeg hij ontslag als bisschop en keerde terug naar Susteren in Nederland, in het huis waar meerdere oud-China missionarissen gehuisvest werden.

In 1949 namen de communisten onder leiding van Mao Tse Tung de macht over in China. Chiang Kaishek vluchtte naar Taiwan. Voor de christenen en missionarissen begon een tijd van vervolging. Missionarissen werden gevangen genomen en uitgewezen. Christenen kregen lange straffen in kampen en gevangnissen.

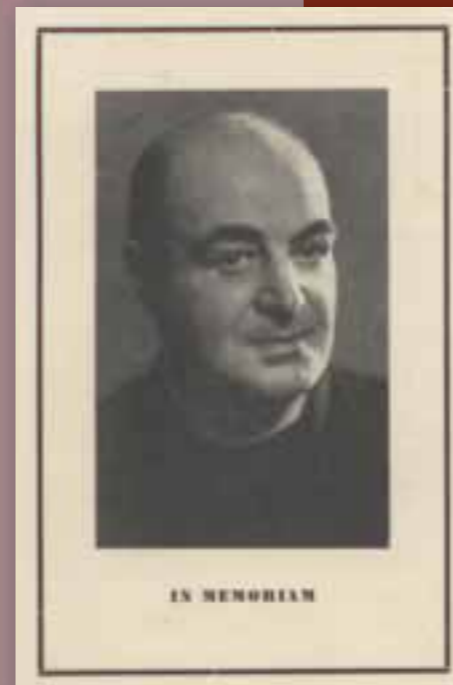
48 Nederlandse missionarissen keerden terug, van wie 28 tot de Nederlandse Provincie behoorden. Nieuwe werkerreinen werden voor hen gezocht met name in de Verenigde Staten, Midden-Amerika en Taiwan. Nederlanders die tot de Franse Provincie behoorden kregen nieuwe plaatsen in Frankrijk, Algerije en België. Tijdens de onlusten werd Jos Theunissen, geboren op 6 mei 1887 te Venlo, op 1 september 1950, 'snachts uit zijn missiepost in Yingtan, opgehaald en in een rijstveld doodgeschoten. Hij behoorde bij de Amerikaanse groep zodat het bericht met vertraging in Nederland aankwam.

De echte toedracht is nooit duidelijk geworden. Jos Theunissen was reeds vanaf 1916 in China werkzaam.

Op 28 november 1953 werd Mgr. Jan Herrijgers uitgewezen. Hij was apostolisch administrator van Yungpingfu. Missionaris met hart en ziel als hij was, reisde hij meteen door naar Taiwan om de mogelijkheden te verkennen om daar het werk voor het volk van China voort te zetten. Voor de acht Chinese confraters, leden van de Nederlandse Provincie, die achterbleven, brak een zware tijd aan van vervolgingen. Jarenlang was hun lot onbekend.

In de jaren 90 van de vorige eeuw kwam het bericht dat onze confrater Sou Sylvestre (1912) tijdens de culturele revolutie als martelaar was gestorven in zijn geboortedorp.

In 1954 kwamen Jac Huysmans en Harrie Hermans na drie jaar gevangenschap uit China terug. Op verzoek van de generale overste ging Huysmans in 1957 naar Vietnam. Hij overleed in 1971 in Dalat.

IN YOENG-LING-FOE

Elke dag werden de kinderen gedwongen negen volle uren hard te werken; ze moesten draad spinnen en touw draaien door hennep tussen hun handen te rollen. Een kleine fout en ze werden geslagen. Het product van hun werk werd door de imperialisten geheel in beslag genomen.

Wanneer de kinderen uitgeput door mishandelingen stierven, werden ze in kisten met losse bodem weggedragen en tot voedsel van de wilde honden geworpen op de oevers van de Táo-rivier. De plek is nu een hoop witte beenderen.

In de 99 jaar van zijn bestaan nam het Liefdehuis 31.570 personen op. Meer dan 24.000 zijn gestorven. Zuster Shih-man-te (verchinesing van Europese naam) zei: "Op het ogenblik is het niet meer na te gaan, hoeveel er gestorven zijn."

26 Een voorbeeld van communistische propaganda, vooral ten opzichte van de zusters, die antichristelijke gevoelens moest doen aanwakkeren in China.

26 Harry Hermans in gezelschap van een Chinese zuster.

26 Johanna Show

Harrie Hermans was gearresteerd vanwege het Maria Legioen. Hij onderging in zijn gevangenschap de martelingen van de hersenspoeling. Hij werd veroordeeld tot tien jaar detentie als anticommunist. Dankzij diplomatieke tussenkomst werden hij en Jac Huysmans en verschillende anderen, vrijgelaten en uitgewezen. Johanna Show, lid van het Maria Legioen, en actief voor de kerk en de missionarissen, werd gelijk met hem gevangen genomen en verbleef 32 jaar in gevangenissen en werkkampen tot zij het land kon verlaten en in Ierland een nieuwe toekomst vond. Het terugzien met de China-missionarissen, die dachten dat zij overleden was, was zeer emotioneel.

Gerard Beunen, die aan arrestatie kon ontsnappen, verliet in 1951 China en vertrok in 1953 naar Taiwan als eerste Nederlandse Lazarist om een Information Service van de Heilige Stoel op te zetten. Spoedig zouden andere confraters eveneens in Taiwan nieuwe werken beginnen.

27 Brazilië

23 Jonge priesters vertrekken in 1946 naar Brazilië; van 1947 tot 1954 nog eens 29. Deze grote toevloed van nieuwe krachten maakte het noodzakelijk nieuwe werkterreinen te vinden. De bisschoppen verzochten de Lazaristen de leiding op zich te nemen van hun kleinseminaries. Een reeks van seminaries in het noordoosten werd door de confraters aangenomen: Caxias, Limoeiro, Caicó, Mossoró.

Ribamar, de bedevaartplaats van São José, St. Jozef met de Lange Laarzen, werd aangenomen, zo ook de parochie van São Pantaleão in São Luis do Maranhão. Tevens werden teams gevormd die volkmissies gaven.

Als opvolger van Willem Vaessen, vice-visitator, werd in 1951 Jan Rijntjes benoemd. Hij zou deze functie waarnemen tot zijn dood in 1953. Hij werd opgevolgd door Frans Janssen.

Eind 1954 werkten in de Viceprovincie van Fortaleza 71 priesters en 2 broeders.

28 Internationale Hulp

Aangezien de Nederlandse Provincie vele roepingen telde en weinig financiële middelen had die bovendien grotendeels aangewend moesten worden voor de opleiding van kandidaten, was het mogelijk andere provincies met confraters te steunen. Provinciale oversten van andere provincies wisten de weg.

Hier volgen enkele cijfers zonder uitputtend te zijn:

In 1947 verzocht de generale overste de Deense missie over te nemen. 4 confraters waren er werkzaam.

Vanaf 1949 vertrokken 4 confraters naar Chili;

Vanaf 1951 vertrokken 17 confraters naar St. Louis, USA;

Vanaf 1952 vertrokken 25 confraters naar Centraal-Amerika en Panamá;

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

VOIKSMISSIE BRAZILIË

Vanaf het begin dat Nederlandse Lazaristen actief waren in Brazilië, zijn zij werkzaam geweest in de klassieke werken van de Congregatie der Missie: volksmissies en priesteropleiding. In het eerste begin sloten de Nederlanders zich aan bij de confraters van Rio. Later toen hun aantal groeide, werden enkele teams gevormd, met name in Fortaleza voor de Ceará en in Recife voor Pernambuco.

Uit de verhalen blijkt dat het een hard bestaan was, een voortdurende trektocht met schamele behuizing en vermoeiende toespraken, eindeloos biecht horen en dan weer vermoeiende reizen. In de wijze van werken is een hele ontwikkeling te onderkennen. Werd aanvankelijk sterk de nadruk gelegd op bekering en de geboden, later werd meer beklemtoond het leven in de gemeenschap, het samen doen en voor elkaar opkomen.

Martien Groetelaars maakte in Leuven een studie vanuit zijn missieverslagen: "De belevingswereld van de katholieken in het Noordoosten van Brazilië". Wim Knibbeler schreef een studie over De lange traditie van Volksmissies door de confraters. Zo werd het belang van dit werk onderstreept. De Volksmissies eindigden in ongeveer dezelfde tijd als in ons land.

26 Seminarie van Campina Grande

SEMINARIES IN BRAZILIË

In het spoor van de Braziliaanse confraters hebben de Nederlanders de traditionele werken van de Congregatie in ere gehouden. Zo hebben zij deelgenomen aan het seminarie van de Prainha, een school voor de opleiding van priesters, welke bijna honderd jaar door Lazaristen is bediend. Een portret van Willem Vaessen siert de muur.

Raymond Limbertie was er docent toen het seminarie veranderd was in een instituut voor de opleiding van priesters en leken.

Toen na de Tweede Wereldoorlog een relatief grote groep jonge Lazaristen in Brazilië aankwam, werden verschillende kleinseminaries aangenomen.

De Nederlanders stonden bekend om hun opleiding, die hun geschikt maakte als leraren op de seminaries, die het model van Wernhoutsburg volgden.

Een teken van waardering werd enkele jaren geleden gegeven toen "erediploma's" werden gezonden van verschillende oud-leerlingen met dank aan hun docenten. In de zestiger jaren van de vorige eeuw werden de seminaries juist zoals in Europa opgeheven.

Voor de confraters was het werk op deze internaten vaak erg zwaar. De bisschoppen hadden niet veel geld.

Zeker is evenwel dat het werk op de seminaries grote invloed heeft uitgeoefend op de kwaliteit van de priesterstudenten en zo op de latere priesters.

26 Vaantje Ribamar

29 Helsingør, Denemarken

In 1953 vertrok één confrater naar Madagascar;
In 1953 vertrok Gerard Beunen naar Taiwan. 18 confraters zouden hem volgen.
In 1954 vertrok Leo Laureijssen naar Ethiopië. 35 confraters zouden hem volgen.
In het werk van de Mission Hollandaise zouden achtereenvolgens 17 confraters werken.
In Congo waren als assistentie aan de Belgische Provincie 9 confraters werkzaam.
Nog meer provincies werden bijgestaan:
Oostenrijk, Midden-Oosten, Australië, Portugal.

In 1947 vroeg de generale overste aan de Nederlandse Provincie om de missie van Helsingør bij te staan. Sinds 1903 had het huis onder leiding van Parijs gestaan. De vraag aan Nederland zal wel gevolgd zijn uit het feit dat deze provincie personeel in overvloed had en dat de Deense taal een niet al te groot probleem zou zijn. Helsingør is gelegen aan de Sont, het is een ferryhaven naar Zweden en als zodanig heeft het stadje een internationale uitstraling. De katholieke gemeenschap is maar klein, een heel kleine minderheid naast de grote Deense Volkskerke. De heren Coenen en Gommans waren de eersten, gevolgd door van der Veer en Jacob Muiser. Door hun aantal konden zij de parochies van Hillerød en Birkerød stichten en kregen zij tevens Hørsholm toegewezen. Dit lag in het noordelijk gedeelte van het eiland Sjælland, juist boven Kopenhagen. In het begin leden zij grote armoede en moesten zij hun weg zoeken. Omdat er in deze fase voor vier confraters te weinig werk was, werd Jacob Muiser gevraagd aalmoezenier te worden van de katholieke jeugd in Denemarken.

De Dochters der Liefde hadden hun eigen werken in Helsingør, werk voor bejaarden en voor de jeugd. Later was er eveneens een zuster werkzaam in de parochie Hillerød en een andere zuster bezocht de gevangenen.

In de lange jaren die volgden bleek dat er uit de katholieke gemeenschap van Denemarken bijna geen roepingen voortkwamen zodat oudere confraters opnieuw door buitenlanders moesten worden vervangen. Het aantal katholieken bleef ongeveer stabiel. Het werk was sterk oecumenisch vooral na het Tweede Vaticaans Concilie.

Toen de Nederlandse confraters vanwege hun leeftijd het werk moesten staken, werd getracht elders ondersteuning te krijgen. Dit mocht niet baten. Ook het formuleren van het werk als een nieuw missionair project van de Congregatie kreeg geen respons. Tenslotte was het de Poolse Provincie, die besloot haar missionaire activiteiten naar Europa te verleggen en bereid was de Deense missie over te nemen.

27 L. Roelofs en M. Reinders

29 De Vincentiuskerk in Helsingør, Denemarken

29 Visitatie Helsingør.
Zittend vlnr: v.d. Veer, Zoetmulder, Coenen.
Staand vlnr: Muiser, Gommans

29 De grafsteen van de Lazaristen op het kerkhof van Birkerød.

30 Kerk Lindenheuvel

30 In Nederland

In Nederland werd in de Westelijke Mijnstreek in 1953 in Geleen een huis opgericht voor confraters die werkzaam waren onder mijnwerkers als rector van het gezellenhuis en als godsdienstleraar aan de Ondergrondse Vakschool (OVS) en aan een technische school van de Staatsmijn Maurits. Tevens werd een begin gemaakt met bedrijfspastoraat. Later onder provinciaal Dietvorst zouden hier drie parochies worden aangenomen. Het was de bedoeling dat de confraters in teamverband zouden werken. De bevolking was niet erg ingenomen met dit plan en was veel te verscheiden om samen op te trekken. De hoofdparochie, aan de Bloemenmarkt, was meer traditioneel en de bevolking was niet zo afhankelijk van de mijn. Pastoor werd benoemd Dorus te Braake. Verschillende confraters waren als kapelaan in die periode werkzaam: Toon v.d. Hout, Frits Peeters, Miel Lammers en Chris Janssen.

In 1971 werd Elbert Hendriks pastoor van deze parochie tot 1985. In dat jaar werd Chris Janssen pastoor benoemd te Baarlo, samen met Elbert Hendriks, die assistent van deze parochie werd.

De Parochie van de Engelbewaarders was meer gemengd en de Barbara-Parochie was de parochie van de "kolonie", de mensen die geheel en al bij de mijn hoorden. De laatste parochie werd opgeheven toen de mijnen werden gesloten. Toen de Barbara-Parochie werd opgeheven was Frans Terhorst al vertrokken. Hij kwam via Grevenbicht in Dronrijp (1979), Friesland terecht. De Engelbewaarders werd ook in een sanering opgeheven en afgebroken. Pastoor was hier geweest Harry van Aarssen, die lange tijd sterk ondersteund werd door Chris Loeffen. Toen Bert Cools in 1973 terugkeerde uit Nicaragua, was hij pastoor en met de opheffing van zijn parochie voor ogen, vertrok hij naar Brunssum.

Chris Loeffen aanvaardde het pastoraat in 1975 te Nieuw Einde, maar na enige tijd sloot hij zich aan bij de groep rond Zutphen en werd pastoor in Lochem. De parochie Nieuw Einde werd tenslotte aan het bisdom teruggegeven in 1982.

Hoewel deze parochie vanaf het begin moeilijk was en bleef, behielden verschillende confraters hieraan een goede herinnering. Het experiment Lindenheuvel was mislukt. Samenwerking op deze wijze bleek voor de bevolking niet aantrekkelijk, bovendien stond allerwegen een heroriëntering voor de deur.

Susteren

Het huis van Mariaveld was in 1916 gesticht als een parochie voor spoorwegaarbeiders. Aangezien de afstand tot het mijngebied niet groot was, waren er ook veel mijnwerkers die naar hun werk pendelden. Er was een kerk gebouwd en een grote pastorie met het oog op verdere activiteiten.

Nadat de communisten in 1949 in China de macht hadden overgenomen en de missionarissen voor en na het land moesten verlaten, werden de ouderen onder hen benoemd voor Susteren, o.a. Nico Roozen, Aloys Schmid en Jan Tiggelman. Zij assisteerden in de parochie, werkten mee aan missietoonstellingen en gaven het huis een geheel eigen kleur.

30 Elbert Hendriks

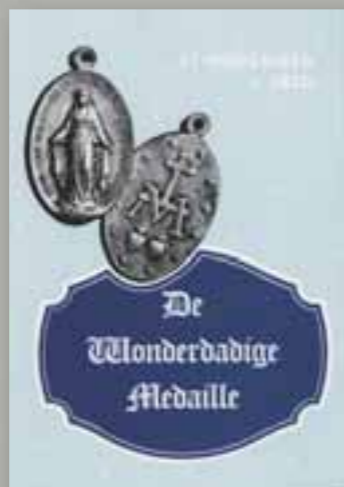

30 Jac Smeets was werkzaam in het bedrijfspastoraat bij de Maurits sinds 1946. In 1969 was hij korte tijd pastoor in Lemiers, vervolgens werd hij in 1971 ziekenhuis-pastor in Maastricht. Hij overleed 24-12-1994.

VOLKSMISSIES SUSTEREN

Iedereen kent wel het verhaal van Folleville, hoe Vincent er door Madame de Gondi opmerkelijk werd gemaakt op een man uit Gannes, die al jaren verlangde zich uit te spreken voor een priester. Vincent bezocht de man en was zo onder de indruk dat hij op 25 januari 1617 in de kerk van Folleville een preek hield over de generale biecht. De indruk die deze gebeurtenis maakte op de samengestroomde menigte en op Vincent, werd de grondervaring van waaruit deze besloot een groep priesters bij elkaar te brengen om volksmisaties te preken. Vandaar dat Vincent als een belangrijk doel van de Congregatie der Missie het preken van missies aangaf: het redden uit de nood en de persoonlijke bekering. In ons land was een team werkzaam vanuit het huis van Susteren. De missies hadden een sterke mariale inslag. De Maria-verering was onlosmakelijk met de wijk en de kerk die Mariaveld heette verbonden. Vanuit de kerk van Maria Onbevlekt Ontvangen werden minstens 1000 missies gehouden over het hele land. Alles geschiedde op uitnodiging van de pastoors van parochies uit steden en dorpen. Actief waren de gebroeders Terhorst en vooral Jan van Dijk. Benoemingen voor dit werk werden gegeven tot de eerste helft van de zestiger jaren. Toen bleek het einde van dit soort pastoraal gekomen te zijn.

30 Theo Terhorst

EEN TELEFOONPAROCHIE

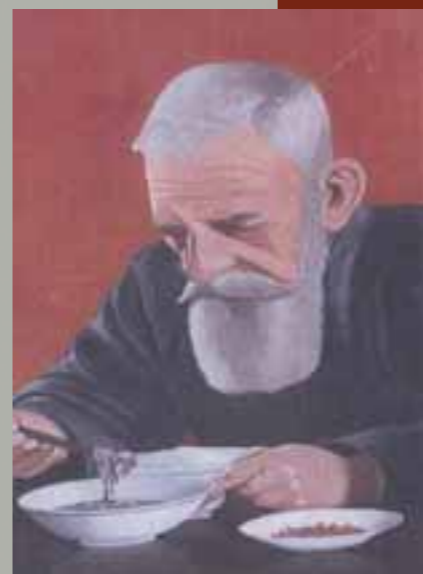
De huisdrukkerij van het Missiehuis werd naar Susteren verplaatst.

Betere machines werden geïnstalleerd en rond deze drukkerij ontstond een brede ondersteuning van de verering van de Wonderdadige Medaille en van pelgrimsreizen vanwege de verschijningen van Maria aan Catherine Labouré in de Rue du Bac in Parijs.

De reizen met Theo Terhorst kregen een grote naam als een unieke religieuze ervaring.

De innemende wijze waarop hij de deelnemers begeleidde en zijn kennis van de stad sprak iedereen aan. Het bestellen van medailles werd vaak de aanleiding van een gesprek, zo ontstond er "een telefoonparochie".

Met zijn werk ondersteunde hij bovendien financieel de buitenlandse Missie. Het huis had een grote missionaire uitstraling door de verdreven missionarissen uit China, die hier een onderdak hadden gevonden.

30 Zelfportet Louis Henry Aloys Schmid

30 Cornelis Verwoerd

Op Mariaveld werd echter op 1 mei 1949 ook begonnen met de novene-actie. Het was de Novene van de Wonderdadige Medaille. Deze actie werd verbonden met volksmisaties. Een speciaal team hield van hieruit in de komende jaren meer dan 1000 volksmisaties. Daarnaast had Theo Terhorst een geheel eigen werk via de telefoon. Rond zijn persoon ontstond een "telefoon parochie". De verering van de Medaille leidde naar pastorale zorg. Deze werd nog versterkt door jarenlange bedevaarten naar Parijs, naar de Rue du Bac en de Rue de Sèvres. Theo Terhorst, "de Pater", had steeds bijzonder oog voor minder bedeelde pelgrims en voor degenen onder hen die in nood verkeerden. Tot op hoge leeftijd heeft hij dit werk gedaan.

Als ondersteuning voor alle werken diende een huisdrukkerij die later uitgroeide tot een commerciële drukkerij totdat deze verhuurd werd.

Verstrooiing

In een land met veel priesterroepingen, niet alleen van de religieuzen maar ook van de seculieren was het niet gemakkelijk werk te vinden. Bovendien werd aan religieuzen niet gemakkelijk een parochie toevertrouwd en was er een concurrentie tussen wereldheren en congregaties en tussen de congregaties onderling. Een provinciale overste moest daarom zoeken om plaatsen te vinden voor confraters die vanwege gezondheid of om politieke redenen uit de missie terugkeerden. Dit bracht met zich mee dat velen buiten een gemeenschap leefden vanwege pastorale en economische gronden.

Jubileum

In de zomer van 1953 werd het 50 jarig bestaan van het Missiehuis in Panningen gevierd. De financiële toestand van de provincie had er toe geleid dat nauwelijks gelden beschikbaar waren voor het noodzakelijke onderhoud van het Missiehuis. Tijdens zwaar onweer was er telkens flinke waterschade. Bouwkundigen uit het dorp, die het Missiehuis bezochten, waren telkens verbaasd over deze armoedige situatie. Zij besloten de handen in elkaar te slaan en de bevolking van de gemeente Helden te vragen een nieuw dak te financieren onder het motto: "een pan en wat hout voor de paters in het goud". In een week tijd werd het middendak van het Missiehuis, gebouwd in 1878, door aannemers uit de gemeente in samenwerking met de fraters van het Missiehuis, totaal vernieuwd.

Enige getallen

Tijdens de ambtsperiode van Mhr. Joseph Lansu werden 97 priesters gewijd. Na de sluiting van de missie van China werden andere wegen ingeslagen en trokken Nederlandse confraters over de hele wereld.

Op 31 december 1954 telde de Provincie 301 priesters, 19 broeders en 45 studenten van Nederlandse afkomst, samen 365.

In Brazilië werkten 71 priesters en 2 broeders.

Op Java, Indonesië 43 priesters.

Op Taiwan 6 priesters.

In Denemarken 3 priesters.

27/12/1953
Zundert comb. tegen Studenten Wernhoutsburg: 1-6. Die studenten aan de grens schijnen een importhandel te drijven in verschillende voetbalartikelen zoals b.v. tempo, trap, en stopstechniek, rechtstreeks uit België ingevoerd, want waar ziet men in Nederland nog zulk een voetbal als dit spel van 5 Mei? Voeg hierbij productiviteit en ge hebt een recept dat smakelijk wordt (en werd) opgediend.
 Maar bitter was de smaak voor onze, toch op het eerste gezicht lang geen zwakke comb. Ze liepen van het kastje naar de muur. Voor de rust echter nog niet, al was onze te kleine en onervaren doelman reeds met het eerste doelpunt onzer gasten zijn zelfvertrouwen kwijt. Maar onze voorhoede zocht en vond in de eerste helft wel gaten, maar het bracht maar 1 doelpunt, gescoord door Billet na prima werk van Dekkers. Hiertegenover stelden onze gasten twee goals. Ruststand dus 1-2. Had men de achterhoede der onzen niet gewijzigd, het zou nogal losgelopen zijn. Nu kregen zij echter in het geheel geen vat meer op de snelle combinaties der tegenpartij. Binnen 10 minuten was het reeds 5-1. De onzen beten wel terug maar zochten het teveel in duels, wat een kolfje naar de hand van de jonge priesterstudenten was en zij bleven dan ook meester van het terrein. Het laatste doelpunt was in feite de voltooiing van een grootse triomf voor hen en een nog groter drama voor onze dappere strijders die wel de wedstrijd maar niet hun gezicht verloren. Een proficiat aan de studenten en een van harte spoedige revanche als wens voor de onzen.

Ver goderuchtige herinnering aan JOSEF JOH. RAFF. LANSU, C.M. Provinciaal der Lazaristen en Directeur van de Dochters der Liefde van de H. Vincentius a Paris.

Geboren te Clinge (Z.V.L.): 11 Febr. 1891; - voorbereidende studies te Wernhoutsburg; - Ingetreden in de Congregatie der Lazaristen te Paris: 14 Sept. 1911; - priester gewijd te Heiden-Panningen: 27 April 1919; - in de stichting te Rumpen (Münstereck): 1919-1921; - Novitienmeester en prior van de Panningen: 1921-1922; - Superior te Panningen: 1922-1940; - Superior te Nijmegen: 1940-1945; - Provinciaal der Nod. Lazaristen: 1945-1954 en Directeur van de Dochters der Liefde: 1953-54; - voorzitter van de gadenmiddelen der H. Kerk overleden op de 2^e Kerstdag 1961 en bijzet in de grafkelder van het Missiehuis te Panningen 30 Dec. d.a.v.

De kunst om goed te sterven is de kunst om goed te leven, en de kunst om goed te leven is de kunst om goed te bidden. De thans overledene was een man van gebed naar het hart van S. Vincentius. Wij hebben hem onder ons gekend barmhertig, man van plicht, barmhertig in de omgang, steeds zichzelf getuig, innig verenigd met God. Hij heeft zich rustig gegeven aan de diverse functies die hem werden opgedragen, zo lang hij kon. Toen werd hij in enkele maanden gesloopt, door een onverwacht kwaal en gestorven door die leden zag hij, steeds met een kalm gemoed, de dood naderen: „Ik ben bereid“.
 Hij verlangde op Kerstmis te sterven, omdat ook zijn trane Moeder, een sterke vrouw met een luttel kruis, op Kerstmis was beengaan. - Wij danken God voor zijn leiding en voorbeeld. - Geliefde Broers en Zusters, familieleden, dierbare Confraters, hijft mij indachtig. GEHEED. - O God, die deze heilige (Kerstmis) met de lulster van het ware licht hebt doen stralen, geef, wij smeken U, dat (u) (dus) (aan) na de gescheiden van dit licht te hebben gekend op aarde, er ook de trouwen van moge genieten in de Hemel. (Collecta Kerstmis).

30 Het gedachtenisprentje van Joseph Lansu.

30 Voetbalwedstrijd Wernhoutsburg-Ypelaer 2-1. Staan vlnr: Chris Loeffen, Victor Groetelaars, Jaap Bond, Jan van Wezel, De Vriend, Frits Peeters, Theo de Jong. Zittend van vlnr: Bram Heijboer, Toon de Rooy, Piet Schocke, Bert Janssen, Gerrit Cuijpers.

30 Piet van Kuijk was van 1932-1946 werkzaam in het Missiehuis te Panningen. In 1940 kreeg hij de zeer verantwoordelijke taak van overste van het Missiehuis in oorlogstijd. Op moedige wijze gaf hij leiding aan een huis met studenten en soms onderduikers. In 1946 werd hij provinciaal econoom, een onmogelijke taak in deze tijd van herstel.

In Frankrijk 3 priesters. In Nederland 118 priesters, onder wie 11 vierdejaars theologiestudenten, en 17 broeders. De andere 58 Nederlandse priesters waren voor de oprichting van de Provincie lid van andere provincies of werden het naderhand. De Provincie telde 25 huizen, onder meer 7 in Nederland, 1 in Denemarken, 5 in Indonesië, 9 in Brazilië en 1 in Taiwan.

Provinciale Overste Joseph Lansu overleden
 Ernstig ziek geworden vroeg hij ontslag als provinciaal. Midden december 1954 werd hem dit verleend. Kort daarop, 26 december 1954, overleed hij in Wernhoutsburg en werd in Panningen bijgezet in de grafkelder.
 Hij was een wijze en milde priester die tijdens zijn ambtsperiode telkens voor moeilijke beslissingen stond: de hopeloze financiële toestand, de terugkeer van de uit China verdreven missionarissen, het zoeken naar nieuwe taken voor de verdrevenen en voor de pasgewijde confraters en de nieuwbouw van Wernhoutsburg. Hoe in die situatie de eindjes aan elkaar knopen? Daarbij werd hij, vanaf 1946, bijzonder geholpen door provinciaal econoom Piet van Kuijk en missieprocurator Richard Zeinstra. De opgave om provinciaal te zijn van een provincie die de wereld omvatte: Nederland, Taiwan, Indonesië, Brazilië, was feitelijk een onmogelijke.

31 Het provinciaal van Jan Zoetmulder 1955-1960

Na de dood van Joseph Lansu werd Jan Zoetmulder op 1 januari 1955 benoemd tot provinciaal van de Nederlandse Provincie. Hij werd geboren in 1898. Hij trad in bij de Lazaristen en werd in 1922 priester gewijd. Benoemd voor het kleinseminarie Wernhoutsburg, studeerde hij klassieke letteren aan de universiteit te Nijmegen. Hij stond bekend om zijn grote kennis van Grieks en Latijn. In 1934 werd hij benoemd voor de missie van Java waar hij rector werd van het door de Dochters der Liefde geleide weeshuis Don Bosco. Toen hij in 1955 vanuit Indonesië provinciaal werd in Nederland, wekte dat wel wat verwondering.

Van nature was hij in persoonlijke contacten met mensen gesloten. Door de mentaliteitsveranderingen als gevolg van de ontwikkelingen na de oorlog, bleek dit een enorme hinderpaal te zijn in de volgende jaren.

31 Provinciaal overste Jan Zoetmulder

32 De Vincentius Parochie in Eindhoven

32 Het bedrijfsapostolaat in Eindhoven

32 Kapelaan de Jong

JAC DRIESSEN 1916-2008

Verschillende confraters hebben zich, rond de grote oorlogen, ingezet voor vreemdelingen in ons land. De instelling om vluchtelingen of immigranten te helpen, tezamen met kennis van talen, vormden een goede ondergrond voor pastorale zorg voor vluchtelingen, met name uit Indonesië, en voor werkzoekende arbeiders uit Oost en Zuid Europa. Zo leerde Louis Nijssen in zijn periode als kapelaan in Nieuw Einde Pools. Jac Driessen, teruggekeerd uit Brazilië ontmoette in Eindhoven zoveel Spanjaarden, dat hij zich het Spaans eigen maakte en een "Apostel" van de Spanjaarden werd. Hij was zeer begaan met deze mensen en legde een eigen bestand aan van allen met wie hij te maken kreeg. Niet in het minst waren de verjaardagen belangrijk. Hij kende iedereen bij naam. Velen getuigden: "Ik was de weg van het geloof kwijt maar vanwege padre Jaime vond ik de weg terug". Toen het huis van Eindhoven gesloten werd ging Jac op aanraden van zijn zwager naar het priesterhuis van het bisschoppelijk college in Roermond en woonde er samen met onder anderen zijn broer en zijn neef Piet Mertens. Hij "veroverde" op het grote terrein een stuk grond waar hij zijn eigen kleine boerderij had; een Braziliaanse nederzetting aan de Roer. Zo lang hij kon, bleef hij zorgen voor de Spanjaarden. Een jubileum vieren durfde hij niet meer aan. Trouw vervulde hij een Duitse assistentie. Zijn auto werd nog gebruikt om vanuit Panningen zijn zus op te zoeken in Sevenum. Toen autorijden niet meer ging, stond hij zijn Starlet "gemakkelijk" af. Hij overleed te Panningen op 12 januari 2008. Zijn gedachtenisprentje liet een beeld zien van zijn liefde voor de natuur en de dieren.

32 Louis Mennens

32 Cees van Bavel

32 Frans Dussée

32 Eindhoven, bedrijfsapostolaat

In 1955 werd in Eindhoven, de stad van Philips en van de autofabriek DAF, een huis geopend. De grote industriestad Eindhoven ligt op 50 km van het Missiehuis te Panningen. Er waren reeds enkele confraters werkzaam in parochies of als docent in het hoger onderwijs.

Het plan was een centrum te scheppen voor het bedrijfsapostolaat. Hiervoor werden verschillende confraters benoemd die zich bekwaamden in sociologie, moraaltheologie en theologie van de arbeid. Sommige confraters werkten tijdelijk in fabrieken om dat milieu beter te leren kennen of werkten mee aan de opleiding van jonge arbeiders.

Het team bestond uit confraters die, zoals Louis Mennens, voor Indonesië benoemd waren geweest en daarvoor sociologie hadden gestudeerd en Cees van Bavel, die direct na zijn opleiding in Panningen voor dit werk werd benoemd. Anderen, zoals Jac Driessen, hadden hun werk helemaal gericht op Spaanse gastarbeiders. Oud-missionaris Wim de Kort was iemand die het werk, met zijn kritische kijk op de zaak, diepgang gaf. Allen trachtten dit werk in de verschillende disciplines als team samen te doen.

Het huis diende tevens als "sociëteit" voor kamerbewoners en als Centro Español. Het werk was voortdurend in beweging, zodat de naam ervan regelmatig veranderde en het moeilijk precies te definiëren was. Het was wel een voortzetting van het werk dat vroeger begonnen was in de mijnstreek in Geleen door Jac Smeets, in Sittard bij Philips door Frans Dusée en in Souburg bij Vlissingen door Jan de Bakker.

Het hoogtepunt van de activiteiten lag in de zestiger jaren en liep dan geleidelijk terug vanwege veranderingen van de tijdgeest en het gebrek aan jonge confraters.

Het huis werd in 1982 verkocht, nadat het jarenlang tevens geënd had als missieprocuur.

Cees van Bavel bleef vanuit verschillende parochiecentra actief in dit werk. Hij nam afscheid van het bedrijfspastoraat in 1996 en bleef in functie als pastor in de citykerk St. Catharina.

De confraters in Eindhoven waren actief op velerlei gebied. Men besloot in Woensel een parochie aan te nemen. Frans Dusée kreeg, waarschijnlijk vanwege zijn grote organisatorische talenten, hiervoor de opdracht in 1960. Zo ontstond de Vincentiusparochie. Een nieuwe kerk werd gebouwd. Verschillende confraters werkten hier als kapelaan. Toen Leo Mouës terugkeerde uit Guatemala, werd hij benoemd voor deze parochie. Intussen was de parochie formeel opgeheven en opgegaan in een groter verband.

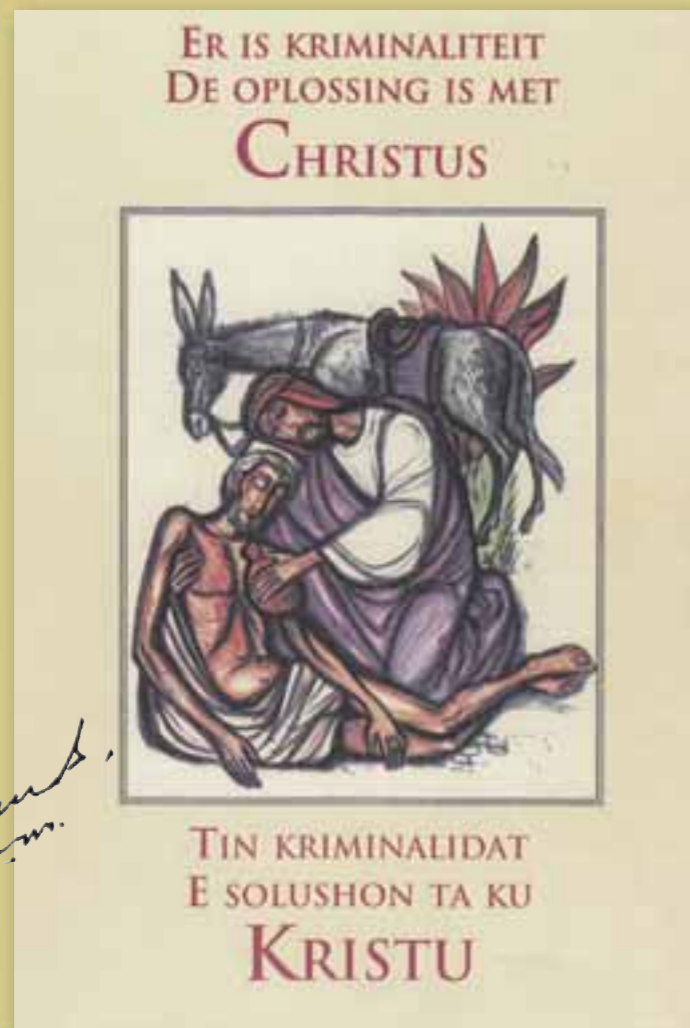
In 1980 kreeg Frans Dusée, vanwege zijn leeftijd en gezondheid, eervol ontslag. Leo Mouës volgde hem op, totdat hij in 1988 werd benoemd tot pastor van het St. Maartens Gasthuis te Venlo.

33 Als aalmoezenier van de gevangenis in Willemstad, vervaardigde Frans Mouws een soort catechismus over godsdienstige begrippen in Papiaments en in het Nederlands, in een boek in 2 talen.

Frans Mouws

33 Handtekening Frans Mouws

33 Bennie Beunk

33 Hernan Vonk

33 vlnr: Harrie Krechting, Kersevan, Silvrants en Jan van Broekhoven

33 Verdere Uitbreiding Missiewerken

Congo

De Nederlandse Provincie stond bekend om haar bereidwilligheid andere provincies bij te staan. Met de buurprovincie van België had zij goede relaties. Studenten hadden hun opleiding in Panningen genoten. Het verzoek van Mgr. Vandekerckhove om medewerkers voor zijn Vicariaat Bikoro in Belgisch Congo, werd dan ook positief beantwoord. In 1955 vertrokken de eerste Nederlanders naar Congo. Het zouden er negen worden. Een van hen, Herman Vonk, overleed op 42-jarige leeftijd in 1969 in Bikoro. Toen de missie van Bikoro een viceprovincie werd van de Belgische Provincie, werd Jan van Broekhoven de eerste viceprovinciaal.

Curaçao, Nederlandse Antillen

Van de zijde van de Paters Dominicanen kwam het verzoek hen bij te staan in hun werk op de Nederlandse Antillen. Enkele parochies werden aangeboden op het hoofdeiland Curaçao. In 1957 vertrokken de eerste Nederlanders. In totaal zouden 9 confraters werken op het eiland, waarvan de bevolking grotendeels bestond uit katholieke afstammelingen van vroegere slaven, die hun eigen taal, het Papiaments, spraken, maar waar men ook goed in het Nederlands het parochiewerk kon beginnen. Voor de Provincie waren deze parochies onproblematisch en financieel onafhankelijk. De belangrijkste parochie was Santa Maria waarvan Sybrand Terpstra de pastoor was, geholpen door Nico Corveleijn. In 1984 verliet Louis Timmermans, de laatste pastoor van de Congregatie op Curaçao zijn parochie, doordat hij het ambt neerlegde. De laatste confrater, Frans Mouws, repatrieerde in 1999.

Taiwan

Na de verdrijving uit China door de communisten was het verlangen om de China-missie voort te zetten groot. De enige kans hier toe was een missie op Taiwan. Na enige tijd kon men op Taiwan alle congregaties terugvinden die op het vasteland hadden gemissionieerd. Zij werden gedreven door een gemengde motivatie: hun geliefde China-missie en een plaats waar men kon wachten tot China weer open ging. Men kon de vergelijking maken met Europa waar men zich voorbereidde om de Oost-Europese landen weer binnen te trekken. Gerard Beunen was in 1952 de eerste, de gebroeders Herrijgers, Lambert Steenstra, Jan de Bakker en Wim de Kort volgden in 1954. Als apostolisch administrator van Yungpingfu kon Mgr. Jan Herrijgers zijn plaats weer innemen in de Chinese bisschoppenconferentie die op Taiwan opnieuw gevormd was. Het was een complexe situatie, Taiwan herbergde als een provincie van groot-China en de civiele en de kerkelijke organisatie van dat land. Tevens bleef het een provincie. De regering handhaafde zijn aanspraken op het hele land als Republic of China. In de besprekingen om tot een vestiging van de Nederlandse Lazaristen te komen, toonde de bisschop van Taipei zich bereid een welkom uit te spreken maar hij verklaarde tevens niet in staat te zijn deze vestiging financieel te ondersteunen.

JAN VAN BROEKHOVEN

In 1995 keerde Jan van Broekhoven vanwege ernstige gezondheidsproblemen terug uit Congo. In de missie van dat land had hij belangrijke functies vervuld in het bestuur van de Lazaristen en als vicaris van het bisdom. Tevens was hij directeur van de Dochters der Liefde. In Nederland werd hij spoedig benoemd tot overste van het Missiehuis (tot 2011). Ook na de oprichting van de nieuwe Duits-Nederlandse provincie van de zusters bleef hij dit werk voortzetten.

33 Vanaf 1958 tot aan zijn vertrek in 1978 werkte Sybrand Terpstra in St. Maria.

33 Boekwerk uitgegeven ter gelegenheid van het 140 jarig bestaan van de parochie St. Maria.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

WIM DE KORT 1917-2000

Wim de Kort werd benoemd voor de missie van China. Hij studeerde in 1946 Chinees in Peking. Zoals de andere missionarissen moest hij, na de machtsovername van de communisten, het land verlaten.

In 1954 werd hij vervolgens benoemd voor Taiwan. Hier stichtte hij aan de Oostkust een nieuwe parochie in Toucheng. De bevolking was praktisch geheel Taiwanees.

Wim de Kort was een man met een grote belangstelling voor de Chinese cultuur en godsdienstigheid op het eiland.

Hij was zeer gezien bij de mensen en men vond zijn foto jaren later nog op de voorouderaltaren. Op de foto werkt hij aan zijn nieuwe koepelkerk. Deze kreeg een Chinees interieur.

33 Ton Oonincx en Cor Willems met de poliokinderen van Chiao Hsi.

33 De missie van Tien Mu

33 Ton Oonincx en Jan van Lare bij diens huis te Shuangsi.

33 Taiwan

33 Wim de Kort

De Lazaristen kregen in de stad enkele parochies of plaatsen toegewezen waar parochies gesticht konden worden. De belangrijkste plaats werd Tien Mu. In 1958 werd hier een huis opgericht. Het zou jarenlang het centrale huis zijn van de Nederlands-Chinese groep. Deze groep kreeg de stad en een gedeelte van het Taiwanees sprekende platteland aan de Oostkust toegewezen. De Amerikanen vestigden zich in het zuiden en de Chinezen, toen ze zich gehergroepeerd hadden, in het midden.

In 1958 kon Harry Hermans zich, nadat zijn gezondheid voldoende hersteld was, bij de groep voegen.

In de periode nadat het eiland overspoeld was met vluchtelingen van het bezette vasteland, was de toeloop tot de kerk groot. De vluchtelingen zochten een nieuw huis en de kerk was voor velen een herkenningspunt. Omdat de meeste vluchtelingen berooid waren, hadden de organisaties met hulpgoederen een grote aantrekkingskracht. Toen de vluchtelingen zich gevestigd hadden en Taiwan meer en meer gingen zien als hun nieuwe land, verflauwde de belangstelling voor de kerk en nam het aantal geloofsleerlingen sterk af.

De nieuwe krachten, die in de zestiger jaren, tijdens het provinciaal bestuur van Leo Dietvorst werden benoemd, kwamen in een moeilijke missie. De oudere confraters spraken Mandarijns dat de officiële taal werd. Taiwanees, gesproken door 85 % van de bevolking, kreeg een zeer ondergeschikte plaats. Het beleid van de Nederlandse groep werd, dat nieuwelingen eerst Taiwanees zouden leren en daarna Mandarijns. Het was een zware opgave maar het liet zien dat men Taiwan zag als een blijvende missie en tegelijk de mogelijkheid openhield eens "terug te kunnen gaan".

De missie had een duidelijke aanpak: bij elke kerk een sociaal werk. Het was niet gemakkelijk omdat men uiteraard over weinig geld beschikte. De Kindergarten maakten het contact met de bevolking goed mogelijk. Zij waren niet moeilijk te organiseren en brachten enig inkomen zodat de meeste staties selfsupporting waren. De parochie van Shi Pai had een kindercrèche om de huisvrouwen de gelegenheid te bieden buitenshuis te werken en zo hun inkomen te verhogen.

Men had spoedig belangrijke werken voor kinderen. Een poliohuis waar kinderen met polio werden opgevangen. Zij werden geholpen bij hun studie en onderzocht om te bezien of hun handicaps geopereerd konden worden of via therapie konden worden verholpen. In het begin was het moeilijk het vertrouwen van de ouders te winnen. Normaal deed men voor deze kinderen niet veel. Misschien dat men offers bracht in de tempel, maar voor de rest hadden deze kinderen weinig toekomst. Cor Willems, die het polio-centrum in Chiao Hsi aan de oostkust leidde, moest de mensen smeken hun kinderen tijdelijk af te staan. Na enige tijd won hij hun vertrouwen en ging het beter. Het centrum functioneerde jarenlang totdat de polioziekte zodanig bestreden was, dat er geen poliokinderen meer waren. Eveneens aan de oostkust had Wim de Kort een bloeiende Taiwanese parochie gesticht, hij werd later opgevolgd door Jan van Wezel. Onder provinciaal Ton Oonincx breidde het sociale werk voor kinderen zich sterk uit.

33 Joseph Tung en Jan Herrijgers

33 Het nieuwe kindertehuis van Tien Mu

33 Frans Bomers en Henk de Cuijper

33 Jan van Aert, Frans Bomers en Cor Willems in Chiao Hsi

33 Jan van Wezel met een groep kinderen aan de oostkust van Taiwan.

33 Gerard Beunen

33 Zr. Petronelly Keulers, van de Kleine Zusters van St. Joseph uit Heerlen, was vanaf het begin betrokken bij het werk voor St. Anne's Home.

In Taipei stichtte Gerard Beunen met de zusters van Heerlen, in het bijzonder met Zr. Petronelly, een werk voor zwaar verstandelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen. In het begin kwam het voor dat men kinderen te vondeling legde. Later kreeg het huis grote bekendheid en werd het ondersteund door vrijwilligers en door giften, zowel financieel als in natura. Opvolger van Gerard Beunen werd Jan van Aert, naast zijn werk voor de parochie van Tien-Mu. De algehele renovatie van het St. Anne's Home werd voltooid op 28 december 2011.

Naast deze kindertehuizen stichtte men aan de oostkust een klein bejaardenhuis.

Volgens de cultuur moest de familie zorgen voor de oudere mensen, maar er waren nogal wat personen gevlucht van het vasteland zodat ze er alleen voor stonden.

Door deze projecten liet men zien dat het mogelijk was iets te doen voor mensen en dat dit wezenlijk hoorde bij het christelijk geloof. In de stad Taipei en aan de oostkust had men studentencentra geopend. In Taipei had aanvankelijk Frans Muller de leiding en later nam Frans Bomers dit werk helemaal over. Aangezien de huizen van de mensen meestal zeer klein waren, hadden kinderen weinig mogelijkheid thuis te studeren. De centra hadden studiezalen waar men rustig kon werken. Het studiecentrum in Taipei bood tevens de gelegenheid om er te wonen. Deze centra gaven een goede service aan de studerende jeugd en openden de mogelijkheid tot een goed contact met de ouders.

In de tachtigerjaren was er, onder invloed van de provinciaals Hugh O'Donnell, Vic Groetelaars en de Chinese provinciaal van She-hu, tussen de drie groepen Lazaristen op het eiland een groeiend contact over een mogelijke fusie. Men zag het buitenlands personeel teruglopen en het aantal roepingen op Taiwan bleef erg laag. Misschien had een nieuwe groep meer mogelijkheden.

In 1987 fuseerden de drie groepen en werd er een nieuwe provincie opgericht, een samenvoeging van twee vroegere Chinese provincies, de Nederlands-Chinese groep en de Amerikaans-Chinese groep. De mentaliteitsverschillen waren groot. Men ging toch goed met elkaar om, maar het karakter van de missie veranderde. Dit was nog meer het geval toen vanaf 1991 een groep vrijwilligers neerstreek, die als docenten naar het vasteland wilden gaan om op universiteiten les te geven en zo nieuwe contacten te leggen.

Bij de oprichting van de nieuwe Provincie van China op Taiwan in 1987 waren er 31 confraters, onder wie 7 Nederlanders.

In 2001 werd gevierd dat de eerste Lazarist 50 jaar geleden op het eiland kwam. Het was Joachim Tsi. Begin 1952 kwam Gerard Beunen aan op verzoek van de Apostolische Nuntius Mgr. Riberi. Bij de viering van deze 50 jaar kon men constateren dat er 44 confraters deel uitmaakten van de nieuwe provincie en afkomstig waren uit China, Taiwan, USA, Filippijnen, Indonesië, Ierland, India, Polen, Hongarije en Nederland (4).

Gerard Beunen, de enige nog levende confrater van het eerste uur, lag in het Veteran Hospital. Bij de viering in de kerk van She Lin werd zijn naam niet genoemd. Zo snel was de geschiedenis vergeten.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

33 Cornelis de Wit

JUSTINUS DE JACOBIS 1800-1860

Justinus de Jacobis werd geboren in 1800 in San Fele in de buurt van Napels. In 1818 werd hij lid van de Congregatie Der Missie en in 1824 werd hij priester gewijd.

Hij was zeer verdienstelijk werkzaam in de pastoraal, met name in het door cholera geteisterde Napels. Door de pauselijke Congregatie voor de evangelieverkondiging werd hij naar Ethiopië gezonden als bestuurder van de missie in Ethiopië.

In Massawa werd hij bisschop gewijd. Hij kon echter zijn werk maar moeilijk uitoefenen door allerlei tegenstand en vervolgingen.

Onverwacht overleed hij op reis in de vallei van Aligadé in 1860.

Hij werd in 1975 heilig verklaard. In Goalla was hij een tijdlang ondergedoken.

33 Foto's van de verblijfplaats van Justinus de Jacobis in Goalla.

33 Cornelis de Wit vertaalde het boek uit het Frans

GERHARD ESSING 1927-2005

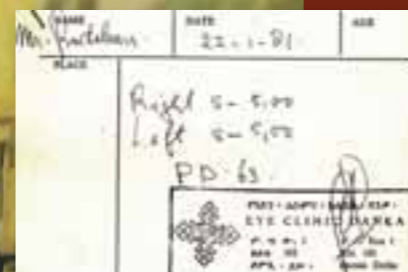
Gerhard Essing was een van de pioniers, die in de streek van Dembidollo de missie die de Italianen vanwege de oorlog hadden achtergelaten weer opnieuw tot leven brachten. Danka werd zijn standplaats. Hier ontwikkelde hij met zijn vele talenten vele activiteiten.

Naast zijn werk in en rond de kerk, werd zijn kliniek hoe langer hoe meer gericht op de verzorging van ogen en oogziekten. In samenwerking met het plaatselijke ziekenhuis, was hij de "ogendokter" in de verre omtrek.

In 1997 keerde hij, na bijna 40 jaar Ethiopië, naar Nederland terug. Hij werd actief in zijn geboortedorp Kerkdriel, vooral voor de ouderen.

Onafscheidelijk was hij van zijn pijp. Altijd vol humor, met een vleugje zelfspot, vooral toen hij hoe langer hoe meer gebrekkig werd. Hij wilde bij zijn ouders begraven worden met zijn pijp, wachtend op het "nieuwe begin".

33 Gerhard (Flip) Essing bij zijn oogkliniek in Danka.

33 Een recept van opticien Gerhard Essing.

Ethiopië

In het voorjaar van 1956 ging provinciaal Zoetmulder naar Ethiopië. De missie van China was niet langer mogelijk. Indonesië was voor Nederlanders gesloten. Het was noodzakelijk een nieuw werkterrein te vinden voor de jonge confraters.

Ethiopië was niet onbekend in de Nederlandse Provincie. Enkele confraters waren via de Provincie van Parijs in het noorden van Ethiopië werkzaam geweest.

Een van hen, Cornelis de Wit, zeer geliefd in de streek van Alitiena, was bij de studenten van Panningen bekend geworden vanwege de brieven van Dillibis.

Hij vertaalde de brieven die Dillibis aan de studenten van Panningen schreef in het Frans. De studenten zorgden voor een Nederlandse vertaling en de uitgave in een boek: Brieven uit Abessinie, in 1936.

Leo Laureijssen maakte kennis met Mgr. Urbain Person die voor de onmogelijke opgave stond de zorg te dragen voor heel het gebied ten zuiden van de Blauwe Nijl, uitgezonderd het Exarchaat van Addis Abeba, dat in 1951 was opgericht.

Mgr. Urbain nam contact op met de Congregatie van de Propaganda Fide en met de onlangs benoemde provinciaal Zoetmulder in Nederland. Deze besloot daarop een oriënterende reis naar Ethiopië te maken. Mgr. Urbain verzorgde zijn binnenlandse reis. Jan Zoetmulder had ook contact met de Franse Lazaristen die o.a. de Lazarist School verzorgden. Hij had contact met de provinciaal van Parijs en met generale overste Slattery, die met secretaris-generaal Dulau een kort bezoek aan Ethiopië bracht.

Het slot van het een en ander was dat de Nederlandse Provincie het vicariaat Jimma kreeg toevertrouwd.

Het was niet zo eenvoudig een leider te vinden voor de nieuwe missie. Men wilde iemand die missie-ervaring had en keek daarom naar Brazilië. In feite was de situatie in Ethiopië met een percentage van 40% orthodoxe christenen en een kleine minderheid katholieken met een Latijnse en een orthodoxe ritus zeer complex. Er was bovendien een zeer slechte infrastructuur, een groot talenprobleem en politiek werd men maar moeilijk geduld. Men moest als onderwijzer het land binnenkomen.

Er werd ook besloten dat de Nederlanders de Franse missie in Addis Abeba over zouden nemen. Enkele Franse confraters kregen permissie om te blijven.

Frans Janssen, viceprovinciaal van Fortaleza in Brazilië werd bereid gevonden apostolisch vicaris van Jimma te worden. Op 31 juli 1959 werd hij te Panningen bisschop gewijd.

33 Piet Janssen in Ado in 1977.

33 Theo Hunnekens in Senaga Sassi, Alacu.

33 Het boekje 'De laatste kinderen van Job' uit 1972 was een bijdrage aan een groot ontwikkelingsproject, aangezwengeld door Jac van Helden.

33 Mensen bij het graf van Sjaak van Helden (inzet) tijdens het feest van de H. Michael in Ado in 1977.

33 Mgr. Frans Janssen bij een landrover in Ethiopië, uit "De laatste kinderen van Job".

33 De grafsteen van Mgr. Frans Janssen.

34 Wernhoutsburg, hersteld en gesloten

In 1957 werd de lange periode van herstel van het seminarie afgesloten. Hieraan was een hele discussie voorafgegaan. Moest men het seminarie opnieuw opbouwen in de oude vorm of overgaan naar nieuwe opvattingen van een internaat. Men koos voor de traditionele vorm met een zekere grandeur.

De bouw was een grote last voor de provincie en de opleiding van een 150-tal studenten betekende een zware financiële opgave. Het seminarie was niet door de staat erkend als gymnasium en had een eigen programma. Als de school erkend werd, zouden de leraren betaald worden door de staat en werd de school gesubsidieerd. Vandaar dat vanaf die tijd de nadruk heel sterk kwam te liggen op de studie en de resultaten. Men had echter een goede kijk op de kwaliteit van de kandidaten die deze strenge gymnasiumstudie niet goed konden volgen en maakte voor hen een speciale afdeling.

Provinciaal Zoetmulder, gevormd door de intellectuele overste Dillies, had Jan Dekkers en Henk Zuidinga de opdracht gegeven om samen met hun collega-leraren deze doelstelling voor te bereiden. Op 19 maart 1960, onder provinciaal Leo Dietvorst, werd het seminarie officieel als gymnasium erkend en het kon nu zelf examens afnemen. Om het aantal studenten te verhogen ging men een samenwerking aan met de Paters Maristen en men was tevens overgegaan tot het toelaten van studenten uit de omgeving.

In de volgende jaren werd de school volledig gesubsidieerd en waren de financiële problemen voorbij.

Een ander groot probleem deed zich evenwel voor. Onze confraters bemerkten dat de leerlingen weinig of niet meer gemotiveerd waren om priester te worden. Men had meer de indruk dat de ouders gekozen hadden voor dit internaat als een veilige, relatief goedkope studiemogelijkheid. Daarbij kwam dat het seminarie niet in een bevolkingscentrum lag en het daarom altijd problematisch zou zijn voldoende studenten bij elkaar te krijgen.

Langzaam maar zeker groeide de overtuiging dat het niet zinvol was met de school verder te gaan. Met volle overtuiging, maar met pijn in het hart, werd het seminarie na 85 jaar in 1967 gesloten. De leerlingen werden ondergebracht bij verschillende bisdommen en colleges. De docenten begeleidden de studenten, maar alles bleek van zeer tijdelijke aard.

De sluiting van Wernhoutsburg was een schok voor de confraters. Door velen werd dit gezien als het begin van het einde. Waar zouden nieuwe kandidaten vandaan komen? Wat zou de toekomst zijn?

Een probleem waren de leegstaande gebouwen. Zij werden tijdelijk provinciaal en missieprocuur. Na korte tijd ging het provinciaal naar Panningen en werd de missieprocuur overgeplaatst naar Eindhoven.

De gebouwen werden in 1970 verkocht. Na 88 jaar was er een einde gekomen aan het oudste en eerste huis van de Provincie.

35 Studenten werkten met de Bouworde in Duitsland, Oostenrijk, België en Italië, voor vluchtelingen en hielpen bij de bouw van huizen, scholen en kerken. Ze woonden in barakken van voormalige lagers. Ze werkten samen met andere jongeren en de plaatselijke bevolking.

35 Opleiding

Gymnasium

De opleiding van seminaristen op het kleinseminarie Wernhoutsburg was lange tijd geïnspireerd door gelijksoortige Franse scholen. Het Frans had een prominente plaats, evenals de klassieke talen. Lange tijd werden Franse tekstboekjes gebruikt. Het regiem was streng en een beetje Spartaans. Veel vrije tijd werd niet gegeven. Belangrijk waren de diensten in de kapel, de geestelijke lezing van de overste en de zanglessen.

De docenten waren allen confraters die met toewijding hun werk verrichtten en daarnaast diensten verleenden in nabije parochies. Het was vroeger en ook naderhand een raadsel hoe het seminarie economisch heeft kunnen bestaan. Het kostgeld was laag, maar voor vele ouders nog te hoog.

Behalve een aantal beurzen die ter beschikking stonden, waren er weldoeners die het kostgeld voor een leerling betaalden. Dit gebeurde praktisch altijd anoniem.

De studenten mochten met Kerstmis en Pasen naar huis en er waren twee bezoekdagen: Allerheiligen en tweede pinksterdag. Het was moeilijk tussendoor naar huis te mogen. Later werd dit soepeler.

De opleiding begon met een voorbereidende klas. De reden was dat de studenten van verschillende scholen kwamen die kwalitatief nogal verschilden. Dan volgden zes jaar gymnasium met een nadruk op klassieke en moderne talen.

Normaal ging men van Wernhoutsburg naar Panningen. Het oordeel was aan de docenten. Er waren slechts enkele studenten die van elders naar Panningen gingen.

Noviciaat en hogere studies

Het noviciaat bestond uit twee jaar. Over het algemeen was het eerste jaar gericht op kennismaking met de congregatie en de stichter. De nadruk lag op spirituele vorming.

In het tweede jaar begon men met de filosofie in een roulerende cursus. Tevens volgde men bijbelexegese. De cursus die gevolgd werd was de door Rome voorgeschreven cyclus. Deze werd later niet uit handboeken gegeven maar uit cursussen door de docenten samengesteld.

Na de filosofie volgden vier jaar theologie, waarin moraaltheologie, kerkelijk recht, kerkgeschiedenis en exegese werden gedoceerd. Ondanks het feit dat bijna iedereen naar een missieland zou vertrekken werd daar in de opleiding weinig aandacht aan geschonken. Wel bestond er een actieve missieclub met een eigen missiebibliotheek. In een tweetal tijdschriften werden door studenten studies gepubliceerd: Extensio en Confessio. Daarnaast ontstonden in de zestiger jaren studiegroepen betreffende de studie van St. Vincent en de missiegeschiedenis van Brazilië en Ethiopië. Standaardwerken werden bestudeerd en vergeleken.

Er waren verschillende afdelingen voor de vrijetijdsbesteding: boekbinderij, stencil afdeling, postzegelverkoop voor de missie, fotografie, muziek, missiebibliotheek en toneel.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

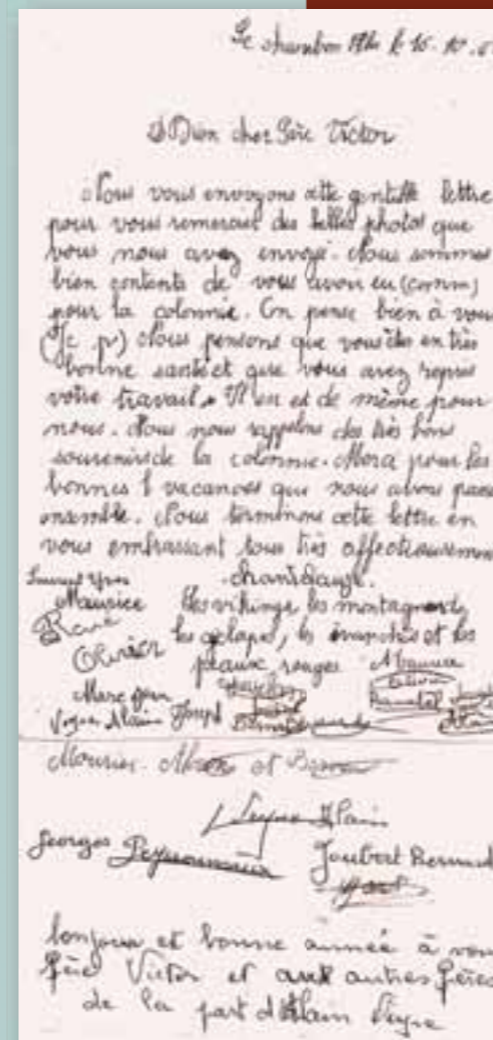
35 Colonie de Vacance St. Romain les Atheux bij St. Etienne.

35 Henny Bomers met de kinderen van Colonie de Vacance St. Romain les Atheux bij St. Etienne.

35 Na de sluiting van Het Spijk als opleidingshuis werd het een tijdlang een huis van bezinning en tenslotte na verkoop werd het omgebouwd tot een zorgcentrum.

35 Onder leiding van de Franse Dochters der Liefde werkten enkele groepen in het kindervakantiewerk.

Lange tijd mocht men in deze periode niet op vakantie naar huis. De vakantietijd werd gedeeltelijk doorgebracht bij het buitenverblijf Emmaus, waar de studenten eigen groepen hadden gevormd en waar vriendschappen voor het leven ontstonden. De tijd werd ook besteed met het vertalen en regisseren van toneelstukken. Eind vijftiger jaren werd een opening gemaakt naar een andere vakantiebestemming. Studenten kregen de gelegenheid deel te nemen aan het werk van de Internationale Bouworde, in het leven geroepen door de norbertijn pater Werenfried van Straeten. Het werk was gericht op het bouwen van woningen en voorzieningen voor oorlogsvluchtelingen. Een andere mogelijkheid was vakantiewerk met verstandelijk gehandicapte kinderen. Ook trokken studenten naar Colonies de Vacances van de Filles de La Charité in Frankrijk. Het grote voordeel van deze vakanties was dat men in een geheel ander milieu kwam, dat men talen leerde praktiseren en dat men zag dat de wereld geen seminarie was. Volgens de reglementen van die dagen mochten confraters niet naar het buitenland zonder toestemming van de generale overste. Voor de Nederlandse verhoudingen was dit enigermate komisch. Wij hadden een parochie vanwaar men in twintig minuten met de fiets van België over Nederland naar Duitsland kon rijden... In de tijd van de vele roepingen stonden de congregaties tamelijk geïsoleerd tegenover elkaar. Er was concurrentie en bij de overheden bestond een zekere angst van wederzijdse beïnvloeding. Langzaam begon dit te veranderen. De congregaties kwamen tot samenwerkingsverbanden. Voor de opleiding betekende dit dat delegaties van studenten bij elkaar kwamen in een organisatie "Vindicamus". Tekenend was dat men, in vergelijking met andere congregaties, de eigen congregatie steeds als positief zag. In de provincie was reeds lang nagedacht over de mogelijkheid het noviciaat ruimtelijk te scheiden van het grootseminarie. De beraadslagingen hierover, met als bijzondere aandachtspunten: de financiële consequenties, de toestemming van een bisschop, de moeilijkheid iets aan te kopen in een protestantse streek enz., maakten het pas in 1956 mogelijk een herenhuis te kopen in Eefde bij Zutphen. In 1957 werd begonnen met de bouw van het noviciaat en daarbij werd gevoegd het filosoficum. In 1958 verhuisden beide van Panningen naar Eefde. In de snel veranderende tijd kwam deze verhuizing eigenlijk te laat. De voordelen waren zeer beperkt, de nadelen groot. Het docentencorps van Panningen werd ernstig verzwakt. Het aantal studenten liep langzaam maar zeker terug. Allerlei activiteiten in Panningen waren niet goed meer mogelijk en in Eefde niet op te zetten. In eerste instantie was de setting van Eefde zeer traditioneel. In deze protestantse omgeving werden de novicen en studenten verplicht op straat de toog te dragen. Dit was sinds de reformatie niet meer voorgekomen. Het huis moest een geheel nieuwe "cultuur" krijgen en dit bleek niet gemakkelijk.

In dankbare herinnering aan
WILLY JANSSEN C.M.

Geboren te Panningen op 11 juni 1920; trad hij na zijn gymnasiale studies in Wierhoutsburg op 20 september 1939 te Panningen in bij de Lazaristen en werd daar priester gewijd op 21 juli 1946. Hij overleed in het Budi Rahayu Hospitaal in Bitar, Indonesië, op 28 februari 1993 en werd op 1 maart d.a.v. begraven op Kembang Kuning te Surabaya.

Bij zijn priesterwijding vroeg hij om uitgezonden te worden naar de missie van Java. "Ik hoop dat mijn naam onverbrekelijk met die missie verbonden zal worden: W. Janssen-Java".

Hij werd benoemd voor Java en heeft er alle verdere jaren van zijn leven mogen werken.

In de eerste tien jaren kreeg hij op zeven verschillende plaatsen benoemingen voor studie, voor parochie-pastoraat en als leraar op het klein- en groot-seminarie. Hij was altijd bereid te doen wat van hem gevraagd werd, plichtsgetrouw en ijverig.

Op 17 september 1957 werd hij benoemd tot vice-provinciaal van Indonesië, en spoedig daarna, toen de provincie van Indonesië werd opgericht, tot de eerste provinciaal. Daarbij zal meegespeeld hebben dat hij in 1949 het Indonesisch staatsburgerschap had aangenomen. Van hem wordt getuigd dat hij die leidinggevende functies nooit heeft gezocht en er zich

ook nooit op heeft laten voorstaan. Twaalf jaar lang vervulde hij deze taak in heel moeilijke jaren. Indonesië verbrak alle politieke banden met Nederland, economisch ging het heel slecht, de troebelen van 1965 trokken zware sporen in het land. Tegelijk was het de periode waarin steeds meer jonge Indonesiërs toetraden tot de congregatie.

In 1970 kon hij zijn functie overdragen aan een Javaanse confrater. Hijzelf werd pastoor in buitenplaatsen: Modjokerto, Jombang, Bitar. Hij werkte er tot zijn overlijden als een armabel en goedmoedig priester die het liefst tussen heel eenvoudige mensen verkeerde.

Zijn parochianen motiveerde hij om zoveel mogelijk parochiale taken mee te dragen. Vrij plotseling ging hij van ons heen.

Moge door hem verwezenlijkt zijn hetgeen hij op 8 mei 1946 schreef: "Koning is onze God; verheugd zijn de eilanden ongeteld" (Ps. 97). Moge de Heer hem de eeuwige vreugde geven.

36 Willy Janssen

36 Javaanse studenten:
v.l.n.r. Harjanto, Soeharto, Soenarjo

38 Leo Dietvorst in Ethiopië. Hij was een grote vriend van de missie.

36 Verdere Uitbreiding

Hoewel het aantal Indonesische confraters nog maar erg klein was, besloot provinciaal Zoetmulder over te gaan naar de oprichting van een zelfstandige provincie Indonesië.

Op 9 april 1958 werd de provincie van de Lazaristen in Indonesië een feit. De politieke situatie maakte het noodzakelijk dat de banden met Nederland formeel werden verbroken. Er waren op dat moment 43 Nederlandse confraters en 1 Indonesiër.

In Panningen waren 6 studenten in opleiding. De regering van Indonesië stond hun niet toe te blijven. Tot groot verdriet van iedereen moesten zij Panningen verlaten. Het was een indrukwekkend gezicht toen zij door alle seminaristen naar de bus werden gebracht. De contacten bleven evenwel goed en ongebroken.

37 Bij het einde van het provinciaalaat van Jan Zoetmulder

In zijn ambtsperiode werden 43 priesters gewijd.

Op 31 december 1960 telde de provincie 383 Nederlandse confraters: 318 priesters, 18 broeders en 43 studenten. Het hoogste aantal dat de provincie heeft gekend. 76 priesters en 2 broeders werkten in de viceprovincie Fortaleza, 39 priesters en 1 bisschop werkten in de provincie Indonesië, 9 priesters werkten op Curaçao, 12 priesters en 1 bisschop werkten in Ethiopië en 18 priesters en 1 bisschop behoorden bij andere provincies.

In Nederland waren 115 priesters.

Jan Zoetmulder werd in 1961 tot overste van Panningen benoemd. Hij aanvaardde de benoeming uit plichtsbesef. Zelf voelde hij zich niet geschikt om in deze veranderende tijd deze functie te vervullen. Na een jaar trad hij af en bleef dienstbaar op administratief gebied. Zijn gezondheid liet echter sterk na. Hij overleed in 1972 in het St Martinus verpleeghuis in Venlo.

38 De periode van Leo Dietvorst, Provinciaal Overste 1961-1970

Leo Dietvorst werd geboren te Breda in 1914. Hij werd in 1940 priester gewijd. Na een studie theologie aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen werd hij benoemd als docent te Panningen. In 1952 volgde een benoeming als rector van de Lazaristenparochie te Susteren. Vervolgens werd hij in 1958 benoemd tot overste van het Missiehuis te Panningen en in 1961 volgde hij Jan Zoetmulder op als provinciaal.

39 Jan de Bakker

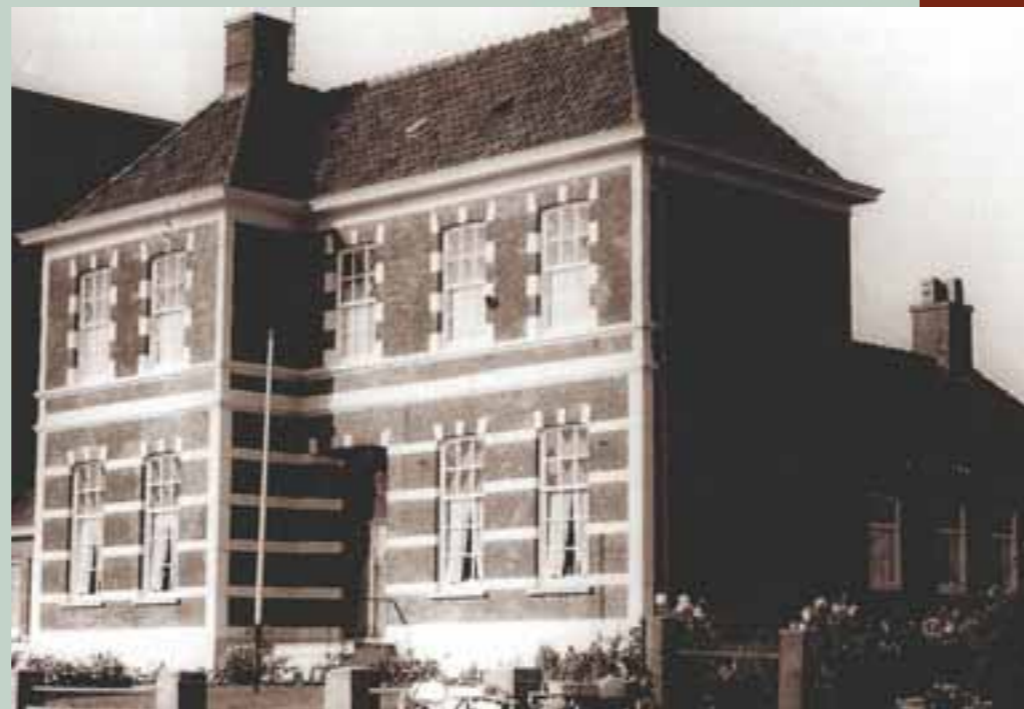
Pater J. de Bakker in Roosendaal begraven

(Van een onzer verslaggevers)

WEST-SOUBURG — Van heinde en verre waren familieleden en vrienden van pater Jan de Bakker c.m., lazarist, naast West-Souburg gekomen, om in het intieme Martinuskerkje zijn uitvaart bij te wonen. Meer dan 400 mensen waren zingend en biddend bijeen, terwijl er een eucharistie werd gevierd, waarvoor de liturgie voor het grootste deel door de woensdag j.l. gestorven pater lazarist zelf was samengesteld.

De deken van Zeeland, dr. A. Blommerde, de vertegenwoordiger van het provinciaal bestuur der lazaristen, H. Steegmans, en pastoor J. Hendrikse, regio-leider van de priesters op Walcheren, concelebreerden in deze mis. Alle Walcherse priesters waren aanwezig, evenals zeer veel protestantse predikanten. Het eigen kerkkoor van Souburg, en het eveneens door pater De Bakker gestichte jongerenkoor Walcheren, verzorgden de gezangen in de mis, die op verzoek van de overledene in hoofdzaak het karakter van een Latijnse requiemmis had. Dominee Y. van der Schoot uit Vlissingen en bedrijfsaalmoezenier L. Verver verriichten de lezingen uit de heilige schrift.

Deken Blommerde tekende in zijn preek de overledene als een man, voor wie het leven pas zijn volle diepte en betekenis bereikte op het moment dat de dood hem reeds was aangezegd — een houding die hem mogelijk was door zijn onwankelbaar geloof in een eeuwig leven en opstanding. „Tot kort voor zijn dood sjouwde Jan de Bakker rond, om mensen te bemoeiden en de dingen te doen die hij nog wilde afmaken”, aldus deken Blommerde, de inspirerende kracht van pater De Bakker en zijn gave om iets in de mensen los te maken, aanduidend. De gehele liturgie stond in het teken van Pasen, evenals de absoute op de begrafsplaats te Roosendaal, waar gistermiddag de teraardebestelling plaatsvond. Deken Blommerde droeg, wederom op verzoek van de gestorven priester, feestgewaden. Tal van autoriteiten woonden officieel de plechtigheden bij.

38 In dit huis te Woensdrecht werd het Juvenat gevestigd voor de opleiding van broeders. Leo Dietvorst had altijd een speciale aandacht voor de broeders in de Congregatie. Op deze wijze wilde hij nieuwe kandidaten aantrekken. Al spoedig bleek dat dit initiatief toch geen toekomst had.

NIEUW VOSSEMEER

In West Brabant had de familie van confrater Antoon Ooms een molen, liggend op de dijk van "de Eendracht" naast het woonhuis.

Bij de grote watersnoodramp van 1953 werd het woonhuis geheel verwoest en verdronken vader, moeder, twee zonen en een dochter.

Het kruis herinnert aan het drama dat zich hier afspeelde in 1953.

Tijdens de herdenkingsdienst, een jaar later, zongen de studenten van Wernhoutsburg.

Leo Dietvorst was een zeer beminnelijk man; heel sober en eenvoudig, altijd denkend aan anderen. Als overste in Panningen wist hij de sfeer te verbeteren. Hij was zeer goed gezien bij de studenten en had daardoor een ongekend gezag.

De periode waarin hij provinciaal werd kenmerkte zich door grote veranderingen in de Nederlandse kerkprovincie en in de provincie die over het hoogtepunt van haar bloei heen was.

Ingrijpende besluiten moesten worden genomen, besluiten die tegen zijn aard ingingen. Het groeiende aantal uittredingen was een zware last die hij dag en nacht met zich meedroeg. Het stagneren van de roepingen eveneens en de daarop volgende herstructurering van de opleiding waardoor geliefde huizen werden gesloten of een geheel andere bestemming kregen. Hij wist verantwoordelijkheid te delegeren. De sluiting van Wernhoutsburg werd voorgesteld door de leiding en de confraters van het kleinseminarie. Zijn houding daartegenover was: Als jullie ervan overtuigd zijn dat het op deze wijze niet verder kan, dan geef ik jullie het vertrouwen en dan houden wij er mee op. Dit gebeurde met Wernhoutsburg in 1967. Het gebeurde eveneens met Eefde en daarna met Panningen.

De Prelazie van Cametá

Op 22 mei 1961 werd Mgr. Cornélio Veerman tot bisschop gewijd voor de Prelazie van Cametá. De wijding vond plaats in zijn geboortedorp Volendam ver van Cametá. De enige overeenkomst van beide plaatsen was dat ze allebei aan het water lagen en dat veel van het leven zich afspeelde op en langs het water.

Juvenat voor broeders

Leo Dietvorst had altijd een zwak gehad voor de broeders, misschien omdat hij hield van eenvoud. De laatste jaren was de overtuiging gegroeid dat de plaats die de broeders in de gemeenschap innamen te laag was. Een mogelijkheid om die te verhogen was de broeders de kans te geven een vak te leren, waarmee ze de gemeenschap of de missie van dienst zouden kunnen zijn. Er was geen echte opleiding voor broeders geweest. Wel had men sommigen een vak laten leren. Leo Dietvorst besloot een opleidingshuis voor kandidaat-broeders te openen. Een huis werd gehuurd in Woensdrecht bij het opleidingshuis van O.L. Vrouw ter Duin te Ossendrecht. Het huis zou niet lang bestaan. De tijd van kandidaten voor het religieuze leven was voorbij (1966).

39 Uitbreiding van het pastorale werk

De uitbreiding van het pastorale werk ging steeds door. In het industriegebied van Souburg bij de havenstad Vlissingen in Zeeland werd een parochie aangenomen.

Met de bisschop werd een overeenkomst gesloten dat meerdere confraters hier zouden komen werken. Het lag in de bedoeling ook industriepastoraat te verrichten. Confrater Jan de Bakker jr. werd hiervoor benoemd. Hij was priester gewijd in 1945 en kreeg een

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

KERK NIEUW EINDE

De geschiedenis van de Lazaristen begint in de kolonie Nieuw Einde in 1920 als zij vanuit Brunssum diensten verlenen. Er werd een eerste kerk gebouwd met een warm interieur en muurschilderingen van Ko Sarneel.

Toen Heerlen in 1959 dit stadsdeel ging ontwikkelen, veranderde het aanzien geheel en al. Er verrezen huizen van beton en glas. Een nieuwe kerk werd ontworpen in een moderne stijl glas in betontegels die het interieur heel onrustig deed aanvoelen.

De organisatie van de parochie was eveneens erg onrustig. Van rectoraat naar parochie. Een bijgevoegd nieuw rectoraat Judas Thaddeus dat spoedig weer werd opgeheven. Alles bleef moeizaam.

In 1982 besloten de Lazaristen Nieuw Einde te verlaten.

De zaak bleef problematisch met als gevolg dat de parochie werd opgeheven en de kerk in 2004 werd onttrokken aan de eredienst. Vervolgens werd het gebouw verwaarloosd. Afbraak werd verhinderd. Tenslotte maakte de stad plannen er stadsarchief van te maken.

39 Nieuw Einde 2013

39 De voormalige parochiekerk van Nieuw Einde uit 1928.

39 Mozaïek van L. Ramakers op de gevel van de bidkapel.

39 De vervallen pastorie in 2013.

benoeming voor China en studeerde daarvoor Chinees aan de Sorbonne. Omdat niemand meer in China werd toegelaten werd zijn benoeming in 1946 gewijzigd in werkzaamheden voor de Mission Hollandaise in Parijs. Dit deed hij tot 1952. Vervolgens was hij werkzaam voor jonge mijnwerkers en leraar op een technische school totdat hij in 1964 werd benoemd voor het bedrijfspastoraat in Vlissingen. Hij werd getroffen door kanker en kreeg nationale bekendheid door een tv-optreden dat zijn moedig gedrag toonde tijdens zijn ziekte. Hij overleed in 1971.

In het mijngebied van Zuid-Limburg werd te Heerlen de Parochie van Christus Koning, welke reeds eerder aan de congregatie was toevertrouwd, in tweeën gedeeld. Het stadsdeel was helemaal opgetrokken uit glas en beton. De kerkelijke betrokkenheid was heel laag. In de parochie woonde bijna geen kader. Iedereen die het zich kon veroorloven ging elders wonen. De verdeling kwam op een te laat moment. De parochies gingen in de komende jaren steeds verder achteruit. Wat kort tevoren was gedeeld, werd nu weer in één parochie samengevoegd.

In het begin van de tachtiger jaren werd de parochie aan het bisdom teruggegeven.

40 Aggiornamento

De periode van het Tweede Vaticaans Concilie was een spannende tijd.

Verschillende bisschoppen afkomstig van de Nederlandse Lazaristen namen er aan deel. Mgr. Cornélio Veerman van Cameté maakte maar één zitting mee en was blij dat hij weer naar zijn Tocantinsrivier kon gaan in Brazilië. Mgr. Jan Klooster van Surabaya was zeer toegewijd aanwezig op het concilie en volgde alles heel intens, maar er ging niet veel van hem uit naar zijn confraters in Nederland.

Mgr. Frans Janssen van Jimma in Ethiopië had een intens contact met de studenten in Panningen. Hij schreef regelmatig zeer interessante en humoristische brieven.

De invloed van Nederlanders op het concilie was naar verhouding groot. Ruim 70 missiebisschoppen waren van Nederlandse afkomst en zij hadden adviseurs, met name professoren van de Nijmeegse Universiteit, mee naar Rome genomen.

Over het algemeen kon men constateren dat de nieuwe theologische ideeën, welke op het concilie naar voren kwamen, voor de jongere confraters in Nederland reeds gemeengoed waren. Wat nieuw was, was de grote openheid die het concilie liet zien en een centraal idee van de kerk als volk van God.

Veel wat reeds latent aanwezig was, kwam naar boven. De Nederlandse kerk die altijd zeer Romeins geweest was, werd onafhankelijk. Rome dat altijd het laatste woord had gehad, werd betrekkelijk. Er was een brede democratische beweging, zowel bij het volk alsook bij de bisschoppen. Er was duidelijk het gevoel dat allen samen de kerk vormden. Hetzelfde gebeurde ook binnen de

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

40 In 1920 verscheen de Nederlandse Schoolcatechismus. Deze werd door de Nederlandse bisschoppen verplicht voor de godsdienstles op de katholieke lagere scholen. In 1964 onthieven de bisschoppen de katholieke lagere scholen van de verplichting tot het gebruik van de Schoolcatechismus in de godsdienstles.

congregatie. Een visitator als Leo Dietvorst liet toe dat men verantwoordelijkheid nam op alle niveaus, al was zijn aard meer gericht op een traditionele leefsfeer en vroomheid. In verschillende bisdommen waren tijdens en vooral na het concilie honderden gespreksgroepen. Allerlei onderwerpen werden besproken. Het resultaat van de besprekingen ging naar het bisdom en de bisschop bezocht de verschillende regio's.

Binnen de provincie was er een breed overleg. Zo werd een vergadering gehouden waaraan 61 priesters, 7 broeders en 4 studenten deelnamen. De besluiten van het beraad werden aan het provinciaal bestuur meegegeven, dat de volgende lijnen uitzette:

- 1 Er zou een adviescommissie komen die de planning van de verschillende werken van de Provincie zou trachten uit te zetten.
- 2 Het Missiehuis te Panningen zou niet langer het leefmilieu zijn van de studenten.
- 3 Het provinciaal zou naar Panningen worden overgebracht.
- 4 Het Missiehuis zou worden ingericht als tehuis voor zieke en bejaarde confraters.

In dit hele overleg speelde mee dat men er zich hoe langer hoe meer van bewust werd dat het hoogtepunt van de Provincie voorbij was.

DE NIEUWE KATECHISMUS

In de zeer verwarde tijd van de Reformatie toen de mensen geconfronteerd werden met allerlei stromingen en opvattingen op godsdienstig gebied, kwam de Nijmegenaar Petrus Canisius er toe een catechismus samen te stellen voor de Duitse landen. Het was een samenvatting van de voornaamste geloofspunten. De catechismus werd een geweldig succes en bood de verkondigers van het geloof en het gelovige volk een grote steun.

In onze tijd zagen verschillende uitgaven van een catechismus het licht, zowel korte samenvattingen in opdracht van bisschoppen, als op initiatief van een persoon.

Zo verscheen in het bisdom Roermond in 1948 een Catechismus of Christelijke leer. Een boekje met korte vragen en antwoorden met daarbij aangegeven voor welk schooljaar de vraag bedoeld was. Frits van der Meer schreef zijn Catechismus, die in 1955 reeds haar vijfde druk beleefde en met meer dan 600 bladzijden een bestseller werd. Ten tijde van het Tweede Vaticaans Concilie gaven de Nederlandse bisschoppen het Hoger Katechetisch Instituut te Nijmegen de opdracht een nieuwe catechismus te schrijven. Deze verscheen in 1966 met de aanbeveling van de Nederlandse bisschoppen en een uitleg hoe het boek gelezen moest worden.

Het boek werd onmiddellijk een groot succes, zowel in binnen- als in buitenland. Het werd echter meteen na de uitgave sterk bekritiseerd door Romeinse instanties. Er werden zoveel "verbeteringen" geëist dat de hele opzet gewijzigd had moeten worden. De opmerkingen werden daarom in een apart boekje uitgegeven. Intussen werd de catechismus in vele talen gepresenteerd. Het was schrijnend dat op het moment dat de catechismus in het Hongaars werd uitgegeven, de Nederlandse bisschoppen de nieuwe Duitse catechismus in het Nederlands lieten vertalen. In België gaven de Bisschoppen in 1987 een Geloofsboek uit.

Op 31 december 1967 telde de Congregatie 328 Nederlandse priesters, 18 broeders, 3 studenten met eeuwige geloften en 25 studenten zonder geloften. Samen 374.

De Nederlandse Provincie telde op die dag 183 priesters, 16 broeders en 28 studenten. Samen 228.

In Nederland woonden 120 priesters, 15 broeders en 28 studenten, in Ethiopië 22 priesters en 1 broeder, op Taiwan 14 priesters, op Curaçao 7, in Frankrijk 3 en in Denemarken 4.

Bovendien bevonden zich nog 13 priesters die tot de Nederlandse Provincie behoorden in andere landen.

In de provincie Indonesië werkten 28 Nederlanders, in Brazilië 72 priesters en 2 broeders.

In andere provincies waren opgenomen:

Centraal-Amerika 17 priesters, USA-West 6, België-Congo 7 en Chili 4.

Daarnaast waren er nog 11 priesters van Nederlandse afkomst, die nooit tot de Nederlandse Provincie behoorden.

De gemiddelde leeftijd van de Nederlandse Lazaristen was op 31-12-1967 50.24 jaar. 60% van de Nederlanders was werkzaam in het buitenland.

41 De Nieuwe Katechismus

In de sterk veranderende tijd gaven de bisschoppen aan het Hoger Katechetisch Instituut de opdracht een nieuwe catechismus samen te stellen. Het zou een boek moeten zijn met een heel andere opzet dan de vroegere uitgaven van een catechismus met vragen en antwoorden. De Nieuwe Katechismus verscheen in 1966 met

42 Kardinaal Alfrink en de bisschoppen op het Pastoraal Concilie.

een voorwoord als aanbeveling van de bisschoppen, aangeduid als een veilige gids voor de gelovigen. Het boek werd niet alleen in Nederland een groot succes. Het werd al spoedig vertaald in vele talen. Het verscheen in een periode dat de Nederlandse kerk allereen een voortrekkersrol werd toebedeeld.

Vanuit Rome echter kwam op allerlei punten kritiek. Het relativerend spreken over geloofsgegevens, het aanbrenge van een waardeschaal, niet alle geloofsgegevens werden als even belangrijk gezien, werden gehekeld. Een reeks verbeteringen moest worden aangebracht. Men besloot geen nieuwe "verbeterde" uitgave te maken. Alle aanmerkingen werden in een apart boekje uitgegeven, maar de schrijvers en het publiek waren zo geïrriteerd dat het alleen maar door bepaalde groepen gelezen zal zijn. Men was ervan overtuigd dat de Romeinse reactie een aantasting was van het gezag van de bisschoppen onder leiding van kardinaal Alfrink, die op het Tweede Vaticaans Concilie groot gezag had genoten.

42 Het Pastoraal Concilie

Al tijdens het Vaticaans Concilie hadden de Nederlandse bisschoppen het plan opgevat om na de afsluiting thuis een landelijk overleg te beginnen, dat men Pastoraal Concilie ging noemen. Het was een grote onderneming wat betreft vertegenwoordiging en te bespreken onderwerpen.

Het Pastoraal Concilie vond plaats van 1968 tot 1970. De meningen erover waren zeer uiteenlopend. De bisschoppen hadden zich zeer democratisch opgesteld.

In de beraadslagingen, die uitgebreid in de media werden weergegeven, was hun rol tamelijk ondergeschikt. Men vroeg zich wel eens af wie eigenlijk de dienst uitmaakte. Verschillende personen, die zeer "progressief" waren of aan de rand van het kerkelijk gebeuren stonden, voerden nogal eens het woord.

Onderwerpen als het verplichte priestercelibaat, de vrouw in het ambt en dergelijke gevoelige thema's werden niet alleen nadrukkelijk besproken, maar ook in besluiten vastgelegd.

Er ontstond een behoorlijke polarisatie tijdens de beraadslagingen. Degenen die op enigerlei wijze niet op het concilie vertegenwoordigd waren, vochten juist die vertegenwoordiging aan.

In Rome werd de hele onderneming afgekeurd. Elders in de wereld werd de zaak zeer verschillend beoordeeld. Het gevolg was dat Rome besloot het Nederlandse Episcopaat te hervormen. In 1970 werd Adriaan Simonis benoemd tot bisschop van Rotterdam. Hij was kapelaan en ziekenhuispastor. Hij had in Rome exegetisch gestudeerd en had op het pastoraal concilie de meer conservatieve richting vertegenwoordigd. Later werd hij aartsbisschop van Utrecht en kardinaal. In 1972 werd in het bisdom Roermond Johannes M. Gijsen tot bisschop benoemd. Hij was rector in een kindertehuis. Hij begon aanstonds met de vervanging van een groot deel van het bestuur van het bisdom. Hij trok zich vervolgens terug uit het samenwerkingsverband van de priesteropleiding.

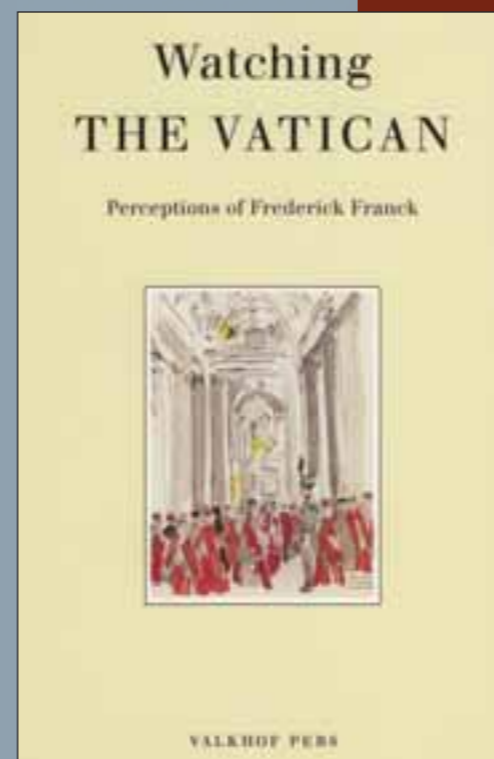

42 Kardinaal Alfrink

42 Edward Schillebeeckx

Illustraties van Frederick Franck, uit het boek "Watching The Vatican".

ALGEMENE VERGADERING

Elke zes jaar wordt in de Congregatie der Missie een Algemene Vergadering gehouden. Deze is wetgevend.

Alle provincies zenden vertegenwoordigers uit hoofde van hun functie en vooraf gekozen leden. Belangrijk is de keuze van een Algemene Overste en vier raadsleden.

Vanwege onze missies waren wij jarenlang getalsmatig sterk vertegenwoordigd.

43 Rome Assemblée 1980
vlnr; François Brillet,
Raymond Limbertie, Suharto,
Will Bos,
Siswadi, Demerew,
Wiel Bellemakers,
Piet van Erk,
Jos Bastiaensen,
Frits Braakhuis,
Ton Oonincx en
Vic Groetelaars.

43 Voor het TIE werd in Eindhoven een locatie gezocht. Men vond die in de voormalige fabriek Elias. Onze studenten woonden in een kleine gemeenschap in een huis genaamd Beukenhof en een viertal flats op de Vuurvlinderstraat in Tongerle.

43 Fusies

Het gevolg was een sterke polarisatie in het bisdom en grote onenigheid onder de clerus van het bisdom.

In het vervolg werden bijna alleen nog maar bisschoppen benoemd die in Rome gestudeerd hadden of daar langere tijd hadden verbleven.

Hoewel in de gemeenschap van de Lazaristen uiteraard ook verschillende meningen waren, is het toch gelukt een grote polarisatie buiten de deur te houden. Waarschijnlijk was de oorzaak hiervan dat de onderlinge verhoudingen steeds goed en kameradschappelijk waren en dat de mentaliteit meer gericht was op het doen dan op het vormen van allerlei meningen. Visitator Dietvorst heeft zeker veel bijgedragen aan de onderlinge vrede.

Wanneer instellingen in crisis geraken doordat de doelstelling minder duidelijk wordt of omdat er te weinig belangstelling voor is, of dat de kwaliteit heeft nagelaten dan tracht men door vormen van samenwerking of fusies de problemen op te vangen. Vaak is het een uitstel van executie daar een fusie toch altijd zo sterk blijkt als de zwakste schakel.

Binnen de priesteropleiding kwamen allerlei fusies tot stand. Men kwam tot vijf concentraties van theologische instituten waarbij werd uitgezien naar het stichten van pastorale onderwijsinstellingen met stagemogelijkheden.

Vier van de vijf instellingen vormden een fusie met een bisdom. Eén instituut, het Theologisch Instituut Eindhoven, was niet bij een bisdom aangesloten, maar werd gesticht door vijf orden en congregaties: Spiritijnen, Norbertijnen, Lazaristen, Augustijnen en Assumptionisten. Het was een uitstekend instituut. Dit bleek evenwel al spoedig financieel de slechtste keuze. Na enkele jaren besloten de vijf het TIE niet voort te zetten. De anderen gingen door en moesten jarenlang allerlei problemen oplossen van financiële en kerkrechtelijke aard. In de geest van samenwerking en eenheid die het Vaticaanse concilie uitstraalde vergat men dat het kerkelijk recht bij theologische opleidingen van verschillende instituten de plaatselijke bisschop verantwoordelijk stelde voor de instituten in zijn gebied.

“Bijeen”

De fusiedrang bestond niet alleen op het gebied van het onderwijs. In de traditie van de verschillende congregaties had iedereen een eigen groter of kleiner tijdschrift. Het waren tijdschriften die dienden als communicatiemiddel van de congregaties met hun leden en achterban. Tevens waren het middelen tot het verwerven van fondsen voor priesteropleiding en missies.

De kosten van het vervaardigen en uitgeven van deze tijdschriften gingen de krachten van verschillende congregaties te boven. Ook groeide het verlangen om de krachten te bundelen omdat allen voor dezelfde taak stonden. Zo werd een stichting opgericht van gezamenlijke missiepubliciteit. Samen gingen de participanten

JAN VAN GINNEKEN 1923-2003

Jan van Ginneken was een groot deel van zijn leven werkzaam in het noordoosten en noorden van Brazilië. Hij was een zeer geëngageerde man, vriendelijk en voorkomend, maar soms heftig. Hij was lang werkzaam op verschillende seminaries. Toen echter de provincie werd opgericht, werd hij de eerste provinciale overste. Als zodanig nam hij deel aan de algemene vergadering van 1968-1969 samen met Wim Knibbeler als gedelegeerde. Na zijn ambtstermijn werd hij opgevolgd door Dré Rombouts, die maar node het gebied aan de Tocantins verliet. Jan nam zijn plaats in en vertrok naar Oeiras en later naar Belém. Vanwege zware gezondheidsklachten keerde hij naar Nederland terug en werd een prettige huisgenoot in Panningen.

44 Oude Lazaristenhuis in Addis

WILL J. BOS 1929-2011

Wiel Bos, afkomstig van Koningslust, was een talentvolle persoon, vol met originele invallen en een verbazende kennis van vreemde talen. Hij werd op zijn verzoek benoemd voor de nieuwe missie van Ethiopië en maakte de heel moeilijke beginperiode mee, moeilijk vanwege een eeuwig gebrek aan financiële middelen, moeilijk ook op organisatorisch gebied. Aanvankelijk werkte hij in de Kaffa provincie, in de oude missie van Shappa Mariam. Vervolgens werd zijn werkterrein de missie van de stad Jimma waar hij samenwerkte met Herman Teuben. Hier werden beiden in 1978 verbannen. Wiel ging naar Addis Abeba en vond werk bij de zusters van moeder Teresa van Calcutta. Na een gesprek met de bisschop van de Seychellen leek dit voor hem een uitkomst. Hij werd pastoor in La Digue. Toen echter Ger Reintjes als missieprocurator plotseling overleed, werd Wiel gevraagd zijn taak over te nemen. In 1988 werd hij missieprocurator. Met tegenzin aanvaardde hij de opdracht en bracht de boekhouding geheel in de computer. Hij vertrok na 3 jaar weer naar de Seychelles waar zijn hart lag. Vanwege zijn gezondheid keerde hij in 2004 voorgoed terug. In Panningen vertaalde hij de Brieven van Dilibis in het Engels.

44 De Provincie Fortaleza opgericht, Ethiopië werd een viceprovincie

De missie in het noordoosten en noorden van Brazilië met als standplaats Fortaleza werd formeel begonnen in 1927.

In 1939 volgde de oprichting van de viceprovincie en in 1967 was de oprichting als provincie een feit. Jan van Ginneken werd de eerste provinciaal.

De missie van Ethiopië werd officieel begonnen in 1956. In 1968 werd de Viceprovincie opgericht. Hoewel de communicatiemiddelen steeds beter werden, was het toch niet gemakkelijk vanuit de moederprovincie de hele situatie goed te overzien. Men streefde daarom naar relatieve onafhankelijkheid.

De oprichting van provincies stimuleerde het besef dat men nu zelfstandig verder moest. De moederprovincie bleef altijd zeer verbonden met de nieuwe provincies en stond hen bij, zowel financieel als met personeel, zolang dit mogelijk was. De band met de uitgezonden missionarissen bleef heel sterk.

45 Nieuwe bestemming Missiehuis Panningen

Na het besluit om het Missiehuis in Panningen als opleidingshuis op te heffen, werd het hoe langer hoe meer ingericht voor zijn nieuwe functies: provinciaal, huis voor zieken en bejaarden en de verzending van goederen naar de missie.

Een groep van 12 studenten werd overgebracht naar het Studiehuis St. Vincentius te Nijmegen. Het merendeel werd ingeschreven in de theologische faculteit. Anderen volgden studies met het oog op een taak in de missie. Missionarissen uit verschillende gebieden hadden mogelijkheden geschilderd, waaruit de studenten voorlopige keuzes konden maken. Een tweetal studenten werd voorbereid om stage te lopen in Ethiopië, een ander liep stage op Taiwan, een derde bereidde zich voor op een stage in Brazilië. In die tijd was er vanuit de opleiding goed contact met landelijke missieorganisaties over uitzending van leken naar de missies.

Het afnemen van het aantal confraters begon nu duidelijker merkbaar te worden. In 1970 overleden 8 confraters en waren er 9 uitredingen. Dit laatste aantal was zo hoog omdat men nu wel dispensatie kreeg. Men begon nu ook in statistieken duidelijk aandacht te geven aan de leeftijdsopbouw:

COMMUNICATIEMIDDELEN

Op de provinciale vergadering van 1970 werd gesproken over het belang van communicatiemiddelen. Had eerder Vincentius a Paulo (VAP)/ Missiefront uitstekende diensten bewezen op dit gebied, na de fusie waardoor Bijeen ontstond, bleef er behoefte aan een nieuwsbrief van de Nederlandse Lazaristen voor hun achterban. Zo ontstond Caritas en Missie, verzorgd door Theo Terhorst.

De provinciaal verzond een kort briefje met mededelingen vooral over benoemingen. De studenten van Panningen hadden hun eigen nieuwsbrief, genaamd De Kleine Compagnie, de titel waarmee St. Vincent graag zijn congregatie aanduidde. Besloten werd dat de Kleine Compagnie voortaan uitgegeven zou worden onder verantwoordelijkheid van het provinciaal. In eerste instantie kwam de KC uit als er nieuws was, later verscheen het blad maandelijks. Met onderbreking van een korte periode waarin Karel Prent de redactie voerde, werd deze gevoerd door Vic Groetelaars. Per jaar verschijnen 12 nummers met tezamen meer dan 100 bladzijden.

Ter dankbare herinnering aan
Antonius Hermanus Johannes Oonincx CM

Hij werd geboren te Ginneken op 12 april 1927, trad na zijn lagere studies te Wernhoutsburg op 19 september 1947 te Panningen in bij de Lazaristen en werd aldaar op 18 juli 1954 priester gewijd. Hij studeerde theologie en H. Schrift te Rome en behaalde daarin zijn graden in 1962. Hij was in 1963 assistent te Hem en Venhuizen (N.H.) en werd toen te Panningen (1964) en later aan het Theologisch Instituut te Eindhoven exegetisch-docent. Van 1970 tot 1979 was hij provinciaal van de Nederlandse provincie der Lazaristen. Daarna werkte hij als pastor in Eilen-Leur.

Geheel overgegeven aan de Heer overleed hij te Panningen op 14 mei 1986. Hij werd aldaar begraven op Heiderust op 17 mei d.a.v.

Toewijding en nauwkeurigheid waren Ton's karaktertrekken die uitdrukking kregen in zijn werk als docent, als provinciaal en als pastor. In goed voorbereide diensten, lessen en preken verkondigde hij, dat het Jahwe is, de God van het Verbond, die onze leidraad voor het leven is. Hij was trouw aan zijn familie, voor wie hij een steun was, aan zieke medebroeders en pa-

rochianen, aan zijn Congregatie, die hij koos om zijn idealen kwijt te kunnen en die hem koopt om in moeilijke jaren leiding te geven. Door zijn vaak explosieve lach en zijn liefde voor muziek en orgel, kwamen velen tot de verrassende ontdekking, dat hij meer was dan de stille aandachtige luisteraar, die weloverwogen beslissingen nam, waarvoor men hem jaren later nog dankbaar was. Beproevingen zijn hem niet bespaard gebleven. Hij wist te leven met een lichamelijke handicap, verloor te vroeg zijn enige broer en sloot zijn leven af met een jaar van pijn en tegenslagen, met telkens vergeefse hoop op beterschap. Wetend dat genezing zou uitblijven heeft hij de laatste drie weken, bewust van zijn toestand, doorgebracht zonder klagen, dankbaar voor de steun van familie, verzorgster en confraters. Hij was voorbereid de God van het Verbond te ontmoeten.

Ik wil Hem noemen bij zijn Naam de heilige God, zowaar als ik leef, Psalm 103.

In Nederland waren 30 confraters ouder dan 65 jaar en 103 jonger. In het buitenland waren 14 confraters ouder dan 65 jaar en 162 jonger. 7 Nederlanders waren nooit lid geweest van de Nederlandse Provincie.

Er waren nog 2 stagiaires en 11 studenten.

Van de laatste groep studenten zijn er later slechts twee priester gewijd. Beiden zijn uitgetreden. Alle studenten die weggingen hebben een levenskeuze gemaakt die in de lijn lag van hun eerste keuze. Zij kozen voor sociale beroepen.

46 Provinciale Vergadering 1970

Van 31 maart tot 2 april vond de Provinciale Vergadering plaats. Ze stond in het teken van de Algemene Vergadering in Rome. Na het sluiten van het kleinseminarie en de veranderingen in de hogere opleiding was de stemming inzake de toekomst zeer bedrukt. Sommigen, vooral de ouderen, hadden het gevoel dat de ontwikkeling onomkeerbaar was en dat het einde nabij was. Iemand drukte dat als volgt uit: "We moeten de Provincie elegant aan wal brengen."

Dit werd gezegd terwijl nog een aantal studenten aanwezig was, studenten die nog voor hun levensdoel moesten kiezen. Feit was dat roepingen bijna altijd van het kleinseminarie kwamen. Feit was ook dat de roepingencrisis algemeen was.

Men trachtte in de volgende jaren de ware gronden te achterhalen, maar slaagde daarin maar slechts ten dele. Zeer vervelend was het dat men internationaal steeds de vraag te horen kreeg: "Hoeveel roepingen hebben jullie?" Kardinaal Alfrink drukte onze ergernis als volgt uit: "Wij hoeven ons toch niet te schamen, omdat we zoveel roepingen gehad hebben." Toen men internationaal in de crisis ging delen, bleven vragen achterwege.

De vergadering keurde een verkiezingsreglement goed. Het zittende bestuur, met aan het hoofd visitator Dietvorst, had bekend gemaakt af te zullen treden als een nieuwe procedure was goedgekeurd.

De vergadering nam het algemene besluit dat de dienstbaarheid aan de missies het eerste doel van de provincie was. De provincie heeft deze doelstelling in de komende jaren gestalte gegeven, zowel met personele als financiële ondersteuning en de opvang van oude en zieke missionarissen.

47 Verkiezingen provinciaal en raadsleden

In de daarop volgende verkiezingen op 14 juli 1970, de eerste in de geschiedenis, werd Ton Oonincx tot provinciaal overste gekozen. Tot raadsleden werden gekozen: de heren Huub Steegmans, Louis Mennens, Vic Groetelaars en Theo Terhorst.

Volgens het kiesreglement golden deze keuze en benoeming voor drie jaar. Later werd overgegaan naar de termijnen van zes jaar voor de raadsleden en drie jaar voor de provinciaal.

47 Ton Oonincx aan het orgel in het Missiehuis.

47 Ton Oonincx

HUUB OREMUS 1917-2012

Was oorspronkelijk benoemd voor China. Hij studeerde Chinees, maar de toegang tot dat land bleef hem ontzegd. Korte tijd was hij docent in Wernhoutsburg en assisteerde daarna in verschillende parochies in Nederland. Hij werd benoemd voor het Oostenrijks college in Istanbul en na enkele jaren werd hij benoemd voor de missie in Egypte. Vele jaren was hij werkzaam in Alexandrië. Hij keerde terug naar Nederland en volgens zijn eigen zeggen was het de Voorzienigheid die hem naar IJsland zond. Hij stond bekend als iemand met een groot talent voor talen, dus hij leerde onmiddellijk IJslands. In dit land bleef hij tot aan zijn dood. De foto toont hem met Paus Johannes II toen deze op bezoek was in Reykjavik.

48 Wernhoutsburg, eerste huis gesloten en verkocht en de bestemming van de terreinen

Een groot probleem was de sluiting van het huis van Wernhoutsburg. Na de sluiting van het seminarie bestond er een grote aarzeling over wat er met de terreinen en gebouwen moest gebeuren. Het huis was het eerste huis op Nederlandse bodem en had voor velen dierbare herinneringen. De afgelegen ligging en het aanbod van vele grote gebouwen in de regio, meestal kloosters of seminaries, maakten een nieuwe bestemming zeer moeilijk.

Het was dan ook een opluchting dat op 13 november 1970 de definitieve verkoopakte van de gebouwen getekend kon worden. Met de opbrengst werden op de eerste plaats oude schulden afgelost en kon een begin gemaakt worden met financiële steun aan de missies.

De terreinen werden ingericht als camping. Het doel was recreanten een sociale camping aan te bieden. Daarom waren de kavels redelijk groot. De opbrengsten zouden besteed worden als ondersteuning voor de missies en als reserve voor de te verwachten uitgaven voor de zorg aan ouderen. In de praktijk bleek dit initiatief te hoog gegrepen. De camping was voor de recreanten een succes, maar voor de congregatie een zeer zorgelijke zaak die pas eindigde met de verkoop, vele jaren later.

Met de verkoop van Wernhoutsburg en het beëindigen van de eigen opleiding van de studenten waren de grootste financiële problemen voorbij en kon de provincie voor het eerst in haar geschiedenis een beleid voeren dat niet alleen bepaald werd door de opleiding van studenten. Men heeft zich altijd afgevraagd hoe het voor de vroegere provinciaals en provinciale economen mogelijk geweest is een economisch beleid te voeren zonder middelen. De volgende jaren werden bepaald door de steeds duidelijker wordende crisis op het terrein van de roepingen. De laatste priesterwijdingen vonden plaats in 1973, 1976 en 1977. Ondanks het feit dat de vooruitzichten in Nederland somber waren, werden twee van de drie wijdelingen voor de missie benoemd, niet zonder de gedachte dat "God zich in edelmoedigheid niet laat overtreffen". Gelijkopgaand met de crisis in roepingen waren de vele uittredingen. Het beleid van het Vaticaan om op een meer menselijke wijze dispensatie te verlenen aan degenen die dit vroegen, gaf in de zeventiger jaren een lange rij te zien van confraters die het ambt en de congregatie verlieten. Dit gebeurde in Nederland, maar ook in Brazilië en Taiwan. De redenen waren moeilijk te duiden.

48 De sportterreinen van het voormalige Wernhoutsburg werden omgevormd tot een camping.

WILLEM BERVOETS 1921-2006

Meer dan 100 jaar was de naam Bervoets bekend in de congregatie: Willem Bervoets 1882-1955, Jan Bervoets 1916-2002.

Onze Willem was de jongste. Hij kwam in de congregatie in 1940 en had al een vakopleiding gevolgd als timmerman. In de congregatie kreeg hij tevens een opleiding als ziekenbroeder en de "Kapelanie" werd zijn werkterrein. Op velerlei gebied was Willem inzetbaar, steeds nauwgezet en altijd bereid. Hij was wel tamelijk voor-geprogrammeerd.

Toen de studenten in het Missiehuis zijn werkzaamheden in huis en sacristie overnamen, werd een grote wens van Willem vervuld: hij mocht naar de missie van Ethiopië. Hij werd een reizende timmerman. Hij maakte kerkmeubels, stoelen en boekenkasten. Een groot probleem bleef voor hem dat hij de taal niet goed meer kon leren.

Na de machtsovername van de communisten keerde Willem terug naar Nederland en nam zijn plaats in het Missiehuis weer in. Hij werkte samen met Eddy de Wever en Huub Steegmans om de noodzakelijke aanpassingen in het huis aan te brengen. Ook volgde hij broeder Tinus Wenmekers op bij de verzending van goederen naar de missie.

Toen zijn gezondheid naliet, moest hij het kalmer aandoen. Hij overleed op 7 mei 2007. Hij was de laatste broeder van de Nederlandse provincie, de broeders die een grote rol speelden in het leven van de provincie. Een rol die hoe langer hoe meer werd gewaardeerd.

48 Tinus Wenmekers (broeder) en Richard Zeinstra

VINCENT COLSEN 1917-1997

Vincent Colsen werd geboren in Terhole in Zeeuws Vlaanderen in de bekende familie van de Colsens. Zijn oom Joseph was hem voorgedaan als lid van de Lazaristen.

In 1943 priester gewijd, kon hij pas in 1946 vertrekken naar Brazilië. Hij was werkzaam op het seminarie van Limoeiro en in verschillende parochies, met name in Belém.

In 1963 kwam hij terug naar Nederland en kreeg de functie van missieprocurator. Het was een hele tour om de zaak goed op orde te krijgen. Hij bleef die functie vervullen tot 1982.

Zijn hart trok steeds naar de zuidwest hoek van Nederland, dicht bij Zeeland. Hij had zijn zaken goed op orde en wist met succes op te komen voor confraters in ernstige nood zoals Nico van Kleef, na zijn fatale ongeluk in Panamá.

In de periode Colsen verhuisde de missieprocurator van Nijmegen naar Wernhoutsburg, en vandaar naar Eindhoven.

Toen het huis aan de Parklaan gesloten werd, kwam de missieprocurator naar Panningen. Vincent vertrok naar Hulst en vandaar verleende hij assistenties in de omgeving en in het Elisabethziekenhuis van Tilburg. Hij had een goede tijd in Hulst, zelfs nadat hij getroffen was door een ernstige ziekte en opgenomen moest worden in een verpleeghuis. Hij was zeer goed gezien door de bewoners van de Blauwe Hoeve en was blij met bezoek van Panningen, zeker als er collega's uit Brazilië bij waren. Hij overleed op 10 augustus 1997 te Hulst en werd begraven te Terhole.

49 De hulp aan de missies werd sterk verbeterd

Natuurlijk speelde een grote rol dat er in het verleden zeer waarschijnlijk te veel waren ingetreden. Een andere reden was de naoorlogse breuk in de cultuur. De celibaatsverplichting was zeker de hoofdreden, gevolgd door de teleurstelling in het beleid van de Kerk. Men kan vaststellen dat bijna niemand de congregatie verliet in een conflictsituatie. Slechts een enkeling ging over naar een bisdom.

Het Episcopaat richtte samen met de religieuzen het adviesbureau CAPER op, waar priesters en religieuzen in nood om raad konden vragen betreffende de problematiek: blijven of uitreden en een eventuele nieuwe beroepskeuze.

De provincie ondersteunde missiegebieden volgens een vaststaand beleid:

- Vakantiereizen naar het moederland werden gesubsidieerd, zodat deze geen zware belasting voor de missie vormden.
- Er werd een bijdrage gegeven voor levensonderhoud.
- Via beurzen werd een bijdrage gegeven voor de priesteropleiding in Ethiopië, Brazilië en Indonesië.
- Er werd een bedrag beschikbaar gesteld waarover de begunstigde provincie vrij kon beschikken.
- Erfenissen en legaten, zonder een bepaalde bestemming, werden zoveel mogelijk aan de missie gegeven.

De missiebijdragen werden gehaald uit het batig saldo van de Provincie. Al spoedig behoorden de bijdragen tot de vaste uitgaven van de Provincie.

Landelijk werd de mogelijkheid geschapen de missionarissen onder te brengen bij een ziektekostenverzekering. Eveneens werd premie betaald voor de AOW.

In de reeds lang bestaande Missieprocurator die van 1963 tot 1983 onder leiding van Vincent Colsen stond, functioneerde de verzending van goederen naar de missie. Deze werd verzorgd door broeder Tinus Wenmekers, een door allen gewaardeerde en geëerde confrater. Hij maakte kisten op maat en zond ze naar Brazilië, Ethiopië, Indonesië, Taiwan, Centraal Amerika, Chili, Congo enz. De kisten waren gemaakt van deugdelijk hout dat in de missie weer werd gebruikt voor banken en boekenkasten.

In deze periode startte in Nederland de grote oecumenische hulpactie "Kom over de Brug", die talrijke projecten mogelijk maakte. Confrater Jacques van den Heuvel, oud-missionaris van Brazilië, assisteerde bij de verschillende aanvragen.

De samenwerking van allerlei missieorganisaties was groot. Het Centraal Missie Commissariaat – onze confrater Gerard van Rijsbergen was één van de oprichters – coördineerde allerlei initiatieven. Het vertegenwoordigde de missieorganisaties bij de overheid en werkte ook nauw samen met bisschoppelijke organisaties. Aangezien jongeren bijna niet meer intraden in religieuze gemeenschappen, maar wel gemotiveerd waren om tijdelijk in missiegebieden te gaan werken, werd de dienst Missionair

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

50 vlnr:
J. Karssen,
G. van Rijsbergen,
S. Terpstra,
H. Hermans,
H. Willems,
P. Mertens,
L. Bartels en
R. Zeinstra.

Kinderen en zusters uit het weeshuis waar pater Huysmans rector was. De communisten hebben nu de leiding op zich genomen. De Europese zusters zijn weg. De Chinese wellicht ook reeds. En anders staan ze in dienst van de communisten. Hun religieus kleed hebben ze moeten afleggen evenals hun Chinese medezusters in het ziekenhuis, behalve voor een enkele dag als er buitenlandse bezoekers komen, die bewijzen zoeken voor de godsdienstvrijheid in rood China. Het is haar dan echter streng verboden met de gasten te spreken. Toen de missionarissen gevangen werden weggevoerd, deden deze kinderen hen uitgeteide met communistische liedjes.

50 Jacques Huysmans en Lambert Bartels, uit Missiefront van december 1954.

52 Vanaf 1978-1979 vormden Jan van Dijk en Thom Lammers, als pastoor en assistent het team van de parochie Mariaveld. De pastorie was altijd gastvrij, ook voor regionale bijeenkomsten van de confraters en van tijd tot tijd voor de bewoners van het Missiehuis. Zij waren tevens de laatste Lazaristen in de parochie voordat deze aan het bisdom werd teruggegeven in 2007

Personeel opgericht. Langs deze dienst zond de provincie in deze onzekere tijd verschillende jongeren uit naar onder andere Ethiopië, Taiwan en Brazilië.

Bij het CMC werd ook de dienst Lectoraatvoorziening Missionarissen ondergebracht. Wiel Bellemakers was enige tijd voorzitter.

50 Hecht contact

De Provincie onderhield een hecht contact met de leden die in andere provincies werkzaam waren. Dit contact bestond niet alleen uit de reeds vermelde diensten, maar ook op het persoonlijke vlak. Zij bleven bij de Provincie behoren.

In 1971 werd provinciaal Ton Ooninx door algemeen overste Richardson uitgenodigd hem op een bezoek aan de confraters van Fortaleza te vergezellen.

Dit bezoek werd het begin van een plan om de missiegebieden regelmatig te bezoeken. Zo kon men de actuele toestand in het sterk veranderde Nederland bespreken en kon de missie ook dichterbij de confraters in het moederland gebracht worden met behulp van uitgebreide verslagen, foto's en dia's.

51 Jacques Huysmans

Op 4 oktober 1971 overleed Jacques Huysmans in Dalat, Vietnam. Hij werd geboren in 1888 en trad in 1909 in bij de Lazaristen waar hij in 1916 tot priester werd gewijd. Hij behoorde tot degenen die als lid van de Provincie van Parijs in 1918 naar China werden gezonden. Op weg daarnaar toe leed hij schipbreuk bij Singapore, maar arriveerde desondanks in datzelfde jaar veilig in China. Toen de buitenlandse missionarissen tijdens de Tweede Wereldoorlog geïnterneerd werden, verbleef hij twee jaar in een Japans concentratiekamp. Na de oorlog werd hij van 1951 tot 1954 gevangen gezet door de communisten. Hier onderging hij o.a. de marteling door middel van hersenspoeling. Na zijn vrijlating keerde hij kort naar Nederland terug en vertrok vervolgens in 1957 naar Vietnam.

52 Band versterkt

Omdat veel confraters in Nederland, vanwege het pastorale werk, niet in een gemeenschap van de Congregatie leefden, werden allerlei activiteiten ontplooid waardoor de band met de gemeenschap versterkt werd. Op regelmatige tijden werden in de verschillende regio's vergaderingen belegd waarop informatie uitgewisseld werd van het bestuur van de provincie naar de confraters en van de confraters onderling. Tevens werden speciale vergaderingen gehouden waar de problematiek van missionarissen aan de orde kwam. De gezamenlijke congregaties organiseerden cursussen waar missionarissen uit de verschillende delen van de wereld kennis konden maken met ontwikkelingen in Nederland en in de kerkprovincie.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

52 Kontakt der Kontinenten

52 Internationaal beraad,
Johann Treyer, Ton Oonincx

52 vlnr: J. Weissmann, Florian Kapuscak, Otto Schnelle.

52 vlnr: Augustin
Mikula (Slowakije),
Joseph Weissmann
(Polen), Hr. Zakelj
(Slovenië), Johann
Treyer (Oostenrijk).

52 Gerard van Winsen

Aparte cursussen werden gegeven voor missionarissen die voor-
goed terugkeerden of om hen te helpen een besluit over terugkeer
te nemen.

Confrater Gerard van Winsen, missioloog, speelde hierin een grote
rol.

Omdat het in de missies niet gemakkelijk was goede lectuur te
ontvangen maakte de provincie gebruik van een initiatief van de
Paters van het Heilig Hart om belangrijke artikelen op theologisch
en maatschappelijk gebied te verzamelen en beschikbaar te stellen
en op te sturen naar een reeks van adressen in binnen- en buiten-
land. In het binnenland vooral ter oriëntatie, in het buitenland
vooral vanwege de beschikbaarheid. Pater van Westerhoven was
de bezielende leider. Vic Groetelaars maakte jarenlang deel uit van
de redactie. Hij werd later opgevolgd door Piet IJlst.

53 Otto Schnelle 1909-1992

Otto Schnelle was een echte Rijnlander. Hij werd geboren op 29
April 1909 te Keulen. Hij was docent Duits op het gymnasium van
de Lazaristen te Niederprüm en rector van die school. In die tijd
stond hij bekend als streng.

Tijdens zijn emeritaat werd hij zeer geïnteresseerd in de relatie met
zijn burens en met de studie van St. Vincent. Hij was zeer mild
geworden en had relaties met uitgeverijen en de brede Vincentiaan-
se familie. Zo werden betrekkingen aangehaald met de Federatie
van Vincentius Zusters, met de AIC, met de Vincentius Vereniging
in binnen- en buitenland.

Jarenlang, tot aan zijn dood leidde hij de MEGVIS-bijeenkomsten
en hij spoorde aan tot publicaties.

Zijn dood was een groot verlies.

54 Oost-Europa

Rond de zeventiger jaren bestond er een regelmatig overleg tussen
de verschillende provincies van Centraal en West-Europa die de
Duitse taal konden gebruiken bij hun communicatie.

Bij dit overleg was het vooral van belang dat men elkaars situatie
leerde verstaan en relativeren. Het was ook van groot belang dat
provincies van achter het "ijzeren gordijn" daaraan deel konden
nemen. Zo was er in 1971, als aanloop op de algemene vergade-
ring van 1974, een beraad in Bad Hofgastein in Oostenrijk, waar-
aan vertegenwoordigers van Oostenrijk, Duitsland, Joegoslavië,
Slowakije, Nederland en Polen deelnamen. Het thema, voorbereid
door Augustin Mikula, (afkomstig uit Slowakije, gevlucht naar
Oostenrijk) directeur van de zusters in Salzburg, betrof de identi-
teit van de Lazarist. Wat kenmerkt de Lazarist in deze zeer ver-
schillende provincies? Wat betekent het Lazarist te zijn in een land
waar men vervolgd wordt? Wat betekent het in een seculariseren-
de westerse maatschappij? Deze bijeenkomsten werden sterk

55 Huize Ludovica van de Dochters der Liefde werd verkocht en omgevormd tot Grand Café.

55 Missiehuis St. Joseph

geïnspireerd door Florian Kapusciak, generaal assistent uit Polen. Hij was een man die het generalaat zo "vermenselijkt" had dat confraters, die vroeger bij een bezoek aan Rome vermeden, het nu graag bezochten.

In 1971 bestond de Provincie vijftig jaar. In de provinciale raad werd besloten dit jubileum zeer bescheiden te vieren. Enerzijds was er nog steeds een gebrek aan financiële middelen, anderzijds was de stemming tamelijk pessimistisch na de sluiting van de opleidingshuizen, de roepingen crisis en de vele uittredingen. De raad besloot de viering te beperken tot de confraters.

55 De zorg voor de Oude Dag

Op verschillende bijeenkomsten van de confraters en op provinciale vergaderingen werd telkens bevestigd dat het eerste doel van de Provincie was en bleef: de buitenlandse missie. Deze wens uitte zich in een personele assistentie zolang als dit mogelijk was. Het uitte zich te meer in een financiële ondersteuning van de door Nederland gestichte missies van Brazilië, Indonesië, Ethiopië en Taiwan. Het werd evenwel hoe langer hoe duidelijker dat het probleem van de opvang en de verzorging van oudere confraters en terugkerende missionarissen hoe langer hoe meer prioriteit kreeg. Naast de belofte van financiële steun aan de missiegebieden had de provincie altijd de garantie gegeven dat missionarissen, die door de Provincie uitgezonden waren, hier terug zouden kunnen keren zonder dat dit gevolgen had voor de provincie waarvoor zij gewerkt hadden.

In de zeventiger jaren was de landelijke politiek in Nederland duidelijk sociaal gericht. Hierin nam de christendemocratie een sterke plaats in. De zorg voor de ouderen was al gedeeltelijk geregeld door een wettelijk ouderdomspensioen. Door onze missionaire organisatie kon deze verzekering voor de missionarissen in het buitenland worden afgesloten. De Provincie betaalde, met terugwerkende kracht, vanaf 1957 premie voor alle missionarissen met de Nederlandse nationaliteit.

De Provincie begon zelf een bescheiden financiële voorziening voor oude dag te reserveren.

De regering schiep in een nieuwe wet de mogelijkheid om voor verschillende categorieën verzorgingshuizen in te richten om hun de gelegenheid te bieden in hun eigen milieu oud te worden. Deze categorieën waren: Indische Nederlanders, kunstenaars, blinden, vegetariërs en religieuzen. De laatstgenoemden vormden verreweg de grootste groep.

De Provincie besloot van deze mogelijkheid gebruik te maken en kwam in 1976 tot de Stichting Bejaardenzorg Lazaristen. Het jaar daarop sloten de Dochters der Liefde zich bij de stichting aan. In Panningen werd het Missiehuis omgebouwd tot een kloosterbejaardenoord. De Dochters der Liefde openden een eigen kloosterbejaardenoord. Beide werden geëxploiteerd door dezelfde stichting.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

55 Reliëf Zorgcentrum

55 Zorgcentrum Vincent Depaul

55 Zusters van het Kostbaar Bloed kijken bewonderend op naar hun zuster Paula.

55 Luchtfoto van Missiehuis St. Joseph en Zorgcentrum Vincent Depaul.

De huizen bleken een zegen voor zusters en confraters. Op deze wijze konden, met deskundig personeel, veel confraters en zusters worden opgevangen. Omdat beide huizen door de staat erkend waren, werden zij ook gesubsidieerd. Zonder de subsidie was deze organisatie voor de Provincie te kostbaar geweest en had men ook de nodige deskundigheid moeten missen.

Vanaf het begin was het bestuur van de stichting samengesteld uit de Lazaristen, Dochters der Liefde en enkele leken die uit de wereld van de verzorging afkomstig waren. Deze samenstelling bleek een groot succes en bereidde de congregaties voor op de periode dat het hun aan eigen krachten zou schorten.

Door een verandering van de politiek in de richting van het wereldwijde neoliberalisme werd de organisatie steeds zakelijker, bureaucratischer, gecompliceerder en daardoor kostbaarder, maar de huizen bleven een zegen voor de bewoners. Ondanks het feit dat praktisch alle personeel en de leiding ging bestaan uit leken bleef de religieuze sfeer, met een sterke aandacht voor de bewoners, bewaard.

Op 1 januari 1996 fuseerden de beide huizen van Dochters der Liefde en Lazaristen tot een verzorgingshuis met de naam Vincent Depaul.

Het Missiehuis werd gerenoveerd en er werd een nieuw huis voor 30 personen gebouwd, zodat er plaats was voor 47 personen.

In 1976 telde de Nederlandse Provincie 133 confraters van Nederlandse afkomst. Het totaal van Lazaristen van Nederlandse afkomst bedroeg 252.

Vanaf 1977 werden degenen die de 65 jaar waren gepasseerd in de statistieken opgenomen. In 1976 was dat aantal 41, in 1977 46, in 1978 52 en in 1981 69.

Nadat een meer professionele statistiek en prognose waren gemaakt, werd de gemiddelde leeftijd nauwkeurig bij gehouden. Deze steeg langzaam.

In 1986 bleken 96 confraters de 65 jaar gepasseerd te zijn, van wie er 42 in het buitenland verbleven. Per 1 januari 1989 was de gemiddelde leeftijd gestegen tot 67,26.

Het is duidelijk dat de gestegen gemiddelde leeftijd niet alleen een probleem vormde voor de opvang en verzorging. Het organiseren van activiteiten ging ook steeds moeizamer. Deze ontwikkeling was vooral frustrerend wanneer men door hogerhand, met name door algemene vergaderingen, tot allerlei initiatieven werd aangespoord, die alleen al vanwege de vergevorderde leeftijd niet uitvoerbaar waren.

Werd het vijftigjarig bestaan van de Provincie vanwege een zeker pessimisme zeer bescheiden gevierd, de jaren daarop volgend brachten met zich mee dat men aan deze ontwikkeling gewend raakte en haar in de toekomst leerde te nemen zoals ze kwam.

56 Thekle Haimenot kwam uit het Noorden en werkte samen met de Nederlandse Lazaristen in het Zuiden. Hij was een beminnelijk en zeer eenvoudig man die moedig open plaatsen innam. Toen de confraters uit de Kaffa werden verbannen, bleef hij er werken. Later ging hij weer naar het Noorden van Ethiopië en de foto werd gemaakt in Bahir Dar. Inmiddels is hij overleden, maar ieder denkt met veel respect aan hem terug.

56 De situatie in Ethiopië

De situatie in Ethiopië was altijd zorgelijk. In de tijd van de keizer werd men als missie geduld. Werkvergunningen voor missionarissen werden verstrekt voor de functie als leraar, met name van de Lazarist School in Addis Abeba. In 1973 was er een grote hongersnood. Deze vormde de inleiding tot de revolutie van 1974 waardoor keizer Haile Selassie werd afgezet en gedood. De revolutie volgde een marxistische lijn met de daarbij horende terreur. Velen werden het slachtoffer. De missie kon zich redelijk handhaven totdat de gouverneur van de Kaffa-provincie, Tessema Belay, op 4 april 1978 alle buitenlandse krachten van de missie opdracht gaf de Kaffa-Provincie onmiddellijk te verlaten. Alles werd gesloten en geconfisqueerd. De Ethiopische confrater Demerew Souraphiel werd gevangen gezet en beschuldigd van samenwerking met de Amerikanen. Na een half jaar werd hij ontslagen en veranderde zijn naam in Berhane Yesus Demerew Souraphiel. Onder deze naam werd hij vele jaren later tot aartsbisschop van Addis Abeba benoemd. In die functie bezocht hij nog zijn oude kwelgeest in de gevangenis. De gebeurtenissen hadden grote invloed op de confraters. Men zocht hulp maar voelde zich in de steek gelaten, vooral door de kerkelijke autoriteit in de persoon van aartsbisschop Aboena Paulos. Hij kwam van Eritrea en men had weinig vertrouwen in hem.

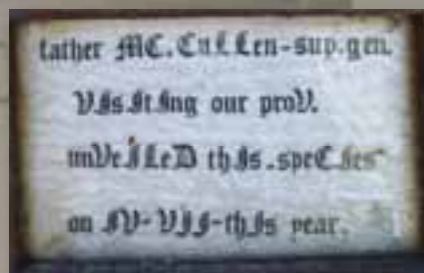

56 Haile Selassie

56 Mengistu

De verbannen confraters mochten de hoofdstad niet verlaten. Zij vonden hier en daar werk, onder andere bij de zusters van moeder Teresa of bij de zusters van Bethanië. Dit werk dankten ze mede aan hun ervaringen op organisatorisch gebied. Het was evenwel soms ook mogelijk de regels van het huisarrest te ontduiken en de stad te verlaten. Enigen verlieten het land en keerden naar Nederland terug of vertrokken naar een andere missie. De gevolgen van de verbanning waren langdurig. Het regiem was tamelijk ambivalent. De grond werd helemaal genationaliseerd. Had de missie grond nodig voor een sociaal doel dan kon men die krijgen via de plaatselijke kebele's (wijkraden). Auto's voor sociaal werk konden gemakkelijk worden ingevoerd. De houding was enerzijds gunstig maar voor de mensen soms keihard. In Nederland werd er rekening gehouden met de mogelijkheid dat de hele missie uitgewezen zou worden. De missionarissen bleven echter sterk, ook onder deze ontwikkelingen waardoor veel van hun werk vernietigd werd.

57 4 juli 1985 werd de klok, die vroeger op het dak van het Missiehuis stond, door Generaal Overste Mc. Cullen onthuld. De klokkenstoel werd ontworpen door architect Jozef Colsen, broer van Vincent Colsen.

57 Vic Groetelaars

57 Vic Groetelaars, Provinciaal Overste 1979-1988

Op 14 juli 1979 volgde Vic Groetelaars Ton Ooninck op als provinciaal. Tot dan toe was hij lid van het bestuur geweest voor missieaangelegenheden en had hij de regionale bijeenkomsten georganiseerd. Samen met de provinciaal had hij de verschillende missiegebieden bezocht waardoor een goede kennis van de provincie en de missies hem niet vreemd was.

De volgende periode werd getekend door een versterking van de onderlinge betrokkenheid en een renaissance van de Vincentiaanse spiritualiteit. Tevens werd het contact met de Filles de la Charité aangehaald door de herdenking van enkele jubilea.

Het vierde eeuwfeest van de geboorte van St. Vincent in 1981 werd samen met de Dochters der Liefde en andere Vincentiaanse congregaties gevierd. De viering stond in het teken van bescheidenheid en soberheid, maar versterkte zeer zeker de band.

Het eeuwfeest van de komst van de Lazaristen in Nederland in 1882 was een tweede gelegenheid. Het samen vieren bracht confraters en zusters dichter bij elkaar. Het terugzien in de geschiedenis bracht ook met zich mee dat men de huidige problemen beter kon relativiseren.

Het 350-jarig jubileum van de stichting van de Filles de la Charité in 1983 was een andere gelegenheid. Zo ook de herdenking van de heiligverklaring van St. Vincent 250 jaar geleden in 1987.

In 1981 verscheen het verzamelwerk: *De Armen zijn Onze Meester*. Onder leiding van Ton Smits, perschef van de Conferentie Nederlandse Religieuzen, werd een overzicht gegeven van wat de Lazaristen en de Dochters der Liefde in dat jaar in Nederland en ver daarbuiten voor de mensen betekenden. Het boek werd samengesteld door velen, die vanuit hun situatie een bijdrage leverden.

In aansluiting op de algemene vergadering van 1980 en de internationale opleving van de studie van de persoon van St. Vincent en de Congregatie, werd door Gerard van Winsen het initiatief genomen *Vincentiaanse Cahiers* uit te geven. Samen met Sjeff Sarneel leverde hij bijdragen over St. Vincent en Louise de Marillac. Hij maakte de confraters bekend met de internationale studie over de Vincentiaanse spiritualiteit. Vanwege zijn deskundigheid werd hij benoemd in SIEV (Sécretariat International des Études Vincentiennes).

De Vincentiaanse Cahiers hadden een grote verspreiding in Nederland en België en elders in de missionaire wereld. Zij vormden tevens een basis voor de Nederlandse bijdrage in de Mittel Europäische Gruppe für Vinzentinische Studien (MEGVIS). Dit initiatief was genomen door de samenwerkende provincies van Oostenrijk, Slowakije, Duitsland en Nederland. Het samenwerkingsverband organiseerde jaarlijks bijeenkomsten betreffende de studie van de Vincentiaanse spiritualiteit en het leven en werken van de verschillende congregaties en lekenbewegingen. Naast de Lazaristen namen de Dochters der Liefde, de leden van de Federatie van Vincentiaanse Congregaties, de Vincentiusvereniging en de A.I.C. De voertaal was Duits.

57 Richard McCullen

57 MEGVIS-vergadering waarbij Generaal Overste Robert Maloney en Zr. Marie-Luise, Generaal Overste van Untermarchtal, aanwezig waren.

57 Superior Jaeger, Superior Kurtschenkel, Simon van Nisselrooy, Victor Groetelaars en Zr. Marianne.

57 Frans Kangler en Wolfgang Pucher uit Oostenrijk.

Vóór 1989 was de beweging een goede gelegenheid om de ervaringen van de landen achter het "Ijzeren Gordijn" te leren kennen. De ontmoetingen tijdens de MEGVIS-vergaderingen maakten het mogelijk dat de Lazaristen gingen samenwerken met de Zusters van Untermarchtal in hun missie van Tanzania.

58 Verspreiding

Door allerlei omstandigheden, voor een deel voortkomend uit de situatie tijdens de oorlog toen het grote aantal pasgewijde priesters ergens onderdak moest vinden, leefden verschillende confraters buiten een gemeenschap. De bijna exclusieve gerichtheid op de buitenlandse missies beperkte de activiteiten in ons land. Het chronische gebrek aan financiële middelen stond niet toe nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Vanuit parochies van het bisdom richtten de confraters hun pastorale werk. Het beleid van het provinciale bestuur was er op gericht deze confraters zoveel mogelijk met de verschillende gemeenschappen te verbinden.

In 1985 werd daarom de provincie opnieuw ingedeeld in huizen en regio's. Op deze wijze waren de confraters duidelijker verbonden met een bepaalde groep en konden zij ook meer voor elkaar betekenen.

Om de grotere gemeenschap meer samenhang te geven werd er vanaf 1982 een gemeenschappelijke retraite gehouden, steeds in de week na Pinksteren. Op dezelfde data vond de provinciale vergadering plaats, zodat de tijd door iedereen gereserveerd kon worden. Met het oog op de nabije toekomst werden de verschillende huizen aangepast voor de bewoning van oudere medebroeders. Het Huis van Nijmegen werd gerenoveerd evenals het Huis van Susteren. Panningen werd voortdurend aangepast aan de eisen van een verzorgingshuis.

Aangezien de Dochters der Liefde geschikte woonruimte zochten voor een groep zusters, werd het recreatiegebouw van het Missiehuis in Panningen omgebouwd tot Huis van de Zusters.

59 Herstructurering van diensten

Missieprocur

Het Provinciale Bestuur had reeds enige tijd plannen om het bureau van de missieprocur te integreren in de provinciale procur. Veel diensten liepen in elkaar over. De missieprocur had de neiging zichzelf te verzelfstandigen. Dit bracht allerlei problemen met zich mee. Omdat het huis in Eindhoven slecht bezet was, werd besloten dit te sluiten en de missieprocur over te brengen naar Panningen. Vincent Colsen, sinds 1963 missieprocurator, die ongetwijfeld grote verdiensten had in de organisatie van het werk, wilde zijn functie beëindigen. Hij werd opgevolgd door Ger Reintjes, die behoorde tot degenen die uitgewezen waren uit de Kaffa-provincie in Ethiopië en die zich bereid verklaard had te repatriëren om de belangen van de missionarissen te behartigen.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

61 Lazaristen-bisschoppen aanwezig bij het 50 jarig jubileum van de Nederlandse Lazaristen in de Tocantins, Brazilië. Vlnr: Dom Vicente Zico, Dom Elias Chaves, Dom Belchior Zico.

Hier volgt een citaat van pater Pierre Hermans in Cameté bij gelegenheid van de feestelijkheden van het 350 jarig bestaan van de parochie van Cameté en van de 50ste verjaardag van de komst van de paters Lazaristen in Cameté. (1985)

Hoogerwaardede heer bisschop Dom Elias Chaves, aanwezige autoriteiten, dierbare collega's, gewaardeerde Dochters der Liefde, mijne dames en heren,

Ik heb van de bisschop de eervolle uitnodiging ontvangen hier vandaag bij gelegenheid van de opening van de feestweek tijdens welke we het 350-jarige bestaan van de parochie van Cameté en de vijftig jaren leven van de paters Lazaristen in de streek van de Tocantins vieren, een lezing te houden over onze activiteiten, strijd en vreugde, vooral van de eerste decennia van deze vijftig jaren; en wel omdat ik de oudste pater van de Prelazie ben en omdat ik, op drie maanden na, 48 jaren geleden in de Tocantins kwam.

De eerste paters die hier aankwamen, waren pater Ferdinand van Dijk, pater Jaap van Rijn en pater Gerard Pater. Ze arriveerden in januari 1936. Allen zijn reeds gestorven. Pater Jaap werd erg ziek en kreeg na 2 jaar malaria (ook pater Gerard heeft malaria gehad) en hij kon niet langer in deze streek blijven. Hij werd overgeplaatst naar Belém.

Nieuw Einde

In deze periode werd het Huis van Heerlen gesloten en de Parochie van Christus-Koning teruggegeven aan het bisdom. Deze parochie van mijnwerkers was altijd moeilijk geweest. De kerkelijke betrokkenheid was zeer laag. Toch beschouwden verschillende oudere confraters dit moeilijke terrein als hun eerste liefde. Het was altijd een zeer missionaire parochie geweest met veel buitenlanders uit Oost-Europa.

Nederlandse Antillen

In 1984 werd het Huis van Willemstad op Curaçao gesloten. De laatste pastoor van de congregatie, Louis Timmermans, besloot met pijn in het hart het ambt en de Congregatie te verlaten vanwege het celibaat. De Congregatie had op het eiland verschillende parochies verzorgd. 13 confraters waren werkzaam in de zielzorg en als aalmoezenier bij de marine. Verschillende confraters zijn vanuit Curaçao naar Centraal Amerika gegaan en naar de USA. Frans Mouws keerde als laatste Lazarist op Curaçao terug naar Nederland. Hij overleed op 10 november 2000.

60 China

In deze periode werden via vakantie-reizen contacten gelegd met Lazaristen in China. Het was een vreugde dat oude Chinese confraters bezocht konden worden. Zij kenden hun Nederlandse collega's van vroeger nog bij naam. Langzaam werd het ook duidelijk wat er gebeurd was met de confraters die nog tot de Nederlandse provincie behoorden.

In Taiwan kwamen de drie groepen Lazaristen tot een fusie en vormden zo een nieuwe Chinese Provincie in 1987.

61 Cameté

Op 24 november 1985 vierde de Prelazie van Cameté het 50-jarig jubileum van de komst van de Nederlandse Lazaristen in Cameté en omgeving. Bisschop José Elias Chaves maakte van de gelegenheid gebruik deze gebeurtenis met nadruk te vieren. In deze streek langs de geweldige Tocantinsrivier schreven de missionarissen geschiedenis. Met roeiboortjes bezochten zij de verschillende kapellen, jarenlang. Ondanks het feit dat de rivier gevaarlijk was en de aanwezigheid van vijandige bossen, liep nooit een confrater ernstig letsel op.

De tijd van de jubileumviering was waarschijnlijk wel het hoogtepunt van de beweging van de christelijke basissgemeenschappen, die zowel door priesters en zusters als door de leken met geestdrift werd beleefd.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

62 Mgr. Henny Bomers had in Nekemte een uitstekende relatie met de orthodoxe Bisschoppen. Zij nodigden hem en zijn bezoekers uit deel te nemen aan de processie op het Timkat feest.

62 Bisschop Bomers

63 De processie op het Timkat feest.

63 Een steenbreker wordt afgeladen. Rechts Ger Reintjes, daarnaast Gerard (Flip) Essing.

62 Ghimbi groepsfoto

63 Vlnr: Harrie Jaspers, Ger Reintjes, Willem Bervoets, Piet Overheijden

62 Mgr. Henny Bomers, bisschop van Haarlem

In oktober 1983 werd Mgr. Bomers, apostolisch vicaris van Nekemte in Ethiopië, geheel onverwachts benoemd tot bisschop van Haarlem in Nederland.

De verrassing was groot, alom. Hoe kon dit gebeuren? In de traditie van de kerkprovincie werden door het kapittel van het bisdom drie namen voorgesteld. Deze waren praktisch alle afkomstig van het bisdom. Nu werd een bisschop benoemd, weliswaar afkomstig van Nederland, maar reeds lang missionaris in Ethiopië en hoofd van een klein missiebisdom. Hij was heel zeker niet ingewerkt in de complexe situatie van de Nederlandse kerkprovincie. Algemeen beschouwde men deze benoeming als een vervolg van de reeks bisschoppen die tegen de wil van de bevolking werden benoemd om "orde op zaken" te stellen.

Voor Mgr. Bomers, een beminnelijk man en zeer gehoorzaam aan de paus, was deze opdracht uitermate moeilijk. Bij vele mensen was hij zeer geliefd vanwege zijn eerlijkheid. In 1998 overleed hij plotseling op straat in de bisschopsstad Haarlem aan de gevolgen van een hartaanval.

63 Zwaar getroffen

De tachtiger jaren brachten voor de Provincie enkele rampzalige gebeurtenissen met zich mee. In 1985 overleed Felix Oomen plotseling, 53 jaar oud. Hij was de administrator van de Provincie en verzorgde heel de financiële administratie, zowel van de Provincie als van het verzorgingshuis. Hij was de spil van de herstructurering van de administratie van de provincie.

Provinciaal econoom H. Steegmans en H. Teuben, die uit Ethiopië was teruggekeerd, namen zijn taken over. Het provinciale bestuur begon evenwel sterk te denken aan een lekenadministrator.

In 1986 overleed oud-provinciaal Ton Ooninx op 59 jarige leeftijd na een slepende ziekte. Als exegeet had hij gewerkt in de priesteropleiding, als provinciaal was hij op zijn rustige en degelijke wijze een vast baken geweest in de grote veranderingen van de afgelopen jaren.

In 1987 overleed plotseling Ger Reintjes, 57 jaar oud. Hij was misieprocurator en overste van het Missiehuis. Samen met Jan Ermers, vice provinciaal van Ethiopië, en Mgr. Fikre Mariam van Nekemte bezocht hij Kirche in Not in Königstein bij Frankfurt. Plotseling overleed hij daar nadat hij getroffen was door een hartaanval. Hij werd naar Nederland overgebracht, waar hij in zijn geboorteplaats Broekhuizen werd begraven. Ger Reintjes was een heel originele persoon die op alle situaties kon inspelen. Dit was het geval in de spannende tijd in Ethiopië toen hij werd uitgewezen, het was ook het geval in Panningen. Hij heeft veel geleden toen zijn levenswerk, het Godjeb project, moedwillig door de communisten werd vernield. Veel van zijn humor is terug te vinden in de verhalenbundel: "Beej oos in de struuk", Ethiopische vertellingen door Ger Reintjes.

Ter dankbare herinnering aan
HERMAN TEUBEN CM

Herman werd op 24 juli 1931 geboren te Utrecht, omdat het schip van zijn ouders daar lag, maar was van hart en karakter een Groninger. Op 26 september 1951 trad hij te Panningen in bij de Lazaristen en werd op 20 juli 1958 in het Missiehuis priester gewijd. Benoemd voor Ethiopië bewaarde hij zich in kerkelijk recht en boekhouden en kwam op 24 november 1960 in Addis Abeba aan. Hij werd leraar aan het regionaal kleinseminarie, eerst in de hoofdstad, later in Guder. Op 20 september 1972 werd hij tot apostolisch administrator benoemd van het vikariaat Jimma. Op 5 april 1978 werd hij met zijn medemissionarissen uit de Kaffa-provincie verdreven. Terug in Nederland op 25 mei 1978, kwam hij op 1 november 1978 in dienst van Cebemo. Volkomen onverwacht overleed Herman op 21 juli 1988 te Panningen en werd aldaar op de begraafplaats Heiderust ter aarde besteld op 26 juli d.a.v. Door de vroege dood van zijn vader, stond Herman's moeder alleen voor de opvoeding van vier zoons en drie dochters. In de krisissen was het leven heel sober en zorgelijk, maar de familieband hecht. Herman heeft zich altijd

sterk met zijn familie verbonden gevoeld. Met grote bekwaamheid en inzet heeft hij zich in Ethiopië geweid aan de priesteropleiding. Een konfliktituatie was de oorzaak dat het regionaal kleinseminarie werd gesloten en Herman en zijn medebroeders dit werk moesten opgeven.

Als administrator voerde hij een open financieel beleid en deed alles om zijn vikariaat uit de geldnood te halen. Onder het marxistisch regiem waren zijn herderlijke brieven voor gelovigen en missiepersoneel een heldere leidraad voor pastoraal handelen. Hoewel zelf voorstander van een gezamenlijk optreden van het ethiopisch episcopaat, was hij later mild in zijn oordeel en vol begrip voor de moeilijke situatie van de eigenlandse bisschoppen. De verdrijving uit Kaffa betekende een breuk in zijn leven en in dat van zijn medemissionarissen.

Bij Cebemo, de katholieke medefinancieringsorganisatie, kon Herman zijn kwaliteiten opnieuw inzetten voor Afrika, dat hem dierbaar was. Zijn medebroeders kozen hem tot bestuurslid van de Nederlandse provincie. Na het plotseling overlijden van de provinciaal administrator van de Lazaristen zei Herman: „Je kunt op me rekenen”. De taak van provinciaal

ekonoom werd aan hem toevertrouwd. Dat hield in dat hij zich - zoals steeds - helemaal gaf van de morgen tot de avond, met inzicht, beleid, groot doorzettingsvermogen, maar ook met begrip voor de mensen voor wie en waarmee hij samenwerkte.

Zijn plotselinge dood is voor zijn familie, zijn Kongregatie en zijn collega's van Cebemo een onvoorstelbare beproeving. Moge Herman's ervaring, dat Gods Voorzienigheid ons in dit leven leidt, een steun zijn in deze menselijkerwijze onbegrijpbare omstandigheden. „Ik heb nooit half werk gedaan”, kon hij zeggen. Moge hij daarvoor bij God erkenning en eeuwige vrede vinden.

Wij zijn dankbaar dat u met ons van Herman afscheid hebt willen nemen.

Familie Teuben
Kongregatie der Missie (Lazaristen).

64 SNPR, Samenwerking Nederlandse Priesterreligieuzen

In Nederland was de samenwerking tussen de verschillende priesterreligieuzen steeds intenser geworden. Reeds in de tijd van de provinciaals Dietvorst en Ooninx was dit het geval. Later werd het vlak van samenwerking nog breder.

Het samenwerkingsverband bestond uit vier groepen: de beschouwende orden, oude orden zoals Dominicanen, Franciscanen en Karmelieten, de moderne actieve congregaties en tenslotte de missionaire congregaties. Wij behoorden tot de missionaire congregaties. Via deze groep kwam Vic Groetelaars in het presidium van de SNPR en van daaruit in het algemeen bestuur van de KNR, de Conferentie Nederlandse Religieuzen.

65 Wiel Bellemakers, Provinciaal Overste 1988 tot 1997

Nog maar nauwelijks in functie, kreeg Wiel Bellemakers te maken met het plotseling overlijden van Herman Teuben in de leeftijd van bijna 58 jaar. Sinds 1986 was hij econoom van de provincie en genoot groot gezag bij verschillende hulporganisaties.

Al deze sterfgevallen van de laatste jaren brachten de provincie in ernstige nood, vooral op het gebied van de administratie. Ze was genooddaakt over te gaan tot het aanstellen van een lekenadministrator. Vic Groetelaars werd tijdelijk provinciaal econoom. Deze tijdelijkheid zou zich uitstrekken over 9 jaren. Na korte tijd werd de functie van missieprocurator verbonden met die van provinciale econoom en was de integratie van de diensten van de Provincie voltooid.

WIEL BELLEMAKERS

Wiel Bellemakers studeerde in Rome kerkelijk recht en werd bij terugkeer docent in Panningen. Daarnaast werd hij benoemd tot novicemeester in Eefde. Hij was niet alleen geschoold in het recht, hij had ook veel ervaring opgedaan in het wel en wee van de Congregatie tijdens de Algemene Vergadering van 1968/69 te Rome, een vergadering van herbronning en nieuwe reglementen na het Concilie. Na zijn keuze tot provinciaal bleef hij zijn werk bij het Aartsbisdom, vooral voor huwelijkszaken, voortzetten.

64 Jan Jacobs, oud-student van de Lazaristen, schreef op verzoek van de SNPR het boek "Werken in een dwarsverband".

66 Nord Vangaard Birkenrød, Denemarken

66 Denemarken

De situatie in Denemarken werd door de toenemende leeftijd van de confraters en problemen met de gezondheid steeds moeilijker. De kerk van Helsingør werd in 1989 aan de bisschop teruggegeven. Enig perspectief bood de komst van de Poolse confrater Papuga. Getracht werd de Poolse Provincie voor het werk te interesseren.

67 CEVIM

Gedurende de vergadering van provinciaals van de Congregatie in Rio de Janeiro, in het jaar 1989, werd besloten tot oprichting van de CEVIM, de Europese Conferentie van Visitatoren. De stichting hiervan bracht de provincies dichter bij elkaar, maar de taalmoeilijkheden bleven een grote belemmering om effectief te kunnen vergaderen. Vooral de provincies met talen, niet verwant aan de Latijnse talen, kwamen hier op de tweede plaats. In 1997 werd de

68 Kerk van Giesbeek

68 Baak, huis van de zusters.

PIETER IJLST 1925-2012

Pieter IJlst werd geboren in Dordrecht en trad in bij de Lazaristen in 1945. Zijn priesterwijding volgde in 1951. Hij kreeg aanvankelijk de benoeming om exegese te studeren voor de priesteropleiding in Indonesië. In die tijd was het bijna onmogelijk een verblijfsvergunning te krijgen zodat hij naar Panningen vertrok om daar Nieuwe Testament te geven.

Toen Huize 't Spijck in Eefde werd geopend als noviciaat en filosoficum, werd hij voor dat nieuwe huis benoemd als docent exegese. Na de sluiting van het opleidingshuis werd hij, naast zijn pastoraat in het ziekenhuis, hoe langer hoe meer actief in allerlei bestuursfuncties. Zo was hij van 1972 tot 1994 deken van de regio Zutphen. Hij werd lid van het kapittel van het Aartsbisdom. In 1991 werd hij gekozen in het bestuur van de Lazaristen. In die functie nam hij zitting in de Financiële Commissie. Tot aan de sluiting en verkoop van het huis Eefde was hij op verschillende manieren verantwoordelijk voor het huis. Als zodanig wist hij de Zusters van Denekamp te bewegen, de Dochters der Liefde op te volgen. Na de sluiting van Eefde vertrok hij naar Lochem waar hij diensten verleende aan het plaatselijk huis van de Zusters van Denekamp. In 2004 nam hij, vanwege zijn gezondheid, ontslag van diverse functies. In 2011 kwam hij node naar Panningen en overleed op 18 februari 2012.

68 Bij de afscheidsviering in Eefde gingen voor W. Bellemakers en P. IJlst en H. Niessen.

Na de sluiting van Eefde als noviciaat en filosoficum werd het huis een gastenhuis voor bezinning en rust. Tevens bleef de kapel dienen voor een kleine parochie. Bij het sluiten van het huis van Nieuw Einde, werden de vrijkomende confraters gegroepeerd rond Eefde. Daarnaast waren er vestigingen in Apeldoorn, Schalkhaar, Hengelo, Lochem en Giesbeek, terwijl in Zutphen de parochies St. Jan en Emmanuel door ons bediend werden. Alsmede ziekenhuis, verzorgingshuis, gevangenis en andere tehuizen.

68 St. Victor in Apeldoorn

68 Graf van Lambert van Nisselrooy te Baak.

meeting georganiseerd door de Duitse en de Nederlandse Provincie. Het was een goede vorm van samenwerking die later geen gevolg meer kreeg.

68 Sluiting van het Huis van Eefde

Nadat het Huis van Eefde in 1967 gesloten was als huis van noviciaat en filosofie, werd het een huis van "evangelische gastvrijheid". Vele groepen werden ontvangen voor vergaderingen en bijeenkomsten. Het huis diende onder andere als vakantieverblijf voor verstandelijk gehandicapte kinderen, voor ouderen die een tijd van bezinning zochten en voor trainingen in diverse disciplines.

Rond het kerstfeest werden alleenstaanden uitgenodigd het kerstfeest gezamenlijk te vieren. Als gastenhuis functioneerde het huis goed. Het bood onder andere gastvrijheid aan de emeriti priesters van het aartsbisdom Utrecht.

Tegelijkertijd was er een gemeenschap gevestigd, waarvan de confraters in de omgeving werkten. Zo was Piet IJlst jarenlang deken van het dekenaat Zutphen en ziekenhuispastor. Tevens was hij lid van het kapittel van het Aartsbisdom. Henny Teunissen en Jan Helmes waren werkzaam in het pastoraat voor gevangenen, terwijl anderen zorgden voor de kleine parochie die bij het huis hoorde. Het werk in het huis werd jarenlang ondersteund door de Dochters der Liefde en toen dezen vertrokken, werden zij opgevolgd door de Zusters van Denekamp.

Het huis vormde tevens het centrum van Lazaristen die werkzaam waren in diverse instituten en parochies rondom Zutphen, Lochem en Schalkhaar.

Het werd echter hoe langer hoe meer helder dat voortzetting van het werk onmogelijk werd bij gebrek aan confraters. Bovendien behoefde het huis een grondige renovatie. De investering hiervoor zou zeker niet rendabel kunnen zijn.

Besloten werd het huis te sluiten en te verkopen. In 1992 werd het gesloten en in 1993 verkocht aan een organisatie die er een zorgcentrum vestigde.

Voorafgaand aan de sluiting werd een reünie gehouden van oudstudenten. Zij kwamen uit België, Duitsland en Nederland.

69 De Camping Patersven

Toen het kleinseminarie Wernhoutsburg werd gesloten en verkocht, werd de grond aan de overkant van de Rijksweg, bestaande uit sportvelden, vijvers en landbouwgrond, buiten de verkoop gehouden. Het plan bestond om hier een camping te vestigen. De winst uit deze investering zou dienen voor het onderhoud van de oudere confraters en voor de ondersteuning van de missies. De camping werd voorzichtig opgezet. Al spoedig bleek dat er voorlopig geen sprake zou zijn van winst. Deze kwam er eigenlijk nooit. Enerzijds omdat de camping te sociaal was opgezet, ander-

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

69 Wernhoutsburg werd Jaiselings Royal Palace

70 Nieuwbouw Vincent Depaul

70 Robert Maloney zegent het nieuwe gebouw in.

71 St. Vincent in Addis Abeba

zijds omdat de personeelskosten en de investering in infrastructuur te hoog waren. De camping bleef een voortdurend punt van zorg en bleek niet te passen bij de mentaliteit van de confraters. In 1993 werd ze verkocht. De afwikkeling bracht veel problemen met zich mee.

70 Renovatie en nieuwbouw in Panningen

Intussen namen de eisen van de regering voor een verzorgingshuis voortdurend toe. Deze noodzaak bracht de Congregatie er toe het oude Missiehuis volledig te renoveren. Tegelijkertijd werd besloten het huis van de Dochters der Liefde en dat van de Lazaristen te fuseren. Zo kwam men tot een modern verzorgingshuis met 47 plaatsen.

Door de bewoners werd als naam gekozen: Vincent Depaul.

Op 25 september 1996 werd het nieuwe zorgcentrum ingezegend door de generale overste Robert Maloney, in aanwezigheid van Victor Bieler, generaal assistent en oud-student van het huis en Zr. Rufina Leitenbauer, namens de algemene overste van de Dochters der Liefde.

In het binnenhof werd een fontein onthuld door de oudste bewoners: broeder Tinus Wenmekers en zuster Marie Louise Koning. De fontein toont vier personen als vertegenwoordigers van de Zusters Ursulinen uit Geilenkirchen (D), de Zusters van het Kostbaar Bloed, eveneens uit Duitsland, de Lazaristen en de Dochters der Liefde. Samen vertegenwoordigden zij meer dan 125 jaar religieuze cultuur op deze plaats. Zij werden, gezeten op een wereldbol, uitgebeeld, omdat zij allen missionair waren en vanuit het Missiehuis in groten getale over de hele wereld waren uitgezwoven. In de hal werd een gedenkteken aangebracht met de tekst van St. Vincent: "Heureux ceux qui donnent leur vie pour la charité et la miséricorde".

Bij gelegenheid van dit gebeuren schreef Gerard van Winsen: "Het Missiehuis te Panningen: Herinnering en Actualiteit". Hierin werden de ontwikkelingen van het Missiehuis, dat in verschillende functies dienstbaar was aan de mensen, beschreven.

71 De Ethiopische Provincie onafhankelijk

Op 27 september 1993 werd de provincie van Ethiopië officieel opgericht. Meer dan de helft van de leden was reeds van Ethiopische afkomst. Van Nederlandse zijde was al langer aangedrongen op de onafhankelijkheid van de Ethiopische Provincie, maar de toen nog Nederlandse leiding was bevreesd dat de 'moederprovincie' de handen van de nieuwe provincie zou aftrekken. Deze vrees was volledig ongegrond, getuige de provincies van Indonesië en Fortaleza, die reeds veel eerder hun onafhankelijkheid verkregen.

Nederland bouwde voor de nieuwe provincie een patrimonium op van 1 miljoen gulden en beloofde een jaarlijkse bijdrage te blijven geven zolang dit mogelijk was.

71 50 jaar Nederlandse Lazaristen in Ethiopië.

71 Mgr. Leo Dobbelaar

73 Beeld van Perboyre in de tuin van het Missiehuis.

Foto gemaakt door Frans Leentjens.

71 Mgr. Theo van Ruijven

Voor de confraters van Nederlandse afkomst werd eenzelfde garantie gegeven als voor hen die in andere provincies werkten, namelijk dat zij bij terugkeer welkom waren en dat de Nederlandse Provincie mogelijkheden voor opvang van de oudere confraters zou scheppen.

Op 4 september 1994 werd confrater Leo Dobbelaar bisschop gewijd voor het Apostolisch Vicariaat van Nekemte als opvolger van Mgr. Fikre Mariam, die in dat jaar afgetreden was en in maart 1995 overleed. Berhane Yesus Demerew Souraphiel werd benoemd tot apostolisch prefect van Jimma Bonga.

Hij werd op 18 februari 1998 bisschop gewijd en benoemd tot hulpbisschop van de aartsbisschop van Addis Abeba, die hij in 1999 opvolgde.

Theo van Ruyven behoort tot degenen die verbannen werden uit de Kaffaprovincie. Twintig jaar later, in 1998, werd hij benoemd tot apostolisch prefect van Jimma-Bonga. Hij aanvaardde de benoeming maar was van mening dat een Ethiopiër hem moest opvolgen als de prefectuur vicariaat zou worden.

72 De banden met de Vincentiaanse Familie versterkt

Door de viering van het 50-jarig jubileum van de Vincentius Vereniging in Nederland werden de banden met deze vereniging weer enigermate aangehaald.

In 1981 werd gevierd dat St. Vincent 400 jaar geleden werd geboren. Hetzelfde gebeurde bij de broeder- en zustercongregaties van Tilburg welke gesticht waren door Mgr. Zwijsen. Zij waren zich bij de herbronning van hun constituties sterker bewust geworden van het feit dat hun spiritualiteit Vincentiaans was. Hun generale kapittels hadden hen aangespoord deze spiritualiteit meer te bestuderen en de contacten met andere Vincentiaanse congregaties te versterken.

In 1998 werd de Nederlandse Vincentiaanse Familie opgericht, vooral geïnspireerd door Gérard Versteijnen, Frater van Tilburg. De Fraters en Zusters van Mgr. Zwijsen waren samen met de Dochters der Liefde en de Lazaristen, de voortrekkers van deze beweging.

73 Jean Gabriel Perboyre

Ter gelegenheid van de heiligverklaring van Jean Gabriel Perboyre schreef Gerard van Winsen een biografie in het Nederlands. Samen met Victor Bieler bezocht Victor Groetelaars onder leiding van André Sylvestre de geboorteplaats van Perboyre. Zij vervaardigden een videofilm van de plaatsen waar zijn leven zich afspeelde, de scholen die hij bezocht en het seminarie van St. Flour waar hij les gaf en waar men zijn kamer nog in ere houdt. Opnieuw werd duidelijk hoezeer het leven van Perboyre een leven was van

Ter blijde en dankbare herinnering aan
Lambert Ramakers c.m.

Hij werd geboren te Kessel op 15 maart 1929, trad op 19 september 1947 te Panningen in bij de Lazaristen en werd in het Missiehuis aldaar op 17 juli 1955 priester gewijd. Hij overleed onverwacht te Roermond op 19 november 1995 en werd op 24 november d.a.v. begraven op „Heiderust“ te Panningen.

Na zijn studie te Leuven doceerde hij moraal te Panningen, Gemert en aan het Theologisch Instituut Eindhoven. In 1972 werd hij door de bisschop van Roermond benoemd tot 'aalmoezenier van sociale werken' voor de regio Roermond. Vanuit deze functie heeft hij zich ingezet voor de mannen en vrouwen uit de Limburgse agrarische stand, voor ouderen en studerende jeugd. In zijn congregatie was hij sinds 1988 raadslid van het provinciaal bestuur en voorzitter van het Bestuur van de Stichting Bejaardenzorg Lazaristen.

In de zomer van 1995 moest hij onverwacht een zware operatie ondergaan gevolgd door verdere medische behandeling. Daarover schreef hij nog begin november de volgende woorden, die door zijn plotselinge dood de vorm krijgen van een geestelijk testament:
„Veertig jaar heb je als priester gepreekt en artikelen geschreven, mensen moed ingesproken, groepen begeleid, slachtoffers van maatschappelijke ontwikkelingen e.a. geholpen hun vertrouwen in betere tijden niet te verliezen. Nu word je 'aan den lijve' de gelegen-

heid geboden om bij jezelf na te gaan, of het hofle formules waren, of tekens van echt meelevende bezorgdheid. Maak de balans maar op en leef van deze ongezochte kans! Hoe vreemd het ook klinkt: aan tegenslag of pech heb ik geen moment gedacht; integendeel, er was (en is) zelfs sprake van zoiets als dankbaarheid. Deze dankbaarheid werd nog versterkt naarmate ik meer doordrongen raakte van de 'juze status' waarin ik verkeerde; zoveel mensen die zich in het ziekenhuis met de gezondheid van één persoon, mijn persoontje, bemoeien, hetgeen een enorm gevoel van veiligheid schiep. Buiten de wereld van de totale ziekenhuisorganisatie waren er ongelooflijk vele en hartelijke bewijzen van meeleven in allerlei vorm. Ik weet niet hoe ik al deze weldoeners moet bedanken. Ik kon heel rustig op me laten afkomen wat op me afkwam; nog geen seconde was ik nerveus of angstig of somber, en dat lag voor een groot deel aan deze 'oceaan' van hulp, meeleven en morele steun, die me geestelijk en lichamelijk steeds overreind hield. Steunend op deze ervaring vraag ik u: Laat nooit een zieke alleen ziek zijn!"

Plotsklaps riep de Heer van het Leven hem die in de laatste maanden ook herhaaldelijk zijn geloof in de Verrijzenis beleden. Moge hij nu leven in God.

Wij danken u voor uw medeleven
Familie Ramakers
Medebroeders Lazaristen

75 Lambert Ramakers

74 Wiel Bellemakers

In de zomer van 1997 was de negenjarige periode van Wiel Bellemakers als provinciaal voorbij. Tijdens deze periode had hij, met zijn natuurlijke enthousiasme, de provincie gediend. Hij had bovendien een plaats ingenomen binnen de organisatie van de Samenwerking Nederlandse Priester Religieuzen. Met zijn kennis van het kerkelijk recht werd hij lid van de kerkjuridische commissie van de SNPR: de KAR.

In de tijd dat hij provinciaal was, had hij de contacten met zijn vroegere werk bij de kerkelijke rechtbank van het aartsbisdom onderhouden. Hij kon hier graag weer terugkeren. Tevens werd hij adviseur van kardinaal Simonis.

Ter dankbare herinnering aan
HENK ZUIDINGA C.M.

Hij werd geboren te Ter Apel op 12 augustus 1921. Op 20 september 1940 trad hij te Panningen in bij de Lazaristen en werd daar op 13 juli 1947 priester gewijd. Na een lange en gelovig gedragen ongeneeslijke ziekte overleed hij te Panningen op 5 maart 1994 en werd de 10e d.a.v. begraven op 'Heiderust'.

Henk was een geboren docent, een gave die hij in dienst stelde van de priesteropleiding te Wernhoutsburg/Zundert en op het kleinseminarie van het aartsbisdom Utrecht te Apeldoorn en later aan de U.T.P. te Heerlen. Maar zijn hart ging ook uit naar de parochiaal, naar het contact met mensen. Hij was pastoor te Loenen op de Veluwe, in de St. Victorparochie te Apeldoorn, rector van het Mutsaersoord te Venlo. Als overste te Brunsum en Panningen assisteerde hij in parochies in die omtrek, die een beroep op hem deden. Hij was geestelijk leider van vele Dochters der Liefde en stond in Panningen altijd klaar voor zijn zieke confraters. Ter wille van hen bracht hij vele uren in het ziekenhuis door.

Toen hij vernam dat hij ongeneeslijk ziek was, zei hij eenvoudig: 'Ik wil het als een christen aanvaarden. Ik heb er altijd over gepraat, nu moet ik het zelf toepassen'. Op bewonderenswaardige wijze heeft hij dit op zijn ziekbed volbracht, verlangend naar de ontmoeting met God 'om Hem te zien met eigen ogen'. Zijn ziekte droeg hij op voor het welzijn van de Kerk, zijn Congregatie, voor lijdende medemensen. Zo is hij tot het einde toe voor ons allen een voorbeeld geweest van vast geloof in God en van overgave aan Gods wil. Moge hij nu zijn Heer aanschouwen 'van aangezicht tot aangezicht'.

Wij danken u voor uw medeleven
Familie Zuidinga
Lazaristen

76 Henk Zuidinga

75 Lambert Ramakers 1929-1995

Op 19 november 1995 overleed Lambert Ramakers plotseling op 66 jarige leeftijd. Na zijn priesterwijding in 1955 studeerde hij Moraaltheologie in Leuven en werd docent op het grootseminarie te Panningen. In 1961 werd hij overste van het Missiehuis tijdens de moeilijke tijd waarin alles veranderde.

Van het grootseminarie ging hij over naar het samenwerkingsverband, het Theologisch Instituut Eindhoven. Toen dit werd opgeheven, werd hij aalmoezenier van sociale werken van het bisdom Roermond. Als zodanig genoot hij grote bekendheid. Tevens was hij lid van het provinciaal bestuur en enige jaren voorzitter van de Stichting Bejaardenzorg Lazaristen.

76 Henk Zuidinga 1921-1994

Henk Zuidinga werd benoemd als docent klassieke talen aan het kleinseminarie te Wernhoutsburg. Het was een grote teleurstelling voor hem. Hij had graag theologie gestudeerd. In 1951 kwam hij naar Wernhoutsburg. Hij was een goed docent met gevoel voor de studenten en een goede kijk op hun kwaliteiten.

Samen met Jan Dekkers speelde hij een grote rol in het proces van de staatsrechtelijke erkenning van het seminarie. In 1967 werd het seminarie gesloten.

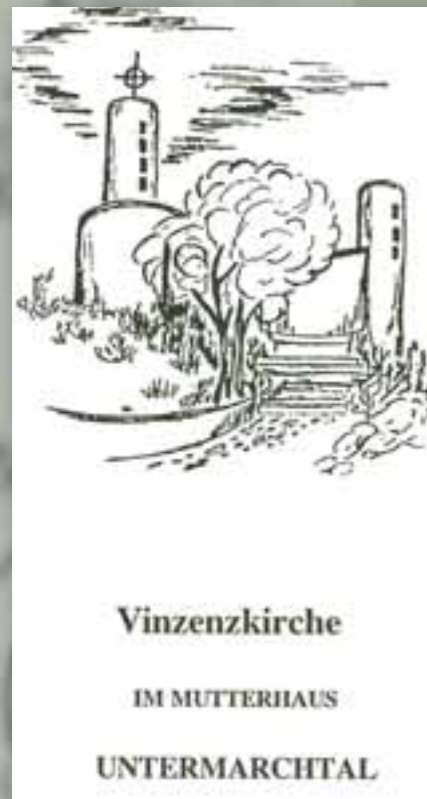
Henk begeleidde een groep studenten naar Apeldoorn en was tegelijkertijd werkzaam in de parochiezielzorg. Zijn gezondheid liet hem echter in de steek en hij moest omschakelen naar werk voor de Dochters der Liefde. Tot zijn grote vreugde werd hij uitge-

75 Gedachtenis prentje aan het wijdingsjaar 1954, getekend door Lambert Ramakers.

55 Reliëf in de binnentuin van het Missiehuis, gemaakt door Olly de Vries-van Abbe.

78 Op aandrang van Otto Schnelle schreef Sjef Sarneel een boek over Louise de Marillac in het Duits. Otto Schnelle schreef het voorwoord. Hij was docent in de Duitse taal geweest en daarom werd het Duits van Sjef Sarneel hoe langer hoe meer verbeterd: deze werd er bijna wanhopig van. Desondanks kwam dit originele werk tot stand, gebouwd op teksten van Louise de Marillac zelf. Het boek werd uitgegeven door Herder in 1990.

78 Vic Groetelaars

77 Vic Groetelaars, Provinciaal Overste 1997-2006

In 1997 werd Vic Groetelaars opnieuw gekozen tot provinciaal. Sinds 1970 was hij lid van het provinciale bestuur, als raadslid met een speciale aandacht voor de buitenlandse missies. Na de plotse dood van Herman Teuben werd hij 9 jaar waarnemend provinciaal econoom en, na de terugkeer van Wiel Bos naar de Seychelles, eveneens missieprocurator. De werkzaamheden van de missieprocurator waren intussen zo veranderd dat deze geïntegreerd waren met die van de provinciale procurator.

Op 1 januari 1997 telde de Nederlandse provincie 75 leden verspreid over 9 landen. Het totaal van Nederlanders in de Congregatie bedroeg 130 over 19 landen. Opvallend was de terugloop van de missionarissen en tegelijkertijd de groei van de vanuit Nederland gestichte provincies: Indonesië, Ethiopië en Fortaleza.

78 Robert Maloney en Victor Bieler

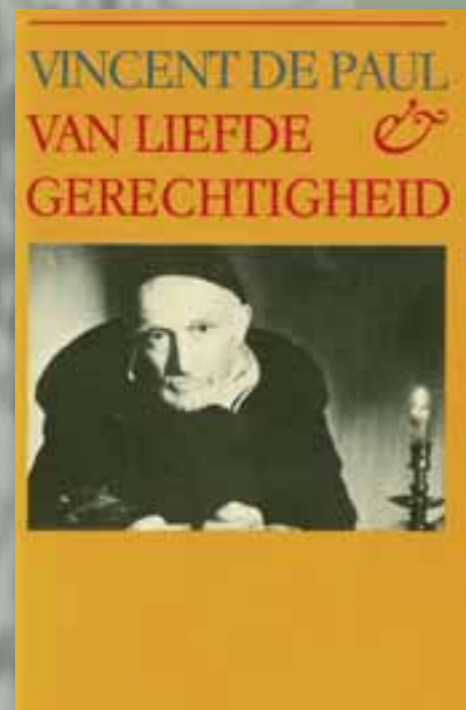
78 Vergadering van MEGVIS te Untermarchtal

In 1998 vond te Untermarchtal in Duitsland voor de 15e maal een vergadering plaats van MEGVIS. Het thema van deze bijeenkomst was de Vincentiaanse Familie. Een aantal lezingen werd rondom dit thema gegroepeerd. Zo sprak Gerard van Winsen over de samenwerking van de Vincentiaanse Familie in de tijd van St. Vincent. Zr. Alfonsa Richards beschreef hoe een genootschap zichzelf beschermt en afsluit. Zr. Marie Antoinette van Strasbourg zette uiteen hoe de federatie van Vincentiaanse zustercongregaties tot stand kwam en hoe deze heeft uitgewerkt. Zr. Philea van Fulda beschreef, als voorbeeld van samenwerking, hoe vier Vincentiaanse zustercongregaties in Duitsland aan de wieg stonden van een nieuwe congregatie in India.

De contacten via MEGVIS met de Lazaristen leidden tot samenwerking met de Zusters van Untermarchtal in Tanzania. Zij waren zeer bezorgd over het bewaren van de Vincentiaanse spiritualiteit van hun zusters en vonden dat de Lazaristen daarvoor de beste garantie konden bieden. Wiel Bellemakers sprak met vuur over zijn ervaring met de Chinese Vincentiaanse Familie. Victor Groetelaars gaf een overzicht over het ontstaan van MEGVIS en de onderwerpen die de afgelopen 15 jaar als thema van de bijeenkomsten hadden gediend. Hij gaf tevens aan dat de studie over St. Vincent en zijn beweging de laatste jaren nieuw leven was ingeblazen en hoe deze in de Nederlandse provincie een goede start had gemaakt toen André Dodin in de zestiger jaren naar Panningen was gekomen en de grote retraite verzorgde. Hij hield toen een reeks conferenties in het Frans. Deze werden door de studenten op band opgenomen en vertaald in het Nederlands.

78 Vertegenwoordigers van de Vincentiusvereniging Duitsland en Nederland en de A.I.C. met Jac Reintjes en Vic Groetelaars.

78 Vertaling van Worte des Erbarmens

ZR. ALFONSA

Zr. Alfonsa gaf vele lezingen over Vincent en Louise in het Duitse taalgebied. Zij maakte verschillende films over de twee heiligen en had een goede samenwerking met Sjef Sarneel en Gerard van Winsen over de Vincentiaanse spiritualiteit. Bijzonder veel voldoening gaf haar het verschijnen van een reeks artikelen vertaald van het Duits in het Frans met als titel: *Spiritualité Vincentienne*.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

79 De kerk van Kepanjen

79 Paul Janssen met medewerkers van Bhakti Luhur in Malang.

79 Bij de gelegenheid van het 25-jarig priesterfeest van John Tondo Widjojo cm. in Nijmegen.

PAUL JANSSEN

Paul Janssen werd geboren in 1922 te Venlo. Hij werd lid van de Congregatie der Missie op 20 september 1940. In 1947 werd hij priester gewijd door Mgr. Lebouille. Op het einde van dat jaar vertrok hij naar de missie van China. Zijn verblijf aldaar was maar van korte duur. In 1949 werd hij uitgewezen en vertrok naar de Filippijnen waar hij verder studeerde in de theologie. Van hieruit ging hij in 1951 naar Indonesië. Hij werkte in Madiun bij de opleiding van catechisten en vertrok van daar naar Malang waar hij geweldige werken stichtte, alle onder de naam "Bhakti Luhur". Het centrum van de werken ligt in Malang, maar de activiteiten hebben zich uitgebreid over een groot deel van Indonesië. Voor dit werk stichtte Paul een congregatie van lekenzusters, die de kern van zijn personeel vormen. 1900 gehandicapte kinderen worden verzorgd. Het werk is zo opgezet dat voor elke handicap een speciale opleiding wordt gecreëerd, zodat de verzorging hier en elders vakkundig wordt verricht. De kinderen leven, begeleid door verzorgsters, in wisma's, in kleine groepshuizen. Ze krijgen medische verzorging, therapie en onderwijs. Naast dit werk stichtte Paul ook een opleiding voor pastorale werkers, die werkzaam zijn over heel Indonesië.

79 Paul Janssen en Reksosusilo

Gerard van Winsen bracht de nieuwe Vincentiusstudie binnen in het Nederlandse taalgebied.

De namen van nieuwe Vincentkenners werden bekend: Uit de USA Stefford Poole en John Rybolt, uit Zuid-Amerika Ibañez, uit Spanje José Maria Roman en Benito Martinez, uit Frankrijk Jean Morin en Jean Pierre Renouard, Luigi Mezzadri uit Italië en Zr. Alfonsa Richardz en Otto Schnelle uit Duitsland.

De Nederlandse bijdrage werd geleverd door Gerard van Winsen en Sjef Sarneel.

Door MEGVIS kwamen verschillende nationaliteiten samen: Oostenrijk, Duitsland, Slowakije, Nederland, Frankrijk, Hongarije, Roemenië, Italië, Slovenië, Kroatië en Bosnië. Generale overste Maloney bezocht de vergaderingen verschillende malen. Een trouwe deelnemer was generaal assistent Victor Bieler. De bijeenkomsten versterkten zonder twijfel de Vincentiaanse spiritualiteit en de onderlinge relaties.

In de tijd dat de landen van Oost-Europa nog niet vrij waren, bleken de contacten via MEGVIS van grote waarde voor de uitwisseling van informatie. Informatie van oost naar west en morele en zakelijke ondersteuning van west naar oost.

79 Jubileum 75 jaar Lazaristen in Indonesië

Op 26 januari 1998 vierde de Indonesische Provincie dat de Nederlandse Lazaristen 75 jaar geleden de missie van Surabaya overnamen van de Jezuïeten.

Graag haalden zij daarbij aan dat Jean Gabriel Perboyre op zijn reis naar China Surabaya aandeed.

De Indonesiërs nodigden alle oud-missionarissen uit om aan de feestelijke bijeenkomst deel te nemen. Tevens nodigden zij confraters van de Provincie Rome uit omdat deze eveneens deelnamen aan het missiewerk.

In de woorden die Vic Groetelaars als provinciaal van de Nederlandse Provincie tot de confraters richtte, drukte hij zijn waardering uit voor de uitnodiging; een uitnodiging die getuigde van respect voor de pioniers van de missie en de traditie. De relatie met de Nederlandse Lazaristen werd gevoed door de missionarissen die actief waren in de Indonesische missie, maar ook door de studenten die hun opleiding kregen in Panningen. Iedereen vond het tragisch dat zij vanwege politieke moeilijkheden het land moesten verlaten. De Indonesische Provincie zette een traditie voort die de Nederlandse moederprovincie van haar Franse stichters had overgenomen: de aandacht voor de buitenlandse missie. Daarom gingen Indonesiërs naar Kalimantan, naar Irian, naar de Solomons Eilanden en naar Taiwan.

Voor Nederland was de missie in Indonesië voltooid door het toenemende aantal inheemse krachten. Zo werd buitenlandse hulp niet langer noodzakelijk. De Indonesische provincie was zelfs in staat anderen te helpen.

De laatste twee confraters, afkomstig van de Nederlandse Provincie, zijn Paul Janssen en Victor Bieler.

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

179 1998. Vic Groetelaars en de oud missionarissen van Indonesië werden uitgenodigd bij het 75 jarig jubileum van de komst van de Nederlandse Lazaristen.

79 Een groep studenten van Malang bij gelegenheid van het bezoek van Vic Groetelaars en Karel Prent in 1982.

VICTOR BIELER

Victor Bieler werd geboren in Surabaya. Hij volgde daar de H.B.S. en besloot priester te worden bij de Lazaristen. Daarvoor kwam hij na de oorlog naar Nederland.

De periode van de Japanse bezetting was voor hem bijzonder moeilijk. Hij kwam op 15 jarige leeftijd in de gevangenis terecht. Na de capitulatie van Japan werd in Surabaya hard gevochten door de Pemuda's en het Engelse leger. Hij kwam er middenin en werd geslagen en leed honger, zelfs nog toen hij bevrijd was door de Engelsen.

In Nederland volgde hij lessen Grieks en Latijn in Wernhoutsburg. In 1957 werd hij in Panningen priester gewijd, waarna hij terugkeerde naar Indonesië. Hier nam hij een vooraanstaande plaats in bij de priesteropleiding van de confraters. Zo stond hij aan de wieg van de gezamenlijke Theologisch-Filosofische School in Malang. Hij werd eveneens Directeur van de Zusters. De "echte" missie trok hem sterk aan. Zo werkte hij op het seminarie van Jayapura. Telkens kreeg hij verantwoordelijke functies, vooral in Malang. In 1990 werd hij benoemd tot algemeen secretaris van de Congregatie in Rome. Na twee jaar werd hij in 1992 gekozen tot lid van het Algemeen Bestuur. Bijna vanzelfsprekend werden hem bijzonder de missies als werkterrein toegewezen.

Na 12 jaar was zijn termijn voorbij en ging hij naar de nieuwe missie op de Solomons Eilanden. In 2014 keerde hij naar Surabaya terug en kreeg als opdracht de begeleiding van de Vincentiaanse Familie in Indonesië.

Paul Janssen, geboren in 1922, werd priester gewijd in 1947. In hetzelfde jaar ging hij naar China en werd benoemd tot docent theologie aan het grootseminarie van Kashing. In 1949 werd hij door de communisten uitgewezen, waarna hij in Manilla ging studeren aan een theologische faculteit. Na het behalen van het doctoraat vertrok hij in 1951 naar Indonesië. Aanvankelijk werkte hij in het basispastoraat. In Madiun werd hij docent sociale wetenschappen. In 1968 verplaatste hij zijn activiteiten naar Malang waar hij in 1979 de ALMA (lekeninstituut) oprichtte. Zijn activiteiten op sociaal en charitatief gebied werden ondergebracht in de stichting Bhakti Luhur, een leefgemeenschap en instituut van pastorale werkers. Eind 1989 was de leefgemeenschap uitgegroeid tot 120 vrouwelijke en 20 mannelijke leden en telde de opleiding van pastorale werkers honderden studenten, die na hun afstuderen werk vonden over geheel Indonesië.

Op onnavolgbare wijze wist hij een grote groep mensen te inspireren en te motiveren voor een instituut voor pastorale werkers, voor enkele landbouwprojecten, maar vooral voor het werk voor verstandelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen. Het bijzondere van zijn werk was dat hij verschillende opleidingen opzette voor de verschillende gebieden van zorg. Al gauw waren er meer dan 1000 kinderen aan hun zorg toevertrouwd.

Victor Bieler, die in Panningen studeerde, had in 1951 de Indonesische nationaliteit aangenomen om terug te kunnen keren naar Java. Na zijn priesterwijding werd hij benoemd voor Indonesië en speelde een grote rol in de priesteropleiding, zowel in het noviciaat als in de verdere studies, met name ook in de Stichting van het Filosofisch en Theologisch Instituut (STFT) in Malang. Ook was hij langere tijd werkzaam als directeur van de zusters. Zijn hart trok echter altijd naar het echte missiewerk. Daarom koos hij voor het werken op een groot seminarie in Irian. Hij werd spoedig benoemd tot deken van de faculteit, een functie die hij ook in Malang had vervuld.

In 1990 werd hij benoemd tot algemeen secretaris van de Congregatie in Rome en in 1992 volgde zijn benoeming tot algemeen assistent voor de missies, een functie die hij 12 jaar zou vervullen. Daarna ging hij naar de missie op de Solomons Eilanden, waar hij ook weer werkzaam was in de priesteropleiding.

In december 2007 vierde hij zijn 50-jarig priesterfeest samen met Wiel Bellemakers. Zij waren de enige overgeblevenen van een klas van 10 wijdelingen.

80 Huub Steegmans 1916-1998

Op 25 augustus 1998 overleed tijdens een operatie Huub Steegmans. Hij was geboren in Heythuysen op 23 september 1916. Op 11 september 1936 trad hij in bij de Lazaristen te Panningen en werd aldaar priester gewijd op 18 juli 1943.

Vanwege de oorlogssituatie kon, ondanks het feit dat de Provincie veel wijdelingen had, niemand naar de missie vertrekken. Huub werd toen assistent in de parochie van zijn oom in Maastricht. Zo

80 Huub Steegmans was een man die kundig was op technisch gebied. Hij heeft veel gedaan voor het onderhoud en de aanpassingen van het Missiehuis voor oudere confraters. Hij werkte veel samen met Eddy de Wever.

80 Huub Steegmans

81 Gerard van Winsen

werd hij als eerste Lazarist in Nederland bevrijd door de Amerikanen. In 1947 volgde zijn benoeming tot kapelaan in de Lazaristenparochie Nieuw-Einde. Hij hield van dit werk en was een beetje treurig gestemd toen hem gevraagd werd leraar te worden op het kleinseminarie Wernhoutsburg om les te geven in natuur- en wiskunde. Het zou het begin zijn van een lange periode van dienstbaarheid aan de priesteropleiding. In 1953 werd hij econoom van het seminarie. Dat was een zeer zware taak in een periode van voortdurend gebrek aan financiële middelen voor de exploitatie en voor het herstel van oorlogsschade aan het seminarie.

Toen er in 1957 in Eefde een nieuw huis gebouwd werd als noviciaat en filosoficum, werd Huub gevraagd overste en econoom van dat huis te worden. Het was opnieuw een taak die hij aanvaardde omdat dat van hem gevraagd werd.

In 1964 volgde zijn benoeming tot overste van het Missiehuis. Studenten lagen hem echter niet, zeker niet in een tijd dat alles veranderde. In 1966 werd hij assistent van de provinciaal econoom te Nijmegen en in 1967 vervulde hij deze taak in Wernhoutsburg. In deze functie volgde hij in 1968 de provinciaal naar het Missiehuis te Panningen, waar hij tevens weer overste werd. Na de sluiting van het Missiehuis als opleidingsinstituut kreeg hij de taak het huis in te richten als een tehuis voor ouderen.

In 1970 werd hij provinciaal econoom. Samen met de toenmalige provinciaal Ton Oonincx bereidde hij de oprichting voor van de Stichting Bejaardenzorg Lazaristen. Dit was de eerste stap om te komen tot een officieel huis voor bejaarde confraters. Het was pionierswerk. Hij werd de eerste directeur van het kloosterbejaardenhuis. Daarbij kwam de zorg voor allerlei aanpassingen die hij, samen met de onderhoudsman Eddy de Wever en broeder Willem Bervoets, vaak eigenhandig verrichtte. Met Felix Oomen zorgde hij voor de administratie van het Missiehuis en van de provincie.

Na zware personele verliezen, zoals de dood van Felix Oomen op 53-jarige leeftijd in 1985 en die van zijn opvolger Herman Teuben in 1988, nam hij vanzelfsprekend hun taken weer op zich. Zo was hij: dienstbaar en trouw. Hij bleef de renovatie van het Missiehuis als verzorginghuis met grote belangstelling volgen. Ondanks dat er veel van wat hij had opgebouwd werd veranderd, was hij gelukkig en kon hij genieten van de rust die hem toekwam in dit nieuwe aangepaste huis.

81 Gerard van Winsen 1921-2003

Gerard van Winsen was een confrater die veel heeft bijgedragen door middel van publicaties op verschillende gebieden. Hij werd in 1921 in Rotterdam geboren, trad in 1941 in bij de Lazaristen te Panningen en werd aldaar in 1948 tot priester gewijd.

In latere jaren verklaarde hij welke invloed het Duitse bombardement van Rotterdam in 1940 heeft gehad op zijn verdere leven.

Na zijn priesterwijding werd hij benoemd voor de studie missiologie aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Hij studeerde af met een proefschrift getiteld: "Meelevend Begrijpen". Omdat hij

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

81 Gerard van Winsen op Lourdesbedevaart met Mgr. Bomers.

81 Publicaties van Gerard van Winsen

81 Panorama van de Missies werd door Gerard van Winsen op verzoek van het Generaalat gemaakt en kwam uit in een Franse tekst. De Engelse vertaling werd door Frits Braakhuis gemaakt.

81 Tjeu van Knippenberg

de opdracht kreeg om voor de provincie de missiepubliciteit te verzorgen, volgde hij een cursus journalistiek. Hij werd verantwoordelijk voor het missietijdschrift "Missiefront", zowel voor de inhoud als voor de verspreiding. Verder was hij medeorganisator van de grote missietoonstellingen. In Nijmegen was hij verbonden aan de missieafdeling van de bibliotheek van de Theologische Faculteit. Met zijn activiteiten verwierf hij een grote kennis van de verschillende disciplines van de missiologie. Dit kwam tot uiting in talrijke artikelen in diverse tijdschriften.

In 1968 werd hij benoemd voor het Missiehuis in Panningen. Hij kreeg de verantwoordelijkheid voor de bibliotheek, met name voor de afdelingen Vincentiaanse literatuur en missieliteratuur. Zijn activiteiten richtten zich nu vooral op de missieorganisaties van het bisdom en het dekenaat en de bisschoppelijke vastenactie. Groot was zijn teleurstelling toen bisschop J. Gijsen dit werk onmogelijk maakte.

Intussen had hij zich toegelegd op de hernieuwde aandacht voor de studie van St. Vincent en de Congregatie. Al spoedig behoorde hij tot de deskundigen, niet alleen van de provincie, maar ook van de Congregatie. Hij had een grote werklust en een enorm doorzettingsvermogen die het hem mogelijk maakten kennis te nemen van internationale publicaties, ondanks het feit dat hij het Italiaans en Spaans niet voldoende beheerste. Voor één termijn werd hij benoemd tot lid van de internationale studiegroep SIEV. Met zijn internationale ervaring was hij voor MEGVIS van grote waarde. Het was zijn initiatief dat de organisatie zich verbreedde en zich opstelde voor een groter publiek.

Met grote trouw en sympathie zette hij zich in voor het pastoraat van verstandelijk gehandicapten in het instituut Savelberg. Elke zondag verzorgde hij de eucharistie. Hij, die altijd strikt de regels van de liturgie volgde, paste deze graag aan voor het heil van zijn pupillen. Vanwege zijn kennis van de Vincentiaanse spiritualiteit en de geschiedenis van de Congregatie werd hij in verschillende provincies uitgenodigd de retraite te verzorgen. Zo was hij in Ethiopië, Indonesië, Zaïre/Congo en Taiwan. Hij overleed in 2003 na een slepende ziekte en werd in Panningen begraven.

Tjeu van Knippenberg

Tjeu van Knippenberg werd priester gewijd door Mgr. Klooster op 19 maart 1963. Via benoemingen voor Wernhoutsburg en Eefde kwam hij in Nijmegen waar hij in 1971 pastor werd van de studentenkerk. Tijdens dit pastoraat volgde hij colleges theologie aan de universiteit en werd vervolgens wetenschappelijk medewerker aan de theologische faculteit, waar hij in 1987 promoveerde op het proefschrift: "Dood en Religie". In 1988 werd hij benoemd tot hoogleraar aan de theologische faculteit van Tilburg. Tjeu is steeds actief geweest in vele vormen van begeleiding van mensen in het pastoraat. De laatste jaren werd hij voor lezingen uitgezonden naar de Solomons Eilanden, Indonesië en Ethiopië. Sinds 2006 is hij lid van het provinciale bestuur en als zodanig verving hij regelmatig de provinciale overste op internationale bijeenkomsten van de Congregatie.

Aalmoezeniers:
(*=*marine*)

- H. van Aarssen
- N. Boonekamp
- P. Buijssen *
- B. Gales
- J. Helmes
- L. Jenneskens
- W. Kwaaitaal *
- J. Molenaar *
- J. v.d. Mijl
- J. Nieuwendijk *
- H. Passchier
- G. van Rijnsoever *
- J. Verrijt
- H. Wessels *
- L. Laureijssen
- P. van de Borcht
- L. van Ginneken
- Fr. Peeters
- G. Peeters

82 Nico Boonekamp

82 Aalmoezeniers

Met veel voldoening begeleidde Tjeu verschillende pelgrimsreizen langs plaatsen in Frankrijk, die een rol speelden in het leven van St. Vincent. De tochten waren in aanvang bedoeld voor leden van de congregaties met een Vincentiaanse spiritualiteit. Onder zijn leiding werd eveneens een pelgrimstocht ondernomen voor andere belangstellenden.

Onder zijn inspiratie ontstond in de Antonius van Padua parochie in Nijmegen een groep van mensen, die sterk aangesproken werden door de persoon van St. Vincent en die uitgroeide tot een stichting van studie en actie volgens diens spiritualiteit.

Veel confraters zijn werkzaam geweest in de categoriale zielzorg. In navolging van St. Vincent was er in de provincie al vroeg aandacht voor aalmoezeniers op de vloot. In 1942, bij de ondergang van de kruiser Java in de slag op de Javazee tegen de Japanse invasie, verloor Gerard van Ravesteijn, aalmoezenier, het leven. Verschillende andere confraters dienden bij de vloot. Na de Tweede Wereldoorlog namen zij deel aan diverse operaties, onder andere in Korea. De laatste aalmoezenier, Giel Peeters, werd na zijn priesterwijding benoemd tot aalmoezenier van emigranten in het zuiden van Frankrijk. Na dit werk elf jaar verricht te hebben, keerde hij terug en werd aalmoezenier in het leger en diende in Nederland, Suriname en Duitsland. Verschillende malen werd hem verzocht zijn contract te verlengen. Tenslotte verliet hij de militaire dienst en werd werkzaam in de parochiezielzorg.

Een andere vorm van categoriale zielzorg was de functie van aalmoezenier sociale zaken van het bisdom. In deze functie was men namens het bisdom werkzaam voor verschillende organisaties, bijv. op het gebied van de landbouw of voor vrouwen enz. Lambert Ramakers, eerder vermeld, vervulde hier diverse functies. In de industrie werd een nieuwe vorm van categoriale zielzorg gecreëerd. Aalmoezeniers engageerden zich met het werk van de arbeiders en trachtten vervolgens de arbeid te vermenschlijken.

Veel confraters waren werkzaam voor zieken in ziekenhuizen of voor ouderen in zorgcentra.

Een speciale taak was de zorg voor woonwagenbewoners. Op verschillende plaatsen waren woonwagenkampen. Verschillende confraters bezochten deze speciale bevolkingsgroepen.

In Zutphen was Henny Teunissen aalmoezenier van de gevangenis. Hij had zich daar een speciale naam verworven. Wanneer gevangenen of personeelsleden spraken over "de pater", dan bedoelden ze Henny Teunissen. Zijn collega Jan Helmes was in dezelfde functie werkzaam in het huis van bewaring.

82 W. Kwaaitaal

82 Piet Buijssen, Otto Vening, Joop Nieuwendijk

83 De langzame teruggang

In de periode dat de roepingen dramatisch afnamen en er tegelijk veel confraters in binnen- en buitenland uittraden, werd ernstig

theologisch instituut eindhoven

Op 28 maart 1.1. meldden de kranten in een kort bericht, dat de hogere oversten van de in Nederland gevestigde paters assumptionisten, paters augustijnen, paters van de H. Geest, heren lazaristen en heren norbertijnen tot de stichting van een theologisch instituut hadden besloten. Het instituut zou gevestigd worden in Eindhoven en was bedoeld om de filosofisch-theologische opleidingen van de betrokken orden en congregaties te concentreren in één gezamenlijk geleid opleidingscentrum.

Voor insiders was dit bericht de afsluiting van maandenlang gevoerde oriënterende besprekingen tussen vertegenwoordigers van genoemde orden en congregaties. Aan dit overleg hadden aanvankelijk ook de witte paters deelgenomen, maar dezen zagen vanwege interne bezwaren van verdere deelname af. Op 18 maart vond in Den Bosch de stichtingsvergadering plaats. Aanwezig waren de provinciaals (of hun gevolmachtigden) van de participerende orden en congregaties en de leden van het voorlopig beraad, die het voorbereidende werk hadden verricht. De bereikte resultaten van de voorbereidende besprekingen waren vastgelegd in een drietal concepten (organisatorische structuur, studie-programma en kostenregeling), die, samen met een doelomschrijving, ter beslissing aan de provinciaals werden aangeboden. Het „Theologisch Instituut Eindhoven” wil een geïntegreerde filosofisch-theologische basisopleiding, verdeeld over vijf jaar en aangepast aan de eisen van de tijd, verzorgen, op de eerste plaats voor de eigen kandidaten van de participerende orden en congregaties, maar tevens ook voor andere gegadigden, clerici zowel als leken. De nieuwe opzet van dit studiecentrum ligt vooral hierin, dat de studie een vormend karakter moet hebben, dus ook een eigentijds gezicht, en in staat moet zijn met haar vorming het mens-zijn en het christen-zijn te verrijken op een wijze die de authentieke eigen waarden van de deelnemende orden en congregaties mede aan bod laat komen. Hiertoe is een totaal nieuw studieprogramma ontworpen. Het meest opvallende van dit programma is wel, dat er nu geen gescheiden filosofie- en theologie-opleiding meer in voorkomt. Om de studenten sensibel te maken voor de nieuwe studie en de overgang van middelbaar naar hoger onderwijs zo goed mogelijk te doen verlopen, is er aan het begin van de cursus een propedeutisch jaar gepland, waarop vier jaren voortgezette studie volgen. Het eerste, derde en vijfde jaar worden afgesloten met examina. De studiestof kan in het algemeen in vier groepen worden ingedeeld: theologie, wijsbegeerte, het vak „mens en wereld” (bestaande uit de niet-theologische en niet-wijsgerige vakken waarin gehandeld wordt over de mens en zijn situatie in de wereld), expressievakken. Bovendien worden de meer direct op de zielzorg afgestemde gedeelten van het vroegere programma overgebracht naar de specialisatiejaren die op deze basiscursus zullen volgen. Gedacht wordt ook aan differentiatie in de studie, iets waartoe de uitgebreidheid van het docentencorps gelegenheid biedt.

Organisatorisch is de concentratie opgezet als een samenwerking van de deelnemers op voet van gelijkheid, zodat alle deelnemende orden en congregaties gelijke zeggingsmacht uitoefenen in het bestuur, gelijke plichten en rechten t.a.v. de opleiding en samen voor de kosten van het instituut opkomen.

Op de stichtingsvergadering van 18 maart kreeg het curatorium gestalte. De leden van dit curatorium zijn de provinciaals van de bij de stichting betrokken orden en congregaties. Als voorzitter werd gekozen de provinciaal van CSSp, pater De Winter, terwijl de provinciaal van de OSA als zijn plaatsvervanger werd aangewezen. Onze provinciaal, mhr L. Dietvorst, werd secretaris van genoemd curatorium. Het curatorium heeft pater drs G. Daalhuizen AA. voor een periode van twee jaar tot eerste rector en voor hetzelfde tijdvak pater J. Croese CSSp tot secretaris-econoom van het instituut benoemd. Tot de start in september zullen de leden van het voorlopig beraad als centrale adviesraad aan het instituut blijven verbonden. Daarna zal het curatorium het dagelijks bestuur benoemen, dat gevormd zal worden uit telkens één lid van iedere deelnemende orde of congregatie.

Men is van plan op 19 september 1966 met het eerste studiejaar te starten.
Dr. L. Ramakers c.m.

AD VAN DE BERG
1926-1995

Studeerde theologie in Rome en was bijna zijn hele leven actief voor de priesteropleiding zowel in Brazilië als in Nederland, waar hij juist werkzaam was in de periode van overgang.

Hij had de moeilijke taak Cees Konings op te volgen. In Brazilië was hij docent op het pastoraal instituut van Manaus en in Belém. Zijn plotselinge dood was een groot verlies voor de jonge Braziliaanse confraters.

De teruggang was heel goed waarneembaar bij de roepingen tot een religieus beroep. Men zegt dat het hoogtepunt van roepingen in ons land lag in de dertiger jaren van de 20e eeuw. Onder de oorlog was niet alles helder en daarna was de situatie vrij stabiel tot het midden van de zestiger jaren.

Goed merkbaar was de ontwikkeling bij de fusies van het hoge aantal seminaries in verschillende fasen. De Lazaristen stichtten met de Spiritijnen en Norbertijnen een samenwerkingsverband genaamd SPINOLA. Niet lang daarna ontstonden een aantal Hogescholen. Een daarvan was Spinola, aangevuld met de Augustijnen en Assumptionisten. Het kreeg de naam Theologisch Instituut Eindhoven (TIE).

Het was een uitstekende school, maar kostbaar. Het aantal studenten liep snel terug. Met pijn in het hart besloot men niet verder te gaan. In 1969 werden onze studenten ondergebracht op de theologische faculteit van Nijmegen.

nagedacht en overlegd hoe een ommekeer bereikt zou kunnen worden. Er waren in die periode enkele kandidaten en er was daardoor enige hoop dat zij misschien het begin zouden kunnen zijn van een nieuwe opleving. Deze mogelijke kandidaten echter toonden op geheel verschillende wijze aan hoe moeilijk de situatie was. Een kandidaat was zeer radicaal in zijn opvatting van communiteit en armoede. De Lazaristen beantwoordden echter in hun beste momenten niet aan het beeld dat hij voor ogen had. Hij had eerder een Benedictijns ideaal. Een andere kandidaat was van karakter geheel anders. Hij zag zichzelf als een parochiepriester, alleen op een pastorie. Zij hadden de toenmalige tijd als ideaalbeeld. Voor het noviciaat werd een programma vastgesteld waaraan verschillende confraters meewerkten.

De beleving van het individualisme was in de Nederlandse samenleving en waarschijnlijk in geheel West-Europa zo groot, dat velen verkozen alleen te leven. Een ander probleem was dat de ouderen, door het grote aantal roepingen van vroeger, oververtegenwoordigd waren. De gemiddelde leeftijd was hoog waardoor het niet aantrekkelijk was om toe te treden. De belangrijkste redenen waren echter de sterke secularisatie en een kerk die niet langer aansprak. Men kon zijn idealen bovendien ook heel goed verwerkkelijken buiten een kerkelijk verband.

De teruggang was geleidelijk en omdat de provincie altijd zeer sterk op het buitenland gericht was, veroorzaakte dat enkel grote problemen doordat opleidingshuizen werden gesloten. Dit had evenwel tot gevolg dat de financiële problemen aanmerkelijk verminderden. De andere werken werden geleidelijk aan beëindigd of teruggegeven aan het bisdom.

De confraters wendden in dit lange proces aan het feit dat een perspectief naar de toekomst nauwelijks realistisch was te noemen. Verschillende orden en congregaties stichtten een gemeenschappelijk noviciaat, maar werden geconfronteerd met dezelfde problemen.

Er waren experimenten met leken die zich verbonden aan een congregatie, maar ook dit bleek geen echte oplossing.

De contacten met de Vincentiaanse Familie in Nederland werden hechter. Alle leden van de familie werden geconfronteerd met dezelfde problemen. Het was echter goed deze met elkaar te delen. Men werd wederzijds gestimuleerd verder te gaan en de problemen werden hierdoor gerelativeerd.

84 Terugloop en groei elders

De jubileumvieringen volgden elkaar op. In het jaar 2000 bestond de Congregatie 375 jaar, bestond de parochie van Rumpen 75 jaar en werd François Régis Clet heilig verklaard.

In 2001 volgde het 80-jarig jubileum van de Nederlandse Provincie en in 2003 het 100-jarig jubileum van het Missiehuis in Panningen. Bij die gelegenheid was generale overste Robert Maloney aanwezig tezamen met Victor Bieler. Een keramisch reliëf, voorstellende de geschiedenis van de Lazaristen in

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

84 Dom Helder Camara en Jan Pubben

84 Jan Pubben draagt de kelk van Dom Helder Camara over aan Generaal Overste Maloney

PROVINCIA BRASILIENSIS FORTALEXIENSIS
1927, 1967

• MELO MOTA José Carlos, archiepiscopus Alagoas (1997) (cf. Proc. Rio, pag. 76)

• ZICO Vicente Inácio, archiepiscopus Bahia (2007) (cf. Proc. Rio, pag. 78)

ELEMENTA STATISTICA

Episcopi	2	Presb. incardinati	2	Presb. aduati	2
Sacerdotes	41	Scholastici incardinati	2	Altae mediae inf. inf.	47,1
Diaceri	2	Scholastici aduati	1	Donnae sacerdotum	2

ADMINISTRATIO PROVINCIALIS

CARVALHO DOS SANTOS Funchal, az.	26-01-10	DOS SANTOS João Bomfacho, com.	06-01-09
BATISTA MITTUD Silva Almada, com.	06-01-09	SANTOS ROSA Adriano com.	06-01-09
DA SILVA Antônio de Assis com.	01-05-06	MARTINS FERREIRA TEVARES Marcos José cap. presb.	25-10-10

84 Gegevens uit catalogo 2011-2013

PROVINCIA INDONESIAE
1923, 1958

ELEMENTA STATISTICA

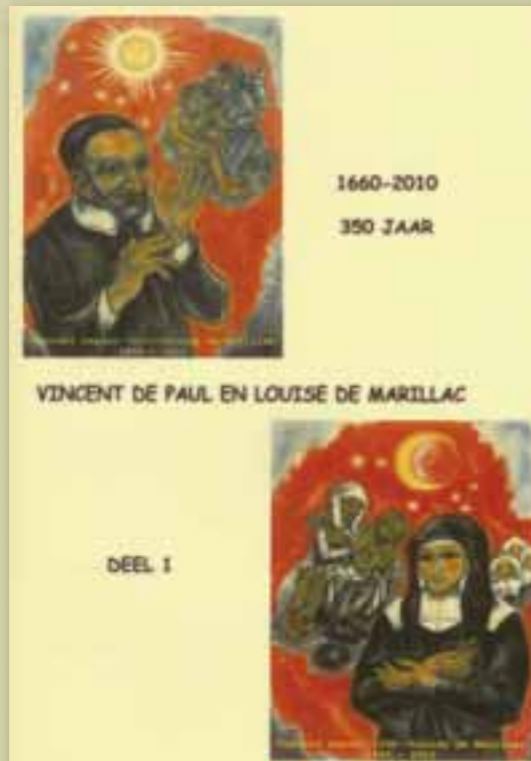
Episcopi	2	Presb. incardinati	1	Presb. aduati	1
Sacerdotes	92	Scholastici incardinati	2	Altae mediae inf. inf.	46,2
Diaceri	1	Scholastici aduati	1	Donnae sacerdotum	11

ADMINISTRATIO PROVINCIALIS

WIANARNO Subianto, vic. Sumbawa, com. presb.	03-12-10	HERSUMEH Florentinus, com.	01-07-11
YUNI WIMARTA Antonius, com.	00-05-11	YUNI WIMARTA Antonius, com.	00-05-11
ERU ARMADA RIVANTO Fondacio Novitas, com.	11-07-09	RUDY SELINTIH Sugihman, com. presb.	01-06-06
HARDO ISWANTO Markus Marsudi, com.	13-11-09		

PROVINCIA AETHIOPICA
1956, 1968, 1993

• SOURAPHIEL Becharayem Demerew,
archiepiscopus Addis Abeba (1993) (cf. Proc. Addis Abeba, pag. 14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2

85 Als voorbereiding op de feestelijke herdenking van de 350ste verjaardag van het sterven van Vincent en Louise werden een reeks artikelen in boekjes uitgegeven ter overweging in groepen.

85 De Raad van Toezicht en Bestuur bij het afscheid van V. Groetelaars als voorzitter van de Stichting Bejaardenzorg Lazaristen en Dochters der Liefde, en broeder Johannes (Piet) Wolters als zijn opvolger.
Staande vlnr: H. Jaspers, M. v.d. Heuvel, H. Bongarts, B. Derks, P. Silvrants, Br. Johannes. Zittend: Zr. Remigia, V. Groetelaars, Zr. Wilhelma.

85 Harrie Jaspers

Bij een feestelijk jubileum drukte hij zijn plaats in de kerk als volgt uit: "Onze Janus in Brazilië is de looper in zijn grote parochie, ons nonneke in Nijmegen is de caritas en ik, ik ben de kettinghond die moet blaffen als er iets aan de hand is".

Voor wie hem mocht, was hij een inspirerend leraar door wie men de nieuwe tijd werd ingeleid.

Toen hij zijn functie in 1962 moest verlaten, werd hij docent aan een Pedagogische Academie te Eindhoven. Daarna keerde hij terug naar Panningen, werd werkzaam in het verzorgingshuis de Wietel en vervolgens rector en pastoor in Egchel. Zijn echte emeritaat bracht hij door in het Missiehuis. Hij schreef wekelijks enkele kolommen in het lokale blad "Midden Limburg". Het werd echter steeds moeilijker. Hij had de Bijbel voor zich liggen en nog steeds zware theologische literatuur, maar het lezen wilde niet meer lukken. Hij overleed in Panningen op 25 mei 1995 en werd begraven te Egchel.

85 Harrie Jaspers gekozen tot 10e Provinciaal Overste, 2006-2012

Bij de verkiezingen in 2006 werd Harrie Jaspers gekozen tot 10e provinciaal.

Na zijn priesterwijding in 1967 vertrok hij naar Ethiopië waar hij werkzaam werd in Bonga, in de Kaffa provincie. Zijn werkterrein lag vooral bij de jeugd en de scholen. Tijdens de revolutie tegen keizer Haile Selassie werden alle buitenlandse missionarissen in de Kaffa provincie uitgewezen. Toen de situatie uitzichtloos leek, keerde hij naar Nederland terug. Hij werd benoemd voor de Mission Hollandaise. Toen dit werk begon af te lopen, keerde hij naar Nederland terug en werd parochiepriester in Zutphen en vervolgens overste van ons huis te Nijmegen met werkzaamheden in een verzorgingshuis en verpleegkliniek. Harrie Jaspers werd op 3 juli 2006 geïnstalleerd als 10de provinciaal van de Nederlandse provincie. Hij nam zijn intrek in Panningen.

Op 1 januari 2006 telde de provincie 53 leden, het aantal confraters van Nederlandse afkomst was 77. 30 confraters werkten in het buitenland, 47 in Nederland.

De komende periode was een tijd van jubilea.

De Congregatie vierde het 375-jarig bestaan en de algemene vergadering werd daarom in Parijs gehouden.

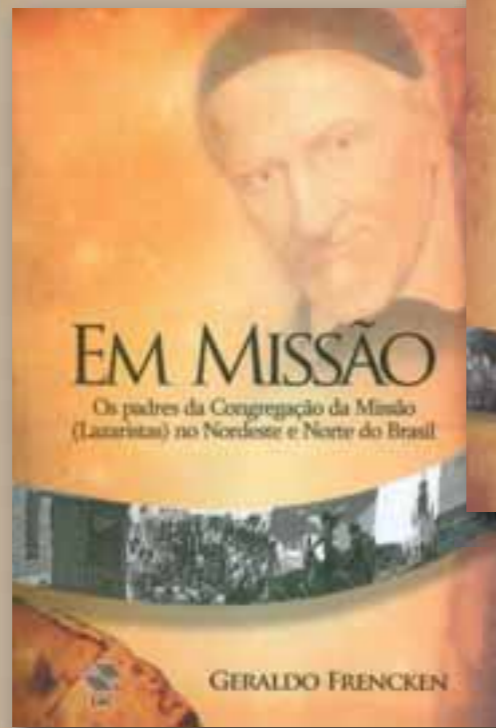
Internationaal werd er in Rome een vergadering belegd met als titel "Confraters in Nood". Een vergadering naar aanleiding van alle rumoer rondom de opgekomen klachten over misbruik op seksueel gebied, vooral in het verleden. Ook Nederland werd niet gespaard. Er werd een landelijke commissie opgericht die alle klachten verzamelde. De hele geschiedenis trok veel aandacht in de media die telkens de aandacht op oude en nieuw ontdekte gevallen wisten te vestigen.

Kaft van het boek "Quem é o Senhor do Bonfim" van Martien Groetelaars. Met speciale aandacht voor de volksgodsdienst (1983).

Boek van Rogier van Rossum en Jan van Engelen, speciaal over de christelijke basismilieus in Cametá.

86 De opvang van oudere confraters

De opvang van oudere confraters vroeg steeds meer aandacht. Een verpleegafdeling voor psychogeriatrische bewoners bleek noodzakelijk. De veranderende houding van de overheid ten opzichte van verzorgingshuizen vroeg voortdurende aandacht. De Provincie paste de organisatie van zorg aan door de inschakeling van leken, betaald en onbetaald, de "mantelzorgers". De economische crisis was steeds meer voelbaar en bracht grote onzekerheden met zich mee.

87 Op Missie

'Op Missie. De Congregatie der Missie (Lazaristen) in het noordoosten en noorden van Brazilië' door Gerrit Frencken.

Op zondag 29 januari 2012 werd in het Kerkeboske, het gemeenschapshuis te Helden, bovenvermeld boek gepresenteerd door Gerrit Frencken. Jarenlang werd aan deze studie gewerkt. Op deze manier werd er recht gedaan aan het werk van de vele Nederlandse Lazaristen in het noordoosten en noorden van Brazilië. De bijeenkomst werd bijgewoond door talrijke mensen, waaronder familieleden en vrienden van de werkers in Brazilië.

De studie werd in eerste instantie geschreven in het Portugees. Een selectie van hoofdstukken werd in de Kleine Compagnie voorgepubliceerd. Het boek telt 400 pagina's en is een groot naslagwerk voor eenieder die het werk van de Lazaristen in het noordoosten wil kennen of er op wil doorstuderen.

88 Toekomst

Lang bestond het belangrijkste werk van de Nederlandse Provincie, naast de aandacht voor de klassieke werken van de Congregatie, uit buitenlandse missies of de ondersteuning van kerken in het buitenland. Het was een algemeen aanvaarde overtuiging dat de band met de door ons gestichte provincies hecht zou blijven. Personele assistentie was praktisch niet meer mogelijk. Ook de financiële assistentie liep steeds verder terug. Het werd steeds meer duidelijk dat er toegewerkt zou moeten worden naar een echte onafhankelijkheid; een onafhankelijkheid die al jaren lang werd nagestreefd door de jonge provincies zelf, ook op financieel gebied.

De hoofdtaak van het toekomstige beleid kwam nu te liggen op een afbouw in fasen, waarbij de verzorging van de confraters op de eerste plaats stond en bleef staan. Daarnaast werd het bewustzijn van de verantwoordelijkheid voor ons religieus erfgoed versterkt.

Als voorbeeld moge dienen ons huis van Mariaveld in Susteren. Bij ons vertrek uit Susteren werd besloten trouw te blijven aan de beginselen van ons werk in Susteren en werd het terrein van Scouting Jeanne d'Arc gratis aan deze organisatie overgedragen. Het gebouw van de drukkerij werd aangeboden aan het kerkbestuur als parochiecentrum, maar men durfde het overnemen van dit gebouw niet aan.

GERRIT FRENCKEN

Gerrit Frencken, geboren in Helden (L), studeerde aan de theologische faculteit van de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Hij behaalde in 1977 zijn doctoraat in de theologie. In dat jaar werd hij ook tot priester gewijd.

Sinds 1973 werkt hij in Brazilië. Hij maakte deel uit van de provincie van Fortaleza van de Congregatie der Missie; hij was werkzaam in de christelijke basismilieus in de Prefectuur van Cametá. In Fortaleza coördineerde hij de werkzaamheden van de provincie van Fortaleza, waarna hij actief werd in het parochiepastoraat.

In 1999 trad hij in het huwelijk. Hij werkt momenteel als priester.

89 Op het scherm Harrie Boots, benoemd voor Taiwan, in 1961 verdrinken.

89 Vincent Hermans met zijn huisorgel.

89 Feestprogramma 100 jaar Mutin Cavaillé-Coll orgel in 2013.

89 Mutin Cavaillé-Coll orgel, 100 jaar

Ten slotte werd het verkocht om er een rouwcentrum in te vestigen. Het klooster werd gratis overgedragen aan Woongood 2000 om er een hospice in te vestigen voor mensen die in de terminale fase van hun leven zijn beland. Het sacristiegebouw werd aan het kerkbestuur geschonken en werd het nieuwe kerkcentrum. Zo bleven de bedoelingen van onze komst in Susteren bewaard.

Het orgel werd, evenals de kapel, tot rijksmonument verklaard. Om dit orgel opnieuw onder de aandacht van het publiek te brengen werd, in samenwerking met de culturele afdeling van de gemeente en andere deskundigen, onder wie oud-studenten en oud-collega's, een groep gevormd die een programma samenstelde, zowel voor kinderen als professioneel geïnteresseerden. Het programma werd zeer gewaardeerd, vooral omdat ook de ouderen van de gemeente erin betrokken werden als erkentelijkheid voor wat de bevolking vroeger voor het Missiehuis heeft betekend. Als vervolg hierop werd besloten het orgel geheel te herstellen. Voor de kapel werd eveneens een onderhoudsprogramma opgesteld door de monumentenwacht.

90 China

De Nederlandse Lazaristen hebben een lange geschiedenis in de missie van China achter de rug. In 1853 kwam Anton Everard Smorenburg vanuit Parijs aan in China en legde daar de geloften af als Lazarist. Hij was de eerste Nederlandse Lazarist op Chinese bodem. Zijn reis was vol moeilijkheden zoals de missie altijd vol problemen zou zijn. Bekend werd vooral de moord op Mgr. Schraven en gezellen tijdens de Japans Chinese oorlog in 1937 te Chengtingfu. Bekend werden ook de moeilijkheden die ontstonden toen de communisten aan de macht kwamen. Alle missionarissen werden toen uitgewezen. Als laatsten moesten Harry Hermans en Jac Huysmans het land verlaten. In kranten en misstentoonstellingen werd nog veel aandacht besteed aan het wel en wee van deze missie. Daarna daalde de stilte over de China-missie. Aandacht en belangstelling bleven bestaan maar deze richtten zich meer op de nieuwe activiteiten in Formosa/Taiwan. Langzamerhand werd communicatie met China gemakkelijker en werden ook bezoeken mogelijk. Het was Wiel Bellemakers die met zijn publicaties de belangstelling opnieuw verlevendigde. Reizen naar China werden ondernomen. De oude missies werden bezocht. Hierbij kreeg de moord op bisschop Schraven en gezellen opnieuw grote aandacht. In Nederland werd de Mgr. Schraven Stichting opgericht. De omstandigheden van de moord werden onderzocht en ook van Japanse kant werd duidelijk dat Schraven c.s. werden vermoord omdat zij de Chinese vrouwen, die naar de missie gevlucht waren, hadden beschermd.

90 Spijtbetuinging Japan aan de Chinezen en de Lazaristen. Namens China, aartsbisschop Savio Hon Tai Fai. Namens Japan, priester Francis Fukamizu.

“Devemos falar pouco e agir muito.”

90 Kaartje van China

90 3 januari 2014 - Bisschop Frans Wiertz zit de slotzitting voor van de Nederlandse fase van het proces van de zaligverklaring.

De documenten liggen ingepakt klaar om naar Rome verzonden te worden.

91 Wiel Bellemakers

Op 9 oktober 2012 was het 75 jaar geleden dat Mgr. Schraven, Gerard Wouters en Antoon Geerts, samen met Lucien Charny, Eugène Bertrand, Thomas Cheska, Emmanuel Robial, Ladislaus Prinz en Anton Biskupic op gruwelijke wijze werden vermoord en verbrand.

Uit China kwam het verlangen om deze slachtoffers officieel zalig te verklaren, als steun aan en toeverlaat voor de christenen.

Vincent Hermans, Marja Grim en Wiel Bellemakers deden veel onderzoek en kregen daarbij hulp van anderen.

Het hoogtepunt van de gedachtenismomenten was een plechtige Eucharistie ter verzoening. De Chinese aartsbisschop Savio Hon Tai Fai ging voor met concelebranten uit de verschillende landen van herkomst van de martelaren, en met Francis Fukamizu, vertegenwoordiger van de bisschoppen van Japan. Deze las een officiële verontschuldiging voor namens de bisschoppen van Japan en gaf een teken van verzoening en vrede aan degenen die hun martelaars vertegenwoordigden. Vooral de ontmoeting tussen Japan en China in Broekhuizen vorst was indrukwekkend.

De Vaticaanse Congregatie van de Heiligverklaringen zond inmiddels een brief aan de bisschop van Roermond met de mededeling, dat de officiële aanvraag om het proces van zaligverklaring te beginnen was goedgekeurd.

91 Wiel Bellemakers, 11de provinciaal, 2012-2014

Na de periode van 6 jaar besloot Harrie Jaspers zich niet langer kandidaat te stellen voor de functie van provinciaal. Zijn opvolger werd Wiel Bellemakers. Met het oog op een mogelijke verandering van de structuur binnen de Provincie werd hij benoemd voor drie jaar.

Op 1 januari 2013 telde de Nederlandse Provincie 30 leden, 29 in Nederland, 1 in Denemarken. 41 confraters waren van Nederlandse afkomst, 1 kwam er uit Denemarken en 1 uit Colombia.

Ze waren, verspreid over zeven landen, werkzaam.

In deze periode kwam de nadruk vooral te liggen op een breed overleg over de toekomst van het Missiehuis, het Zorgcentrum, de nationale monumenten: kapel en orgel. Bij dit overleg werden ook organisaties uit de gemeente betrokken.

Een groot probleem hierbij bleek het onzekere beleid van de regering, die vanwege bezuinigingen de verzorgingshuizen wilde opheffen.

Wegens zijn slechte gezondheid vroeg Wiel Bellemakers aan Generale Overste Gregory Gay om hem te ontslaan van zijn functie als Provinciale Overste. Op 30 mei 2014 werd dit verzoek, met dank voor de bewezen diensten, ingewilligd.

92 Broeders vlnr:
H. Overhof, P. Broeren,
A. van Eijck, Mgr. Janssen,
H. Huisman, H. Mouës

92 Wernhoutsburg

92 Zr. Odilia, kok

92 Partners in het werk

In de Congregatie der Missie zijn sinds de tijd van St. Vincent de broeders degenen geweest die allerlei werkzaamheden vervulden, soms met grote verantwoordelijkheden, zoals de secretaris van de Stichter die vele van zijn brieven heeft geschreven.

Zo was er ook een broeder die Frankrijk rondreisde om gelden te brengen naar waar ze nodig waren.

In onze provincie hebben de broeders heel veel diensten verleend in de keuken, huishoudelijk, in de werkplaats, als portier enz. We kunnen hier vele namen noemen zoals: Huub Overhof, Kees Meyer, Piet Broeren en Th. Neessen (Brazilië), Tinus Wenmekers, Albert van Eijk, Hein Huisman, Handrie Mouës, Toon Geerts (China), Bernard van Dillen, Gerrit Kempener, Joseph Kerstens, Leo Huijs (Brazilië) en de laatst overgeblevene Willem Bervoets (Ethiopië).

De lijst is niet compleet, maar allen hebben zij een grote bijdrage geleverd in het leven en het werken van de congregatie.

Zeker mogen niet vergeten worden de zusters, eerst in Wernhoutsburg de Franciscanessen van Bergen op Zoom tot 1946. De Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid uit Steijl tot 1958 in Panningen. De zusters van het Kostbaar Bloed in Denemarken en de Nederlandse Dochters der Liefde.

Toen de Lazaristen naar Wernhoutsburg kwamen waren er zeker broeders bij de groep, die in de Congregatie getreden waren om het "gewone" werk te doen. In de Congregatie waren broeders bekend die zeer verantwoordelijk werk deden in de tijd van St. Vincent en naderhand met name Nederlanders in het Midden Oosten.

Franciscanessen van Bergen op Zoom

In het seminarie Wernhoutsburg heeft men een gemeenschap zusters gekregen van de Franciscanessen van Bergen op Zoom. Een bekende zuster onder hen was zr. Anastasia. De zusters kwamen in 1920 en vertrokken in 1945, toen ze werden afgelost door de Dochters der Liefde.

Zr. Veronica Verhaert uit Bergen op Zoom was zo goed ons informatie te verschaffen over hun verblijf in Wernhoutsburg.

Toen de Lazaristen de zusters vroegen naar het seminarie te komen, waren zij in eerste instantie niet begeistert. Het was Bisschop Hopmans die hun aanraaide dit werk toch aan te nemen. Zo konden zij toch deelnemen aan het werk voor de Missie. De zusters kwamen en zij kregen een eigen woning op het terrein van het seminarie. In 1938 waren er 9 zusters.

De oorlogstijd was bijzonder zwaar. We citeren hier de brief van zuster Veronica:

"In Wernhoutsburg maakten we aan het begin en het eind van de oorlog angstige tijden mee. Bij het uitbreken van de oorlog in mei 1940 kwam het gebied onder vuur te liggen. Gedurende acht dagen schuilde men in de kelder. Op het gebouw en in de tuin vielen vele bommen. Alle ruiten sneuvelden en er was schade aan de daken, maar iedereen bleef ongedeerd. Dat wonder schreven de zusters toe aan onze goede Moeder

Gelukkig zij die het korte ogenblik van hun leven
besteden aan liefde en gerechtigheid

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

92 Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid in de keuken te Panningen.

Maria. Zij hadden niet voor niets het hele huis en het seminarie vol gehangen met wonderdadige medailles van Maria.

Vier en een half jaar later, in oktober 1944, was de situatie nog nijpender. Opnieuw lag het grensgebied onder vuur. Samen met de paters Lazaristen vluchtten de zusters, dwars door de vuurlinie, naar de Witte Paters in België.

Bij terugkomst in Wernhoutsburg, troffen zij het seminarie nagenoeg verwoest aan. Het huisje van de zusters was zwaar beschadigd geraakt, maar ze konden er nog wel wonen. In november 1944 namen de gebeurtenissen een onverwachte wending.

Een VI bom kwam neer op het seminarie en het huisje van de zusters waardoor beide totaal verwoest werden. De zusters konden niet langer in Wernhoutsburg blijven. In een vrachtwagen werden ze terug naar Bergen op Zoom gebracht. Daar konden ze meteen aan het werk, want het ziekenhuis lag vol met patiënten en extra handen waren zeer welkom". Tot zover de brief van zuster Veronica.

De zusters keerden niet meer terug naar Wernhoutsburg. Zij werden in 1946 opgevolgd door de Dochters der Liefde van St. Vincentius.

De Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid

"In het jaar onzes Heren Jezus Christus 1913 werd den 16e Augustus de eerste steen gelegd van het toekomstig St. Carolus Boromeus gesticht".

Het was pastoor Weijland van Panningen die deze act verrichtte. Het jaar daarop was het huis klaar en kwamen de Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid en begonnen hun werk in Panningen in de Kerkstraat. Werk voor grote en kleine mensen. Enkele mensen werden in huis opgenomen.

Een kleuterschool startte, zusters werkten in de wijk. Na de komst vanuit Duitsland, vanwege de Kulturkampf maakte de congregatie een grote bloei door. Zo kwamen de zusters in 1914 in Helden. De Lazaristen hadden reeds vanaf 1903 een seminarie in Panningen. De studenten kwamen vanwege een antireligieuze stemming in Frankrijk naar ons land. Zij kwamen rechtstreeks uit Parijs met de trein naar Reuver en vandaar te voet naar Panningen. Zij waren afkomstig uit verschillende Europese landen en hadden een sterke missionaire geest. Aanvankelijk werden allerlei materiële werkzaamheden en diensten verricht door broeders. Zo waren broeder van Dillen en broeder Daems jarenlang kok.

Er ontstond bij de overheid de gedachte om voor huishoudelijk werk zusters te vragen. Waarschijnlijk omdat hun aanwezigheid en werk toch wel "verfijnder" werd geacht.

Aangezien de zusters van de Goddelijke Voorzienigheid al werkzaam waren in Helden sinds 1877 en in de Kerkstraat te Panningen sinds 1934, was het niet vreemd dat men aan deze zusters dacht. Zij hoefden de straat maar over te steken.

Ze kwamen, na ampel overleg en met aan weerskanten de nodige aarzeling. Het samenwerken moest niet te familiair worden. Daarvoor was een strenge scheiding door beide kanten vereist. Men herinnert zich nog het luik dat in de deur naar de keuken was aangebracht. Paters, broeders en studenten hadden niets verloren achter die deur.

92 Dochters der Liefde in Wernhoutsburg.

92 Zr. Huberta van Boxmeer viert in Nijmegen haar gouden kloosterfeest.

92 Broeders in de keuken van het Missiehuis.

Gelukkig zij die het korte ogenblik van hun leven besteden aan liefde en gerechtigheid

92 Dochters der Liefde in Wernhoutsburg.

92 Wernhoutsburg

Het werk voor vier zusters bleek in de komende jaren erg zwaar. Zij werkten acht dagen in de week en hun overheid maakte zich zorgen of zij dit wel vol konden houden en meer nog of hun kloosterleven daar niet onder leed of daarmee te verenigen was. Er is nog een discussie geweest of de zusters die in het Missiehuis werkten niet een eigen klooster konden krijgen in de tuin van het Missiehuis. Ook werden in het nieuw aangebouwde deel van het huis enkele kamers in orde gebracht voor bewoning van de zusters. Gebrek aan roepingen was evenwel de voornaamste reden waarom zij besloten hun vestiging in Panningen te sluiten. Dit gebeurde in 1958. De sluiting van Helden gebeurde later. Het besluit kwam hard aan. In de discussie, die volgde, hebben de zusters uitgebreid aangegeven welke werken zij in Nederland nog hadden en eveneens hun buitenlandse missiewerken. Zij kwamen tot het besluit dit missiewerk in Panningen op te moeten geven. In de periode dat de zusters in het Missiehuis werkten, werden daar rond de 200 priesters gewijd, die uitzwermden over de wereld. Het gebrek aan roepingen dat de hoofdreden was van het vertrek deed zich ook al duidelijk voor bij de Lazaristen in dezelfde periode van onze kerkgeschiedenis. Met dankbaarheid werd aan hun werk teruggedacht.

De Dochters der Liefde

In 1946 kwamen de Dochters naar Wernhoutsburg. Het was geen lichte opdracht: een groot huis met vele priesterdocenten en de jongens van het kleinseminarie. De gebouwen hadden zwaar geleden van de oorlog en een hele periode van herstel brak aan. Er waren nog enkele broeders die allerlei werk verrichtten. Het contact met de zusters was, zoals in die tijd overal gebruikelijk, zeer terughoudend.

Bij de jongens was algemeen gekend en vertrouwd zuster Martha Janssen. Zij had de zorg voor de zieken. Een andere zuster die iedereen kende was zuster Margaretha Tuip die de slaapzalen bijhield. De bekendste was ongetwijfeld zuster Odilia. Haar belangrijke plaats was de keuken. Zij was het die "scheppend" bezig was met het weinige materiaal dat haar ter beschikking stond.

De zusters zijn voor het huis van grote betekenis geweest. Zij bleven de hele periode van herstel en daarna tot 1967 toen het seminarie gesloten werd.

In 1958 namen de Dochters der Liefde het Huis van de Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid in de Kerkstraat te Panningen over en tegelijk het werk van de zusters in de keuken van het Missiehuis.

In de keuken kwamen de zusters Henrica en Martha. Zij kookten in het Missiehuis tevens voor de zusters en de pensiongasten aan de overkant.

Het was allemaal niet gemakkelijk. In het Missiehuis werd langzaam overgegaan naar semiprofessioneel lekenpersoneel. Beide gemeenschappen zorgden nu voor hun eigen maaltijden. In het Missiehuis bleven zusters aanwezig voor de verzorging en de receptie.

Later werd een gang bezet door zusters. Het samenleven in het-

92 Zr. Aniceta, met verstelwerk in het kamertje van de receptie van het Missiehuis.

92 Zr. Oda, kokkin in Eefde

92 Vlnr Zr. Fabiana, Zr. Johanna, Zr. Huberta, Zr. Plechelma in Nijmegen. Zr. Johanna, zuster van Boxmeer, werd kok. Zr. Huberta volgde haar op en bleef tot aan haar pensioen werkzaam in het Studiehuis. Na haar kwamen op vrijwillige basis, Zr. Fabiana en Zr. Plechelma.

zelfde huis leverde geen problemen op en werd door beide partij- en positief ervaren.

Organisatorisch veranderde veel toen de twee kloosterbejaarden-oorden fuseerden en allen in één complex hun eigen gemeenschap hadden.

Eind vijftiger jaren van de vorige eeuw vestigden de Zusters zich in Baak en de Lazaristen in Eefde. Er groeide uiteraard samenwerking op beider terrein.

De zorg voor de keuken en de huishouding was bij de Lazaristen altijd problematisch. Op de duur ontstond er een pendeldienst tussen Baak en Eefde en werd tenslotte ook door de zusters gebruik gemaakt van een kleine woning in het gebouw. Namen van zusters in deze tijd zullen niet vergeten worden: Scholastica, Oda, Aniceta... Bij het vertrek van de zusters uit Baak en Eefde werden zij vervangen door lekenpersoneel totdat het huis gesloten werd. Het Studiehuis in Nijmegen had altijd enkele broeders die zorgden voor de keuken, het werk van de missieprocurer en het missietijdschrift Vincentius à Paulo, later Missiefront. Ook de verzending van goederen naar de Missie was lange tijd in Nijmegen. Broeder Huub Overhof vervulde 23 jaar de functie van kok, broeder Tinus Wenmokers was de man van de verzending en broeder Mouës was de man van het adressenbestand van de VAP, het missietijdschrift.

De Zusters van Julie Postel

Na wat haperingen werd het werk van de keuken van Nijmegen tenslotte overgedragen aan zuster Johanna Klein Meulman behorend tot de gemeenschap van het Hôfke in Beek, van de Zusters van Julie Postel van Boxmeer. De samenwerking was zo goed dat een kleine gemeenschap gevormd werd van zusters die allen met hun eigen werkachtergrond diensten verrichtten: Johanna, Huberta, Fabiana, Plechelma... Deze zusters bleven tot 1979. Met veel erkentelijkheid is ook altijd terug gedacht aan de "Loeffen Dynastie", al de zussen en kennissen van de familie van Chris Loeffen.

93 Zorg voor kinderen

De heilige Vincent en Louise worden vaak afgebeeld met kinderen, een afspiegeling van de zorg die zij hadden voor kinderen in nood. In de traditie van onze confraters en zusters zien wij vaak diezelfde zorg. In China, de vele weeskinderen, zoals te zien in de film "Pareltje Wang" van W. Scherjon.

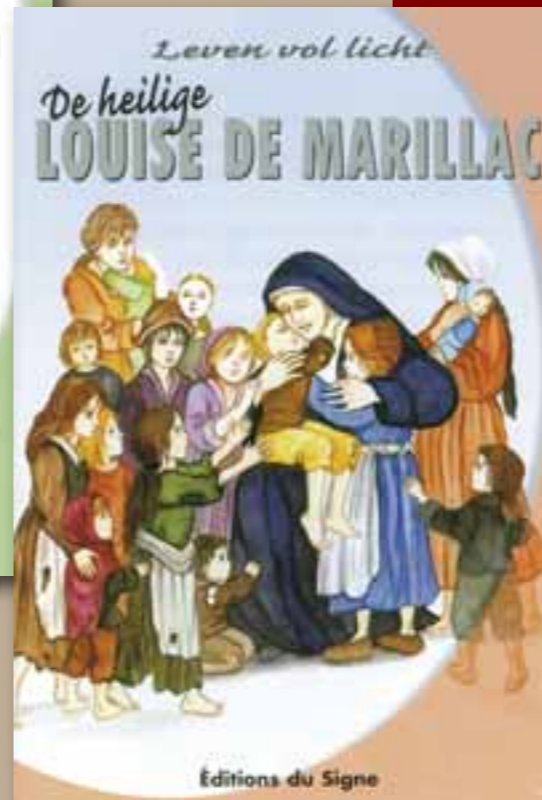
In Taiwan, de vele Kindergartens en het werk voor poliokinderen van Cor Willems. In Taipeh begon Gerard Beunen een werk voor verstandelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen, nu al jaren voortgezet door Jan van Aert.

In Malang bouwde Paul Janssen een heel dorp op voor kinderen met allerlei gebreken. Tevens zorgde hij voor opleidingen om deze kinderen te begeleiden. Momenteel zijn er 1500 kinderen. Het werk is over heel Indonesië bekend. Vestigingen ontstonden in Jakarta en Surabaya.

Gelukkig zij die het korte ogenblik van hun leven besteden aan liefde en gerechtigheid

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

93 Bij gelegenheid van het 350 jarig jubileum van het sterven van Vincent en Louise, in 2010, werden door de uitgeverij Signe in Strassbourg twee boekjes uitgegeven van de zorg van beide Heiligen voor kinderen. Hier is de titelpagina afgebeeld van beide boekjes.

93 Ton Vocking met kinderen van de Lazarist School.

Volgens de traditie van de Zusters van St. Vincent, hebben zij altijd zorg gehad voor kinderen. Zr. Ludgera Hellebrekers beschreef de geschiedenis van het ontstaan, in 1927, van de belangrijke Stichting Don Bosco in Surabaya. Mhr. Gerard Ter Veer, overgekomen in 1926 vanuit Bolivia, kreeg als eerste de leiding over dit nieuwe kinderwerk. Aanvankelijk werkte hij met leken. In 1931 kwamen de eerste Dochters der Liefde: Zr. Andrea v.d. Laak, Zr. Amelia Kerckhofs en Zr. Henriette Auerbach. Zij stonden aan het begin van een lange rij zusters tot op de dag van vandaag. Van 1937 tot 1954 nam Jan Zoetmulder de leiding over. Zr. Ludgera beschrijft uitgebreid de situatie gedurende de oorlog. Een periode van grote onzekerheid en soms groot lijden, vooral na de capitulatie van Japan, toen de Ghurka's in Engelse dienst niet talrijk genoeg waren om de orde te handhaven. "Don Bosco" werd een begrip met een grote variëteit van zorg en onderwijs voor kinderen, veelal wezen, of afkomstig uit probleemgezinnen.

In Ethiopië zorgde Ton Vocking voor een boarding school in Dembidollo, en voor de Lazarist School in Addis Abeba en daarnaast voor de vele kinderen, slachtoffers van Aids in Addis Abeba. Jac Ermers was jarenlang de leider van Alemachen, het huis voor kinderen met lichamelijke afwijkingen. De kinderen worden onderzocht en zo mogelijk medisch geholpen en gaan dan weer naar hun familie. Gemiddeld 200 per jaar.

In Fortaleza nam Theo Kehrens, na het ontbijt, zijn fiets en reed naar zijn uitgestrekte parochie van meest arme mensen. Na het middageten gebeurde hetzelfde. Zijn ijver was zo groot als zijn parochie. Hij bouwde een aantal "kapellen", die deel-parochies werden waarin verschillende confraters werkzaam waren zoals de Braziliaanse collega Santana, Wim Knibbeler, Linus Roelofs, Raymond Limbertie en nog weer later Gerrit Frencken. Deze had de parochie van Petrus en Paulus, met een bevolking van ongeveer 120.000 mensen. Er waren verschillende favelas (sloppenwijken) met veel kinderen. Omdat er weinig zorg was voor deze kinderen, stichtte Gerrit met steun van de boekenmarkt van de Vincentius Vereniging, de Rotaryclub in Venlo en de oud papieractie in Helden, een steunpunt voor kinderen met een verpleegster en vele vrijwilligers. Er werd zorg besteed aan voeding en hygiëne. De gemeente stelde een huis ter beschikking. Het werk liep enkele jaren goed, maar later werd het niet meer voortgezet.

Het bovenstaande is een kleine opsomming van de aandacht voor kinderen, overall.

93 Jac Ermers

93 Kindertehuis Alemachen in Addis Abeba.

Gelukkig zij die het korte ogenblik van hun leven besteden aan liefde en gerechtigheid

93 Pierre Franssen in Perzië

IN MEMORIAM

P. Pierre Franssen c.m.

Op 19 febr. overleed te Rezaieh (Iran) P. Pierre Franssen. Geboren te Tegelen (29-4-1881) leerde hij, al rondtrekkende zoals de vroegere gezellen dat deden, het vak van houtdraaier. Na zijn lagere studies o.a. te Wernhoutsburg (waar hij tevens enige klasmeubelen vervaardigde) trad hij, 26 jaar oud, te Parijs in het noviciaat (16-9-'07). Iedereen had graag met hem te doen, want hij was zacht en eenvoudig van karakter. Hoewel niet buitengewoon begaafd, was hij wijs, vroom en edelmoedig. Na zijn priesterwijding (14-7-1912) vertrok P. Franssen naar Tabriz in Iran, niet ver van de Russische grens gelegen. Tot 1925 toe konden de missionarissen zich niet buiten de steden wagen, zonder gewapend geleide. In december 1911 werd Noord-Iran door de Russen bezet, in januari 1915 werden zij verdreven door de Turken. Zowel de schismatische Russen als de islamietische Turken probeerden de katholieken van het geloof af te brengen. De missiepost Khosrova werd uitgelopen en Oermiah (thans Rezaieh geheten) werd 5 maanden lang belegerd. Te Tabriz moest P. Franssen voor de zusters en de achtergebleven arme kristenen zorgen. De Koerden trachten op een zondag door de tuinmuur te dringen, maar alle aanvallen werden afgeslagen. Er kwam voor enige tijd redding, toen de Russen hun posities konden hernemen. Zoals we in ons vorig nummer verhaald hebben, werden op 31 juli '18 te Oermiah Mgr. Sontag en duizenden kristenen vermoord. In november vertrokken alle buitenlandse konsuls uit Tabriz, en P. Franssen werd belast met de konsulaten van Nederland en Spanje. „Ik heb deze taak op mij genomen als een laatste reddingsplank voor alle kristenen. 5 maanden lang ben ik tegen de Turken moeten opkomen, maar ze hebben mij eerbiedigd. De Zusters hielden voortdurend aanbidding. Meermalen hing ons leven aan een zijden draad. Honger, cholera

en typhus hebben duizenden slachtoffers gemaakt”, zo schreef P. Franssen in 1918. In die tijd ontmoette hij een soldaat, die de ring droeg van de vermoorde bisschop. „Geef mij die ring”, zei de missionaris, „anders klaag ik je aan als moordenaar”. Later heeft P. Franssen deze ring aangeboden aan P. Pius XI, die hem aannam met de woorden: „Dit is de ring van een martelaar”.

Sedert 1925 kon men weer enigszins met de opbouw van de missie beginnen. P. Franssen werd in 1933 tot kerkelijk missieoverste benoemd en bleef dit ongeveer 10 jaar. In 1951 werd hij pastoor te Teheran, waar hij zijn beste krachten gaf aan het werk van de „Dames van de Katholieke Aktie”. Hij verbleef nog te Tabriz, Ispahan en de laatste twee jaar, wegens ziekte, weer te Rezaieh, waar hij de kerk liet restaureren. Hier is hij op 19 februari overleden. Zijn verdiensten werden ook door de regeringen erkend: P. Franssen was Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, Commandeur in de Orde van Isabella de Katholieke en drager van het Légion d'Honneur. Maar hoven alles zal God hem nu het loon gegeven hebben, weggelegd voor een missionaris, die zijn moeilijk, dikwijls onvruchtbaar werk, met trouw vervulde. R.I.P.

94 Perzië

94 Ger Reintjes

94 De kerk in de Godjeb werd in beslag genomen en tenslotte na jaren weer teruggegeven; de rest van het project ging verloren.

94 Geloofsgetuigen

De Congregatie der Missie heeft sinds de tijd van St. Vincent als motto: Evangelizare Pauperibus. Deze opdracht heeft de leden soms zwaar beproefd in wisselende tijden en omstandigheden. Onze geschiedenis strekt zich niet uit over vele jaren. Toch volgen hier enkele voorbeelden van hen die in moeilijke omstandigheden hun taak bleven vervullen.

Bij de dood van Pierre Franssen uit Tegelen, op 19 februari 1959, verscheen in Missiefront, maart 1959, het missietijdschrift van de Nederlandse Lazaristen, een schets van zijn wederwaardigheden in Perzië. "In memoriam" is weergegeven op pagina 160.

Als voorbeelden voor de studenten in Panningen waren afbeeldingen van Jean Gabriël Perboyre en François Régis Clet prominent aanwezig. China zou veel van de gelovigen en de missionarissen eisen. Zo was het tijdens de Bokseropstand, zo werd het tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het onderzoek vanwege het proces ter zaligverklaring van Bisschop Schraven, broeder Antoon Geerts, Gerard Wouters en de andere gezellen, laat zien hoe deze missionarissen consequent een grote groep vrouwen bleven beschermen tegen de Japanse soldaten, al kostte dit hun leven. Anderen verbleven jaren in interneringskampen.

Toen in 1949, na de machtsovername door Mao, alle missionarissen werden uitgewezen, gingen de jongeren naar andere gebieden bijv. Centraal Amerika en Indonesië. Voor anderen bleef China zo aantrekkelijk dat zij naar een nieuwe missie op Taiwan gingen. De oudsten vestigden zich in Susteren en maakten zich verdienstelijk op missietoonstellingen en door publicaties over hun nieuwe omgeving. Harry Hermans en Jac Huysmans werden gevangen gezet en moesten de martelingen ondergaan van de "hersenspoeling". Deze waren zo intens dat ze jaren later nog doorwerkten. Nadat zij door internationale bemiddeling vrij gekomen waren, ging Jac Huysmans, op verzoek van de generale overste, al spoedig naar Vietnam. De gezondheid van Harry Hermans bleek zo aangetast dat hij in Nederland moest revalideren, daarna vertrok hij naar Taiwan.

Toen Japan Nederlands Oost-Indië aanviel werden Nederlanders en mensen van gemengde afkomst geïnterneerd en beleefden zware tijden. Gerard van Ravesteijn verloor het leven tijdens de slag op de Javazee. Na de capitulatie van Japan begon een guerrilla oorlog tegen de koloniale machthebbers. Het werd een gevaarlijke en verwarde tijd.

Zuster Hellebrekers beschreef de situatie van Huize Don Bosco en van Jan Zoetmulder die, toen hij de zusters te hulp schoot, werd gearresteerd en overgebracht naar een kamp in Semarang. Groepen georganiseerde jongeren, Pemuda's en Heiho's, bedreigden en mishandelden buitenlanders. Sommigen belandden in de gevangenis, anderen werden geïnterneerd, vernederd en geslagen. Engelse troepen werden geacht de bedreigde mensen te beschermen. Zij waren echter niet opgewassen tegen hun opdracht. Tenslotte werd een groep Europeanen per boot richting Singapore gebracht. De reis was verschrikkelijk door hongersnood en dorst.

JAC MEIJS 1898-1979

Jac Meijs werd priester gewijd in 1923. Hij werd benoemd voor de Chinamissie en wij zien hem in 1924 in Yungpingfu.

Samen met de andere missionarissen werd hij uit China verbannen. Na zijn terugkeer werd hij benoemd voor Centraal Amerika. Wij zien hem in Boaco, Nicaragua, en na een korte periode Guatemala, weer opnieuw in Boaco.

Jac Meijs kon lang vertellen over het leven in China en over de periode dat zij geïnterneerd waren. Hij had radioverbinding met morse tekens met heel de wereld. Hij kon zenden in verschillende talen maar hij wilde geen contacten met communistische landen, want: "Die liegen toch altijd".

Op de pastorie in Boaco was het een komen en gaan van mensen. Jac was altijd aanwezig met zijn papegaai Lolita en zijn hond.

Toen hij wegens een conflict met de bisschop Boaco verliet, kwam hij in 1976 in Panningen en paste zich wonderwel aan: geen papegaai meer, geen hond, maar wel zijn radiozender.

Tegen een interviewer van de commissie memoires missionarissen zei hij: "Ik zeg niets over China, ik gooi geen parels voor de zwijnen, maar over Nicaragua vertel ik graag".

Hij overleed in 1979 te Panningen.

Jaren nadien kwamen nog brieven met de vraag:

"Waar is correspondent Jac Meijs gebleven"?

LEO MOUËS - DRÉ DEKKERS

In 1976 keerden Leo Mouës en Dré Dekkers voorgoed naar Nederland terug.

Leo Mouës kreeg een taak in de Vincentiusparochie te Eindhoven, Dré Dekkers in verschillende parochies in West-Brabant. Daarna richtte hij zijn aandacht op het ziekenhuispastoraat in Zutphen en vooral op de zorg voor ouderen in Weert en omgeving. In 2011 werd hij benoemd tot overste van het Missiehuis te Panningen.

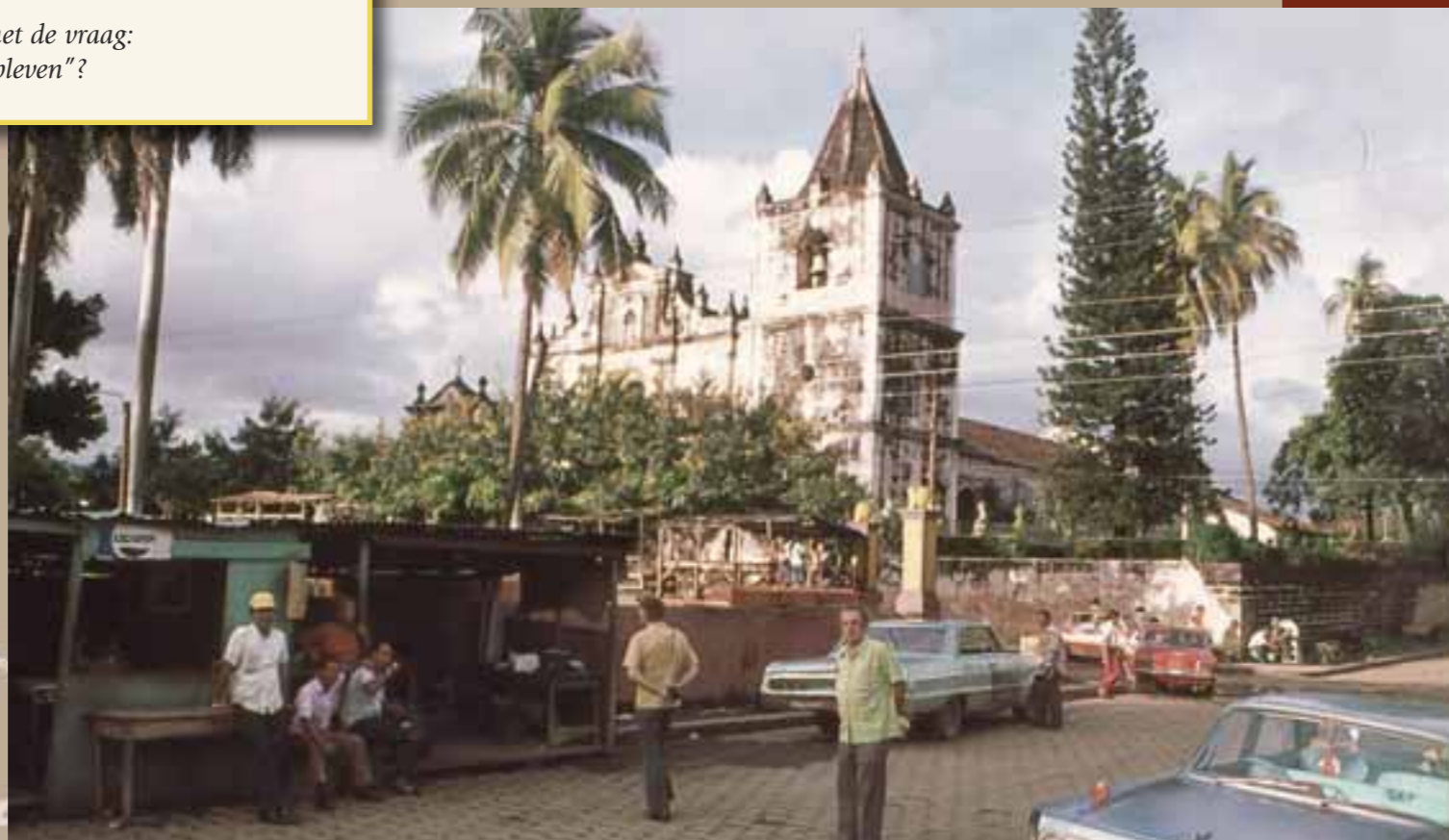
In 1988 verliet Leo Mouës Eindhoven en werd benoemd tot ziekenhuispastor te Venlo.

Deze functie vervulde hij ruim elf jaar. Daarna volgde zijn aanstelling tot rector van het Verzorgingshuis te Meijel.

Voor de Congregatie verrichte hij belangrijk werk als secretaris van de Raad en sinds het jaar 2000 als provinciaal econoom en missieprocurator.

94 Ton Oonincx, Dré Dekkers, Leo Mouës en een Franciscan. Leo Mouës en Dré Dekkers bedienden ieder een Indianenparochie op het platteland van Guatemala. Zij waren de laatsten van de lange rij Nederlanders in Guatemala, zoals bijvoorbeeld Elias van Kleef, H. Auerbach, F. Beckmann, W. Kerremans.

94 Nicaragua. Theo Kint, pastoor van El Viejo.

In de zestiger jaren volgde een staatsgreep met een zware strijd tussen leger en communisten, waarbij velen het leven lieten. Doordat het leger overwon, bleef de missie praktisch ongemoeid. De dreiging van gevaar tussen zoveel doden bleef sterk aanwezig. De laatste jaren is de Islam tamelijk radicaal geworden en voelt men de dreiging. Reeds werden in de dessa's vele kleine kerken in brand gestoken. Daartegenover stond dat Paul Janssen van de president van de Republiek een hoge onderscheiding kreeg voor zijn werk voor de kinderen.

In Ethiopië was het leven veelal hard en moeilijk. Onder de keizer was er evenwel een modus vivendi gevonden. Toen echter door een staatsgreep de communisten onder Mengistu Haille Mariam de macht grepen, werd de situatie echt moeilijk.

Op 4 april 1978 werden alle buitenlandse krachten van de missie door gouverneur Tessema Melai uit de Kaffa provincie, verbannen. Het project in de Godjeb vallei, onder leiding van Ger Reintjes, werd genationaliseerd. Huizen werden onteigend. De Ethiopische confrater Demerew Souraphiël werd gearresteerd en verbleef zeven maanden in de gevangenis. Tegenwoordig is hij aartsbischop van Addis Abeba en bezoekt zijn vroegere kwelgeest nog altijd in de gevangenis.

Voor de verdrevenen werd het een tijd van wachten in wanhoop en hoop en vooral met teleurstelling, omdat ze het gevoel hadden dat niemand voor hen opkwam. Intussen zetten de Ethiopische confrater Tekle Haimenot en andere confraters uit het noorden, zo goed en zo kwaad als het ging, het werk voort.

Na de val van Mengistu kreeg de missie langzaam vroegere eigendommen terug en kon men terugkeren naar de Kaffa provincie. De verbanning bleef echter een zwaar te dragen last voor velen.

Spoedig na de onafhankelijkheid van de voormalige Belgische Congo braken zware onlusten uit die na enige tijd uitliepen op de moord op vele mensen. Het personeel van de missie, zusters, paters en broeders, werd daarbij niet gespaard.

De veelal gedrogeerde simba's richtten een bloedbad aan met name in Stanleyville/Kisangani. Het deel van Congo, toevertrouwd aan de Lazaristen, bleef buiten de zware excessen. De verdere gang van zaken onder Mobutu, met de politiek van "authenticité", had tot gevolg dat oude waarden verdwenen, onteigeningen plaatsvonden en een goed systeem van gezondheidszorg en onderwijs als een kaartenhuis in elkaar stortte. Voor de missionarissen was deze toestand een zware last.

Latijns Amerika was in grote beroering. Men kan constateren dat langs verschillende lijnen het begrip "bewustwording" centraal kwam te staan. Bewustwording van waar sta ik in maatschappij en kerk. Hoe kan ik mijn plaats innemen met mijn eigen opvattingen en kwaliteiten. De theologie van de bevrijding kwam tot ontwikkeling met zijn eigen karaktertrekken in Spaans en Portugees Amerika. In Brazilië werd begin 1964 de macht overgenomen door de militairen. Zij hadden hun eigen doctrine. Voor onze confraters lag de situatie erg gevoelig in de Prelazie van Cameté waar men juist

Uit het dagboek van Vic Groetelaars - November 1989

"Pablo, een van onze seminaristen, toevallig in San Salvador, is naar Ilobasco gekomen. Het eerste stuk met de bus en toen met een pick-up.

Een kapper maakte de reis eveneens zonder problemen. Maar een paar vrouwen werden door de guerrilla aangehouden met de vraag: Weten jullie niet wat paro betekent? Ze moesten de banden van hun auto kapot steken omdat er militairen in de buurt waren en de guerrillero's daarom niet durfden te schieten. Vrachtwagens werden dwars op de weg gezet.

Vanmiddag cirkelde een helikopter boven het dorp en werd bij Conception, Tejutepeque, een concentratie van guerrillero's aangevallen.

Consuela heeft twee eetzaaltjes bij de markt in Ilobasco. Ze heeft moeten sluiten. Doordat de elektriciteit 5 dagen weg was en ze geen brandstof meer had voor de planta, zijn al haar voorraden bedorven en ze is ook bang. Het huilen staat haar nader dan het lachen. Waar moet zij van leven? Hoe moet ze nieuwe voorraden kopen?

Er wordt verteld dat de guerrilla er op gerekend had de stad in vier dagen te veroveren en 'mee' te krijgen. Het volk ging evenwel niet mee. In Zacamil waren de huizen onderling verbonden. De mensen werden gedwongen gaten in de muren te maken en stellingen aan te leggen. Er waren er die weigerden. Sommigen wisten te vluchten. Zo is er overal terreur."

94 Adrián Bastiaensen met parochianen in Guatemala.

Uit het dagboek van Vic Groetelaars - November 1989

"Er komt telefoon uit Guatemala. Nelis en Sjef informeren hoe het met ons gaat. Het doet ons goed. Sjef raadt ons aan de tijd goed te besteden en er een goed noviciaat van te maken met veel meditatie. Volgens mij is dit 'noviciaat' heel wat onvrijwilliger dan het eerste. Terwijl wij weer ergens afscheid nemen, belt Wiel Bellemakers op. Marijn heeft hem verteld dat wij maandag 19 november zeker niet in Amsterdam zullen zijn. Er is vanmorgen een Engelse journalist doodgeschoten door een scherpshutter. Zacamil moet bijna helemaal verwoest zijn. Het was een volkswijk waar veel mensen uit Ilobasco wonen. Veel bezittingen zullen verloren zijn. Mensen hebben waarschijnlijk jaren voor niets gewerkt."

trachtte de mensen bewust te maken van hun eigen waarden. Vooral in dit gebied waar het grootgrondbezit sterk aanwezig was, moest men heel voorzichtig optreden om uit handen van de politie te blijven. De onderdrukking werd sterk gevoeld en deed een boek verschijnen met de titel: Brasil, nunca mais, Brazilië, nooit meer.

In Centraal Amerika waren de ontwikkelingen gewelddadiger. In Nicaragua werkten de Lazaristen in de grote plattelands parochie Boaco. Werkzaam was hier Pedro Mewiss, oud-China missionaris. Hij is overleden na een val van zijn paard. Bert Cools volgde hem op. Toen deze voorgoed naar Nederland terugkeerde namen Chris Muiser en Wim de Bruijne zijn plaats in.

Het land zuchtte onder de dictatuur van Somoza. Er was onenigheid onder de bisschoppen over het beleid. Enerzijds was er een stroming voor de status quo, anderzijds wilde een groep, onder wie ook onze confraters, de nieuwe wegen gaan van bewustwording en keuze voor de gelijkheid van het hele volk van God.

De spanningen met de bisschop liepen op, zodat in 1975 het hele team van de Lazaristen zich terugtrok: Chris Muiser, Wim de Bruijne, oud-China missionaris Jac Meijs en broeder Hermenegildo, afkomstig uit Guatemala.

Een delegatie van leden van de parochie trachtte het vertrek nog te verhinderen. Zij hadden de overtuiging dat als men in deze politieke omstandigheden geen nieuwe weg insloeg, de weg naar het "communisme" open lag. Spoedig daarna zouden de Sandinisten de macht overnemen van de gehate Somoza.

Theo Kint werkzaam in El Viejo aan de golf van Fonseca, bleef buiten deze problemen en kon zijn werk voortzetten. Hij keerde in 1980 ernstig ziek naar Nederland terug en overleed kort daarop. Hij werd begraven te Boschkapelle en later overgebracht naar Nicaragua. In een triomftocht bracht men hem van Managua naar zijn kerk in El Viejo.

De relaties met de Lazaristen van Centraal Amerika zijn al zeer oud. Via Parijs werden verschillende Nederlanders ter ondersteuning voor dit gebied benoemd.

Wij kennen de namen van Elias van Kleef, benoemd voor Perzië, maar na een poging dit gebied te bereiken, werd zijn bestemming Guatemala, waar Henri Auerbach en Frans Beckmann reeds werkzaam waren. Zij maakten deel uit van het team van Alegría, dat missies preekte in El Salvador en onder de Indigenabevolking van het hoogland van Guatemala. Frans Beckmann werkte eerst in Guatemala en El Salvador. Hij werd in 1940 coadjutor van het aartsbisdom Panamá en in 1945 aartsbisschop. Hij overleed in 1963 tijdens het concilie in Rome en werd begraven in de kathedraal van Panamástad.

Adrián (Jos) Bastiaensen arriveerde in 1954 in Midden Amerika. Hij zou er bijna 54 jaar blijven werken, met een korte tussenperiode als provinciale overste en directeur van de zusters in de Dominicaanse Republiek. Hij zou van daaruit graag naar Haiti gaan, want "daar woonden echt arme mensen", maar zijn gezondheid liet dit niet toe. Zijn ideaal was tussen de arme men-

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

94 De kapel van de moord op bisschop Romero.

94 Een burgerwacht met eigen gemaakte wapens.

ORACIÓN DE LA FAMILIA VICENTINA

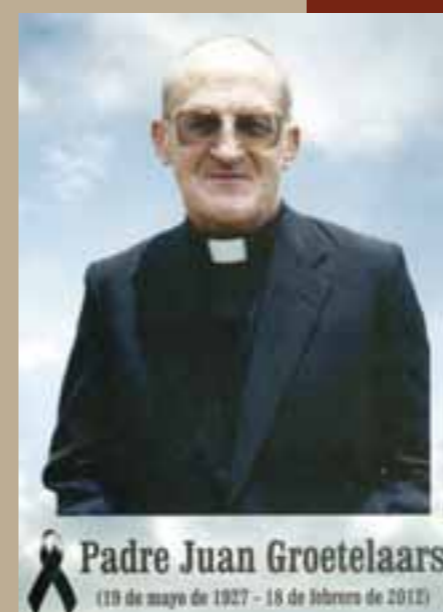
"Señor Jesús, Tú que quisiste hacerte pobre,
 haz que tengamos ojos y corazón para los pobres;
 y que te reconozcamos a Ti en ellos;
 en su sed, en su hambre, en su soledad, en su desventura.

Suscita en nuestra Familia Vicentina
 la unidad, la sencillez, la humildad
 y el fuego de la caridad que abrasó a San Vicente de Paúl.

Danos fortaleza para que, fieles a la práctica de estas
 virtudes, podamos contemplarte y servirte en la persona
 de los pobres y un día unirmos a Ti y a ellos en tu Reino".

Amén

94 Gebed Vincentius Familie

sen gaan wonen en hun leven geheel delen. Hij dacht er over in een canton te gaan wonen op de helling van de vulkaan van Alegría. Het werd tenslotte een barranco, een diep ravijn, in de stad Guatemala. Hier woonde hij toen in 1976 de grote aardbeving kwam. De hellingen van de barranco kwamen naar beneden. De houten barak waarin Jos woonde, brak in tweeën, de keuken en wc verdwenen in de diepte, Jos vond zichzelf terug onder de boekenkast. Er waren veel doden. De mensen in de barranco, die toch al weinig hadden, waren nu alles kwijt. Ze besloten gezamenlijk een stuk grond te bezetten en gaven het de naam van Tierra Nueva. Jos ging mee en wist zijn mensen te motiveren. De bezetting werd natuurlijk niet door iedereen gewaardeerd. Jos werd serieus met de dood bedreigd en week uit naar Panamá. Na enige tijd kon hij weer naar Guatemala terugkeren. In 2007 kwam Jos voorgoed naar Nederland terug. Hij werd na enige tijd opgenomen in ons zorgcentrum. Hier had hij al spoedig een geheel eigen plaats.

In El Salvador werkten vele Nederlandse Lazaristen. Soms was hun weg er naar toe heel avontuurlijk. In San Vicente ligt Nicolaus de Graaff begraven. Zijn eerste benoeming in 1913 was Perzië, in 1914 zien we hem in Panamá. De langste periode was hij in Alegría, El Salvador. In Alegría was het huis waar het missieteam zijn basis had. De Lazaristen waren bekend over het hele land. Nicolaus de Graaff overleed in 1933 in San Vicente aan een longontsteking.

In het diocesis San Vicente ligt de grote streekparochie Ilobasco welke jarenlang door de Lazaristen werd bediend. Jan Groetelaars werd benoemd voor Midden Amerika. Volgens het gewone patroon verbleef hij kort op het kleinseminarie van Panamá stad en op het seminarie van Guatemala stad. Vervolgens werd hij benoemd voor de parochie van Ilobasco, in El Salvador. Hij zou hier meer dan 40 jaar werken.

Het was een model parochie, gestructureerd door onder andere de Lazarist Cuellar. De parochie strekte zich uit over een groot gebied met onbegaanbare wegen door het bergland. Er waren goed functionerende verenigingen van mannen en vrouwen, één van de oudste was de "Dames de la Charité", tegenwoordig genoemd A.I.C. of Voluntarias de la Caridad, al meer dan 100 jaar met succes werkzaam in deze gemeenschap. Andere belangrijke verenigingen werden gevormd door de Caballeros de Christo Rey, plus minus 3000 mannen, en door de 300 catechisten. De verenigingen speelden een grote rol in het sociale en religieuze leven van de parochie. Zij maakten ook het werk in een steeds groter wordende parochie mogelijk. Na veel voorbereiding legden de caballeros meer dan 100 km wegen aan en de vrouwen van de caridad onderhielden twee kleine bejaardenhuizen. Ze namen ook initiatieven, zelfs in oorlogstijd, voor een vakopleiding voor jongens en meisjes in de hoop dat deze werk zouden kunnen vinden ter plaatse.

El Salvador onderscheidde zich van de andere landen doordat het dichter bevolkt was, de mensen een traditie hadden van een keramische industrie en een handel naar de verschillende buurlanden.

94 Sef van Dongen bij schoolverlaters van de parochie Bethania in Guatemala.

94 Krantenbericht Ellacuría

94 Nico van Kleef tijdens de eucharistieviering.

94 Nico van Kleef

In tegenstelling tot de buurlanden was het grote kapitaal van een tiental families in het land geïnvesteerd. De ontwikkeling werd echter sterk bemoeilijkt door de vele armen en kanslozen. Tegelijk heerste er een grote corruptie, welke niet voorbijging aan de rechterlijke macht.

De politiek was helemaal verziekt. Langzamerhand had zich een beweging opgebouwd die koos voor een gewapend verzet.

Wat een bezoeker direct opviel was, dat alle mannen een machete droegen, het lange mes, dat overal voor kon dienen. Jan kreeg het klaar dat wapens buiten het kerkgebouw bleven. Ook werden mensen, die in de partijpolitiek gingen, uit organisaties van de kerk geweerd.

De situatie in het land werd steeds dreigender. Doodseskaders traden op. Overall waren militairen aanwezig. Bisschop Romero protesteerde tegen het geweld en tegen de rechteloosheid van de mensen. Hij werd op 24 maart 1980 tijdens de heilige mis achter het altaar doodgeschoten. Dit gebeurde in het kankerziekenhuis waar hij elke dag aanwezig was. Men kende dag en uur. Zoals altijd ontstond een hele discussie: "Wie heeft het gedaan?" De zaak werd nog erger toen het volk dat samengekomen was voor de begrafenis in de kathedraal, op het open plein werd beschoten.

Ellacuría, vijf jezuïeten van de UCA en hun twee huisgenoten werden in hun huis, op het terrein van de universiteit, vermoord. Wie heeft het gedaan? Steeds weer dezelfde vraag.

Het geweld werd steeds ernstiger. Veel mensen werden vermoord. Oude vetes werden geslecht in deze verwarde tijd. Het dorp werd een paar maal aangevallen door de guerrillastrijders. Caballeros kwamen 's nachts de pastorie bewaken, de hele periode.

Terwijl de strijd een hoogtepunt bereikte, liet de TV zien hoe de Berlijnse muur viel. In heel die periode ging het leven verder. In de parochie werden nieuwe initiatieven ondernomen. De parochie bleek een eiland van vrede. Er werd opnieuw overleg gevoerd door de partijen. Er kwam een overeenkomst. In de politiek kreeg de guerrillabeweging zijn eigen plaats. Twaalf jaar strijd waren voorbij, de vrede moest geleerd worden.

Padre Juan kreeg een onderscheiding van de volksvertegenwoordiging ondertekend door alle partijen als "zeer verdienstelijk vriend van het volk". Marinus Braspenning die jarenlang met hem een team vormde en intussen in het verpleeghuis "Hermano Pedro" in Guatemala was gestorven, werd overgebracht naar Ilobasco en voor de Mariagrot, welke door Sef van Dongen was gebouwd, begraven.

De parochie werd door de toenmalige provinciale overste Adrián (Jos) Bastiaensen overgedragen aan het bisdom. Jan keerde in 2002 voorgoed naar Nederland terug. Hij kon de mensen van Ilobasco niet vergeten en in zijn oude vaderland niet meer wennen.

Hij overleed te Panningen op 18 februari 2012.

Nico van Kleef

Op 19 maart 2013 was het vijftig jaar geleden dat Nico van Kleef priester werd gewijd. Hij was afkomstig uit Woerden. Zijn moeder was een Hongaarse, die tijdens de Eerste Wereldoorlog als jong

"Jammer dat Han Hoogenboom terug is in Holland. Er is nog zoveel te doen hier! Dat kan toch ook de wil van God niet zijn, denk ik. Daar kan God waarschijnlijk ook niets aan doen, dat het zo loopt. Wisten we maar eens precies wat de wil van God hier in deze wereld was. Dan zouden verschillende dingen gemakkelijker te dragen zijn. Want het leven op zich is onrechtvaardig. Maar we gaan gewoon door. Ik vind het gewoon leuk om met mensen te praten, catechese te organiseren, elke zondag een parochieblad vol te schrijven, een sportdag voor de jeugd te organiseren, een advocaat te zoeken voor een vrouw, wier naaimachine de reparateur niet terug wil geven, film te draaien, op de scholen met de hoogste klassen te praten, af en toe eens een stukje in een krant te schrijven, elke avond naar een dorp te gaan etc. Dat is zo'n beetje mijn werk. Dan nog geregeld goochelvoorstellingen. De mensen zijn er weg van: nooit hebben ze zoiets gezien. Je merkt wel dat de overspannenheid over is bij me."

94 Citaat uit een brief van Nico van Kleef.

94 Han Hoogenboom en Nico van Kleef in Santiago de Veraguas. Lange tijd begeleidde Han Nico in Santiago en Alanje. Beiden overleden in 1989, Han in Tilburg en Nico werd vermoord in Panama.

94 In 1987 was Nico van Kleef geruime tijd in het Missiehuis te Panningen vanwege zijn gezondheid. Hij voelde zich na enige tijd weer helemaal de oude. Nico gaf een voorstelling goochelen met assistentie van Louis Nijssen.

94 Omslag boek Nico van Kleef

meisje naar Nederland was gekomen en na de oorlog was gebleven. Van de familie van Kleef waren verschillende familieleden aangesloten zowel bij de Lazaristen als bij de Dochters der Liefde. Nico wilde missionaris worden, misschien wel geïnspireerd door Elias van Kleef, een legendarische missionaris onder Indios van Guatemala.

Reeds op het kleinseminarie bereidde hij zich voor op het missionarissenleven door voortdurend te werken aan zijn lichamelijke conditie en het volgen van een radiocursus.

In Panningen ging die voorbereiding verder. Hij bekwaamde zich met veel enthousiasme in de goochelkunst en na verloop van tijd kon hij enkele uren vullen met zelf ingestudeerde trucs.

Op zijn verzoek werd hij benoemd voor Centraal Amerika. Na een kort verblijf in Panamá, werd hij benoemd voor Guatemala, maar keerde weer spoedig terug naar Panamá, dat zijn tweede vaderland werd. Santiago de Veraguas werd zijn standplaats, een grote parochie met verschillende campos (dorpjes). Hij gaf les en bezocht de campos voor de zondagse diensten. In 1965 raakte hij betrokken bij een auto-ongeluk. Hij werd zwaar gewond en werd blijvend invalide vanwege een bij het ongeluk opgelopen dwarslaesie. Terug in Nederland werkte hij, dankzij een enorme wilskracht, met veel succes aan zijn zelfredzaamheid zodanig, dat hij naar Panamá terug kon keren. Hij gaf les en paste zijn goocheltrucs aan zodat hij zittend op kon optreden. Hij had veel contact met de kinderen van de school en gaf, voor de deur zittend in zijn rolstoel, les.

Na problemen met de bisschop zette hij, na tien jaar, samen met zijn confrater Han Hoogenboom het werk voort in Alanje, bij Concepcion. Na al deze tijd kreeg hij in 1986 een zware inzinking. Hij kwam terug naar Panningen. Dankzij zijn familie en de confraters herwon hij zijn krachten, kreeg weer nieuwe belangstelling voor zijn werk en bereidde zich voor om opnieuw te beginnen. Hij keerde terug naar Concepcion en kreeg 10 campos als werkterrein, met als middelpunt Santa Maria.

Op zondagmorgen 7 mei 1989, de dag van de verkiezing van een nieuwe president, werd Nico, terwijl hij de mensen opriep voor de H. Mis, door de soldaat die naast hem zat doodgeschoten.

In de Kleine Compagnie van december 2007 werd de Nederlandse vertaling opgenomen van een artikel van Theodoro A. Rios cm met als titel: "De marteldood van Nicolaas van Kleef cm."

Hoewel er veel onduidelijkheden zijn rond de moord op Nico, was het evident dat de politieke situatie in het land, tijdens de dictatuur van president Noriéga in het Panama van die dagen, erg dreigend was. Desondanks blijven een aantal vragen onbeantwoord: handelde de soldaat in paniek of had hij de opdracht Nico te doden?

Het werk van de confraters was gericht op bewustmaking van mensen. Bovendien had Nico een programma dat vrouwen uit hun ondergeschikte rol binnen de maatschappij wilde helpen. Volgens Rios bezoeken de gelovigen van de streek het graf van Nico in Santa Marta regelmatig. Het volk ziet hem als een martelaar.

95 Onze Nederlandse Bisschoppen en Apostolische Bestuurders

In de loop van de geschiedenis zijn verschillende Nederlandse Lazaristen uitgenodigd om hoge bestuurlijke functies in de kerk waar te nemen. Dit gebeurde vooral in missiegebieden welke aan de Nederlandse provincie waren toevertrouwd.

Frans Geurts, 1862-1940 Bisschop van Yungpingfu / Lulong

Frans Geurts werd geboren in het Oost-Brabantse Maashees. Via zijn moeder was hij een neef van de latere bisschop Schraven.

Hij trad in bij de Lazaristen te Parijs in 1882. Hij kreeg een benoeming voor de missie van China. In 1886 arriveerde hij via Shanghai in Chengtingfu. Hier werd hij priester gewijd door de Apostolisch Vicaris Mgr. Sarthou op 1 mei 1887.

Op Tweede Kerstdag 1899 werd hij benoemd tot eerste bisschop van Yungpingfu. Zijn bisschopswijding vond plaats in de kathedraal van Den Bosch door Mgr. v.d. Wetering.

Bisschop Frans Geurts heeft veel gedaan voor zijn nieuwe bisdom, voor de priesteropleiding en voor het religieuze leven.

Hij wijdde in 1921 zijn neef Frans Schraven tot bisschop van Chengtingfu. In 1928 wijdde hij zijn coadjutor, Eugène Lebouille, tot bisschop. In datzelfde jaar kwamen de broeders van Voorhout in het diocees werken.

Op 23 juli 1940 overleed deze krachtige bisschop te Yungpingfu en werd aldaar begraven.

Frans Schraven 1873-1937 Bisschop van Chengtingfu

Hij trad in bij de Lazaristen te Parijs op 30 september 1894 en werd priester gewijd in de kapel van St. Lazare door Mgr. J. Thomas.

Vanuit Parijs vertrok hij in 1899 naar China waar hij op verschillende plaatsen procurator werd. In 1916 werd hij algemeen procurator van de Lazaristenmissie in China, met als standplaats Shanghai.

Op 10 april 1921 werd hij door zijn neef Frans Geurts bisschop gewijd en in hetzelfde jaar werd hij benoemd tot apostolisch vicaris van Zuid-West Tchely. In 1925 kwam hij naar Nederland en verrichtte de priesterwijding te Panningen.

Toen de Japans-Chinese oorlog uitbrak werd het land onder de voet gelopen door de Japanners. Deze gedroegen zich uitermate wreed ten opzichte van de bevolking. In 1937 werd Chengtingfu bezet. Het grote terrein van bisschop Frans Schraven werd overspoeld met vluchtelingen, vooral vrouwen en meisjes.

De Japanse soldaten kregen naar krijgsgebruik de vrije hand over vrouwen en meisjes als beloning voor hun inzet. De bisschop werd

gevraagd 200 vrouwen over te dragen. Hij weigerde. Deze weigering werd gezien als een zware belediging van de Japanse eer. Het gevolg was de afschuwelijke moord op Frans Schraven, Antoon Geerts, Gerrit Wouters en de andere buitenlanders op de missie.

De moord vond grote weerklank in de thuislanden van de missionarissen. De oorlog in Europa en de internering van de missionarissen verhinderde een diepgaand onderzoek.

De grotere openheid van China in de recente geschiedenis bood de mogelijkheid de plaats van de moord te bezoeken en kennis te maken met de Chinese kerk. Hieruit bleek hoe actueel het martelaarschap van Schraven en Gezellen in China nog steeds is. Daarom kwam van Chinese zijde de grote wens dat zij zaligverklaard zouden worden.

Eugène Lebouille, 1878-1957 Bisschop van Yungpingfu

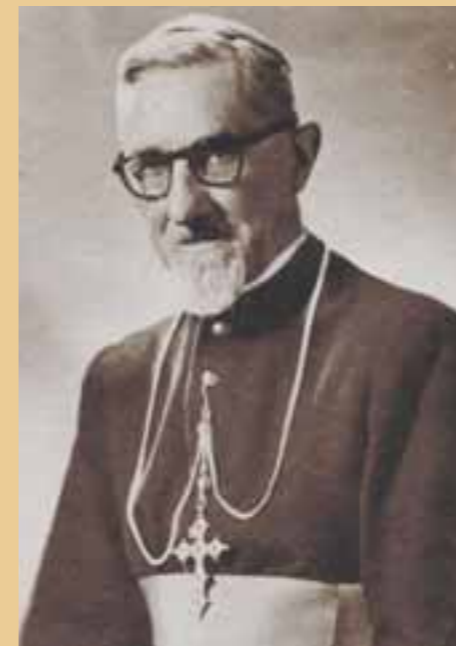
Hij werd geboren in Hoensbroek en trad in bij de Lazaristen in 1897 te Parijs. Na zijn priesterwijding in 1904 vertrok hij naar China, naar Yungpingfu. In 1908 kreeg hij de leiding van het kleinseminarie en van een Congregatie van inheemse zusters.

In 1928 werd hij coadjutor van Mgr. Frans Geurts, door wie hij datzelfde jaar bisschop werd gewijd.

Van 1930 tot 1931 was hij in Nederland, waar hij in zijn geboorteplaats zeer werd geëerd. Van 1940 tot 1946 was hij apostolisch vicaris. In 1946 werd hij residerend bisschop van Yungpingfu en maakte een reis door de USA om geld in te zamelen voor zijn bisdom. De snelle wisseling van jaartallen laat zien hoe moeilijk de situatie was onder de oorlog met Japan en daarna door het opkomend communisme.

De moeilijke jaren tastten zijn gezondheid aan, zodat hij in 1948 vroeg van zijn functie ontheven te worden. Hij kwam terug naar Nederland en verbleef rustend in Susteren.

Op 27 mei 1957 overleed hij in Heerlen en werd begraven in zijn geboorteplaats Hoensbroek. Hij kreeg een grafmonument, een ereburger van de stad waardig.

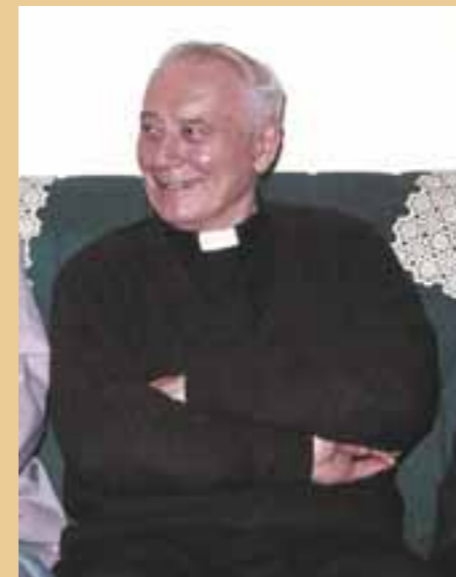

Jan Herrijgers, 1901-1989 Apostolisch Administrator van Yungpingfu

Jan Herrijgers werd geboren in Sprundel. Hij trad in bij de Lazaristen in Panningen in het jaar 1920. Hij werd aldaar in 1925 subdiaken en diaken gewijd door Bisschop Frans Schraven. In 1926 volgde de priesterwijding door bisschop Frans Geurts. Het is duidelijk dat deze twee bisschoppen uit China grote invloed gehad hebben op de keuze van Jan Herrijgers voor China. Hij vertrok op 18 september 1927 vanuit Parijs naar Yungpingfu.

Buiten het gewone werk als missionaris was hij enige tijd docent dogmatiek op het bekende seminarie Chala.

Na het vertrek van Mgr. Lebouille werd Jan Herrijgers benoemd tot

apostolisch administrator van Yungpingfu. In 1953 werd hij aangehouden en verbleef tien dagen in de gevangenis. Daarop werd hij uitgewezen. Op 5 december 1953 arriveerde hij in Hong Kong en keerde via Formosa/Taiwan terug naar Nederland.

Met zijn grote ijver voor de missie vertrok hij al in 1954 naar Taiwan en werd daar de grondlegger van huis en kerk van Tien Mu, dat lange tijd het centrum was van de Nederlanders.

Als apostolisch administrator van Yungpingfu bleef hij lid van de Chinese bisschoppenconferentie.

In zijn latere levensperiode begon hij een "rozenkransactie", een boekje met korte meditaties over de geheimen van de rozenkrans. Het boekje werd een groot succes. Het werd vertaald in verschillende talen en verzonden over de hele wereld. Jan was een gezelligheidsmens maar hij was erg behoudend op het gebied van het geloof. Hij bleef sterk missionair en moedig in zijn zwakker wordende gezondheid. Hij overleed in het ziekenhuis van Lotung en werd in Taipei begraven.

Theophile de Backere, 1882-1945 **Apostolisch Prefect van Surabaya**

Hij trad in bij de Lazaristen in 1902 en werd priester gewijd in 1909. Datzelfde jaar vertrok hij naar Rome voor verdere studie Theologie. In 1911 volgde de benoeming tot docent filosofie in Panningen en onderdirecteur van het noviciaat.

In 1915 nam hij de leiding van het noviciaat over en in 1919 werd hij overste van Wernhoutsburg.

In 1923 werd hij de eerste overste in Surabaya en in 1928 apostolisch prefect. Zijn gezondheid was echter zwaar aangetast. Hij keerde naar Nederland terug in 1936 en verbleef rustend te Wernhoutsburg en Panningen. Hij overleed in een kliniek te Veghel op 4 juli 1945 en werd bijgezet in de grafkelder te Panningen.

Michaël Verhoeks, 1893-1952 **Apostolisch Vicaris van Surabaya**

Michaël Verhoeks werd geboren in Velddriel op 29 maart 1893. Hij trad in bij de Lazaristen in Parijs op 14 september 1911. In Panningen werd hij priester gewijd op 27 april 1919 door Mgr. Schrijnen. In datzelfde jaar kreeg hij een benoeming als docent op het Panningse grootseminarie in kerkelijk recht, moraal en filosofie. Tevens werd hij onderdirecteur van het noviciaat.

In 1933 werd hij benoemd tot procurator van de Provincie te Nijmegen en het jaar daarna als overste van het huis.

In 1937 brak een geheel andere periode aan in zijn leven. Hij werd benoemd tot apostolisch prefect van Surabaya. In 1941 werd de prefectuur veranderd in een vicariaat. Op 8 mei 1942 werd hij bisschop gewijd in Semarang door Mgr. Soegiapranata. Voor de nieuwe bisschop brak een zeer zware tijd aan. Japan viel Indië binnen en in 1943 werd de bisschop met de Nederlandse confraters geïn-

terneerd in Tjimahi. De oorlog was enerzijds een ramp. De confraters en vele anderen hadden ernstig te lijden in en buiten de kampen. Vernederingen en soms lijfstraffen. In deze oorlog werd veel vernield onder andere de "moederkerk" van Kepanjen. Als positieve ontwikkeling deed zich voor dat Indonesiërs in deze periode de kerk zelf gingen dragen en ook onder leiding van Dwidjosusastro de priesteropleiding voortzetten.

In zijn "In Memoriam", geschreven door zijn vriend Jan Haest, wordt hij getekend als een bekwaam, heel vriendelijk bisschop, met aandacht voor de mensen. Hij werd gewaardeerd door katholieken en niet-katholieken.

Hij was niet bang voor de Japanners en ook tijdens de "politiele acties" stond hij op zijn plaats. Het was misschien daarom dat hij in 1950 de onderscheiding kreeg van Ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw.

Hij overleed te Surabaya op 8 mei 1952 en werd bijgezet in het graf van de bisschoppen te Pohsarang.

Jan Klooster, 1911-1990 **Bisschop van Surabaya**

Jan Klooster werd geboren op 5 juni 1911 te Djatiroto (Besoeke) Indonesië. Hij kwam in 1926 naar het kleinseminarie Wernhoutsburg en trad in bij de Lazaristen op 18 september 1929 te Panningen en werd aldaar op 29 juni 1936 priester gewijd door Mgr. G. Lemmens. In datzelfde jaar keerde hij terug naar Indië en was achtereenvolgens werkzaam in Kediri en Blitar.

In 1938 volgde de benoeming voor de O.L. Vrouwe kerk te Kepanjen in Surabaya. Hier werd hij door de Japanners geïnterneerd en hetzelfde lot onderging hij door de Indonesiërs na de bevrijding.

Vanaf 1947 studeerde hij in Leiden zeer succesvol Indologie. In 1952 maakte hij zijn doctoraal examen en keerde naar Indonesië terug.

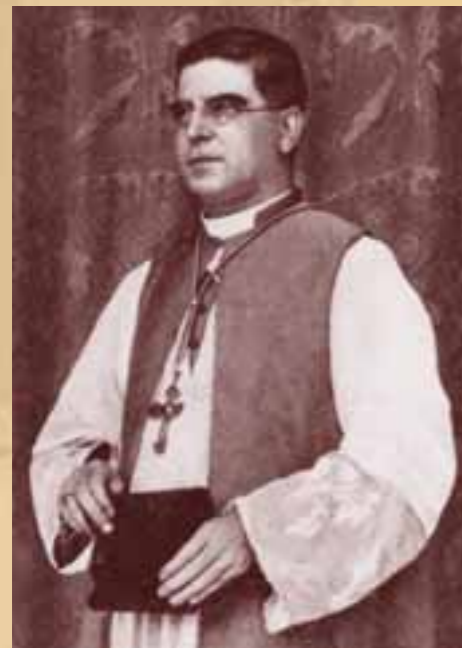
In 1953 werd hij benoemd tot apostolisch vicaris van Surabaya. Hij werd bisschop gewijd in de Kerk van het H. Hart.

Bij de invoering van de kerkelijke hiërarchie in Indonesië werd Jan Klooster de eerste bisschop van Surabaya.

Hij nam deel aan het Tweede Vaticaans Concilie in 1962 en 1964 en door zijn verblijf in Nederland verrichte hij de priesterwijding van zeven kandidaten in 1963.

De bisschop stond bekend als een uiterst precies mens. Daarom had hij zijn aanvragen om hulp altijd heel goed in orde. Zijn heel serieuze karakter leidde soms tot komische situaties. Hij was in vroegere tijden een goede toneelspeler en kon de Nederlands Indische taal uitstekend nadoen. Later werd hij hoe langer hoe meer serieus, waarschijnlijk door de perioden van gevangenschap en door zijn moeilijke ambt.

In 1982 kreeg hij eervol ontslag als bisschop. Hij werd nog een korte periode pastoor van Modjokerto maar hoe langer hoe meer bleek dat hij het werk niet meer aan kon. Tenslotte overleed Jan

De geschiedenis van de Nederlanders in de Congregatie der Missie

Klooster in de pastorie van Kediri. Hij werd begraven in Surabaya en later overgebracht naar het graf van de bisschoppen te Pohsarang.

Hij werd opgevolgd door Mgr. Dibyokaryono, de eerste seculiere bisschop van het diocees. Hij was een goede vriend van de Lazaristen.

Nadat hij in Nijmegen een hartoperatie had ondergaan, revaleerde hij in Panningen en verklaarde eens: "Als er onder de oorlog een noviciaat was geweest, dan was ik Lazarist geworden".

In de periode van beide bisschoppen groeiden de kerk van Surabaya en de Lazaristen uit tot bloeiende gemeenschappen.

Cornelis (Cees) Veerman, 1908-1994 **Bisschop / Prelaat van Cameté**

Cees Veerman werd geboren te Volendam op 6 november 1908. Hij trad in bij de Lazaristen op 17 september 1928 te Panningen en werd aldaar priester gewijd door Mgr. Lemmens op 21 juli 1935. Zijn bisschopswijding volgde op 22 mei 1961 te Volendam. Consecrator was Mgr. Van Dodewaard, medeconsecrators waren de bisschoppen Kramer en Hendriksen.

Hij werd benoemd voor Brazilië. Naar gewoonte begon zijn verblijf met lesgeven op een kleinseminarie. Voor hem was dat Latijn en wiskunde. Hij deed dit graag maar werd benoemd voor volksmissies, die hem niet lagen.

Tijdens de oorlog in Europa vervulde hij verschillende opdrachten in het noorden. Tussen 1940 en 1945 en vanaf 1948 tot 1969 was hij werkzaam aan de Tocantins met als standplaats Cameté. Het gebied, 500 km lang, langs de rivier (34.668 km²), werd hoe langer hoe meer een kerkelijk zelfstandig gebied; eerst nog een vicariaat van Belém, later een prelazie. Cornélio Veerman werd vicaris generaal van Belém, later prelat nullius van Cameté.

In dit bijzonder moeilijke gebied leverden de confraters echte pioniersarbeid.

Cornélio was geen gemakkelijk man op het gebied van samenwerking. Daarbij kwam dat de tijden snel veranderden.

Hij bouwde een mooi seminarie in Aldeia, aan de rand van de stad. Het diende niet lang als seminarie en werd spoedig gebruikt als vormingshuis. Hij hielp een ziekenhuis stichten, een grote zegen voor de streek, geteisterd door malaria en slangenbeten. Hij kreeg het klaar om Dochters der Liefde uit te nodigen om te zorgen voor goede scholen, overal kwam men zijn naam tegen: Dom Cornélio Veerman.

Tijdens het Tweede Vaticaans Concilie was hij een sessie aanwezig (1963, 2e sessie). Het vergaderen lag hem helemaal niet. In 1969 kreeg hij op zijn verzoek ontslag als prelaat en keerde naar Nederland terug. Hij vestigde zich in Volendam, maar kwam regelmatig naar Panningen om zijn broer Thom op te zoeken en zuster Vincentia Veerman. Hier had hij een bromfiets staan en verkende de streek. In 1975 werd hij opgenomen in het verzorgingshuis Nikolaashof te Volendam. Hij overleed op 12 september

1994 in het ziekenhuis van Purmerend en werd in Volendam begraven. Tijdens de uitvaartdienst was Mgr. Henny Bomers hoofdcelebrant.

Harrie Riemslog, 1920-1995 **Apostolisch Administrator van Cameté, 1970-1980**

Harrie Riemslog werd geboren in Dongen op 20 mei 1920. Hij trad in bij de Lazaristen te Panningen in 1939 en werd aldaar priester gewijd 21 juli 1946.

Hij werd benoemd voor Brazilië. De eerste jaren was hij werkzaam op het kleinseminarie van Caicó. Vervolgens kreeg hij in 1948 een benoeming voor de prelazie van Cameté en werkte daar 47 jaar. Hij werkte al die jaren als missionaris, bezocht het volk langs de rivier in de kleinste gehuchten en op de eilanden in de stroom. Hij had een heel eigen manier om met de mensen om te gaan. Hij luisterde, overlegde en bemoedigde. Hij kende heel veel mensen toen hij benoemd werd als apostolisch administrator. Er werden groepen gevormd en cursussen gegeven op het gebied van landbouw, administratie, volksgezondheid, liturgie, catechese enz. Priesters werden uitgenodigd om conferenties te geven, onder hen confrater Ad van den Berg uit Belém. De hele prelazie werd meegenomen in deze nieuwe ontwikkelingen.

In 1981 droeg Harrie Riemslog zijn verantwoordelijkheden over aan de voormalige provinciale overste van de Lazaristen in Rio de Janeiro, José Elias Chaves, die als bisschop het werk voortzette. Padre Henrique nam zijn plaats weer in tussen de anderen en werd kapelaan in het zich sterk ontwikkelende Tukurui. Samen met padre Germano en Gerrit Frencken werden projecten ondernomen zoals het bouwen van huizen voor arme mensen. Ook werden in die tijd Dochters der Liefde ingeschakeld in het pastorale werk. In 1990 ging Harrie het kalmer aandoen. Hij ging naar de parochie van Igarapé Miri. Hier werd hij begraven nadat hij in Belém plotseling was overleden op 22 oktober 1995.

Frans Beckmann, 1883-1963 **Aartsbisschop van Panamá**

Hij trad in bij de Lazaristen in 1907. Ter ondersteuning van het werk van de confraters in Midden-Amerika werd hij benoemd voor Alegria in El Salvador, waar een basisplaats was van de volksmissionarissen, en vervolgens in Guatemala.

Daarna kwam in 1931 de benoeming als overste van het bisschoppelijk seminarie van Panamá. In 1940 werd hij bisschop gewijd als coadjutor van de aartsbisschop, die hij in 1945 opvolgde.

Tijdens het Tweede Vaticaans Concilie overleed hij op 30 oktober 1963 te Rome en werd overgebracht naar Panamá, waar hij in de kathedraal werd bijgezet.

Bisschop Frans Janssen, 1912-1987 Apostolisch Vicaris van Jimma

Frans Janssen werd geboren te Boschkapelle op 20 september 1912 in een gezin van zeven kinderen: twee broers en vier zussen. Van de meisjes traden er drie toe tot de Dochters der Liefde.

Zr. Antonia (Ethiopië), Zr. Angela (Indonesië) en Zr. Martha (Nederland). De vader was mandenmaker.

Frans wilde missionaris worden. Hij trad in bij de Lazaristen en werd in 1939 priester gewijd. Datzelfde jaar vertrok hij naar Brazilië. Volgens de gewoonte werd hij op een seminarie geplaatst om Portugees te leren.

Hij bleef zich voor de priesteropleiding interesseren, ook toen hij in 1953 tot vice-provinciaal werd benoemd.

In het jaar 1956 veranderde zijn leven helemaal. Hem werd gevraagd de leiding van de pas begonnen missie van de Nederlandse Lazaristen in Ethiopië op zich te nemen. Op 21 mei 1959 volgde zijn benoeming als apostolisch vicaris van Jimma.

Hij werd vervolgens door Mgr. Moors van Roermond in Panningen bisschop gewijd. Als wapenspreuk koos hij "Fructus in Patientia". Deze keuze ontlokte bij de mensen nogal eens een glimlach met de opmerking: Abbunna 3 Tolloo Bëll, wat betekent: Monseigneur Vlug Vlug Vlug.

Frans Janssen begon in Ethiopië een geheel nieuw leven, terwijl "het oude leven" daarmee nog niet verdwenen was. De jonge priesters met wie hij te doen kreeg, hadden een andere mentaliteit. Zij kwamen openhartig voor hun mening uit. Zij pasten zich gemakkelijker aan en leerden de landstaal sneller.

Een groot probleem was dat de bisschop geen geld had. Steeds moest hij dat herhalen. Het gevolg was dat men zijn eigen "kanalen" zocht. De bisschop was echter verantwoordelijk.

Daarnaast was er de ontmoeting met de Ethiopische katholieke kerk. Er waren problemen: de verschillen in ritus, Latijns of Ethiopisch, de afgegrensde gebieden en vooral de taal. In Brazilië had hij Portugees gesproken, een taal die hij door en door kende.

In Ethiopië was Amhaars de officiële taal en hadden de verschillende gebieden hun eigen taal. De bisschop kende Frans en Italiaans, maar het was steeds behelpen.

In de Italianen die nog in het land gebleven waren herkende hij de mensen die nog het meest op zijn geliefde Brazilianen leken.

Iedereen erkende in de bisschop een trouwe, geëngageerde werker die echter niet opgewassen was tegen een overvloed van grote moeilijkheden. Daarbij kwam dat hij ernstige gezondheidsproblemen kreeg. Dit alles deed hem besluiten zijn ontslag aan te vragen en naar Nederland terug te keren. Korte tijd was hij overste van het Missiehuis, maar zijn voorkeur ging uit naar een parochie. Het werd de parochie van Broekhuizen. Hier leefde hij met een paar Zusters in een gemeenschap die door de mensen "t Klooster" werd genoemd. Hij bleef zich interesseren voor Ethiopië en steunde de missie zo goed als hij kon.

Hij overleed op 19 december 1987 en werd in Broekhuizen begra-

ven op hetzelfde kerkhof als zijn geliefde Abba Markos, Ger Reintjes. Bisschop Frans Janssen was een groot man. Hij gaf zijn beste krachten.

Herman Teuben, 1931-1988 Apostolisch Administrator van Jimma 1972-1978

Herman werd geboren in Utrecht op 24 juli 1931. Hij was een Groninger uit een schippersfamilie.

Op 26 september 1951 trad hij in bij de Lazaristen te Panningen en werd aldaar priester gewijd op 20 juli 1958. Zijn klas werd geconfronteerd met het besluit van Paus Pius XII om de opleiding te verlengen met een vijfde jaar theologie. Niemand wist precies wat in dat jaar moest gebeuren. Omdat hij al een benoeming had voor Ethiopië, ging Herman naar Nijmegen en studeerde kerkelijk recht en boekhouden.

Na zijn aankomst in Ethiopië in 1960, werd hij meteen benoemd voor het kleinseminarie in Addis Abeba. Intussen werd in Guder een nieuw seminarie gebouwd. Hier was hij van 1969 tot 1971 econoom en leraar.

Toen Mgr. Janssen, vanwege gezondheidsredenen, zijn ambt als apostolisch vicaris van Jimma neerlegde, werden de zaken enige tijd waargenomen door confrater Bartho Lub, totdat Herman op 20 november 1972 benoemd werd tot apostolisch administrator. In 1977 werd Henny Bomers benoemd tot apostolisch vicaris. Deze benoeming betekende dat Herman niet langer een functie had in het vicariaat. Zijn woonplaats was Jimma in de Kaffa provincie.

Samen met alle andere collega's moest hij op bevel van de gouverneur van de Kaffa op 4 april 1978 deze provincie verlaten.

Hij had zich tijdens het communistische regiem goed op de hoogte gesteld hoe de kerk zich het beste kon opstellen onder een vijandige regering, tijdens de perioden van terreur en opgelegde strenge leefregels voor de mensen.

Ook had hij orde gebracht in de financiële situatie van het vicariaat dat noodzakelijkerwijze altijd tekorten had.

Herman keerde teleurgesteld naar Nederland terug. Hij kreeg in 1978 een functie bij Cebemo, de katholieke tak van de medefinancieringsorganisaties, en was daar, met zijn ervaring van Afrika, van grote waarde.

In 1979 werd hij bestuurslid van de Nederlandse Provincie en in 1986, na de dood van Felix Oomen, provinciaal econoom. Toen tot overmaat van ramp Ger Reintjes, missieprocurator, plotseling overleed nam hij tijdelijk diens administratie over, terwijl Vic Groetelaars het overige werk van de missieprocurator waarnam. In deze periode werd de provincie getroffen door een reeks sterfgevallen van bekwame mensen op financieel en administratief gebied. Herman overleed geheel onverwacht, in het Missiehuis, op 21 juli 1988. De verslagenheid was groot, niet alleen bij ons en zijn familie, maar ook bij Cebemo en andere missionaire organisaties.

Henny Bomers, 1936-1998 Apostolisch Vicaris van Jimma

Hij trad in bij de Lazaristen in 1957 en werd priester gewijd te Panningen op 19 maart 1964. Hij was voorbestemd toe te treden tot het team van het industriepastoraat te Eindhoven en daarvoor kreeg hij de benoeming filosofie te studeren in Nijmegen. De missie in Ethiopië had echter graag een docent filosofie. In 1967 vertrok hij naar Ethiopië. In 1973 werd hij gekozen tot vice-provinciaal. In 1977 volgde zijn benoeming tot apostolisch vicaris van Jimma. In 1978 werd hij bisschop gewijd in Groenlo door kardinaal Alfrink en de bisschoppen Frans Janssen en Adrianus Simonis. In 1983 werd hij overgeplaatst naar het bisdom Haarlem. Op 12 september 1998 overleed hij plotseling in de stad Haarlem.

Henny Bomers, geboortig uit de Achterhoek, was in alle functies een eenvoudig man beziel met een grote ijver voor de taken waarvoor hij zich geroepen wist. Zo was hij als docent, als vice-provinciaal en later als bisschop. Bovenal was hij trouw aan de rede en trouw aan de paus, hoofd van het kerkelijk gezag.

Hij wilde altijd mensen helpen. Hij zou het geknakte riet niet breken, maar zwart is niet wit en wit niet zwart en op sommige punten kon hij grijs niet plaatsen. Zijn benoeming als bisschop van Haarlem bracht grote commotie met zich mee. Het werd voor hem een zware tijd waarin hij niet altijd fair werd behandeld. Na een vermoeiende en zware reis naar Nigeria overleed hij plotseling, dicht bij zijn woning langs de straat, op weg naar de postbus. Het was misschien wel de wens van St. Vincent, die verzuchtte dat hij wilde sterven, werkend, onder een heg langs de weg.

Leo Dobbelaar, 1942-2008 Apostolisch Vicaris van Nekemte

Als een groot aantal andere Lazaristen was hij afkomstig uit Zeeuws Vlaanderen. Hij trad in bij de Lazaristen in 1962 en werd in 1969 priester gewijd. Al vroeg was hij bestemd voor Ethiopië. Zijn studie Oosterse Theologie te Rome beëindigde hij in 1971, met de onderscheiding Magna Cum Laude. Zijn eerste taak in Ethiopië was de priesteropleiding. Deze was echter in het begin niet succesvol. Daarom werd Leo benoemd voor de oude missie van Shappa Mariam in de Kaffa provincie.

In 1978 werden alle buitenlandse missionarissen door de communistische gouverneur verbannen. Zijn werkterrein werd opnieuw de priesteropleiding.

In 1984 werd hij gekozen tot vice-provinciaal, vervolgens bij de oprichting van de Ethiopische provincie tot provinciale overste.

In 1994 volgde hij bisschop Fikre Mariam op als apostolisch vicaris van Nekemte. Zijn aandacht bleef vooral bij de priesteropleiding. Daarnaast bouwde hij vele nieuwe kerken als werkterrein voor zijn nieuwe priesters.

Hij overleed wegens een hartaanval in Addis Abeba op 21 maart 2008 en werd begraven in Conci, naast zijn voorganger.

Theo van Ruijven, 1938- Apostolisch Vicaris van Nekemte 2009-2013

Theo van Ruijven werd geboren in Rijswijk op 22 mei 1938. Hij trad in bij de Lazaristen in Panningen op 21 september 1957 en werd aldaar priester gewijd op 19 maart 1964. Vóór zijn priesterwijding kreeg hij al een benoeming. Hij had Ethiopië of Brazilië gevraagd maar kreeg in eerste instantie Curaçao. Toen echter Frans Mouws uit Brazilië vertrok en naar Curaçao werd overgeplaatst, kreeg Theo een benoeming voor Ethiopië.

Na de medische missie cursus vertrok hij via Egypte, waar zijn broer Henk sj. werkzaam was, naar Ethiopië. Op verschillende plaatsen leerde hij Amhaars en hij maakte een verkenningstocht naar Muti en Dekkia. Hier lag zijn eerste grote werkterrein samen met Paul Limousin. Trouw hield hij, zoals zijn voorgangers Wim IJlst en Jac Ermers, een dagboek bij over het wel en wee van de missie.

In 1978 werd hij samen met al zijn collega's uit de Kaffa provincie verbannen en trachtte in Addis Abeba werk te vinden in afwachting van een betere toekomst. De interim periode zou 6 jaar duren. Hij gaf les op St. Mary's, de school van de Dochters der Liefde. Tevens gaf hij Amhaars aan nieuwelingen.

Toen Bart Lub op vakantie ging, werd hij vervangen door Theo in Ambo en Guder, het vroegere seminarie dat nu weeshuis geworden was. Bij Bart's terugkeer werd deze gevraagd de zusters van Theresa te vergezellen naar Jimma. Zo werd Bart Lub de eerste Lazarist die na de verbanning, terugkeerde in de Kaffaprovincie.

Toen de situatie langzaam genormaliseerd was, werd Theo weer benoemd voor Muti en Dekkia. Het was 18 jaar na de uitwijzing. Toen Berhane Yesus Demerew Souraphiel benoemd werd tot aartsbisschop van Addis Abeba, werd Theo van Ruijven diens opvolger als apostolisch prefect van Jimma Bonga.

Na de plotselinge dood van bisschop Leo Dobbelaar, apostolisch vicaris van Nekemte, volgde Theo van Ruijven hem op. Hij had dit ambt geenszins gezocht. Het werd een zware opgave in het Oromo land met een taal, welke hij niet meester was.

Theo vervulde deze taak tot 10 november 2013, toen hij werd opgevolgd door bisschop Vargese Thottamkara uit India.

96 De Provinciale Oversten van de Nederlandse Provincie

Henri Romans	1921-1932
Hubert Meuffels	1933-1945
Joseph Lansu	1945-1954
Jan Zoetmulder	1954-1960
Leo Dietvorst	1960-1970
Ton Ooninx	1970-1979
Victor Groetelaars	1979-1988
Wiel Bellemakers	1988-1997
Victor Groetelaars	1997-2006
Harrie Jaspers	2006-2012
Wiel Bellemakers	2012-2014

Muurschilderij van OLV van Rue de Bac gemaakt door Lou Manche, in het voormalige studiehuis St. Vincentius te Nijmegen.

Het interieur van de kapel van het Missiehuis te Panningen.

97 Slotwoord

In het Missiehuis te Panningen bevindt zich een gang, genaamd "de gang van de wijdelingen". Een lange rij van foto's van pasge-wijde confraters siert de wanden van deze gang. De reeks wordt geopend in 1904 en eindigt in 1977, een korte, maar rijke geschiedenis. De kapel is voor eenieder het centrum geweest van deze geschiedenis. Vele uren zijn er doorgebracht in gebed, woord en gezang. Vanuit het Missiehuis trokken bijna alle Nederlandse Lazaristen de wereld in.

Een geschiedenis die zich afspeelt in een lang mensenleven. Het was en is een alleszins respectabele geschiedenis.

Op de provinciale vergadering van 2006 hield scheidend provinciaal Vic Groetelaars een toespraak, waarin hij de Nederlandse Provincie beschreef.

Uit deze toespraak het volgende citaat:

"Het Project van de Provincie.

Vanaf het begin waren de buitenlandse missies het voornaamste doel van de Provincie. Na de neergang van roepingen en de ontwikkelingen in de missielanden veranderde dit doel in een financiële ondersteuning en de zorg voor de missionarissen. Daarom werden er overeenkomsten gesloten met verschillende provincies waarin de Nederlandse Provincie beloofde de andere provincies zolang mogelijk te ondersteunen en tegelijk garandeerde onze provincie de opvang van terugkerende missionarissen.

N.B. Het eerste doel van de Provincie was de buitenlandse missie. Dit nam niet weg dat in ons land vele andere activiteiten ondernomen werden:

- *activiteiten in de eigen priesteropleiding in Wernhoutsburg, Panningen, later Eefde, met uitwaaiende activiteiten van de docenten in de omgeving,*
- *de parochies, veelal in arbeidersgebieden,*
- *het bedrijfspastoraat,*
- *de volksmissies,*
- *het pastoraat voor gevangenen en woonwagenbewoners,*
- *allerlei werk als pastores in ziekenhuizen en verpleeghuizen,*
- *bejaardenzorg,*
- *een periode werkzaamheden binnen organisaties voor ontwikkelingswerk enz.*

Op dit ogenblik en in de toekomst is de zorg voor de bejaarde confraters het voornaamste doel van de Provincie. Deze zorg werd een zeer ingewikkelde organisatie. De sociale politiek van ons land verandert snel en de ontwikkelingen zijn voor ons onvoordelig".

Als kern van zorg voor oudere zusters en confraters werd een centrum gesticht, een samenwerkingverband van Dochters der Liefde en Lazaristen. In de verdere ontwikkeling werd het een "open" centrum dat naast confraters en zusters plaats biedt voor leken. Vanaf het begin werd het bestuur gevormd door leden van de congregaties en leken. Langzamerhand zijn de directie en het verzorgend personeel overgegaan in de handen van leken. Het is zo een voorbeeld van samenwerking en perspectief voor de toekomst.

95 Aantal Nederlandse Lazaristen per provincie.

Bouwden wij heel intensief sinds de zeventiger jaren van de vorige eeuw, in samenspraak met organisaties van de religieuzen en de betrokken ministeries, aan een veilig opvangnet voor onze oude dag, sinds de omslag in de politiek van een sociale visie naar neoliberale opvattingen, werden vele zekerheden juist op dit gebied langzaam afgebrokkeld.

Daarbij kwam een diepgaande economische en financiële crisis, die vele plannen en regelingen van het nabije verleden, ernstig aantastten. Met name de basis van de zorg voor onze ouderen in een verzorgingshuis wordt door het grotendeels opheffen van deze huizen sterk onzeker.

Er waren in het leven van de Nederlandse Lazaristen van de Congregatie der Missie altijd vele onzekerheden.

Wij hebben ze telkens overwonnen, niet alleen door onze eigen kracht of geluk, maar ook door vertrouwen op de hulp van "Boven" of zoals een confrater, die veel persoonlijke tegenslag in het werk had ondervonden, waardoor hem veel leed was aangedaan, het uitdrukte: "Ik heb vaak ervaren, dat de Voorzienigheid in mijn leven een grote rol heeft gespeeld".

GELUKKIG ZIJ DIE HET KORTE OGENBLIK
VAN HUN LEVEN
BESTEDEN AAN LIEFDE
EN GERECHTIGHEID.

S.Vincent X1 342

Panningen, 1 juni 2014

Victor Groetelaars cm

Gebruikte literatuur

- 1 Vincent Hermans, met begeleiding van Louis Mennens, Louis Vissers en Wiel Bellemakers: De Nederlandse Lazaristen. Hun herkomst en werkterrein. *Proeve van een statistische, sociografische analyse. z.j.*
- 2 Wiel Bellemakers cm: Bref aperçu de l'Histoire de la Province des Pays Bas ou bien: Des Néerlandais à la Congrégation de la Mission. *Toespraak voor de Cevim vergadering in 1997.*
- 3 Gerard van Winsen cm: Uit de geschiedenis van de Nederlandse Lazaristen, 1882-1982. *Deel 1 + 2 Vincentiaanse Cahiers.*
- 4 Corn. Verwoerd cm: 75 jaar St Jozeph. (1978-1953) Vijftig jaar Missiehuis der Lazaristen van de H. Vincentius a Paulo te Helden-Panningen. (1903-1953)
- 5 Gerard van Winsen cm: Het Missiehuis te Panningen. Herinnering en actualiteit. (1996)
- 6 Ton Smits red. en vele anderen: De Armen zijn onze Meester. (1981) *Een overzicht van de Lazaristen en Dochters der Liefde in verleden en heden. Inclusief de geschiedenis van de verschillende missies.*
- 7 De Kleine Compagnie passim.
- 8 De VAP Vincentius a Paulo, vanaf 1914, gevolgd door Missiefront, passim.
- 9 Lazaristen 100 jaar in Panningen. (Jubileumboek 2003)
- 10 Armada Riyanto, cm. 80 Tahun Romo-Romo cm di Indonesia. 80 jaar Lazaristen in Indonesië.
- 11 Rm. Armada Riyanto, CM
Tahun Perjalanan Puteri Kasih di Indonesia
Sr. Engelina, PK
Sr. Anna, PK
75 jr. Dochters der Liefde in Indonesië.

Artikelen en toespraken

- 1 Gerard van Winsen: Der Heilige Vinzenz und die Mission ad Gentes.
- 2 Victor Groetelaars cm: Toespraak bij de onthulling van de fontein. 25 September 1996.
- 3 Victor Groetelaars cm: The Vincentians in Indonesia. Seventy five years. (2004)
- 4 Victor Groetelaars cm: Ons Klooster verzorgingshuis en veranderingen in de Gezondheidszorg. (2004)
- 5 Jan de Potter cm: The Dutch Vincentians. Half a century in Ethiopia. (2006)
- 6 Victor Groetelaars cm: Speech at the Provincial Meeting at Steijl. (2006)
- 7 Gerrit Frencken: Op Missie; De Congregatie der Missie (Lazaristen) in het Noordoosten en Noorden van Brazilië. Panningen 2012, 400 pag.
- 8 Giel Peeters: A short History of the Mission House and the Missionaries who were send from there to the missions.
- 9 Several reports of provincial meetings.
- 10 Victor Groetelaars cm: Conference during the meeting of the provincial economies of the Congregation of the Mission in Paris and the provincial economies in Rome. (2002)
- 11 Victor Groetelaars: Die Mission einer Kommunität. (MEGVIS 2001)
- 12 Wiel Bellemakers: De Nederlandse provincie 1921-2001. *Een herinnering aan hen die in de voorbije jaren hun moederlijke zorg aan ons gaven.*
- 13 Wiel Bellemakers: De oorspronkelijke geest van onze Congregatie. *Ontwikkelingen in de jaren 1954-1998.*

Over onze martelaren

- 1 Ter Herinnering aan de roemrijke dood van Mgr. Schraven en zijn gezellen op 9 Oct. 1937 in Noord China. Nijmegen 1937.
Bijdragen van: Henri de Greeve, In Memoriam; Pieter Steur cm, De feiten; C.Konings cm: Eerherstel; H.Alers cm: Mgr. Schraven; Adriaan Vermeulen:W.E. Heer Wouters; Theo van Oyen cm: Broeder Geerts.
- 2 Het lijden en het martelaarschap van Mgr. Schraven (Wen Zhi He), vertaald uit het Chinees z.j. Uitg. Schraven Stichting.

- 3 Post uit China, Stripboek door Geert de Sutter. Uitg. Mgr. Schraven Stichting in 2012.
- 4 Over mijn lijk. Een verhaal over gerechtigheid door Jan Haen-Jef Hendriks. Uitg. Mgr Schraven Stichting 2012.
De schilderijen in de gedachtenis kapel te Broekhuizen vorst
- 5 De priesterheld van de Java-zee, Gerard J.J.van Ravesteijn cm, door J.J. Bruno cm. Surabaya 27 februari 1946.
- 6 Leven en dood van Nico van Kleef, gedachtenisgeschrift van Gerard van Winsen cm, Panningen, 2 november 1989.

